

**T.C.
ADNAN MENDERES ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İLKÖĞRETİM ANA BİLİM DALI
İÖÖ-YL-2008-0001**

**DRAMA TEMELLİ SOSYAL BECERİ EĞİTİMİNİN 6 YAŞ
ÇOCUKLARININ SOSYAL İLİŞKİLER VE İŞBİRLİĞİ
DAVRANIŞLARINA ETKİSİ**

**HAZIRLAYAN
Evin ASLAN**

**TEZ DANIŞMANI
Yrd. Doç. Dr. Servet ŞEN**

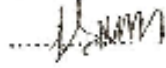
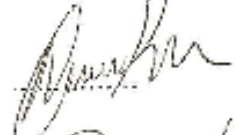

AYDIN-2008

KABUL VE ONAY SAYFASI

i

T.C.
ADNAN MENDERES ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE
AYDIN

İlköğretim Anabilim Dalı Okulöncesi Öğretmenliği Yüksek Lisans Programı öğrencisi Evin ASLAN 25.08.2008 günü yapılan tez savunma sınavında "Drama Temelli Sosyal Beceri Eğitiminin 6 Yaş Çocuklarının Sosyal İlişkiler ve İşbirliği Davranışlarına Etkisi" başlıklı tezini savunmuş ve aşağıda isimleri bulunan jüri üyeleri tarafından kabul / resef edilmiştir.

<u>UNVANI-ADI VE SOYADI :</u>	<u>KURUMU :</u>	<u>İMZASI</u>
Yrd.Doç.Dr. Servet ŞEN	Adnan Menderes Üniversitesi	
Yrd.Doç.Dr. Nezzatin KORUKLU	Adnan Menderes Üniversitesi	
Yrd.Doç.Dr. Ruken AKAR VURAL	Adnan Menderes Üniversitesi	

Jüri üyeleri tarafından kabul edilen bu yüksek lisans tezi, Enstitü Yönetim Kurulu'nun ..... sayılı kararıyla onaylanmıştır.

Doç.Dr. Aslı SARAÇOĞLU
Enstitü Müdürü

İNTİHAL (AŞIRMA) BEYAN SAYFASI

Bu tezde görsel, işitsel ve yazılı biçimde sunulan tüm bilgi ve sonuçların akademik ve etik kurallara uyularak tarafımdan elde edildiğini, tez içinde yer alan ancak bu çalışmaya özgü olmayan tüm sonuç ve bilgileri tezde kaynak göstererek belirttiğimi beyan ederim.

Adı Soyadı : Evin ASLAN

İmza :

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

DRAMA TEMELLİ SOSYAL BECERİ EĞİTİMİNİN 6 YAŞ ÇOCUKLARININ SOSYAL İLİŞKİLER VE İŞBİRLİĞİ DAVRANIŞLARINA ETKİSİ

Evin ASLAN
Adnan Menderes Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
İlköğretim Anabilim Dalı

Danışman: Yrd. Doç.Dr. Servet ŞEN
2008

Bu araştırma; “Drama Temelli Sosyal Beceri Eğitimi”nin, 6 yaş çocuklarının sosyal ilişkiler ve işbirliği davranışlarına etkisinin incelenmesi amacıyla gerçekleştirilmiştir. Çalışma grubunu, 2007–2008 öğretim yılının güz yarısında Aydın ili Söke ilçesinde MEB’e bağlı bir ilköğretim okulunun iki anasınıfına devam eden 6 yaş grubu 34 çocuk oluşturmuştur. Araştırma öntest-sontest kontrol gruplu, deneme modelindedir. İlgili model uyarınca, deney ve kontrol grupları belirlendikten sonra her iki grup için, Arı ve Çağdaş (1999) tarafından geliştirilen “Davranış Derecelendirme Ölçeği”nin “İşbirliği, Sosyal İlişkiler 1 (Olumlu İlişkileri Sürdürme) ve Sosyal İlişkiler 2 (Grupla İlişkileri Sürdürme) Davranışları Alt Ölçekleri” doldurulmuştur. Deney grubundaki çocuklara 12 hafta süresince toplam 40 etkinlikten oluşan “Drama Temelli Sosyal Beceri Eğitimi” uygulanmıştır. Kontrol grubunda günlük eğitim-öğretim etkinliklerine herhangi bir müdahalede bulunulmamıştır. 12 haftalık sürecin ardından deney ve kontrol gruplarına aynı ölçekler sontest olarak tekrar uygulanmış ve toplanan veriler analiz edilerek değerlendirilmiştir.

Çocukların, “Davranış Derecelendirme Ölçeği”nin “İşbirliği, Sosyal İlişkiler 1 (Olumlu İlişkileri Sürdürme) ve Sosyal İlişkiler 2 (Grupla İlişkileri Sürdürme) Davranışları Alt Ölçekleri” öntest puan ortalamalarının anlamlı düzeyde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla Mann Whitney U testi, sontest puan ortalamalarının anlamlı düzeyde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla ise Wilcoxon işaretli sıralar testi kullanılmıştır.

Elde edilen veriler sonucunda, deney ve kontrol gruplarının “Davranış Derecelendirme Ölçeği”nin İşbirliği, Sosyal İlişkiler 1 (Olumlu İlişkileri Sürdürme) ve Sosyal İlişkiler 2 (Grupla İlişkileri Sürdürme) Davranışları Alt Ölçekleri”nden aldıkları öntest puan ortalamaları arasında anlamlı düzeyde bir farklılığın olmadığı görülmüştür.

($p > .05$). Sosyal ilişkiler ve işbirliği davranışlarıyla ilgili “Drama Temelli Sosyal Beceri Eğitimi” uygulaması sonrasında, deney ve kontrol grubu çocuklarının öntest puanları kontrol altına alındığında “İşbirliği, Sosyal İlişkiler 1 (Olumlu İlişkileri Sürdürme) ve Sosyal İlişkiler 2 (Grupla İlişkileri Sürdürme) Davranışları Alt Ölçekleri” sontest puan ortalamaları arasında deney grubu lehine anlamlı düzeyde bir farklılık bulunmuştur ($p < .05$).

Anahtar Sözcükler: Okul Öncesi Eğitim, Sosyal İlişkiler, İşbirliği, Eğitimde Drama, Sosyal Beceri.

ABSTRACT
Master Thesis

**THE EFFECT OF DRAMA BASED SOCIAL SKILL EDUCATION
ON SOCIAL INTERCOURSE AND COOPERATION BEHAVIOURS OF
6 YEARS OLD CHILDREN**

Evin ASLAN
Adnan Menderes University
Social Sciences Institute
Department of Elementary Education
Supervisor: Ass. Prof. Dr. Servet ŞEN
2008

This study is carried out in order to analyse the effect of “Drama Based Social Skill Education” on development of social intercourse and cooperation behaviours of 6-year-old children. Work group is formed by 34 of 6-year-old children who attend the two preschool classes of a Ministry of Education controlled primary school in the first half of 2007-2008 academic year, in Söke district of Aydın city. The research is an experimental model using pre-test, post-test and control group. In accordance with concerned model, after the determination of the experiment and control groups, “Cooperation, Social Intercourse 1 (Prolongation of Positive Intercourse) and Social Intercourse 2 (Prolongation Intercourse with Group) Behaviours Sub-Scales” of “Behaviour Grading Scale” developed by Arı and Çağdaş (1999) were filled for both group. “Drama Based Social Skill Education” composing of 40 activities was applied on experiment group children during 12 weeks. Daily education activities were not interfered for control group. After 12 weeks, same scales were applied to experiment and control groups again as post-test and gathered data was analysed and assessed.

Mann Whitney U test was used in order to determine whether “Cooperation, Social Intercourse 1 (Prolongation of Positive Intercourse) and Social Intercourse 2 (Prolongation Intercourse with Group) Behaviours Sub-Scales” of “Behaviour Grading Scale” pre-test average of children differ on meaningful level or not and Wilcoxon matched-pairs signed ranks test used to determine whether post-test means differ on meaningful level or not.

According to the gathered data, it was seen that there is no meaningful difference in experiment and control groups’ “Cooperation, Social Intercourse 1 (Prolongation of Positive Intercourse) and Social Intercourse 2 (Prolongation Intercourse with Group) Behaviours Sub-Scales” of “Behaviour Grading Scale” pre-test averages ($p>.05$). After

“Drama Based Social Skill Education” applications related with Social Intercourse and cooperation behaviours, when the pre-test means of experiment and control groups children were in control, a meaningful difference was found in “Cooperation, Social Intercourse 1 (Prolongation of Positive Intercourse) and Social Intercourse 2 (Prolongation Intercourse with Group) Behaviours Sub-Scales” of “Behaviour Grading Scale” post-test averages, in favour of experiment group ($p<.05$).

Key words: Preschool Education, Social Intercourse, Cooperation, Drama in Education, Social Skill

ÖNSÖZ

Okulöncesi yılları insan yaşamının bütün dönemlerinin temelini oluşturan çok önemli yıllardır. Gelişimin çok hızlı olduğu bu dönemde çocuk çevresinde yaşanan olaylara karşı çok duyarlıdır. Dolayısıyla okulöncesi dönemde çocuğun yaşamındaki en iyi deneyimleri geçirmesi için ona sağlanacak eğitim ortamının da yeterli özelliklere sahip olması gerekmektedir. Bunun için de okulöncesi eğitim kurumlarına, öğretmenlerine ve hazırlanacak eğitim programına önemli görevler düşmektedir.

Okulöncesi eğitimin amacı çocuğun sosyal, duygusal, zihinsel ve bedensel gelişimlerini destekleyerek, ileri yıllarda bedenen ve ruhen sağlıklı bir birey haline gelmesine yardımcı olmaktır. Okulöncesi eğitim kurumları çocuğun ailesinden sonra karşılaştığı ilk sosyal alandır ve çocuk bu sosyal alanda arkadaşlarıyla birlikte yaşamının gerektirdiği uygun davranışları burada yaşadığı deneyimler sayesinde öğrenir. Böylelikle çocuğun sosyal açıdan hayata uyum süreci de başlamış olur. Ancak okulöncesi dönemde çocuklar bazen sosyal davranışları öğrenmekte zorluklar çekebilmektedirler. Uzman görüşlerine göre drama teknik ve yöntemlerinden faydalanılarak sosyal beceri eğitimi verildiğinde çocukların uygun sosyal davranışları öğrenmeleri ve bunları uygulamaları daha kolay olabilmektedir. Çünkü drama, grupla birlikte olma, işbirliği yapma, paylaşma ve başkalarının haklarına saygı duyma gibi kavramları temel almaktadır. Bu noktadan yola çıkılarak yaptığımız araştırmada, Drama Temelli Sosyal Beceri Eğitimi'nin 6 yaş çocuklarının sosyal ilişkiler ve işbirliği davranışlarının gelişimi konusunda önemli sonuçlar elde edilmiştir.

Bu çalışmayı yapmamda en büyük desteği verip bana rehberlik eden, tezimin hazırlanmasında yol gösterici görüşleri ile çok büyük katkıları bulunan değerli hocam Sayın Yrd. Doç. Dr.Servet ŞEN'e sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum. Araştırmanın istatistiksel analizlerinde rehberlik eden, bilgilerini ve düşüncelerini benimle paylaşan Sayın Prof. Dr. Müfit KÖMLEKSİZ'e ve Zahit HARMANLI'ya, araştırmamda yer alan "Drama Temelli Sosyal Beceri Eğitimi"nin son şeklini almasında yaratıcı fikirlerini benden esirgemeyen Sayın Yrd.Doç.Dr. Ruken AKAR VURAL'a; ayrıca, bu araştırmadaki etkinliklerin uygulanması ve verilerin toplanmasında her türlü kolaylığı sağlayan, Sadullah Kuşada İÖO yöneticilerine ve anasınıflı öğretmeni arkadaşım Kezban KAPLAN'a ve çalışma süresince desteğini hiçbir zaman esirgemeyen saygıdeğer aileme ve canım eşim Metin TAVLAN'a çok teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY SAYFASI.....	i
İNTİHAL (AŞIRMA) BEYAN SAYFASI.....	ii
ÖZET	iii
ABSTRACT	v
ÖNSÖZ.....	vii
İÇİNDEKİLER.....	viii
EKLER LİSTESİ.....	xii
TABLolar LİSTESİ.....	xiii
BÖLÜM 1: GİRİŞ.....	1
1.1. PROBLEM.....	1
1.2. ARAŞTIRMANIN AMACI.....	4
1.3. DENENCELER.....	4
1.4. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ.....	5
1.5. SAYILTILAR.....	7
1.6. SINIRLILIKLAR.....	7
1.7. TANIMLAR.....	7
1.8. KISALTMALAR.....	8
BÖLÜM 2: KURAMSAL AÇIKLAMALAR VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	9
KURAMSAL AÇIKLAMALAR.....	9
2.1. OKUL ÖNCESİ EĞİTİMİN TANIMI VE ÖNEMİ.....	9
2.2. SOSYAL GELİŞİM.....	10
2.2.1. Sosyal Gelişimin Tanımı ve Önemi.....	11
2.2.2. Sosyal Gelişimle İlgili Temel Kavramlar.....	12
2.2.3. Sosyal Gelişim ve Sosyal Becerilerle İlgili Kuramlar.....	15
2.2.3.1. Psiko Analitik Kuram.....	16
2.2.3.1.1. Freud'un Gelişim Kuramı.....	17
2.2.3.1.2. Erikson'un Psikososyal Gelişim Kuramı.....	19
2.2.3.2. Davranışçı Kuram.....	21
2.2.3.3. Bilişsel Kuram.....	21
2.2.3.4. Sosyal Öğrenme Kuramı.....	22
2.2.4. Sosyal Gelişimi Etkileyen Etmenler.....	23
2.2.5. Sosyal Yeterlik ve Sosyal Beceri.....	28

2.2.5.1.Sosyal Yeterlilik.....	28
2.2.5.2.Sosyal Beceriler.....	31
2.2.6.Yaşıllara Göre Sosyal Gelişim.....	36
2.2.6.1.Bebeklik Döneminde Sosyal Gelişim.....	36
2.2.6.2.İki Yaşında Sosyal Gelişim.....	37
2.2.6.3.Üç Yaşında Sosyal Gelişim.....	37
2.2.6.4.Dört Yaşında Sosyal Gelişim.....	38
2.2.6.5.Beş Yaşında Sosyal Beceri Gelişimi.....	39
2.2.6.6.Altı Yaşında Sosyal Beceri Gelişimi.....	39
2.3. DRAMA NEDİR?.....	40
2.3.1.Drama Nedir?.....	40
2.3.2.Eğitimde Drama.....	42
2.3.3.Drama ve Oyun.....	45
2.3.4. Eğitimde Drama Programının Uygulanması.....	49
2.3.4.1.Eğitimde Drama Programının Planlanması.....	51
2.3.5.Drama Öğretmeninde Olması Gereken Özellikler.....	52
2.3.6.Dramanın Kazandırdıkları.....	53
2.3.7.Eğitimde Dramada Kullanılan Teknikler ve Etkinlikler.....	55
2.3.8.Eğitimde Dramada Yararlanılabilecek Kaynaklar.....	58
2.3.9.Drama ve Sosyal Becerilerin Gelişimi.....	60
2.3.10. Dramanın Okul Öncesi Eğitim Programındaki Yeri ve Önemi.....	62
İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	64
Sosyal Gelişim ve Sosyal Beceri İle İlgili Araştırmalar.....	64
Drama İle İlgili Araştırmalar.....	69
Araştırmaların Genel Olarak Değerlendirilmesi.....	75
BÖLÜM 3: YÖNTEM.....	76
3.1. ARAŞTIRMA MODELİ.....	76
3.2. ÇALIŞMA GRUBU.....	77
3.3. DENEY VE KONTROL GRUPLARININ “DDÖ”	
ÖNTEST PUANLARININ DAĞILIMI.....	78
3.4. KİŞİSEL BİLGİ FORMU.....	79
3.5. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI.....	82
3.5.1.Davranış Derecelendirme Ölçeği.....	82

3.5.2.Ölçeğin Geçerlik ve Güvenirlik Çalışmaları.....	85
3.5.2.1.Davranış Derecelendirme Ölçeği'nin (DDÖ) Faktör Analizi.....	85
3.5.2.2.Ölçeğin İç Tutarlılığın Hesaplanması.....	86
3.5.2.3.Ölçeğin Güvenirlik Çalışmaları.....	88
3.5.3.“Davranış Derecelendirme Ölçeği”nin Uygulanması ve Puanlanması.....	88
3.5.4.Sosyal İlişkiler ve İşbirliği Davranışlarıyla İlgili Drama Temelli Sosyal Beceri Eğitimi'nin Hazırlanması ve Uygulanması.....	88
3.5.5.Drama Temelli Sosyal Beceri Eğitimi'nin Ön Deneme Uygulaması.....	89
3.5.6.2007-2008 Okulöncesi Programında Yer Alan Etkinlikler.....	90
3.5.7.Drama Temelli Sosyal Beceri Eğitimi'nin Uygulanması.....	91
3.6.VERİLERİN TOPLANMASI VE ANALİZİ.....	91
3.6.1.Verilerin Toplanması.....	91
3.6.1.1 Öntest Verilerinin Toplanması.....	92
3.6.1.2 Sontest Verilerinin Toplanması.....	93
3.6.2. Verilerin Analizi.....	93
BÖLÜM 4: BULGULAR.....	94
4.1. DRAMA TEMELLİ SOSYAL BECERİ EĞİTİMİ'NİN ÇOCUKLARIN İŞBİRLİĞİ, SOSYAL İLİŞKİLER 1 (OLUMLU İLİŞKİLERİ SÜRDÜRME) VE SOSYAL İLİŞKİLER 2 (GRUPLA İLİŞKİLER SÜRDÜRME) DAVRANIŞLARINA ETKİLERİ İLE İLGİLİ BULGULAR.....	94
4.2. DRAMA TEMELLİ SOSYAL BECERİ EĞİTİMİ'NİN UYGULANDIĞI DENEY GRUBUNDAKİ ÇOCUKLARIN İŞBİRLİĞİ, SOSYAL İLİŞKİLER 1 (OLUMLU İLİŞKİLERİ SÜRDÜRME) VE SOSYAL İLİŞKİLER 2 (GRUPLA İLİŞKİLERİ SÜRDÜRME) DAVRANIŞLARINA ETKİLERİ İLE İLGİLİ BULGULAR.....	97
4.3. VAR OLAN PROGRAMDAKİ ETKİNLİKLERİN UYGULANDIĞI KONTROL GRUBUNDAKİ ÇOCUKLARIN İŞBİRLİĞİ, SOSYAL İLİŞKİLER 1 (OLUMLU İLİŞKİLERİ SÜRDÜRME) VE SOSYAL İLİŞKİLER 2 (GRUPLA İLİŞKİLERİNİ SÜRDÜRME)	

DAVRANIŞLARI İLE İLGİLİ BULGULAR.....	99
BÖLÜM 5: TARTIŞMA VE YORUM.....	101
BÖLÜM 6: SONUÇLAR VE ÖNERİLER.....	108
6.1. SONUÇLAR.....	108
6.2.ÖNERİLER.....	109
6.2.1.Yapılacak Araştırmalara Yönelik Öneriler.....	110
6.2.2.Uygulamaya Yönelik Öneriler.....	110
KAYNAKÇA.....	112
EKLER LİSTESİ.....	126
ÖZGEÇMİŞ.....	284

EKLER LİSTESİ

EK		Sayfa
1.	DRAMA TEMELLİ SOSYAL BECERİ EĞİTİMİ	127
2.	2007–2008 OKULÖNCESİ EĞİTİM PROGRAMINDA BELİRTİLEN SOSYAL İLİŞKİLER VE İŞBİRLİĞİ DAVRANIŞLARINA YÖNELİK ETKİNLİKLER	241
3.	DRAMA TEMELLİ SOSYAL BECERİ EĞİTİMİ'NİN ÖN UYGULAMA ÇALIŞMALARININ DEĞERLENDİRİLMESİ.....	267
4.	KİŞİSEL BİLGİ FORMU.....	276
5.	DAVRANIŞ DERECELENDİRME ÖLÇEĞİ.....	279
6.	UYGULAMALARA AİT FOTOĞRAFLAR.....	281

TABLolar LİSTESİ	
	Sayfa
Tablo 1: Freud'un Psikoseksüel Gelişim Kuramı.....	18
Tablo 2:Erikson'un Psikososyal Gelişim Kuramı.....	20
Tablo 3:Deney Deseni.....	77
Tablo 4: Deney ve Kontrol Gruplarının “DDÖ” Öntest Puanlarına İlişkin Ortalama, Standart Sapma Değerleri ve Mann Whitney-U Testi Sonuçları.....	78
Tablo 5. Deney ve Kontrol Gruplarını Oluşturan Çocuklarının Cinsiyete Göre Dağılımı.....	79
Tablo 6. Deney ve Kontrol Gruplarını Oluşturan Çocukların Sosyoekonomik Düzeye Göre Dağılımı.....	80
Tablo 7. Deney ve Kontrol Gruplarında Yer Alan Çocukların Anne Eğitim Durumuna Göre Dağılımı.....	80
Tablo 8. Deney ve Kontrol Gruplarında Yer Alan Çocukların Baba Eğitim Durumuna Göre Dağılımı.....	81
Tablo 9. Deney ve Kontrol Gruplarını Oluşturan Çocukların Anne Mesleğine Göre Dağılımı.....	81
Tablo 10. Deney ve Kontrol Gruplarını Oluşturan Çocukların Baba Mesleğine Göre Dağılımı.....	81
Tablo 11: Deney ve Kontrol Gruplarını Oluşturan Çocukların Daha Önce Herhangi Bir Okulöncesi Eğitim Kurumuna Devam Edip Etmemelerine Göre Dağılımları.....	82
Tablo 12: Faktör Analizi Sonuçları.....	86
Tablo 13: İşbirliği Davranışları Faktörünün İç Tutarlılık Analizi.....	86
Tablo 14: Sosyal İlişkiler 1 (Olumlu İlişkileri Sürdürme Davranışları) Faktörünün İç Tutarlılık Analizi.....	87
Tablo 15: Sosyal ilişkiler 2 (Grupla İlişkileri Sürdürme Davranışları) Faktörünün İç Tutarlılık Analizi.....	87
Tablo 16: DDÖ'nün Alt Ölçeklerine Ait Cronbach Alfa Güvenirlik Değerleri....	88
Tablo 17:Deney ve Kontrol Grubundaki Çocukların “DDÖ: İşbirliği Davranışları Alt Ölçeği” Öntest Sontest Puanlarının Ortalamaları ve Standart Sapma Değerleri.....	94
Tablo 18:Deney ve Kontrol Grubundaki Çocukların “DDÖ: İşbirliği Davranışları Alt Ölçeği” Öntest Sontest Puanlarının Mann Whitney -U Testi Sonuçları.....	95
Tablo 19:Deney ve Kontrol Grubundaki Çocukların “DDÖ: Sosyal İlişkiler 1 (Olumlu İlişkileri Sürdürme) Davranışları Alt Ölçeği” Öntest Sontest Puanlarının Ortalamaları ve Standart Sapma Değerleri.....	95
Tablo 20:Deney ve Kontrol Grubundaki Çocukların “DDÖ: Sosyal İlişkiler 1 (Olumlu İlişkileri Sürdürme) Davranışları Alt Ölçeği” Öntest Sontest Puanlarının Mann Whitney -U Testi Sonuçları.....	96
Tablo 21:Deney ve Kontrol Grubundaki Çocukların “DDÖ; Sosyal İlişkiler 2 (Grupla İlişkileri Sürdürme) Davranışları Alt Ölçeği” Öntest Sontest Puan Ortalamaları ve Standart Sapma Değerleri.....	96

Tablo 22:Deney ve Kontrol Grubundaki Çocukların “DDÖ: Sosyal İlişkiler 2 (Grupla İlişkileri Sürdürme) Davranışları Alt Ölçeği” Öntest Sontest Puanlarının Mann Whitney -U Testi Sonuçları.....	97
Tablo 23: Deney Grubundaki Çocukların “DDÖ: İşbirliği Davranışları Alt Ölçeği” Öntest ve Sontest Puanlarının Wilcoxon Testi Sonuçları.....	97
Tablo 24: Deney Grubundaki Çocukların “DDÖ: Sosyal İlişkiler 1 (Olumlu İlişkileri Sürdürme) Davranışları Alt Ölçeği” Öntest ve Sontest Puanlarının Wilcoxon Testi Sonuçları.....	98
Tablo 25: Deney Grubundaki Çocukların “DDÖ; Sosyal İlişkiler 1 Alt Ölçeği” Öntest ve Sontest Puanlarının Wilcoxon Testi Sonuçları.....	98
Tablo 26:Kontrol Grubundaki Çocukların “DDÖ: İşbirliği Alt Ölçeği” Öntest ve Sontest Puanlarının Wilcoxon Testi Sonuçları.....	99
Tablo 27:Kontrol Grubundaki Çocukların “DDÖ: Sosyal İlişkiler 1 (Olumlu İlişkileri Sürdürme) Davranışları Alt Ölçeği” Öntest ve Sontest Puanlarının Wilcoxon Testi Sonuçları.....	100
Tablo 28:Kontrol Grubundaki Çocukların “DDÖ; Sosyal İlişkiler 2 (Grupla İlişkileri Sürdürme) Davranışları Alt Ölçeği” Öntest ve Sontest Puanlarının Wilcoxon Testi Sonuçları.....	100

BÖLÜM 1

GİRİŞ

1.1.PROBLEM

İnsan yaşamının en önemli dönemlerinden birisi olan okulöncesi dönemde çocuklar, çok boyutlu ve hızlı bir gelişim süreci içinde ilerlemektedirler. Çocuklar, bu süreçte yüksek öğrenme potansiyelleri doğrultusunda hızlı ve kalıcı kazanımlar elde etmektedirler. Bu bağlamda çocuğun gelişiminde çok kritik bir rol oynayan okulöncesi eğitim programları, çocuklarda birçok beceri ve yeterliliği geliştirebilecek niteliklere sahip olmalıdır. Bu programlarda çocukta gelişmesi beklenen beceriler ya da yeterlilikler; kendisinin farkında olma, sosyal beceriler, kendi kültürünün ve diğer kültürlerin farkında olma, iletişim becerileri, algısal devimsel beceriler, analitik düşünme, problem çözme becerileri, yaratıcılık ve estetik beceriler olarak belirtilmektedir (Genç ve Senemoğlu, 1999:45).

Kurumlarda uygulanan okulöncesi eğitim programları arasında bazı farklılıklar olmakla birlikte bu eğitim programlarının sosyal beceriler açısından genel hedefler göz önünde bulundurularak değerlendirildiğinde, çocukların okulöncesi eğitim kurumlarında sosyalleşme süreci içinde kazanmaları gereken sosyal beceriler (dostluk kurma, işbirliği yapma, kişiler arası problem çözme becerileri, gruptaki çatışmaları çözümlenme ve empati kurma vb.) açısından zenginleştirilmesi gerektiği belirtilmektedir (Anlıak ve Dinçer, 2005:154).

Eğitim süreci içinde önemli bir yere sahip olan okulöncesi eğitim kurumları, bireyleri yetiştirirken sadece akademik başarıyı değil, aynı zamanda sosyal gelişimi destekleyici nitelikte olmaya da özen göstermelidir. Çünkü eğitimin amacı, bireyleri sadece akademik ve mesleki beceriler alanında değil, aynı zamanda kişiler arası ilişkiler ve sosyal beceriler konusunda da geliştirmektir. Son zamanlarda da çocukların sosyal beceri gelişimleri çok büyük önem kazanmaya başlamıştır. Çünkü sosyal becerilerin kazanılmaması durumunda bireyin hem okuldaki akademik başarısının hem de çevresiyle olan sosyal ilişkilerinin olumsuz etkilenebileceği düşünülmektedir.

Sosyal beceriler, çocuğun sosyal ve psikolojik gelişiminin önemli unsurlarındandır. Sosyal becerilerden yoksun olan çocuklar karşılaştıkları problemleri çözmede sosyal becerilere sahip çocuklardan daha az seçeneğe sahiptirler ve bu nedenle de çoğunlukla uygun olmayan davranış biçimlerini kullanırlar (Bacanlı ve Erdoğan,2003:354). Böyle çocuklar sosyal beceriler konusundaki yetersizliklerinden

dolayı çevrelerindeki insanlarla problem yaşarlar. Bu problemlerden, çocukların akademik başarıları da olumsuz etkilemektedir.

Sosyal becerilere sahip çocuklar ise, aileleriyle, arkadaşlarıyla ve diğer insanlarla olumlu, yapıcı ilişkiler kurabilmektedirler. Akranları tarafından sevilirler ve arkadaş çevresinde popülerdirler. Kendileri de insanlarla olmaktan hoşnut olduklarından çeşitli sosyal faaliyetlere ilgi gösterirler. Bu çocuklar, yaşanan sorunlar karşısında ve hayatın kriz dönemlerinde esnek ve yapıcı bir yaklaşıma sahiptirler. Kırgınlıklarını, öfkelerini uygun yollarla ifade ederler. Çevrelerine karşı kişisel sorumluluk duyarlar (Akman ve Gülay, 2004:18).

Çocukların, okulöncesi dönemden başlayarak sosyal becerileri öğrenmeye ve geliştirmeye başlamaları, yetişkinlik dönemindeki sosyal ilişkilerin olumlu sürdürülebilmesi açısından son derece önemli olduğu söylenebilir. Çünkü eğitim için en kritik dönem olarak kabul edilen okulöncesi dönemden başlayarak sosyal beceri eğitimi alan çocuklar özgüveni tam, problem çözme yeteneğine sahip, hayatla ve kendisiyle barışık birey haline gelebilir. Bu sağlıklı gelişim bireyi olduğu kadar, bireyin dahil olduğu toplumu da olumlu etkileyebilir.

Sosyal becerilere sahip, diğer insanlarla başarılı, sağlıklı ilişkiler kurabilen bireyler kendileriyle ve çevreyle barışıktırlar. Bu özelliklere sahip bireyler toplumun bütünlüğünü, huzurunu korumasında temel yapı taşlarından sayılırlar (Akman ve Gülay, 2004:19). Gelişimin her alanında önemli bir yere sahip olan okulöncesi dönemde sosyal becerilerin öğretilmesine yönelik yapılacak çalışmaların önemi büyüktür. Okulöncesinde eğitim-öğretim etkinliklerine bakıldığında, çocukların yaşamında önemli bir yere sahip olan oyunun ön plana çıktığını görmekteyiz. Oyun, bu dönemde çocukların en önemli uğraşdır. Dolayısıyla, çocuklar tüm dikkatlerini oynadıkları oyuna yoğunlaştırırlar.

Oyun, çocuğun davranış şeklidir. Oyun, doğal merak-inceleme-araştırma yapma-yaratıcılık içeren bir çemberdir. Oyun fiziksel, bilişsel, sosyal ve duygusal gelişim amaçlarına hizmet eder. Bu nedenle de hem aynı hem aynı yaş veya gelişim düzeyindeki çocuklar için “genel özellikler” hem de her çocuğun kendisine özgü yaşantısında duygu ve düşüncelerinden kaynaklanan bireysel özellikler taşımaktadır (Akin, 1993:16).

Muths; okul öncesi dönemde oyunun önemini belirten açıklamalarında “vücudun ve düşüncenin gelişmesinde oyunun rolü başta gelir. Bunu bil; programını ona göre düzenle” derken, Spencer’e göre oyun, çocukta harcanmamış birikmiş bir

enerji tüketimidir (Akt: Sel, 1986:13). Smith'e göre, çocukların zihinsel sağlığı için oyun çok yararlıdır. Curtis'e göre ise, oyun en iyi ilaçtır. Birçok araştırmacı, oyunun önemi üzerinde durmuştur ve oyun alanları ne kadar geniş tutulursa ve oyun materyalleri ne kadar çok olursa, çocukların kendilerini daha iyi ifade edeceklerini söylemişlerdir (Akt: Cohen, 1993: 32–33). Isenberg ve Jalonga oyunun çocukların, insanların, duygularını, düşüncelerini ve davranışlarını benimsedikleri anda ortaya çıkabildiğini ileri sürmektedirler (Isenberg ve Jalonga, 1993: 137).

Okulöncesi dönem, çocuğun gelişim özellikleri de dikkate alındığında oyunun, eğitim ve öğretim hayatında önemli bir yere sahip olduğunu görmekteyiz. Sosyal ve duygusal gelişimin önemli bir bölümü oyun sayesinde tamamlanmaktadır. En büyük değişiklik çocuk için oyundur. Oyun yoluyla eğlenir, dinlenir ve problemlerini çözer. Okulöncesinde oyunlar gözlendiğinde ise büyükleri taklit etme, rol alma, diyalog kurma, evcilik oyunlarının çocukların en çok oynadıkları oyunlardan olduğu görülmektedir.

Çocuk oyunları, iyi bir eğitimci ya da lider tarafından desteklendiğinde içinde sosyalleşmenin, işbirliğinin, yaratıcılığın olduğu bir öğrenme biçimi olan dramaya dönüşebilmektedir. Dramanın temelinin de oyuna dayandığı düşünöldüğünde, çocuğun gelişim alanlarının desteklenmesinde drama ve dramatik oyunların önemli bir yere sahip oldukları söylenebilir.

Drama tanım olarak, kendi içersinde sosyalleşmeyi barındırmaktadır. Çeşitli etkinliklerin özelliğine göre tartışan, konuşan, olayları yaşayan, gözleyen ve yaratan çocuk, sosyal iletişimin temellerini sağlamlaştırır. Bu nedenle sosyal gelişime etkisi olmayan drama etkinliği yoktur denilebilir (Gönen ve ark,2000:30). Drama sayesinde çocuk, çeşitli rolleri canlandırırken, içinde yaşadığı toplumun sosyal problemlerini de inceleme fırsatı bulabilir. Böylelikle, o problemin üstesinden gelinmeye çalışılırken farkında olmadan farklı düşünme becerileri ve çözüm üretme yolları denenebilmektedir.

Ayrıca drama bir grup çalışması olduğu için grup üyeleri duyarlı olmayı, birbirlerini kabul etmeyi, değerlendirmeyi ve teşvik etmeyi öğrenir. Bireyler kendi fikir ve önerilerinin grup tarafından kabul edildiğini ve kullanıldığını görürler. Başkalarını nasıl etkileyeceklerini, başkalarının onları nasıl etkilediğini görürler. Hem rol yaparken, hem de rol yapan arkadaşlarını izlerken, olaylara çok boyutlu yaklaşmayı ve işbirliği içinde çalışmayı geliştirirler (Aral ve ark.,2000:87).

Dramatik oyunlar, çocuğun kendini ve başkalarını tanımasını, yeni bilgiler edinmesini, kendine güveninin artmasına, yaratıcılığını geliştirmesini ve

sosyalleşmesini sağlar (Metin,1999:1). Dramatik oyun, çocukların kişiler arası ilişkilerinde problem çözme, işbirliği, anlaşmazlıkları çözme ve dil becerinin gelişmesinde çocuklara yardımcı olan, çocukluk döneminin en büyük eğlencelerindendir (Eliason ve Jenkins,1999:469).

Uluslararası Erken Çocukluk Eğitimi Birliği'ne (NAEYC) göre, erken çocukluk eğitimi programı beş gelişim alanını kapsamalıdır. Bu gelişim alanları sosyal, duygusal, fiziksel, işbirliği ve yaratıcılıktır. Drama bu beş gelişim alanının doğal olarak ve kendiliğinden şekillenmesinde etkili olmaktadır (Brown ve Pleydell,1999:4). Dolayısıyla çocukların sosyal davranışları kazanmalarında, sosyal beceri eğitiminde, kişiler arası ilişkilerde eğitimde dramadan yararlanmanın faydalı olacağı düşünülebilir.

Dramanın okulöncesi dönemde sosyalleşme, sosyal ilişkiler ve işbirliği davranışlarının gelişimindeki olumu etkisi drama ile ilgili yapılan tanımlamalarda da karşımıza çıkmaktadır. Ancak sosyal beceri eğitiminin hangi çerçeve içinde hazırlanacağı konusunda bazı aksaklıklar karşımıza çıkabilmektedir. İşte bu nedenle bu araştırmada drama yöntemi ile uygulanan sosyal beceri eğitiminin 6 yaş çocuklarının sosyal ilişkiler ve işbirliği davranışlarının gelişimine etkisinin incelenmesi amaçlanmıştır.

1.2. ARAŞTIRMANIN AMACI

Bu araştırmanın genel amacı, Drama Temelli Sosyal Beceri Eğitimi'nin 6 yaş çocuklarının sosyal ilişkiler ve işbirliği davranışlarının gelişimi üzerinde etkisinin olup olmadığını incelemektir.

1.3. DENENCELER

Araştırmanın temel amacına bağlı olarak aşağıdaki denenceler sınanmıştır.

Denence 1: Drama Temelli Sosyal Beceri Eğitimi'nin uygulandığı deney grubundaki çocuklar ile var olan programın uygulandığı kontrol grubundaki çocukların, DDÖ'nin "İşbirliği Davranışları Alt Ölçeği" sontest puan ortalamaları arasında deney grubu lehine anlamlı bir fark vardır.

Denence 2: Drama Temelli Sosyal Beceri Eğitimi'nin uygulandığı deney grubundaki çocuklar ile var olan programın uygulandığı kontrol grubundaki çocukların, DDÖ'nin "Sosyal İlişkiler 1 (Olumlu İlişkileri Sürdürme) Davranışları Alt Ölçeği" sontest puan ortalamaları arasında deney grubu lehine anlamlı bir fark vardır.

Denence 3: Drama Temelli Sosyal Beceri Eğitimi'nin uygulandığı deney grubundaki çocuklar ile var olan programın uygulandığı kontrol grubundaki çocukların, DDÖ'nin "Sosyal İlişkiler 2 (Grupla İlişkileri Sürdürme) Davranışları Alt Ölçeği" sontest puan ortalamaları arasında deney grubu lehine anlamlı bir fark vardır.

Denence 4: Drama Temelli Sosyal Beceri Eğitimi'nin uygulandığı deney grubundaki çocukların, DDÖ'nin "İşbirliği Davranışları Alt Ölçeği" öntest ve sontest puan ortalamaları arasında, sontest puan ortalaması lehine anlamlı bir farklılık vardır.

Denence 5: Drama Temelli Sosyal Beceri Eğitimi'nin uygulandığı deney grubundaki çocukların, DDÖ'nin "Sosyal İlişkiler 1 (Olumlu İlişkileri Sürdürme) Davranışları Alt Ölçeği" öntest ve sontest puan ortalamaları arasında, sontest puan ortalaması lehine anlamlı bir farklılık vardır.

Denence 6: Drama Temelli Sosyal Beceri Eğitimi'nin uygulandığı deney grubundaki çocukların, "DDÖ'nin Sosyal İlişkiler 2 (Grupla İlişkileri Sürdürme) Davranışları Alt Ölçeği" öntest ve sontest puan ortalamaları arasında, sontest puan ortalaması lehine anlamlı bir farklılık vardır.

Denence 7: Var olan programdaki etkinliklerin uygulandığı kontrol grubundaki çocukların, "DDÖ'nin İşbirliği Alt Ölçeği" öntest ve sontest puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık yoktur.

Denence 8: Var olan programdaki etkinliklerin uygulandığı kontrol grubundaki çocukların, "DDÖ'nin Sosyal İlişkiler 1 (Olumlu İlişkileri Sürdürme) Davranışları Alt Ölçeği" öntest ve sontest puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık yoktur.

Denence 9: Var olan programdaki etkinliklerin uygulandığı kontrol grubundaki çocukların, "DDÖ'nin Sosyal İlişkiler 2 (Grupla İlişkileri Sürdürme) Davranışları Alt Ölçeği" öntest ve sontest puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık yoktur.

1.4.ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Okul öncesinde çocuklara kazandırılması hedeflenen amaç ve kazanımlar arasında, çocukların sosyal ilişkilerinin geliştirilmesi de yer almaktadır. Bu nedenle okul öncesi eğitim kurumlarında görev alan eğitimcilerin ve öğretmenlerin, sosyal gelişime yönelik amaç ve kazanımlara etkinliklerinde yer vermeleri gerekmektedir. Okul öncesi çocuklarının sosyal gelişimlerinin gerçekleşebilmesi ve dolayısıyla çocukların sosyal davranışları kazanmalarında bazı öğrenme yöntemlerinin etkili olduğu, bu yöntemler içinde de dramının ön plana çıktığı görülmektedir.

Drama ile sosyal gelişim, kişiler arası ilişkilerin güçlenmesi, empati kurabilme, işbirliği ve sosyal ilişkilerle ilgili davranışları gösterebilme, duyguları fark edebilme, farklılıklara saygı gösterebilme gibi amaç ve kazanımları gerçekleştirmesi bakımından okulöncesi sosyal gelişim eğitiminin önemli etkinliklerinden birisi olma özelliğini taşımaktadır.

Son yıllarda yapılan araştırmalar (Beauvais ve arkadaşlarının, 1982; Elliott ve arkadaşları,1989; Kramer ve Radey, 1997; Atılgan, 2001; Lindsey, 2002; Dinç, 2002; Gülay, 2004; Akbaş, 2005; Terzioğlu, 2005; Seven, 2006; Atlı, 2006; Sarı, 2007; Kurt, 2007) sosyal gelişimin önemli ve ayrılmaz bir parçası olan sosyal becerilerin, kişiler arası ilişkilerin başarılı, sorunsuz bir şekilde sürmesinde etkili olduğunu, her çocuğun, gelişimin önemli bir bölümünün tamamlandığı 0–6 yaş döneminde temel sosyal becerileri kazanmasına fırsat verilmesi gerektiğini göstermektedir. Böylelikle çocuğun, yetişkinlik döneminde sorunsuz sosyal ilişkiler kurmasının ve bu ilişkileri devam ettirmesinin sağlanmış olacağı düşünülmektedir. Günümüzde kişiliği sağlam bireyler yetiştirilmesine 0–6 yaşlar arası dönemde başladığı düşünüldüğünde, sosyal ilişkilerinde sorun yaşamayan yetişkinlerin oluşturacağı toplumların da bu şekilde meydana geleceği söylenebilmektedir.

Sosyal davranışların kazanılmasında, okulöncesi dönemde çocukların vakit geçirmekten en çok hoşlandıkları oyun ve drama etkinliklerinden yararlanılabileceği, çünkü çocukların bu tür etkinlikler sayesinde öğrenmeyi rahatlıkla gerçekleştirdikleri yapılan araştırmalarla da ortaya konulmaktadır.

Bu nedenle, böyle bir araştırmanın yapılması da okulöncesi dönemde bulunan çocukların sosyal ilişkiler ve işbirliği davranışlarının gelişmesinde kaynak oluşturacağı ve yararlar sağlayacağı umulmaktadır.

Bu araştırma ile toplanacak verilerin özellikle:

- Sosyal becerilerin gelişiminde okulöncesi dönemin öneminin anlaşılacağı, sağlıklı bir kişilik ve sosyal ilişki gelişimi için çocuklara uygun eğitim olanaklarının sağlanacağı;
- Araştırma sonunda elde edilen bulgular doğrultusunda geliştirilen önerilerin okulöncesi öğretmenlerine rehber olacağı;
- Okulöncesi dönem çocuklarının sosyal beceriler eğitimi için yeni araştırmalara konu olacağı,

- Çocuğun sosyal ilişkiler ve işbirliği davranışlarının gelişimine drama temelli sosyal beceri eğitiminin etkisinin belirlenmesi açısından önem taşıyacağı düşünülmektedir.

1.5.SAYILTILAR

Araştırmanın sayıltısı aşağıdaki gibidir:

- Araştırmada “Davranış Derecelendirme Ölçeği” nin uygulanması sırasında çocuklar araştırmacıdan ve diğer çocuklardan etkilenmemiştir.

1.6.SINIRLILIKLAR

Araştırmanın sınırlılıkları aşağıdaki gibidir:

- Bu araştırma, Aydın İli Söke İlçesi M.E.B’e bağlı bir ilköğretim okulunun iki anasınıfında bulunan 6 yaş grubu çocuklarıyla sınırlıdır.
- Araştırmanın çalışma grubu, 17’si deney 17’si kontrol olmak üzere toplam 34 çocukla sınırlıdır.
- Bu çalışma, anasınıfına devam eden 6 yaş grubu çocukların sosyal ilişkiler ve işbirliği ile ilgili davranışları kazanmalarında Drama Temelli Sosyal Beceri Eğitimi’nin etkisinin incelenmesi ile sınırlıdır.
- Araştırmadan elde edilen veriler, araştırmacı ve öğretmenler tarafından yapılan gözlem sonuçlarıyla sınırlıdır.

1.7.TANIMLAR

Okulöncesi Eğitim (pre-school education): Doğumdan ilköğretimin başlangıcına kadar olan çocukluk yıllarını içine alan, bu yaş çocuklarının bireysel özelliklerini ve gelişimsel düzeylerine uygun zengin uyarıcı çevre imkanlarını sağlayan, onların tüm gelişimlerini toplumun kültürel değerleri ve özellikleri doğrultusunda en iyi biçimde yönlendiren bir eğitim sürecidir (Poyraz ve Dere, 2001:21).

Sosyal Beceri (social skill): Kişiler arası ilişkilerde, kişinin kendisi dahil insanların duygu, düşünce ve davranışlarını anlama ve bu anlayışa uygun davranma yeteneğidir (Yüksel,2004:3).

Okulöncesi Çocuğu (pre-school child): Bebeklik dönemini aşmış olmakla birlikte henüz okula başlamak için gerekli en küçük yaşın altında bulunan çocuk (Şen, 1997:13).

Eğitimde Drama (drama in education): İnsanın kendini başkalarının yerine koyarak çok yönlü gelişmesi, bireyin eğitim ve öğretimde aktif rol alması, kendini ifade edebilmesi, yaratıcı olması, yaşamı çok yönlü algılaması, araştırma istek ve duygusunun gelişmesi, bireyin eğitim ve öğrenme artıcı bir eğitim yöntemidir (Erhan, 2000:17).

Sosyal İlişkiler (social intercourse): Kişinin içinde bulunduğu çevrede toplumsal özellikler kazanmasıyla başlayan ilişkilerdir (Dinç, 2002:29).

İşbirliği (cooperation): Bir işi, bir öğretim çalışmasını ya da tasarlanan bir eğitim etkinliğini gerçekleştirebilmek için çaba göstermesidir (Oğuzkan, F.,1981: 87).

1.8.KISALTMALAR

DDÖ: Davranış Derecelendirme Ölçeği.

NAEYC: Uluslararası Erken Çocukluk Eğitimi Birliği.

BÖLÜM 2

KURAMSAL AÇIKLAMALAR VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde, okul öncesi eğitiminin önemine, bu dönemdeki çocukların sosyal gelişimine, çocukların sosyal ilişkiler ve işbirliği davranışlarını nasıl kazandıkları ile dramının eğitimdeki önemine yönelik kuramsal açıklamalara ve bu konuda yapılmış araştırmalara yer verilmiştir.

KURAMSAL AÇIKLAMALAR

2.1. OKUL ÖNCESİ EĞİTİMİN TANIMI VE ÖNEMİ

Okulöncesi yıllar, insan hayatının en duyarlı dönemidir. Bu dönem boyunca elde edilen beceriler, yaşamın bundan sonraki dönemlerinde kalıcı izler bıraktığı için okulöncesi eğitime gereken önem verilmelidir. Anne-babalar ve eğitimciler onların her türlü deneyimlerine imkan vermeli, eğitim olanaklarından en iyi şekilde yararlanabilmelerini sağlamalıdır (Dinçer ve Güneysu, 1995: 2). Hiç şüphesizdir ki çocuğun okulöncesi dönemdeki eğitiminde ailenin rolü büyüktür. Ancak eğitim anlayışı her geçen gün yeni fikirlerle değişebildiğinden 0-6 yaş çocuğunun eğitiminde okulöncesi eğitim kurumlarının önemini de görmezden gelmek mümkün değildir. Bu aşamada nitelikli bir eğitim anlayışının çocuklara sunulması gerektiği söylenebilir.

Çocuğun ihtiyaçlarının karşılanması, temel alışkanlıklarının kazandırılması ve yaşama en iyi şekilde hazırlanması, nitelikli okulöncesi eğitimle gerçekleşebilir. Nitelikli bir eğitimin birçok özellikleri içinde barındırması ve en üst düzeyde okulöncesi eğitimin amaçlarını gerçekleştirmesi önemlidir (Zembat, 2005:25). Türkiye'nin 1990 yılında imzaladığı Çocuk Hakları Sözleşmesi'ne bakıldığında da nitelikli eğitim alabilmenin, çocukların temel hak ve hürriyetlerinden olduğu görülecektir.

Kurumlarda eğitimi verilen kişilerce verilen okulöncesi eğitimin, çocuğun gelişimindeki önemini anlayabilmek için tanımına değinmenin yararlı olacağı düşünülmektedir:

Okul öncesi eğitimi; 0-72 ay çocukların tüm gelişimlerini, toplumun kültürel değerler doğrultusunda yönlendiren, duyguların gelişimini ve algılama gücünü artırarak akıl yürütme sürecinde ona yardımcı olan ve yaratıcılığını geliştiren, kendini ifade etmesini ve öz denetimlerini kazanmasını sağlayan sistemli bir eğitim sürecidir (Terzioğlu,2005:5).

Okulöncesi dönemin, insan gelişiminde en kritik dönemleri kapsadığı yapılan çalışmalarla ortaya konulmakta ve her geçen gün okul öncesi döneme daha da önem verildiği gözlenmektedir. Bu nedenle erken yıllarda çocuğa sunulan fiziki ve sosyal çevreye de dikkat edilmesi ve gelişimi destekleyici özellikte olması gerektiği düşünülmektedir.

Okulöncesi kurumları çocukları eğitsel ve sağlıklı ortamlarda bir araya getirerek, çocuğun yaşlarıyla birlikte oyun gruplarına katılma gereksinimini karşılar. Çocuk, kendini ve başkalarını kabul etmeyi, haklarını korumayı ve başkalarının haklarına saygı duymayı, kültür değerlerini özümseyerek uygun davranışları bu ortam içersinde daha kolay kazanır. Çocuğun kendini bağımsızca ifade edebilmesi ve herkesin de benimseyeceği kendi kurallarını koyması, okul öncesi eğitim ortamında gerçekleştirilebilir (Baykan ve Turla, 1994: 4–5).

Okul öncesi eğitim kurumlarında çocuk, oyun ortamında grup içinde girilen ilişkiler yoluyla toplumsal bir birey olmaya başlamakta, kurallara uyan, paylaşabilen, işbirliği yapan ve sorumluluk alabilen bir birey olmayı öğrenmektedir. Ayrıca sosyalleşme için çocuklara okulöncesi eğitim kurumlarında geniş olanaklar sunulmalıdır. Eğer çocuklar bir okulöncesi kuruma gitmeyip zamanlarının büyük bir kısmını evde yalnız geçirirlerse sosyalleşme sürecini tam anlamıyla yaşamakta zorluk çekeceklerdir (Baran ve Çimen, 2001: 36–37).

Kaliteli bir erken çocukluk eğitimi ile çocuğun kalıtsal özellikleri en üst düzeyde geliştirilebilmektedir. Çünkü bu dönem çocuğun gelecekte göstereceği tüm özelliklerin (başarı, davranış biçimi, yaşam şekli, öğrenmeye karşı ilgi ve istek, kişilik gelişimi, problem çözme, yaratıcılık ve üretkenlik vb.) kazanmasında önemli olan bir evredir. İnsan gelişiminin yüzde sekseninin bu yıllarda tamamlanması durumu da erken çocukluk eğitimin öneminin artmasında etkili olmaktadır (Duffy, 1998, Akt: Akar Vural, 2006:13). Yapılan araştırmalar ile okul öncesi eğitimin kalitesi her geçen gün yükseltilmeye çalışılmakta bu sayede de 0–6 yaş çocuğunun tüm gelişim alanlarının desteklendiği düşünülmektedir.

2.2. SOSYAL GELİŞİM

Bir sistem olarak toplumun amacı, toplumun yaşamasını sürekli kılmaktır. Toplumun yaşamasını sürdürecekt olan en önemli unsur, etkin görevler üstlenecek olan üyelerdir. Toplumun etkin üyesi olabilmek için, insanın yaşına göre sosyal gelişimini

göstermesi gerekir (Dinç, 2002: 16). Dolayısıyla bu bölümde, sosyal gelişimin tanımı ve önemi, sosyal gelişim ile ilgili temel kavramlar, sosyal davranışların öğrenilmesi ve sosyal gelişimi etkileyen etmenler üzerinde durmanın önemli olacağı düşünülmektedir.

2.2.1. Sosyal Gelişimin Tanımı ve Önemi

İnsanı tanımlayan en temel niteliklerinden birisi sosyal bir varlık olmasıdır. İnsanın sosyal bir varlık olması, bir yandan başka insanlarla birlikte yaşaması, diğer yandan doğanın ona verdikleri ile sınırlı kalmayıp, kendinden önce yaşamış insanların oluşturdukları bilgi birikimini, değerleri, kuralları edinmek durumunda olması demektir (Önder,2004:11). Birey, içinde yaşadığı toplumun değerlerini öğrenirken, doğumdan ölüme kadar devam edecek bir sosyal gelişim süreci içine girecektir.

Toplumsal beklentilere uygunluk gösteren, kazanılmış davranış yeteneği olarak tanımlanabilen sosyal gelişme, geniş anlamda bireyin doğumuyla başlayan bir evreyi, dar anlamda ise günlük davranış gelişimini kapsar (Yavuzer,2005:46).

Daha yaygın bir tanımla, sosyal gelişim, bireyin içinde yaşadığı toplumsal uyaranlarına, grup yaşamının kural ve zorunluluklarına karşı duyarlılık geliştirmesi; bunun sonucunda da yaşadığı kültürde bulunan diğer kişilerle uyum içinde olma sürecidir. Bu süreç içinde bireyler, yaşamları boyunca bir grubun işlevsel üyeleri olmayı sağlayan değerleri, davranışları ve inançları öğrenirler. Bu öğrenme sürecinde pasif alıcı olmayan birey, sorgulama yaparak, kendisinden istenileni anlamaya çalışır ve buna uygun davranır (Atay,2005:127). Sosyal gelişimle ilgili yapılan tanımlar göz önüne alındığında, sosyal gelişimin çocuğun içinde yaşadığı toplumun bireyleri ile olumlu ilişkiler kurabilmesi anlamına geldiği söylenebilir.

Çocuğu ilk yıllarındaki sosyal gelişimi, onun daha sonraki sosyal davranışlarının temelini oluşturur. Kochanska ve Radke (1992) yaptıkları bir çalışmada, bebeklik döneminde tanıdıklarına karşı içe kapanıklık gösteren bebeklerin beş yaşına geldiklerinde de aynı davranışı sürdürdüklerini gözlemlemişlerdir. Bu sonuç, bebeklikteki içe kapanıklığın çocuğun gelecekteki sosyal davranışlarını olumsuz yönde etkileyeceğini göstermektedir. Sosyal becerilerden yoksun çocuklar, arkadaşları tarafından reddedilmekte ve akademik yönden başarısız olmaktadır. Yaşının gerektirdiği sosyal gelişime ulaşamamış kişi, toplumun kuralları ve davranışlarındaki toplumca onaylanmayan bozukluk nedeniyle toplumsal baskı altına alınır. Toplumsal baskının fazla olması, kişinin mutsuz ve uyumsuz olmasına neden olabilir (Akt:Dinç, 2002: 17).

Oysa sosyal yönden gelişmiş bir birey, içinde yaşadığı toplumun normlarına ve beklentilerine uygun davranışlar gösterir. Kendi gereksinimleri ve istekleri ile toplumun istekleri arasında dengeyi sağlayabilir. Birlikte yaşadığı insanlarla yardımlaşmayı, paylaşmayı, işbirliği içinde çalışmayı başarır ve duygularını yaşadığı kültüre uygun biçimde ifade edebilir. Bu nedenle aile ve okulöncesi eğitim kurumlarında çocuğun bedensel, duygusal ve zihinsel gelişimine olduğu kadar sosyal gelişimine de gereken önem verilmelidir (Çağdaş, 2000:35-36).

2.2.2.Sosyal Gelişimle İlgili Temel Kavramlar

Birey, doğduğu andan itibaren sosyal çevresiyle uyum içinde yaşayabilmesi için, sosyal gereksinimlerinin yeterince karşılanması gerekir. Bebekler doğdukları zaman gereksinimlerinin karşılanması için anne baba veya kendilerine bakan başka bir kişiye muhtaçtır. Bu da sosyalleşmenin ilk tepkilerinin gerçekleşmesine olanak sağlar.

Sosyalleşme, dünyaya gelen birey-insanın; ailesinin, akraba ve komşuluk çevresinin, kent ile köyünün ve nihayet ulusunun bir parçası olduğunu öğrenmesi ve böylece toplumun bir üyesi haline gelmesidir (Kağıtçıbaşı, 1999:121). Bireyin sosyalleşmesi çok karmaşık bir gelişimi kapsamaktadır. İnsanın çevresini oluşturan kişilerin sosyoekonomik düzeyleri, kültürel bakış açıları, genetik özellikleri gibi sosyalleşme için gerekli önemli etkenlerdir. Hollingshead, bireyin sosyalleşmesini üç ilkeye dayandırmaktadır:

- Birey sosyal davranışı, toplumun bireyleriyle etkileşim halinde öğrenir.
- Bireyin ne öğreneceğini, içinde yaşadığı toplumun kültürü belirler.
- Bireyin öğrenmesi, bir sosyal organizasyona ancak etkin bir biçimde katılması ile tamamlanır (Akt:Yapıcı ve Yapıcı, 2006:1).

Sosyalleşmenin ilkelerine bakıldığında, sosyalleşme sürecinin bireyin içinde yaşadığı toplum, sahip olduğu kültürel özellikler gibi etkenlerin etkisi altında olduğu söylenebilir. Dolayısıyla da içinde yaşanılan toplumla, birey ayrılmaz bir bütün oluşturmaktadır.

Sosyalleşme, doğumdan itibaren başlayan bir süreçtir ve çocuklar, okulöncesi eğitim kurumuna gelinceye kadar birçok sosyal beceriyi ana-babalarından ve diğer yetişkinlerden öğrenirler. Ancak çocukların çoğu, okula geldiğinde, evde kabul gören bu sosyal beceri ve davranışlarının, okulda kabul görmediğini ya da okulda farklı biçimlerde davranılması gerektiğini keşfeder. Çocuk sadece okulda sosyal kabul gören

davranışları öğrenmekle kalmaz, aynı zamanda aile dışındaki yetişkinlerle ve kendi yaşlılarıyla etkili bir şekilde etkileşimde bulunma yollarını da öğrenir (Senemoğlu, 1994: 24).

Erikson'un psikosoyal gelişim teorisine göre, okulöncesi dönemde çocuğun yürümeye ve konuşmaya başlaması ile annesine olan bağımlılığında azalma başlar. Fiziksel olgunlaşmaya bağlı olarak, kas kontrolünün ortaya çıkması yürüme, koşma, istediği nesnelere eline alma, istediklerini bırakma ve tuvalet kontrolünün ortaya çıkmasını da beraberinde getirir. Böylece, çocuk özerk bir biçimde davranmaya ve bu bağımsız eylemlerinden zevk almaya başlar (Erden ve Akman, 2001:90). Çocuklar, kendi çevrelerini kontrol etmek, güçlerini göstermek isterler. Neyi yapabilecekleri, neyi yapamayacakları konusunda anne-baba ve çevrelerindeki kişileri test ederler. Öz saygısını yitirmeksizin kendi kontrolünü kazanabilmesi için, çocuğun özgürlüğünü hissetmesi gereklidir (Senemoğlu, 2005:76). Bu nedenle gerek okulöncesi eğitim kurumlarında, gerekse aile ortamında çocuğun mümkün olduğunca özgür bırakılmasına ve dünyayı keşfetmesine fırsat tanımanın bağımsızlık kavramının gelişmesinde etkili olabileceği düşünülmektedir.

Bu bağımsızlaşma da onun sosyalleşme sürecine yeni özellikler katar. Anne ve babaya ise bu aşamada düşen görev, bir yandan çocuğu korumaya devam ederken öte yandan onun bağımsızlaşmasını engellemeyecek şekilde davranmalıdır. Bu dönemde ebeveynlere düşen ikinci bir görev ise, çocukların içinde yaşadıkları toplumun kural, görev ve değerlerini öğrenmelerini sağlamaktır (Yapıcı ve Yapıcı, 2006:2).

Hiçbir çocuk, sosyal ve anti-sosyal olarak dünyaya gelmez. Bununla birlikte, insanlarla beraber olma güdüsü, yaşamın ilk yılında gelişir. Toplu halde yaşama, evrimsel gelişimin ilk basamaklarında yer alan hayvanların büyük bir çoğunluğunun ortak özelliği olmasına karşılık, sosyal davranış insanoğluna özgüdür. İlk sosyal davranış, bebeğin insanlarla eşyaları birbirinden ayırmaya başladığı zaman görülür. Onun ilk sosyal tepkileri yetişkinlere karşıdır (Yavuzer,2005:49). Zaman ilerledikçe bireyin sosyal tepkileri de gelişir. Bebeklikte gösterdiği sosyal tepkilerin yerini, topluma uyum süreci içindeki sosyal tepkileri alır. Sosyal tepkileri vermek, sosyalleşmeyi öğrenmeyle gerçekleşir. Ancak sosyalleşmeyi öğrenme de bireyden bireye farklılık gösterir. Her birey, sosyalleşmenin bir parçası olan arkadaşlık ilişkileri içinde farklı sosyal tiplere bürünür. Charlotte Bühler, üç farklı sosyal tip olduğunu belirtir. Bunlar:

- Sosyal Açıdan K r Tip: Bu grubu oluşturan çocuklar, diğerlerini dikkate almadan, sadece kendileriyle ilgilenirler.
- Sosyal Açıdan Bağımlı Tip: Bu gruptaki çocuklar, diğer çocukların varlık ve faaliyetlerinden açık bir şekilde etkilenir ve onlara büyük ilgi gösterirler.
- Sosyal Açıdan Bağımsız Tip: Bu gruptaki çocuklar, diğerlerinin varlığından haberdar olmalarına karşın, onların etkisinde kalmamaya çalışırlar (Akt: Yavuzer, 2005:50).

Sosyal tiplerin, kalıtımsal ve çevresel faktörlerin etkisiyle bireyden bireye değişiklikler gösterebildiği d ş n ld ğ nde, toplumda da çok farklı sosyal tipler olduğu söylenbilir. Bu sosyal tiplerin karakteristik özelliklerine göre de, bireyin sosyalleşme süreci başlamaktadır.

Başarılı bir sosyalleşme sonucunda çocukta iç denetim gelişir. İç denetim, kişinin davranışlarını yönlendirmesi ve gerektiği zaman onları bastırma yeteneğidir. Bu nedenle kişide iç denetim gelişmiş ise yasalar ve toplum zorlamasa da kişi yasaların ve toplumun kurallarına uygun davranışlarda bulunur. Sosyalleştirme bu anlamda çocuğa,  yesi olduğu toplumun t re, gelenek ve kültürel değerleri ile ölçülerini öğretme benimsetme işidir (Atlı, 2006:17).

Sosyal olgunluk, bir kimsenin anlayış, duygu, tutum ve beceri gibi özellikler yönünden yaşadığı toplumun yetişkin üyelerinin erişmiş oldukları düzeye gelme durumudur (Başaran, 1978: 136). Çocuğun sosyal olgunluk düzeyine ulaşması, öncelikle anne babasıyla sağlıklı iletişim ve etkileşimi sonucu, toplumun kültürel değerlerini öğrenmesi ile gerçekleşir. Çocuğun çevresindeki kişilerle etkileşimin artması ve kültürel yönden öğrenmesi gerekenleri öğrenmesi için fiziksel, duygusal, zihin ve dil yönünden de büyümesi, gelişmesi ve olgunlaşması gerekir. ocuk sağlıklı bir sosyalleşme süreci içinde sosyal yönden olgunlaşır (Atlı,2006: 18).

Kültür: Kültür; insanların paylaştıkları tüm fikirleri, sembolleri, tercihleri, hatta materyalleri içeren bir bütündür. Kültürler, bireylerin bakış açısını, tutumlarını etkilemektedir. Sosyalleşme açısından bu etki kendini anne baba tutumlarında ve çocuğa bakış açısında gösterir (Gülay, 2004:20). Dolayısıyla, bir çocuğun içinde yaşadığı toplum çocuğun sosyal davranışları ile ilgili yapısını şekillendirebilir. Sosyal davranışlar pek çok kültürde baskın iken, bazı kültürlerde de bencil olmak normal davranışlar arasında sayılabilir (Akbaş, 2001:37). Kültürün karakteristik özelliklerinin çocuğun sosyal becerilerinin gelişimlerini etkilediği düşüldüğünde, içinde yaşadığı toplumun kültürel özelliklerini dikkate alarak eğitim programı hazırlayan

öğretmenlerin çocukların sosyal gelişimlerini de destekleyecekleri anlaşılmaktadır (Seefeldt, 2005: 133).

Benlik, birçok zihinsel durumun bileşimini kapsamaktadır. Benlik kavramı bireyin kendisine ilişkin doğru bulduğu dinamik ve karmaşık inançların tümüdür. Kişinin kendini nasıl görüp nasıl değerlendirdiğini anlatır. Bir başka tanımla benlik kavramı, çocuğun kendisiyle ilgili olarak kafasında çizdiği görünümüdür (Dinç,2002:17). Çocukluk döneminde çevresindeki yetişkinlerden ilgi gören, desteklenen, sosyal kabul gören çocukların benlik kavramlarının olumlu yönde geliştiği yapılan araştırmalarla da desteklenmektedir.

2.2.3. Sosyal Gelişim ve Sosyal Becerilerle İlgili Kuramlar

Sosyal gelişim, bireyin doğduğu andan itibaren içinde bulunduğu sosyal çevrenin, kültürün, toplumun kurallarına, değerlerine uygun, kendi davranışlarını şekillendirme sürecidir. Birey bu değerleri, kuralları anlama aşamasında sürekli bir değişim içersindedir. Sosyal yönden gelişimlerini gerçekleştirmiş bireyler yaşamlarının her anında çevrelerindeki diğer bireylerle problem yaşamadan, uzlaşma içersinde yaşamayı öğrenirler. Çocukluk döneminden itibaren bireyin olumlu yaşantılar geçirmeyi öğrenmesi, onun yetişkinlik dönemini de olumlu etkileyeceği düşünülmektedir.

Bugün eğitim sürecinde akademik becerilerle birlikte çocukların sosyal gelişimlerinin de temel olduğundan yola çıkılarak sosyal becerilerin geliştirilmesi önem kazanmıştır. Kendini ifade etme, kendine güven, arkadaşları, aile bireyleri ve diğer önemli bireylerce kabul görme, sosyal bağımsızlık gibi tüm bu becerilerin geliştirilmesi çabaların temelinde, sosyal davranışları geliştirebilmek ve çocukların uygun davrandıklarında desteklenmesi bulunmaktadır (Akkök, 1999:20).

Sosyal davranışlar, çocuğun toplumdaki bireylerle etkileşimi sonucu öğrenilir. Bu yüzden, çocuğun sosyalleşmesi bakımından kritik dönem okulöncesi dönemdir. Çocuk, bu dönemde okulöncesi eğitim kurumlarına başladığında ilk kez ev dışındaki insanlarla, özellikle, kendi yaşlılarıyla nasıl birlikte olunacağını öğrenmeye başlar. Bu öğrenme, onun sosyal gelişimine olanak sağlar ve içinde yaşadığı topluma daha kolay ve hızlı uyum sağlamasına yardım eder. Çocuğun, sosyal davranışları planlı ve programlı olarak öğrenmesinde, okulöncesi eğitim kurumlarının önemli görev ve sorumlulukları vardır (Dinç,2002:21). Dolayısıyla çocuğa kazandırılmak istenen sosyal davranışların, onlara verilecek sosyal beceri eğitimiyle gerçekleşmesi mümkün olacaktır.

Sosyal beceri eğitimi (SBE) kavramını tanımlamak diğer kavramlarda olduğu kadar karmaşık değildir. Farklı yazarlar, farklı ifadeler kullansalar da içerik ve anlam çok fazla değişmemektedir. SBE, en basit anlatımla, etkili kişiler arası becerileri öğretmeyi amaçlar ve sosyal davranışın öğrenildiğini ve yapılandırılmış öğretim yöntemleriyle öğretilbileceğini varsayar (Hasdemir, 2005:42).

Yetersiz akran ilişkilerinin ve sosyal beceri eksikliğinin yaygınlığına ilişkin gözlemler, sosyal ilişki becerilerini öğretmek üzere eğitim programlarının hazırlanması gereğini doğurmuştur. Sosyal beceri eğitimin altından yatan temel varsayım, kişilerin uygun sosyal davranışları gösterememe nedeninin bu becerileri bilmemeleri olduğudur (Çetin ve ark.,2003:31). Dolayısıyla gerçekleştirilen sosyal beceri eğitimi programlarıyla popüler olmayan çocukların da uygun sosyal davranışları göstermeleri sağlanarak, sosyal açıdan kabul edilen çocuklar haline gelmeleri mümkün olabilir.

Roopnarine ve Honig (1985), popüler olmayan çocuklar üzerine bir araştırma yapmışlar ve öğretmenlerin, sosyal beceri eğitimi programına daha fazla önem vererek, aileleri, çocuklarının eğitiminde daha olumlu disiplin yöntemleri kullanmaları konusunda bilinçlendirmelerinin, çocukların daha popüler olmasına yardımcı olabileceğini ortaya koymuşlardır (Akt: Brewer, 2001: 20).

Jones ve Chiba'nın yürüttüğü sosyal beceri eğitimi programı, görme engelli çocukların diğer insanlarla nasıl iletişime geçeceklerini, paylaşma, yardımlaşma ve arkadaşlığın önemini, arkadaşlıkta güven duygusunu, arkadaşlık ilişkilerindeki tartışmalar ve arkadaşların bu sorunları çözmeye yönelik becerileri nasıl kavrayabileceklerini ortaya koymuştur (Akt; Sacks ve ark. ,1992:30).

Çocuklar okulöncesi dönemde bir eğitim kurumuna başladığında sosyal gelişim ve sosyal becerilerin kazanılması için son derece uygun ortamlara sahip olurlar. Araştırmacılar, çocukların birbirleriyle olan etkileşimlerinde neden farklı yeteneklere sahip oldukları konusunda pek çok kuramsal açıklamalarda bulunmuşlardır. Bu kuramlar Freud'un, Erikson'un kuramları ile diğer sosyal-bilişsel kuramlardır (Seefeldt, 2005: 127).

2.2.3.1.Psiko Analitik Kuram

Psikanalitik kuramı savunan Freud ve Erikson, bu kuramın merkezinde erken çocukluk döneminde yaşanan ebeveyn-çocuk ilişkisindeki deneyimlerin yer aldığını belirtmektedirler (Akt; Sacks ve ark. ,1992:30). Bu kurama göre sosyalleşme süreci, bedensel dürtüleri, kültür tarafından onaylanan uygun davranış kalıplarına yöneltme çabasıdır. İnsanın vazgeçemediği dürtüleri vardır. Kültür bu dürtülerin önünde bir set

gibi durmaktadır. Kültürün bu engelleyiciliği insanda gerilimler yaratmaktadır. İnsan birtakım savunma mekanizmaları yaratarak bu gerilimlerden kurtulmaktadır. Bu ve benzeri mekanizmaların dayandığı kurumsal temel, insanın enerji yüklü olduğu ve ilk önce doğal ve en birincil ihtiyaçlarını karşılamaya yöneleceği görüşüdür. Eğer bu enerji engellenirse, gerilimin giderilmesi için alternatif yolların aranması doğaldır. Dolayısıyla kültürel ortam ne kadar sınırlandırıcı, sosyalleşme süreci ne kadar baskıcı ise, bireylerin ruhsal enerjileri, hem toplum hem kendileri için zararlı olabilmektedir. Bu yüzden çocuğun, büyükleri ile özellikle annesi ile ilişkisini, destekleyici, yumuşak ve sevecen olması gerektiğini savunmaktadır (Akt: Ergil, 1987:41–42).

2.2.3.1.1.Freud’un Gelişim Kuramı

Çocukların akran ilişkileriyle ilgili farklı varsayımlara dayanan sosyal gelişim kuramları sosyal davranışların nasıl ve ne zaman öğrenildiği ile ilgili geniş bilgi sunar. İnsan davranışını açıklayan en önemli kuramlardan biri olarak kabul edilen psikanalitik yaklaşımda Freud sosyalleşmeyi, çocuğun ana-babasına duyduğu duygusal bağın diğer kişilere uzantısı olarak görmüştür ( etin ve ark.,2003:17). Freud’a göre,  ocuk sosyalleşmeyi gerçekleştirirken, toplumsal değerlere de uyum sağlamaya çalışır.

Sigmund Freud, libido ya da genel cinsel enerjinin çocukların davranışları üzerinde etkili olduğu görüşünü savunmuştur. İd, bu enerjiyi kontrol eder ve doğuştan getirdiğimiz içgüdüleri refleksleri dizginlemeyi başarır. İdin temel fonksiyonu erojen bölgelerden kaynaklanan memnuniyetlerdir. Çocuklukta, bu bölgeler ağız, anal bölge ve genital bölgelerdir. Çocuklar dönemlere göre bu bölgelerden haz duyarlar (Morrison, 1988:6).

Freud’a göre bireyler, doğduğu andan itibaren farklı aşamalardan geçerek kişiliklerini oluştururlar, bu aşamaları da “psikoseksüel gelişim dönemleri” olarak adlandırır. Kişilik gelişimi beş dönem içinde kendini gösterir. Ancak Freud yaşamın ilk altı yılını kapsayan dönemlerin çok önemli olduğunu, bu dönemlerdeki yaşantıların izlerinin hiçbir zaman silinemeyeceğini, yetişkinlik yıllarında da davranışların şekillenmesinde etkili olacağını savunmuştur. Bu dönemler:

Freud,  ocuğun ahlak yargılarını ve standartlarını kazanmasını oedipal devrenin sonuna doğru onun anne ve babasıyla özdeşleştiği sırada gerçekleştiğini kabul etmektedir. Özdeşleşme sürecinde  ocuk, her hangi bir öneri olmadan ailenin ve toplumun standartlarını kavrar. Süperego gelişerek bilinçlenmeye başlar. Bu gelişen bilinçle  ocuk öğrendiği standartlara göre davranışlarını yönlendirir ve sosyal rollerini

benimser (Ülgen ve Fidan, 1984:188). Freud'a göre çocuk sosyalleşmeyi gerçekleştirirken, toplumsal değerlere de uyum sağlamaya çalışır.

Tablo 1: Freud'un Psikoseksüel Gelişim Kuramı

Yaş	Psikoseksüel Dönem	Özellikler	Fiksasyonlar
0–18 Ay	Oral Dönem	Oral dönemde çocuğa verilen bakımın niteliği, yetişkinlik döneminde kişinin bağımlılık ve güven düzeyini belirler.	Yeterince beslenemeyen ya da tam tersine kendi başına beslenebilecekken bile annesi tarafından uzun süre emzirmeye devam edilen bebeklerde güvensiz ve bağımlı bir kişiliğin çekirdekleri oluşur.
18 Ay–3 Yaş	Anal Dönem	Bu dönemde, annenin amacı çocuğa tuvalet kontrolünü kazandırmak, ona kendini denetlemeyi, çevresindeki yetişkinlerin koydukları kurallara uymasını öğretmektir.	Bu dönemde baskıcı, katı bir disiplin anlayışı ya da çocuğu tümüyle başıboş bırakma, bağımsızlık duygularının gelişmesini geciktirir.
3–7 Yaş	Fallik Dönem	Cinsel kimlik gelişmeye başlar. Çocuk cinsiyet farklılıklarını keşfeder.	Merakı yüzünden cezalandırılan, sorduğu sorular ve davranışları için kınanan çocuklar, yetişkinlik döneminde uygun cinsel kimliği benimsemekte sorunlarla karşılaşabilirler.
İlköğretim Yılları	Latans Dönem	Bu dönemin kişilik gelişimi üzerindeki etkilerinin önceki dönemlere göre daha az olduğu gözlenmektedir.	-
Ergenlik Yılları	Genital Dönem	Kişilik, bir çocuk kişiliğinden yetişkin kişiliğine dönüşmeye başlar.	-

Erden ve Akman,2001: 87

Ego ise, kişinin davranışlarının kontrol merkezidir. Günlük hayatta kişinin çevresiyle olan ilişkilerindeki denetim organıdır. Hangi davranışın ya da isteğin doğru, hangisinin yanlış olduğuna karar verir. Kişinin yani idin isteklerini mümkün olduğunca erteler, topluma uyuma önem verir (Morrison, 1988:6). Egonun dengeleyici bir görevi vardır, süperego ve id arasında dengeyi kurmaya çalışır.

Freud'a göre sağlıklı bir kişiliğe sahip olmak için, kişiliğin üç sistemi (id, ego, süperego) arasındaki kontrolün egoya ait olması gerekir. Gerek idin, gerekse süperegonun gerçeklik ilkesi dışında hareket ettiği hatırlanırsa, kişilik gelişiminde bu iki sistemden herhangi birinin baskın olması hal, bireyin düşünsel, duyuşsal ve davranışsal eylemlerin de gerçeklikten uzak olması anlamına gelecektir. Sağlıklı bir

kişilik gelişimi için bu üç boyutun olabildiğince “uzlaşabilmesi” ve denge içinde olması esastır (Yeşilyaprak, 2003:52).

2.2.3.1.2.Erikson’un Psikososyal Gelişim Kuramı

Ferud’un kuramını temel alan ancak bazı değişiklikler yaparak farklı bir model ortaya çıkaran Erikson, kişiliğin yaşam boyu devam eden 8 dönem içinde şekillendiğini ileri süren psikososyal temelli kuramı savunmuştur. Her kişilik döneminde üstesinden gelinmesi gereken karmaşalar vardır. Bir dönemdeki karmaşanın çözüme ulaşabilmesi için öncelikle, bir önceki döneme ait karmaşanın ortadan kaldırılması gerekmektedir (Erden ve Akman, 2001:85).

Erikson, bu karmaşa döneminde psikososyal sorunlar ve krizler olduğunu savunur. Psikososyal sorunlar ve krizler başarıyla çözüme ulaştırılmalıdır. Böylelikle kişiliğin şekillenmesinde olumlu etkileri olabilecektir. Özetle, her dönemdeki psikososyal sorunlar mümkün olan en az krizle atlatılmaya çalışılmalıdır ki, bir sonraki döneme de başarıyla geçilebilsin (Morrison,1988:7).

Erikson her sağlıklı bireyin, çocukluğundan yaşlılığına kadar devam eden sekiz dönemi kapsayan yılları yaşaması gerektiğini düşünür. Bu yıllar içerisinde, aile, çocuğun son çocukluk döneminde, ilk çocukluk dönemindeki kadar merkezde yer almamaktadır. Ancak, çocuk çevresiyle kurduğu etkileşimler sayesinde Erikson’un sekiz gelişim dönemini başarıyla tamamlayabilmektedir (Sacks ve ark. 1992:8). Erikson’a göre güven duygusunun kazanılmasıyla başlayan ve benlik bütünlüğünün kazanılmasıyla sona eren bu evreleri başarıyla geçirenler, uygun sosyal davranışları sergileyebilen insanlardır. Uygun sosyal davranışların sergilenmesinde çocuğun ilk sosyal çevresi olan ailenin etkisi büyüktür.

Tablo 2:Erikson'un Psikososyal Gelişim Kuramı

Yaş	Psikososyal Dönem	Dikkat Edilmesi Gereken Ödevler Ve Roller	Varılması Düşünülen Sonuçlar
0–18 Ay	Temel Güvene Karşı Güvensizlik	Çocuklar ebeveynleri tarafından temel bazı ihtiyaçları karşılandığında güven ve bağlılık duygusunu öğrenmeye başlarlar.	Çocuklar dünyanın güvenilir ve emniyetli olduğunu düşünürler.
18–36 Ay	Özerkliğe Karşı Utanma ve Şüphencilik	Çocuklar, yetenekleri doğrultusunda yapabilecekleri ile ilgili yüreklendirilmeli, herhangi bir davranışından dolayı utandırılmamalıdır.	Çocuklar bağımsızlığı ve güçlü olmayı öğrenirler, çevreleriyle olan ilişkilerinde kendilerine daha çok güven duyarlar.
3–6 Yaş	Girişkenliğe Karşı Suçluluk	Çocuklar pek çok aktiviteyi yapabilmeye konusunda cesaretlendirilmeli, dil gelişimlerinin desteklenmesi için uygun koşullar sağlanmalıdır.	Çocuklar bir görev üstenebilir, aktif olabilirler. Bu dönemi başarıyla atlatamayanlar kararsız, suçluluk duygusu taşımakta ve her yaptığının yanlış olacağından korkmaktadır.
İlkokul Yılları	Başarıya Karşı Aşağılık Duygusu	Bir şeyler üretebilmeleri ve kazanma duygusunu tadabilmeleri için çocuklara yardımcı olunmalıdır.	Kendi değerinin ve çalışkanlığının ve yapabileceklerinin farkında olur.
Ergenlik Çağı	Kimlik Kazanmaya Karşı Rol Karmaşası	Ergenlik çağındaki gençlere ailelerinden özgür bir kimlik oluşturabilmeleri için yardım edilmeli, cinsel kimlikleriyle ilgili karışıklıkları ve meslek seçimiyle ilgili problemlerini çözmeleri için yol gösterilmelidir.	Ergenler, kendilerine ait bir kimlik geliştirmeye başlarlar.
Ergenliğin Bitiminden Orta Yetişkinliğine Kadar Olan Zaman	Arkadaşlığa Karşı Yalnızlık	Arkadaşlık ilişkilerinin sağlam temellere oturtulabilmesi için çaba göstermek gerekir.	Arkadaşlık ilişkileri gelişir.
35–45 yaş	Üretkenliğe Karşı Durgunluk	-	-
Yaşlılık Dönemi	Benlik Bütünlüğüne Karşı Umutsuzluk	-	-

(Morrison, 1988: 8)

2.2.3.2.Davranışçı Kuram

Davranışçı kuramın kuruculuğunu ve savunuculuğunu J.B Watson, John Locke, Ivan Petroviç, Pavlov, Thorndike, Skinner ve Hull yapmışlardır. Davranışçı kuram, davranışların uyaranlara karşı verilen öğrenilmiş tepkiler ve davranışı belirleyen çevresel güçler olduğunu öne sürmektedir. Belirli uyaranlara verilen sürekli tepkiler alışkanlıklardır ve davranışçı terapi, bu yerleşmiş alışkanlıkların değiştirilmesi için öğrenme ilkelerinin uygulanmasıdır (Yukay, 2003: 38-39).

Davranışçılara göre, sosyal beceri eksikliğinin davranışın kazanılmamış olmasıyla ilişkili bir kavram olduğunu ve dolayısıyla bireyin sosyal beceri listesinde uygun sosyal davranışın yer almadığı savunulmaktadır. Davranışçılar bireyin istenilen uygun sosyal davranışı gösterilebilmesinin, o davranışın gerçekleştirilmesi için yapılacak eğitimler pekiştirmelerle gerçekleşeceğini düşünmektedirler.

2.2.3.3.Bilişsel Kuram

Bilişsel kuram, düşünce ve eylemi bütünleştirme, davranışı ve bunun anlamını anlamaya ilişkin ihtiyacı karşılama düşüncesiyle ortaya çıkmıştır. Söz konusu kuramda anahtar kavram olan biliş, insanların bilgiyi nasıl işlediğini anlamayı araştırır (Yukay, 2003:41). Genellikle içsel süreçlerden ve bilişten gelen bir takım işlemlerin gerçekleştirilmesi yoluyla öğrenme süreci hızlanacaktır. Tüm bunlar çocuğun aktif olarak katılımı, eğitimi ve özellikle karar verme, kendi kendini pekiştirme gibi bireysel çabalarıyla gerçekleşebilir (Carlyon, 1997: 61).

Bilişsel kuramcılar, taklit yoluyla öğrenmeyi tamamen reddetmezler. Ancak çocuk anlama düzeyine göre taklit yapabilir. Taklit edilen davranış ise ailenin değerlerine uygun düşenler arasından seçilmektedir. Temelde çocuğun davranış örüntülerindeki ayrılıkları ve benzerlikleri algılaması ve gruplaması önemlidir. Çocuğun tüm öğrenmeleri ve özdeşleşmeleri düşünme süreçleriyle ilgilidir. Piaget'e göre, çocukların sosyal olgulara gösterdiği tepkiler anlama düzeylerini yansıtır (Ülgen ve Fidan, 1984:188). Geçirilen bilişsel gelişim, sosyal ilişki ve davranışlarda değişime yol açar. Karşıdaki kişinin bakış açısını anlama, bellek ve dikkatinin gelişimi, sorun çözme gibi bilişsel beceriler, çocukların akranlarıyla daha derin ve uzun süreli ilişkiler

kurmalarına ve çevrelerine karşı daha duyarlı olmalarına yardımcı olur (Çetin ve ark.,2003:18).

Bilişsel yaklaşım sosyal becerilerin öncelikli olarak bilişsel bir beceri olduğunu savunmaktadır. Bu görüşe göre, sosyal beceri eksikliği çeken kişiler aslında bilişsel yetersizlikleri nedeniyle bu durumdadırlar. Başka bir ifadeyle onlar sosyal ortamlarda ne yapacaklarını bilememektedirler. İnsanların zihinlerinde bilişsel senaryolar vardır. Bu senaryolar onların olayları anlamalarına ve uygun davranışları göstermelerine yardımcı olacaktır. Bu anlayışa göre, verilecek eğitim daha çok kişinin bilişsel yeteneğini arttırmaya yönelik olmalıdır (Yıldırım, 2006:25-26).

2.2.3.4.Sosyal Öğrenme Kuramı

Sosyal öğrenme kuramının temel kavramlarından biri gözleyerek öğrenmedir. Sosyal durumlarda kişilerin, sıklıkla başkalarının davranışlarını gözleyerek o davranışı öğrenebileceklerini savunmaktadır. İnsanlar pek çok şeyi, olayları gözleyerek öğrenir. Gözlediği şeyi örnek alır, gözledikleri onun için model olur. İnsan tavırlarının şekillenmesinde gözlem bilerek yapılmaz, hayatın normal akışı içinde meydana gelir ve dolaylı yoldan öğrenilir. Bandura'ya göre, çocuklar tarafından gözlenen davranışlar adeta onların zihinlerine resmedilir ve daha sonra aynen tekrar edilebilir (Akt: Şen,1997:61). Buna göre okulöncesi dönemde öğretmenlerin ve ebeveynlerin çocuklara olumlu modeller olarak pek çok davranışı kazandırabilecekleri düşünülebilir.

Bandura, yeni doğan bir bebeğin refleksleri dışında tüm davranışlarının öğrenilmiş olduğunu ileri sürmektedir. Çocuğun sosyal gelişiminin biçimlenmesinde, hem doğuştan getirdiği kalıtsal özellikler hem de çevrenin öğretileri etkin rol oynar. Bandura ve Walters, çocukların olumlu sosyal davranışları pekiştiriciler yoluyla öğrendiklerini ileri sürmüştür. Modelden öğrenme, insan davranışının biçimlenmesinde önemli bir etkidir. Sosyal davranışların öğrenilmesinde ana-baba tutumları, bunun yanında pekiştirme, taklit, model, akran gruplarının etkisi, kitle iletişim araçları ve sosyal normlar büyük rol oynamaktadır (Akt: Aşkın, 1986: 151-152).

Sosyal öğrenme kuramı insan davranışını, bilişsel, davranışsal ve çevresel belirleyicilerin sürekli ve karşılıklı etkileşimler sürecinde, ne bireyler ve çevresel güçler tarafından yönetilen güçsüz nesnelere ne de istedikleri her şey olabilme ya da

her şeyi yapabilme gücüne sahip özgür nesnelerdir. İnsanlar ve çevre birbirinin karşılıklı belirleyicisidir (Yukay, 2003: 44).

Sosyal öğrenme kuramında psikolojik değişimler, hangi yöntem kullanılırsa kullanılsın ortak bir mekanizma aracılığıyla oluşurlar. Eğitim, bilişsel süreçlerle olur. Ancak bilişsel olaylar, deneyimlerden etkilenir ve değişirler (Matson ve Ollendick, 1988). Sosyal öğrenme kuramına göre, sosyal olarak kabul gören ve görmeyen davranışlar, gözlem yoluyla öğrenilmektedir. Gözlem yoluyla öğrenilen davranışlar da pekiştirildiğinde uygun ortamlarda kendini gösterebilir.

2.2.4.Sosyal Gelişimi Etkileyen Etmenler

Çocuklar sosyal bir birey olmayı öğrenirken, ailelerinden ve erken çocukluk döneminde yaşadıkları deneyimlerden büyük ölçüde etkilenmektedirler. Böylece çocuklar toplumsal kuralları, içindeki yaşadıkları ailede kurdukları iletişim sonucunda benimserler (Seefeldt, 2005:132). Sosyalleşme için ilk ve en önemli etmen olan ailenin yerini, çocuğun okula başlamasıyla birlikte okul, öğretmen, akran ilişkileri gibi etmenler almaya başlar.

Aile: Aile çok karmaşık ilişkileri barındıran toplumun genel özelliklerini yansıtan küçük, toplumsal bir kurumdur. Anne-babanın ve aile içindeki diğer bireylerin çocukla olan etkileşimi, çocuğun aile içindeki yerini belirler. Aile, çocuğun ilk sosyal deneyimlerini edindiği yerdir (Terzioğlu, 2005: 61). Anne-babanın çocuğuna karşı olan davranışları, çocuğun sosyal gelişimini etkiler. Eğer anne-baba çocuğuna olumsuz davranışlarda bulunursa ya da soğuk davranırsa çocukta bazı problemlerle davranışlar görülebilir. Bunun yanı sıra anne-baba çocuğuna sıcak ve ilgili davranırsa, çocuğun sosyal davranışlarında da olumlu bir gelişme görülecektir (Seefeldt, 2005: 133).

Çocuk dünyaya geldikten sonra çevresini saran fiziksel ve sosyal çevreye uyum savaşı verirken, bu çabasında en büyük desteği anne ve babasından alır. Çocuk, kendini ifade edebilmeyi, kendi kendini yöneten bir birey olabilmeyi ailesinden öğrenir. Özellikle anne-baba çocuğunun kişiliğinin oluşumunda temel rolü olan özdeşim modelleridir. Çocuk bu özdeşim modellerini örnek alır ve onların yaşama biçimlerini taklit yoluyla öğrenir (Yavuzer, 1998b:115). Anne-babalar çocuklarıyla olan ilişkilerinde olumlu tutum ve davranışlar sergilerlerse, çocuklarda sosyalleşme süreci içinde bu tutum ve davranışları kendilerine örnek alabilirler.

Baldwin ve Watson'ın araştırmalarına göre, hoşgrl demokratik evlerde büyüyen çocuklar, arkadaşlarıyla ilişkilerinde daha etkin, daha girişken, yaratıcı fikirler ne sürebilen, fikirlerini serbestçe söyleme eğiliminde görülen çocuklar olmaktadır. Buna karşılık, daha sert bir denetim altında tutulan ya da eğitim yöntemleri değişken olan ailelerde büyüyen çocuklar ise, karşı çıkma ve saldırganlık gibi yollarla kendilerini kabul ettirmek istemekte ve kendi iç dünyalarını açıklamakta zorluk yaşamaktadır (Akt:Yavuzer, 2005:130-131).

Patterson (1975), Parke (1975) ve Aronfred (1976) yaptıkları araştırmalarda; cezalandırıcı, saldırgan tutuma sahip ebeveynlerin çocuklarının, işbirliği becerilerinden yoksun, sürekli savunmacı, iddiacı ve ebeveynlerine karşı da zorlamacı bir yaklaşım içinde bulunurken, demokratik ailelerde yetişen çocukların ise sorumluluk sahibi, bağımsız çalışma becerisine ve sosyal yeterliliğe sahip olduklarını ortaya koymuşlardır (Lamb&Baumrind:1978, Akt: Gülay, 2004:63).

Ailelerin çocuklarına karşı tutumları, onların sosyal gelişimleri için çok önemlidir. Demokratik tutumların sergilendiği, karşılıklı anlayış, sevgi, saygı ve hoşgörünün sergilendiği aile ortamlarında yetişen çocukların arkadaşlık ilişkilerinde daha başarılı oldukları gözlenmektedir.

Kardeşler: Çocuğun sosyal gelişiminde kardeşlerinin etkisi büyüktür. Ancak bu etkinin nasıl olacağı kardeşlerin cinsiyetine, yaşlarına ve doğum sıralarına bağlıdır. Çocuklar genellikle kardeşleriyle ilişkilerinde dürüst olup, aynı zamanda birbirleri için kesin birer eleştircilerdir (Terzioğlu, 2005:62). Çocuklar kardeşleriyle girdikleri etkileşim sonucunda bazı temel becerileri de kazanmaktadır. Bunlar; paylaşma, işbirliği yapma, empati kurma, sırasını bekleme, kurallara uyma, dürüstlük, iletişim becerileri, farklılıkları kabul etme ve yardımlaşmadır (Gülay, 2004:64).

3–4 yaşında saldırgan tavırlarla şekillenen kardeş ilişkilerinde kazanılan antisosyal davranışların 5 yaşında da devam ettiği, yakın, etkili kardeş ilişkilerinin sonucunda sosyal duyarlılık, sosyal kuralları ve rolleri anlamaya yönelik becerilerin elde edildiği ortaya çıkarılmıştır (Muson, Conger, Cagan, Huston,1990, Akt: Gülay, 2004:64).

Arkadaş İlişkileri: Çocuğun, arkadaş gereksinmesi, bebeklik dönemine kadar uzanır. Ağlayan bebek, yanına bir başkasının yaklaştığını görünce susar. 12 aylık bebekler yan yana getirildiklerinde, karşılıklı bir ilişki kurma isteği görülür. Birbirlerine bakar, yaklaşır, arkadaşını keşfeder ve daha sonra onunla oyuncaklarını paylaşırlar. Ancak bu temaslar çok kısa sürelidir ve genelde birkaç saniyeden birkaç dakikaya kadar değişir (Yavuzer, 2005:142).

Çocukların birbirleriyle etkileşimlerinde 2–4 yaşları arasında bir artış gözlenir. Bu dönemde herhangi bir yetişkinin yakın müdahalesi ya da gözlemi olmadan, çocuklar birbirleriyle daha uzun süreli oyun oynadıkları görülür. Bu oyunlar sayesinde çocuklar bir dizi sosyal beceriyi geliştirmeye başlarlar (Roffery ve ark., 1994, Akt:Çetin ve ark.:2003:20). Yaşın ilerlemesiyle ve okulöncesi eğitimin de devreye girmesiyle çocuğun sosyal davranışlarında gelişimler gözlenmektedir.

Daha önceleri aile çocuğun tek sosyal çevresini oluşturmaktayken, okulöncesi dönemin başlamasıyla birlikte, öğretmen ve arkadaşlar sosyalleşme üzerinde etkili olmaya başlarlar. Öğretmen, çocukların davranışları üzerindeki etkisiyle ve desteğiyle, okuldaki diğer çocukların da model olma özellikleriyle çocuğun sosyal davranışlarının şekillenmesine yardımcı olurlar (Seefeldt, 2005:134). Mussen ve arkadaşlarına göre, dıştan gelen bu desteklere ek olarak çocuğun gelişen bilişsel, sosyal ve iletişimsel becerileri de yaşlılarıyla daha başarılı ilişkilere girmesine olanak sağlar (Akt:Yavuzer, 2005: 142).

Arkadaş ilişkileri, çocukların gelişiminde büyük rol oynar. Gelişim sürecinde akranlarıyla yaşadığı yoğun ilişkiler, çocuğa yeterli sosyal uyumu gösterebilmesinde gerekli olan sosyal becerileri kazanması için birçok fırsat sağlar (Çetin ve ark.2003:19). Özellikle çocuklar okulöncesi eğitim kurumlarına başladıkları andan itibaren hızlı bir sosyalleşme süreci içine girmektedirler. Dolayısıyla sosyal davranışlarda da bir değişim görülmeye başlar. Çocukların okulöncesi eğitim kurumlarında arkadaşlarıyla oynadıkları oyunlar, birbirleriyle etkileşime girmelerine ve yakın ilişkiler kurmalarına olanak sağlamaktadır.

Çocuk; paylaşmayı, işbirliği kurmayı, sorumluluk almayı, kendi haklarını korumayı, başkalarının hak ve özgürlüklerine saygı göstermeyi, lider ya da üye olmayı, kazanıp kaybetmeyi, görgü kurallarını, yarışmayı ve dayanışmayı grup oyunları

aracılığıyla kazanır. Böylece çocuk toplumsal yaşamın yöntem ve kurallarını benimser (Aral ve ark.,2000:69-70).

Hartup ve Eastenson (1998), yaptıkları araştırma sonucunda okulöncesi dönemde bulunan çocukların sosyal becerilerinin gelişmesinde arkadaşlık ilişkilerinin çok önemli olduğunu ortaya koymaktadırlar. Örneğin, arkadaşlar arasında ortaya çıkan zıt görüşler, çocukların daha sabırlı olmalarına ve bu zıtlaşmaları aralarında uzlaşarak halletme yoluna gitmelerine yardımcı olmaktadır. Arkadaşlarla birlikte oynamak, çekingen çocukların yeni sosyal becerileri deneyebilmesinde ve başarılı olmasında etkili olmaktadır. Bu nedenle, öğretmen de sınıfında bulunan çocukların arkadaşlarıyla zaman geçirmelerine fırsat tanıyarak, onların sosyal gelişimlerini desteklemeye yardımcı olmalıdır (Akt: Smith, 2000:302).

Okul ve Öğretmenlerin Etkisi: Toplumların görevi olan kültürleri sürdürmek ve geliştirmek, ancak yetişmekte olan kuşağın eğitim ve öğretimi ile gerçekleşir. Eğitim, çocuk doğar doğmaz ailede başlar. Okul içinde ve dışında yapılan eğitim, öğretimle birlikte yaşam boyu sürer. Çağdaş eğitim, bireyin ruhsal ve toplumsal bakımdan gelişmesini, kendisinin ve toplumun yararına beceriler kazanmasını amaçlamaktadır. Bu anlamda okul, sosyalleşme sürecinde ilk temel toplumsal kurumdur (Terzioğlu, 2005:64).

Okul, çocuk için yepyeni bir sosyal çevredir. Okulun uyulması gereken kuralları, çocuğun tanımadığı diğer çocuklarla ve öğretmenlerle karşılaşması, başarmak zorunda olduğu eğitim-öğrenim görevleri, onun bu yeni çevreye uyum sağlamasında güçlüklerle karşılaşmasına neden olur. Aile dünyasından ayrı bir dünyanın varlığını keşfeden çocuk için okulöncesi dönemde, sosyal ilişkiler açısından iyi temeller kurmanın önemi açıktır. Okulun sosyal çevresine uymayanlar, çoğunlukla okulöncesi dönemde, aile çevresi dışına çıkmamış, sosyal ilişkiden yoksun bırakılmış çocuklardır (Yavuzer, 2005: 152).

Seefeldt (2005), çocukların okul ortamında sosyalleşme sürecine girmelerini diğer bazı becerilerin gelişimleriyle ilişkili olduğu görüşündedir:

- **Özbenlik:** Çocukların okul ortamında kendi duygularını öğrenmeleri ve tanımaları, onların diğer insanlarla iletişim kurmalarında uygun yolları bulmalarını sağlamaktadır.
- **Prososyal Beceriler:** Çocuklar, işbirliği yapmanın ve paylaşımı davranmanın, arkadaşlarıyla olan ilişkilerinde ne kadar önemli olduğunu anlarlar ve ilişkilerinde bu becerileri sıklıkla göstermeye başlarlar.
- **Arkadaş Edinme ve Sürdürme:** Arkadaşlık ilişkilerinde paylaşımcı olan ve diğerleriyle işbirliği yapan çocukların arkadaşlıkları da uzun süreli olmaktadır (Seefeldt, 2005:136).

Seefeldt'in belirttiği bu becerileri kazanmaya başlamasıyla birlikte çocuk, okulda da sosyal ilişkilerini geliştirmede önemli adımlar atmaya başlayacaktır. Yavuzer (2005) çocuğun okulda bazı kuralları öğrenerek başkalarının özgürlüklerinden haberdar olduğunu, "ben" ve "başkası" kavramının bilincine vararak yardımlaşma ve işbirliği duygusunu geliştirdiğini ileri sürer. Ayrıca okulöncesi çocuğu, kendi hakkını korurken, paylaşmayı ve başkalarının özgürlüğünü zedelememeyi de öğrenir. Öğretmenler ya da anne-babalar, bu becerilerin gözlemine, çocukların birbirleriyle etkileşimi en yoğun yaşadıkları oyun ortamında yapabilmektedirler.

Çocukların sosyal becerileri geliştirebilmeleri için okulöncesi eğitim kurumlarında; evcilik köşesi, dramatizasyon, kukla, hikaye anlatma vb. toplumsal yaşamı yansıtan etkinliklere yer verilmelidir. Bu etkinlikler yoluyla, çocuğun içinde bulunduğu kültür değerleri ve yaşam biçimiyle karşılaşması sağlanır. Ayrıca hayvanat bahçesi, istasyon, itfaiye, belediye, çocuk tiyatrosu ve diğer okulöncesi eğitim kurumlarına inceleme gezileri düzenlenerek, çocukların toplum yaşamı deneyimleri yaşamaları ve sosyalleşmeleri desteklenir (Oğuzkan ve Oral, 1997:18).

Okulun çocuğun sosyalleşmesindeki olumlu etkisi düşünüldüğünde, hazırlanacak eğitim programının, çocuklara sunulacak çevrenin ve öğretmenin yeterli mesleki beceriye, uygun kişisel özelliklere ve özveriye sahip olmasının da önemli etkenleri oluşturduğu söylenebilir.

Banks ve Thomsan'a göre, etkili ve nitelikli öğretmenin aşağıdaki özelliklere sahip olması gerekmektedir:

- Sağlıklı, enerjik ve coşkulu olmak,

- İyi iletişim kurabilmek ve dinlemeyi bilmek,
- Zeki, bilgili ve konusuna hakim olmak,
- Eski sorunlara yeni çözümler bulabilen yaratıcı bireyler olmak,
- Diğer insanlara iyimser yaklaşan, özgüvene sahip ve çalışırken yardımlaşmayı tercih eden insanlar olmak,
- Sevmek ve problem çözmede becerili olmak,
- Etkili bir lider olmak,
- Sabırlı ve hoşgörülü olmak (Akt:Karakelle, 2005: 2).

Okulöncesi eğitim alanında görev yapan öğretmenler gün boyu, her an çocuklarla olan kişilerdir ve bu dönemdeki çocuklar kendileri ile iletişimde olan, kendi coşkularını paylaşan öğretmene güven duyarlar (Poyraz ve Dere, 2001: 48). Bu nedenle de okulöncesi öğretmenlerinin çocukla iyi iletişim kurabilen, onların ihtiyaçlarına cevap verebilen, kendi davranışlarıyla çocuklara model olabilen bireyler olmalarının çok önemli olduğu ve okulöncesi öğretmeni yetiştiren üniversitelerin de öğrencilerin bu alanlarda gelişmelerini desteklemelerinin gerekli olduğu düşünülmektedir.

2.2.5. Sosyal Yeterlik ve Sosyal Beceri

2.2.5.1.Sosyal Yeterlilik

Okul ortamları çocuklar arasındaki bireysel farklılıkların kolaylıkla gözlenebildiği yerlerdir. Bu ortamlarda bazı çocukların çekingen, utangaç bazı çocukların saldırgan, bazı çocukların ise arkadaş grubu içinde olmaktan rahatsızlık duydukları için yalnız kalmayı tercih ettiklerini görmek mümkündür. Sosyal ilişkilerinde yetersiz olan öğrencilerin yanı sıra, grup içinde popüler olan, işbirliği yapan, uzlaşmacı, etkinliklere katılan çocuklara da rastlamak mümkündür. Böyle çocukların çevrelerindeki tarafından sosyal açıdan yeterli buldukları, onlarında insanlarla olan ilişkilerinde uyumlu ve başarılı oldukları gözlenmektedir.

Sosyal yeterlik, insan yeteneğinin temel özelliklerinden biri olarak kabul edilmektedir. Thorndike (1920) üç tür zekadan bahsetmiş, bunların içinde “sosyal zeka”nın, diğer bir deyişle, sosyal yeterliliğinin de yer aldığını belirtmiştir (Akt: Gresham ve Eliot, 1987: 21). Sosyal yeterlilik kavramı, 1941’li yıllarda Doll tarafından tekrar ele alınmış ve sosyal yeterliliğin bireyin bağımsızlığını ve sosyal

sorumluluklarını karşılamadaki etkililiğini gösteren önemli ölçütlerden biri olduğunu vurgulamıştır (Akt:Çifçi, 2001:12).

Sosyal yeterlik kavramını sosyal beceriden ayırt etmek güçtür. Bu iki kavramın bazen birbiri yerine kullanıldığı, daha doğrusu aralarında ayırım gözetilemediği görülmektedir. Kişinin sosyal becerisi varsa, sosyal açıdan da yeterli olduğu düşünülmektedir. Hatta heterososyal yeterlik, kişiler arası yeterlik gibi kavramların sosyal yeterlikle yakın veya eşanlamlı olarak kullanıldığı da görülmektedir (Avcıoğlu,2005:9). Sosyal becerileri tanımlamak ve işlevini bulmak önemli bir basamaktır. Bu noktada ilk problem, sosyal becerilerin ve sosyal yeteneğin birbirine eş kavramlar olduğunun düşünülmesi ve birbirlerinin yerine kullanılmasıdır. Birisi davranış, diğeri yetenektir (Rinn ve Markle, 1979: Akt:Ogivly, 1994:73) .

McFall'a göre (1982), sosyal beceriler, bireylerin toplum tarafından verilen görevleri/rolleri tamamladığını göstermesi için, sergilemesi gereken belirli davranışlardır. Sosyal yeterlilik ise, kişinin görevlerini/rollerini yeterli bir şekilde yaptığını gösteren sonuç ve yargılamaya dayanan değerlendirmelerdir. Bu yargılar, genel olarak başkalarının fikirlerine veya norm grubuna ya da başka bir ölçütle karşılaştırma yapılmasına dayanır. McFall (1982) sosyal yeterliliğin özelliklerini şöyle ele almaktadır:

- Yeterlilik, bireyin performansının başkaları tarafından değerlendirilmesidir. “iyi, uygun, etkili” gibi terimler yeterliliğin yerine kullanılabilir.
- Yeterlilik başkaları tarafından yapılan bir değerlendirme olduğundan dolayı önyargılara ve hatalara açıktır. Aynı kriterlere göre farklı kişiler farklı değerlendirmelerde bulunabilirler.
- Değerlendirme her zaman belli bir ölçüte göre yapılacağından ölçüte karar verilmesi gerekir.
- Yeterlilik her zaman duruma veya ölçüte göre değerlendirilir. Bundan dolayı durumlardaki ya da görevlerdeki çeşitlilik bireyin performansının yeterli olarak değerlendirilip değerlendirilmeyeceğini etkiler.
- Bireyin özellikleri, yaş, cinsiyet, deneyim gibi faktörler değerlendirmeyi etkileyebilir.

- Yeterlilikte tutarlılıktan söz edilebilir. Yeterli olarak değerlendirilen bir görev benzer koşullarda, farklı zamanlarda yine yeterli olarak yapılabilir (Akt:Akfirat, 2004:21-22).

Sosyal yetenek kişiler arası ilişkileri destekleyen, geliştiren ve insanları etkilemeye imkan veren kişisel bir kaynaktır. Dikmeer (1997), sosyal yeteneği: sosyal yeterlik kavramı olarak ifade etmektedir. Sosyal yeterlik, bireyin belli bir durumdaki performansının genel niteliği hakkındaki bir sosyal yargıyı bildiren geniş bir terimdir. Sosyal beceri ise belirli bir sosyal durumda sergilenen davranış biçimidir (Akt: Yıldırım,2006: 20).

Kerr ve Nelson (1989) bireyin sosyal yeterliliğin, sahip olduğu sosyal becerileri uygun yer, zaman ve ortamlarda sergilemesi sonucu, çevreden aldığı olumlu geri bildirimlerle geliştiğini belirtmişlerdir. Hops ve Finch (1985) sosyal yeterlilik kavramının, hem sosyal hem de sosyal olmayan becerileri içerdiğini, bu becerilerin birlikte ve olumlu yönde gelişmesinin, bireyin sosyal yeterliliğini arttırdığını ifade etmişlerdir (Merrell ve Gimpel, 1988; Akt:Çifci ve Sucuoğlu, 2004: 19).

Faix (1996), sosyal yeterliliğin boyutlarını şu şekilde açıklamaktadır:

- **Kendisiyle olan ilişkiler:** Dürüstlük, eleştirme becerisi, uyum becerisi, beklentilerin gerçekleştirilmesinde hoşgörü, kendi ihtiyaçlarına duyarlık, istek ve ihtiyaçları erteleme yeteneği, kendini kontrol ve yönetme, rol mesafesi.
- **Sorumluluk bilinci:** Kendi sorumluluğunu toplumsal gruplara ve doğaya karşı tanıma karşı tanıma, toplumsal grupların ahlak ve etiklerini saygıyla karşılama, kendi ahlakını aktif geliştirme.
- **Diğer kişilerle olan ilişkiler:** Ortaklaşa çalışma yeteneği, iletişim kurma yeteneği, uzlaşma yeteneği, hoşgörü, diğer kişileri saymak, anlayışlılık, önyargısız olma, güvenmeye hazır olabilme, bağlanma becerisi, ortaklık kurma, dayanışma, açık olma, centilmenlik, empatik olmak (Faix,1996: Akt:Şahin,2001:14) .

Sosyal yeterliliğin tanımlarına ve boyutlarına bakıldığında, bireyin ailesi, arkadaşları, öğretmeni ile olan ilişkilerinde kendi girişimlerinin yeterlilik için önemli olduğu, okulöncesinden başlayarak tüm hayatı kapsayan dönemlerde sosyal ilişkilerinin sürmesinde etkili bir faktör oluşturduğu görülmektedir. Sosyal yeterlilik,

kişinin akademik alanda başarılı olabilmesinde, sağlam arkadaşlık ilişkileri kurabilmesinde ve soysal gelişiminin desteklenebilmesinde çok önemli olduğu düşünülmektedir. Sosyal yeterliliği gelişemeyen çocukların ise ileri yıllarda pek çok gelişim alanı yönünden eksiklikler yaşacağı, dolayısıyla böyle çocuklarda olumsuz davranışların görülme sıklığının artacağı söylenebilir.

2.2.5.2.Sosyal Beceriler

Başkalarının olumlu tepkiler vermesine yol açabilecek ve olumsuz tepkileri önleyebilecek becerilere sahip olmak, birey için oldukça önemlidir. İnsan, başkalarıyla etkileşimi mümkün kılacak sosyal açıdan kabul edilebilir olan davranışlara sahip olmak ister. Bu davranışlar, genel olarak sosyal beceri olarak adlandırılmaktadır. Sosyal beceriler bireyin yaşamında önemli bir role sahiptir, çünkü diğer insanlarla iletişimde bulunmayı kolaylaştırıcı önemli bir özelliktir. Her insan, yaşamı boyunca başarılı ve mutlu olmayı kolaylaştırıcı becerilere sahip olmak ister (Genç, 2005: 43).

Sosyal beceri konusundaki çalışmalar 1920’li yıllarda Thorndike tarafından “sosyal zeka”nın tanımlaması ve ölçülmesi çalışmaları ile başlamıştır (Akt: Şahin, 2001: 12). O yıllardan bu yana, sosyal beceriler kavramıyla ilgili pek çok tanım yapılmıştır ve yapılan bu tanımlar içerik olarak hemen hemen birbirine yakın tanımlar olmuştur. Hersen ve Eisler (1976), sosyal becerileri bireyin tabii çevrelerinde; okul, ev ve işte başkalarıyla başarılı bir şekilde etkileşimde bulunma yeteneği olarak tanımlamaktadırlar (Akt: Bacanlı, 2005: 19).

Argyle (1972)’ye göre, sosyal beceri, kişinin kişisel konumuna göre, uygun davranış kurallarını gösterme yeteneğidir. Bu kurallar kişinin kültürel yapısına bağlı olup, her sosyal gruba göre de farklılık göstermektedir. Bu kuralları fiilen de uyumlu hale getirmek için öğrenerek benimsemek gerekir (Akt:Şahin,2001:12).

Foster ve Ritchey (1979), sosyal beceriyi, belirli bir etki sonucu oluşan veya pozitif etkilenmelerin oluşturduğu, varlığını koruduğu, güçlendirdiği belirli bir ortama tepki olarak benimsemişlerdir (Akt:Atılğan,2001:8).

Bernstein (1982), sosyal becerileri bireyin kişiler arası ilişkilerde hem olumlu hem de olumsuz duygularını, sosyal ödül kaybetme endişesi çekmeksizin ifade edebilme becerisi olarak tanımlarken, Sorias (1986), kişinin olumlu ya da olumsuz

duygularını uygun bir biçimde anlatabilmesi, kişisel haklarını savunabilmesi, gerektiğinde başkalarından yardım isteyebilmesi ve kendisine ters gelen istekleri geri çevirebilmesini sağlayan becerileri sosyal beceriler olarak tanımlamıştır.

Sosyal beceri kavramının sınırlı bir tanım ve anlayışı yoktur. Kişilerin başkalarıyla ilişkilerinde onların davranışlarının anlamlarını kavrayarak uygun tepkiler verebilmesi, genel olarak kabul edilen tanımsal öğelerdir. İlgili tüm kavramlarda başka birileri ve iletişim-etkileşim söz konusudur. Kişiler arası ilişkileri başlatma, sürdürme ve uygun şekilde bitirme becerileri sosyal beceri kapsamında değerlendirilebilir (Yıldırım, 2006:21).

Cartledge ve Milburn (1983), sosyal beceriyi öğrenilmiş davranışlar olarak ele almakta ve sosyal beceri tanımlarında bazı ortak öğelerin bulunduğunu ifade etmektedirler. Bu öğeler;

- Başkalarından olumlu tepkiler getirecek ve olumsuz tepkilerin gelmelerini engelleyecek, başkalarıyla etkileşimi mümkün kılacak, sosyal olarak kabul edilebilir olan öğrenilmiş davranışlar olarak sosyal beceriler,
- Çevrede etki bırakan hedefe yönelik davranışlar olarak sosyal beceriler,
- Duruma özgü ve sosyal içeriğe göre değişen sosyal beceriler,
- Hem belirli gözlenebilir davranışlar, hem de gözlenemeyen bilişsel ve duyuşsal öğeler içeren davranışlar olarak sosyal beceriler (Akt: Şahin,2001:12).

Kratochwill ve French (1984) ise, sosyal becerilerle ilgili yapılan tanımların genel özelliklerini aşağıdaki gibi özetlemişlerdir.

- Öncelikli olarak öğrenme yoluyla kazanılır.
- Belirli sözel ve sözsüz davranışlardan oluşur.
- Etkin ve uygun tepkileri, örnek alınan davranışları içerir.
- Sosyal çevreden gelen olumlu tepkilerin artmasını sağlayarak, var olan becerilerin pekişmesine olanak tanır.
- Çevrenin özelliklerinden etkilenir.
- Sosyal başarıdaki yetersizlikler belirlenebilir ve duruma uygun eğitim programları hazırlanabilir.

Tüm bu tanımlardan anlaşılacak şey, sosyal etkileşimin insanın yaşamının evrensel ve ayrılmaz bir parçası olduğudur. Sosyal becerisi olan çocuklar katıldıkları etkinliklerden daha çok zevk alır ve kendi kararlarını kendileri verirler. Oysa sosyal becerisi yeterince gelişmemiş olanlar akranları tarafından dışlanabilir, ihmal görebilir ve yetişkinlerin ihmaliyle, istismarıyla karşılaşabilirler (Dowrick, 1986; Akt: Çetin ve ark.,2003:29).

Calderalla ve Merrell (1997), sosyal becerilerin boyutlarını ayrıntılı bir şekilde sınıflandırmak için çalışmalar yapmışlardır. Öncelikle kapsamlı alan çalışması sonucunda çocuk ve ergenlerle yürütülmüş yirmi bir çalışma belirlemişlerdir. Bu çalışmaların gözden geçirilmesi ve yapılan meta analizler sonucu çocuk ve ergen sosyal becerilerinde beş boyut saptamışlardır. Bu boyutlar ve kapsadıkları belirli beceriler şunlardır (Akt: Atılğan, 2001:12):

1.Akranlarla İlişkili Beceriler:

Çocuklar arasındaki “arkadaşlık” kavramı 3 yaş civarında şekillenmeye başlar. 3 yaş çocuğu için arkadaş, birlikte oyun oynanan kişidir. Yaşın ilerlemesiyle birlikte “arkadaş” kavramı da daha sosyal bir anlam kazanmaya başlar. Çünkü çocuk, arkadaş ilişkilerinde reddedilme, kabul görme deneyimlerini yaşadıkça sosyal ilişkilerinin de boyutu değişmektedir. Anaokulu, yaşlılarıyla birlikte olma ve onlarla faaliyette bulunma konusunda geniş olanaklar sağlar. Anne baba ve öğretmenler ise, çocuğu sosyal faaliyetlere katılması konusunda desteklerler. Dıştan gelen bu desteklere ek olarak çocuğun gelişen bilişsel, sosyal ve iletişimsel becerileri yaşlılarıyla daha başarılı ilişkilere girmesine olanak sağlar (Yavuzer, 1990: 148).

Kurulan arkadaşlık ilişkisini devam ettirmek, yeni arkadaşlar edinmek çocuğun belli bir olgunluğa ulaşmış olmasıyla ilgili olabilir. Eğer çocuk, arkadaş edinme becerilerinde yetersiz kalıyorsa içe kapanıklık, ya da saldırganlık gibi davranış bozuklukları gözlenebilir. Kendilerini diğer insanlara açma konusunda zorlanan çocukların arkadaş edinmeye teşvik edilmeleri, kişilik yapılarının şekillenmesinde etkili olabilir.

Çocukların akranlarıyla ilişkin becerileri genel olarak şu şekilde sıralanabilir:

- Arkadaşlarını takdir etme,
- İhtiyaç duyduğunda arkadaşlarından yardım isteme ya da onlara yardım etme,
- Arkadaşlarıyla konuşma ve tartışmalara katılma,
- Arkadaşlarının haklarını savunma,
- Arkadaşlarının duygularına duyarlı olma,
- Akranlarıyla yaptığı çalışmalarda liderlik rolünü üstlenme,
- Kolaylıkla arkadaşlık kurma,
- Oyuna ve etkileşime arkadaşlarını davet etme,
- Espri anlayışına sahip olma (Akman ve Gülay, 2004:17) .

2.Kendini Kontrol Etme Becerileri

- Kızgınlığı kontrol etme: Okulöncesi dönemde çocuklarda saldırganlık davranışı farklı zamanlarda ve farklı ortamlarda kendini göstermekle birlikte hem çocuk hem de çocuğun birlikte yaşadığı kişilerle olan sosyal ilişkileri için bir sorun oluşturmaktadır. Dolayısıyla saldırganlık davranışının şekillenmesinde okulöncesi yılların önemi çok büyüktür.

Saldırganlık davranışının ortaya çıkması yaşanan bazı deneyimler sonucu gerçekleşmektedir. Bu deneyimler :

- a. Sosyal öğrenme: Aile içinde saldırganlık uygulamaları ve çocuğun saldırganlığına verilen tepkiler.

Çocuk, aile ortamında ebeveynleri model alarak bazı öğrenmeleri gerçekleştirir. Bu öğrenmelerin içine olumlu davranışlar girdiği gibi saldırganlık gibi olumsuz davranışlar da girmektedir. Dolayısıyla anne-babanın, çocuğun kendilerini her durumda model alacaklarını düşünerek hareket etmeleri gerekmektedir.

- b. Çocuğun temel gereksinimlerinin karşılanmaması veya engellenmesi durumunda duygusal tepkilerin sonucu olarak,
- c. Çocuğun tabiatının aile içi davranışları belirlemesi ve çocuğun bu davranışlara vereceği tepkiler (Sevinç,2005:322).

- Kurallara uyma, sınırları kabul etme,
- Problem ortaya çıktığında serinkanlı olma,

- Başkalarıyla uzlaşma ve eleştirileri kabul etme, bireyin kendisini kabul etmesini sağlayan becerilerdir (Avcıoğlu,2005:12).

3.Akademik Beceriler:

- Bağımsız olarak çalışma,
- Bağımsız olarak görevlerini başarma,
- Öğretmeninin yönergelerini dinleme ve gerçekleştirme,
- Serbest zamanını uygun şekilde kullanma,
- İhtiyaç duyduğunda uygun bir şekilde yardım isteme (Akman ve Gülay, 2004:17).

4.Uyma Becerileri:

- Talimatlara uyma,
- Kuralları takip etme,
- Materyallerini, oyuncaklarını ve kendisine ait olan diğer şeyleri paylaşma,
- Ödevini bitirme, diğer sorumluluklarını yerine getirme,
- Yapıcı eleştiriye uygun bir şekilde tepkide bulunma (Atılğan, 2001:13).

5.Atılğanlık Becerileri:

- Başkalarıyla konuşmak için girişimde bulunma,
- Oyun oynamak için arkadaşlarını davet etme,
- Kendisi için güzel şeyler yapma,
- Kendisinden emin olma,
- Alışık olmadığı kuralları sorma,
- Yeni insanlara kendini tanıtmama,
- Karşı cinsle rahat olma,
- Duygularını rahat ifade edebilme,
- Çalışmalara ve gruba uygun bir şekilde katılma (Avcıoğlu,2005:13).

Gresham ve Elliot (1990) tarafından geliştirilen Sosyal Beceri Değerlendirme Sistemi ölçeğinde sosyal beceriler beş alt kategoride incelenmektedir. Buna göre:

İşbirliği: Diğerlerine yardım etme, materyalleri paylaşma, yönergelere ve kurallara uyma becerilerini içerir.

Atılğanlık: Başkalarına bilgi sorma, kendisini tanıtmama ve diğerlerinin hareketlerine pozitif olarak hakkını arayıcı şekilde tepki verme gibi davranışları içerir.

Öz-kontrol: Engel durumlarından ileri gelen, vurulduğunda veya itildiğinde uygun tepki verme, akranlarıyla çatışmaya düştüğünde sınırlarını kontrol etme ve tartışmalarda uzlaşma gibi becerileri içeren becerilerdir.

Empati: Diğerlerine karşı ilgi ve sorumluluk duygusundan kaynaklanan davranışları içerir.

Sorumluluk: Çocuğun diğerlerinin istekleri ve kurallar karşısında gösterdiği tepkilere işaret eden becerilerdir (Akt: Seven, 2006: 13-14).

2.2.6.Yaşlara Göre Sosyal Gelişim

2.2.6.1.Bebeklik Döneminde Sosyal Gelişim

İnsanlar doğdukları andan itibaren sosyal bir yaşama başlarlar. Bebekler doğdukları zaman gereksinimlerinin karşılanması için anne baba veya kendilerine bakan başka bir kişiye muhtaçtırlar. Bu da çevresindeki insanlarla ilk sosyal ilişkileri ve bağları kurması anlamına gelir.(Bayhan ve Artan,2005:241). Bebeğe bakan kişinin rutin etkinlikler (altının değiştirilmesi, beslenmesi, uyutulması vb.) sırasındaki davranışları birebir görüşme, karşılıklı etkileşim ve öğrenme açısından önemlidir. Yetişkinin davranışlarıyla birlikte, bebeğin yaşadığı ortam da çok önemlidir. Rahat bir zemin, temiz ve sıcak bir ortam, göz seviyesindeki oyuncaklar onun keşfetmesini ve kendini güvende hissetmesini sağlar (Atlı, 2006:8). Bebeğin temel gereksinimlerinin kendisine bakan kişi tarafından karşılandığında, bebekle bu kişi arasında bir bağlılık durumunun oluşmaya başlaması söz konudur.

Bebek, 2-7 aylar arasında ayırım gözetmeksizin bağlılıklar geliştirirken, 7-9 aylar arasında anneye karşı özel bir bağlılık geliştirir. Anneden ayrı kaldığında buna tepki gösterir ve bu tepkiye “ayrılık endişesi” adı verilir. 8-12 aylar arasında bebek, yabancılardan korkmaya başlar. Annesinin bulunduğu yerde oynamayı tercih eder ve ailede merkez olmaktan hoşlanır. Sosyal ilişkiler öncesine oranla oldukça gelişmiştir (Dinç, 2002:12).

12-24. aylar arasında motor becerilerdeki gelişmenin etkisiyle çocuklar daha hareketlidirler. Bu hareketlilik çocuklara daha bağımsız olmaları için fırsat tanımaktadır. Bu dönemde çocuğun bağımsız hareket etme (tek başına yemek yeme vb.) gibi eylemleri desteklenmelidir. Bu dönemin sonlarına doğru çocuk acıktığında yemek ister, basit ev işlerinde yardımcı olur. Bu çabalar sosyal gelişim açısından önemlidir (Atlı, 2006:9).

2.2.6.2.İki Yaşında Sosyal Gelişim:

İkinci yaş çocuğun; yürümeye, konuşmaya ve kendi çevresinden ayrı olarak algılamaya başladığı; bağımsızca isteme ve davranma gibi yetilerin temelini geliştirdiği bir dönemdir (Yavuzer, 1998b:127). Motor yeteneklerde, dil becerisinin kazanılmasının, çocuğun bu bağımsızlığında etkisi büyüktür. Bu evrede çocuk, her gün biraz daha bağımsız bir birey olduğundan haberdar olmaya başlar. Heyecanlarını göstermeye, kendisini özerk bir varlık olarak tanımaya, başka bir deyişle, kendisini kanıtlamaya çalışır (Yavuzer, 2005:83). Kırgınlığını ya da isteklerini anlatmaya çalıştığı zamanlarda öfke nöbetleri geçirir ama dikkati kolaylıkla başka yöne çevrilebilir (Yavuzer, 1998a:çocuksitesi.com).

İki yaş çocuğu hareketliliğinden dolayı, kovalama, saklanma gibi sosyal oyunlardan hoşlanmaya başlarlar. Sinirlendiklerini yüzleri ile belli ederler. Yetişkin istediğinde oyuncaklarını ona verirler. Bu dönemde paralel oyun oynarlar. (Atlı, 2006:9). Bunun anlamı İki yaş çocuğu, iki ya da daha fazla çocuk ile oynamaya başlar. Bu oyunlar basit işbirlikçi (arkadaşının yaptığı kuleyi bozmak yerine ona kuleyi yükseltmede yardım etmek gibi) oyunlar olabileceği gibi, yan yana farklı oyuncaklarla oynama şeklinde de olabilir (Akman ve Gülay,2004:18).

Özellikle ikinci yılın son yarısından itibaren nesnelere, sosyal ilişkinin bir aracı olarak görülür. Bütün bu ilişkiler sonucunda; taklit, utanma, fiziksel ve sosyal bağımlılık, otoritenin kabulü, rekabet, ilgi çekme arzusu, sosyal işbirliği, karşı koyma vb. gibi bir takım sosyal tepkiler gelişmeye başlar (Yavuzer, 1998b:127). İki yaş çocuğu, yetişkinlerle birlikte basit faaliyetlerde bulunabilir. Böylece edilgen bir eleman olmaktan kurtulup, aile faaliyetlerine katılan ve sosyal ilişki kurabilen etkin bir üyeye dönüşür (Yavuzer, 2005:83).

2.2.6.3.Üç Yaşında Sosyal Gelişim:

Üç yaşından itibaren çocuk artık sosyal kişiliğini kazanmaya başlamakta ve yaşlılarını çevresinde aramaktadır. Bu dönemde en önemli gelişimsel aşama bir akran grubu tarafından kabul edilmedir. Üç yaşındaki çocuk akranlarıyla eşgüdüm ve işbirliğine dayalı oyunları tercih etmektedir (Akman ve Gülay,2004:18).

Üç yaş döneminde çocuk, kendi kendini yönetmeyi (yemek yeme, kendi temizliğini yapma, bağırsaklarını kontrol etme vb) öğrendikçe ve bağımsız olma yolunda yaptığı etkinliklerde başarılı oldukça daha uyumlu bir birey olur. Artık o, ailenin bir üyesi, daha doğrusu sosyal bir varlıktır. Çocukta işbirliği gelişmeye başlar; “biz” zamirini kullanması bunun en belirgin göstergesidir. Çocuğun sosyal gelişimi onun yaşlıları ile oynama eğilimi içinde beslenir (Oğuzkan ve Oral, 1996; Akt:Şen, 2007:80).

Oktay’a (1999) göre, doğumu izleyen ilk iki yıldaki kadar olmasa da üç yaş çocuğu da büyük ölçüde benmerkezcidir. Ancak aile içindeki kimi kuralları, yavaş yavaş paylaşmayı, isteklerinin yerine getirilmesi için sabırlı olmayı öğrenmeye başlar. Özellikle sevdiği insanlara karşı çelişkili duygular içindedir. Bu nedenle zaman zaman saldırgan davranışlar içinde bulunabilir. Henüz kendisine verilen görevleri sonuna kadar götürmekte başarılı değildir. Ancak bu konuda ona verilen fırsatlar çocuğun kendisini tanımasına yardımcı olur (Akt: Dinç,2002:13).

2.2.6.4. Dört Yaşında Sosyal Gelişim:

Bu yaş çocukları, grup halinde oynamaya, oynarken birbirleriyle konuşmaya ve grup içinde oynamak istediklerini seçmeye başlarlar. En çok rastlanan ortak davranış birbirini seyretme ve konuşmadır. Bu evrede çocuk “nasıl”, ve “niçin” sorularını yoğun olarak sorar. Yetişkinleri davranışlarıyla taklit etme, kendisine model alma dönemindedir (Yapıcı ve Yapıcı, 2005:3). Anne babaların, çocuğun sorularını hassasiyetle ele alarak çocuğun yaşına uygun bir biçimde soruları kısa, özlü ama doğru bir şekilde yanıtlamaları gerekmektedir (Yavuzer, 2005:107).

Dil yoluyla duygu ve düşüncelerini ifade etmekte zorlansa da genellikle başarılıdır. Bu yaş çocuğunun, yetişkine karşı çıktığı zamanlar gözlenebilir, hatta kimi zaman küfür sayılabilecek kelimeler kullanır. Bu davranışların nedenleri sınırlıdır. Ancak çoğu zaman neden; çocuğun çevresindekilerden duyduğu sözcüğü tekrarladığında yetişkinin tepkisini çekmesi, büyüdüğünü fark etmesini, kendisini güçlü hissetmesi ve yetişkinin kendisine bebek muamelesi yapmasına karşı çıkmasıdır (Oktay, 1999:120).

Sosyal gelişim açısından, yetişkinleri izleyerek onların davranışlarını taklit eden dört yaş çocuğu, bir yandan yetişkinle olumlu ilişkilerini sürdürürken diğer yandan kendi yaşlılarıyla daha uzun süre birlikte olmaya başlar. Grup oyununu tercih eder, ancak gruplar henüz çabuk dağılabilecek niteliktedir. Bu yaş çocuğunda zaman zaman paralel oyun türü görülebilir. Oyun sırasında ortaya çıkan çatışmalar, onun için sosyal

birer deneyim yerine geçerler. Çocuğun, arkadaşlarının isteklerine uymaya başlaması ve bunun için kendi isteklerinden fedakarlıkta bulunabilmesi sosyal gelişimi açısından çok önemli bir adım olarak değerlendirilebilir (Dinç, 2002:13).

2.2.6.5.Beş Yaşında Sosyal Beceri Gelişimi:

Dört yaşındaki çocuğun başkaları ile özellikle de yaşlılarıyla ilişkilerinde zaman zaman sorunlar yaşadığı ve tartışmalar yaptığı ve onlara uyum sağlamakta güçlük çektiği gözlenir. Ancak çocuk beş yaşına geldiğinde hareketlerinin daha dengeli olduğu, yaşlılarıyla daha sağlıklı işbirliği yaptığı ve onlarla karşılıklı ilişki içinde olduğu görülür. Çünkü dört yaştan beş yaşa geçene kadarki süreçte çocuk, belli bir olgunluk düzeyine ulaşmıştır. Beş yaş ilginç bir yaş dönemidir (Oktay, 2000; Akt:Şen, 2007:85).

Daha bilgin ve olgun bir birey görünümünde olan 5 yaş çocuğu, çevresine karşı dostça bir yaklaşım içindedir. Arkadaşlarıyla çoğunlukla işbirliği yapar; yetişkinler ve kendinden küçükler yerine yaşlılarıyla birlikte olmaktan hoşlanır. Oyunda kurallara uyulması ve dürüst olunması gerektiğini anlar. Sıkıntı içinde olan arkadaşlarının duygularını paylaşmaya, onları rahatlatmaya çalışır (Yavuzer, 1998a :3.çocuksitesi.com). Kısacası beş yaş çocuğunun yaşadığı çevreyle uyum içersinde olduğu ve bundan büyük mutluluk duyduğu söylenebilir.

Bu yaş sosyal bakımdan oldukça mutlu bir dönemdir. Çocuk ev işlerine yardım etmesini sever, zayıf oyun arkadaşlarını ve küçük kardeşlerini korur. Oyun arkadaşları üzerinde iyi bir etki uyandırmak istemesine karşın, her ne pahasına olursa olsun inatçılık etme gereksinimi duymaz. Sosyal olarak başkaları üzerinde iyi etki bırakmak ister ve davranışları biraz yetişkini andırır. Beş yaş çocuğunun başkalarına olan güveni ile birlikte kendine karşı bileşik bir güven besler. Sosyal uyumu oldukça iyidir (Sandström, 1982; Akt:Dinç,2002: 14).

2.2.6.6.Altı Yaşında Sosyal Beceri Gelişimi:

Son çocukluk dönemine giren çocuk, altı yaşına geldiğinde, iki buçuk yaşındayken görülen olumsuz evrenin belirtilerini göstermeye başlar. Dengesiz, kurallara karşı olan, isyankar bir tutum ve davranış içine girer (Yavuzer, 2005:116). Düşüncelerinde ortaya çıkmaya başlayan yeni gelişmeler nedeniyle oldukça coşkulu ve kararsız olan çocuğun bir etkinliği bitirmeden başka bir etkinliğe yöneldiği görülür (Şen, 2007:87). Annelerin, özellikle bu dönemde çocuklarındaki değişikliklerden şikayetçi oldukları gözlenmektedir.

Altı yaş çocuğunun, anne babasına olan bağımlılığı devam eder. Ancak öğretmeni ve arkadaşlarının önemi giderek artar. Yalnız başına oynamaktan hoşlanmaz. Oyun grupları genişlemiş ve farklılaşmıştır (Çağdaş ve Seçer, 2002:41). Özellikle kendi cinsiyetinden olan arkadaşlarına karşı ilgisi, onlarla birlikte oynama isteği diğer dönemlere göre daha yoğundur.

Bu dönemin başlangıcında, çocuk doğruyu ve yanlışını yalnızca ailenin kendine uyguladığı cezadan kaçınmaya bağlı olarak öğrenirken, yavaş yavaş bu kuralları içselleştirmekte, böylece bir değerler sisteminin ahlaki kişilik yapısının temelini oluşturan süperegoyu geliştirmektedir. Bu dönemin sonuna doğru çocuğun sosyal kurallara daha kolay uyduğu görülmektedir (Kılıççı, 1989:40). Başkaları gibi düşünmeye, saygı duymaya, olayı üçüncü kişi gibi değerlendirmeye başlar. Başkalarının duygularını paylaşmaya başlar. Kendi kendini eleştirdiğini işaret eden davranışlar gösterir (Ülgen ve Fidan,1984:75).

Sosyal gelişimini tamamlamış, diğer insanlarla sağlıklı ilişkiler kurabilen bireyler hem kendileriyle hem de çevreleriyle barışıktırlar. Bu becerilere sahip bireyler toplumun sağlıklı gelişiminde de etkilidir. Okulöncesi yılların çocuğun tüm hayatındaki önemi hatırlanacak olursa, bu yıllarda sosyal gelişimin, planlı bir şekilde gerçekleşmesinin önemi daha iyi anlaşılacaktır.

2. 3.DRAMA NEDİR?

2.3.1.Drama Nedir?

Drama kelimesi Yunanca “Dran”dan türetilmiştir. Dran; yapmak, etmek, eylemek anlamını taşımaktadır. Drama ise, eylem anlamını taşıyan yine Yunanca dromennonun, seyirlik olması benzetmecisi olarak kullanımınıdır. Özellikle tiyatro bilimi çevresi içinde drama kavramı, özetlenmiş, soyutlanmış, eylem durumları anlamını almıştır. Türkçede kullanılan “dram” kavramı ise, Fransızca’daki sonu e ile biten “drame” sözcüğünden gelmektedir; o dilde burjuva tiyatrosu anlamına geldiği halde, Türkçede ve özellikle halk dilinde acıklı oyun anlamında kullanılmıştır (Uysal,1996:34-35).

Drama, bir bakıma belirsiz bir terimdir. Bir yandan sahne, televizyon ya da radyo için yazılmış bir oyun anlamına gelebilir. Bu oyunlar, aynı zamanda yazınsal eser olarak çalışılabilir ya da okunabilir (Karadağ ve Çalışkan,2005:40).

Drama, tiyatro sanatı içinde kullanılan süreçlerden biridir. Tiyatronun araçları eğitsel amaçlarla kullanılır. Önemli olan sürecin yaşanmasıdır, sonucunda ortaya gösterinin çıkıp çıkmaması çok önemli değildir. Drama kullanımında temel amaç, insanın kendini başkasının yerine koyarak kendini ve çevresini daha iyi tanıyabilmesi, anlayabilmesidir (Avcıoğlu, 2005:39).

Dramanın eğitimde bir yöntem olarak kullanılmasına başlangıçta İngiltere'deki eğitimciler önem vermiş ve eğitimde oynayarak davranış geliştirme yoluna gitmişlerdir. 20.yy'ın başında, bir köy öğretmeni olan Harriet Finlay-Johnson dramayı ilk olarak sınıflarda derslerinde uygulamıştır. Bu ilk uygulamalar bir tür “-mış gibi yapma” oyunu biçimindedir. 1960'larda, Dorothy Heathcode ile drama asıl olması gereken biçimini bulmaya başlamıştır. 1970'lerde Heathcode dramayı yeniden tanımlayarak, drama ile eğitim arasındaki ilişkileri yeni baştan irdelemiştir. Heathcode'a göre, çocuklara, oyunları taklit ve edebiyat örneklerini dramatize ettirmek yerine anı bulmalarını sağlamak gerekiyordu (Akt: San, 1996: 152,153).

Heathcode, daha etkili biçimde öğrenmenin sağlanması için, öğretmenlere dramayı kullanırken öğrencilere yardım etmelerini salık veriyordu. Onların bir rehber ve kaynak kişi olarak, öğrencilerle birlikte çalışmalarını doğru bulmaktaydı. Okulda ayrıca bir drama uzmanı olduğu zaman, Heathcode, öğretmenin de dersi kendi önerileri çerçevesinde izlemesi gerektiğini savunmaktaydı (Karadağ ve Çalışkan, 2005:45). Etkinliğin ya da dersin ortasında, öğretmen gerekli görürse etkiliği durdurabilir, açıklama yapar ve öğrencileri tartışmaya yönlendirir (Önder, 2004:35).

Bloom ve Hunt'a göre çocuğun erken yaşlarda yaşaması gereken deneyimleri yaşayamaz ise bu potansiyeli ortaya çıkarma fırsatını kaçırmış olur. Bu potansiyel günlük etkinliklerde, evde ve okulda kurulan etkileşim sonucu oluşmaktadır (Akt: Erhan, 2000:16).

Heathcode göre drama; genel durumlardan yeni anlamlar çıkarabilmek, genel olmayan uygulama sorunlarını çözebilmek ve daha önceden bilinmeyen bir takım sonuçlara varabilmek için kullanılmaktadır (Heathcode,1971:45).

Drama bir öğrenme yöntemi olarak ele alındığında, drama aracılığıyla olaylar, kişiler ve durumlar arasında bağlantıların kolaylıkla öğrenilebileceği düşünülebilir. San'a göre ise, drama çalışmaları, “gözlem yapma, doğaçlama, rol oynama, dramatizasyon gibi tiyatro tekniklerinden yararlanarak çeşitli yaşam durumlarını canlandırma, onları yeniden yaratıp, irdeleme, bu yaşam durumlarından bilgilenme ve öğrenmeye geçme çalışmaları”dır (San, 1993:11).

Pinciotti (1993) dramayı, grubun doğal ve anlık olaylarından ortaya çıkan, öğrenme aracını kapsayan ve tiyatro sanatını da kullanarak katılımcıların kendini, diğerlerini ve dünyayı tanıma ve her çocuğun hayal gücünü geliştirme yolu olarak tanımlamıştır (Akt: Dalbudak, 2006:19).

O’Neill and Lambert (1990) ise drama ile ilgili olarak, “çocuklar gerçek hayat hakkında edindikleri bilgi ve deneyimleri tasvir eder ve bu yöntemle inanılan bir dünya yaratırlar”, şeklinde bir tanımlama yapmışlardır (Akt: Dalbudak, 2006:19).

Drama, çocukların daha önceden yaşadıkları olaylar hakkındaki duygu ve davranışlarını tekrar gözden geçirmeleri için çocuklara olanak verir. Ayrıca drama kişinin hem kendisi hem de başkaları hakkında farkındalık kazanmasına yardımcı olur (Somers, 1994: 109).

Drama, çocukların dili etkili bir şekilde kullanabilmelerine, farklı durumlarda yaratıcı fikirler üretebilmelerine ve sorunları çözmeye farklı bakış açıları ve çözüm yolları bulabilmelerinde yardımcı etkinlikler bütünüdür (Digest, 2002:2). Drama bireyin çevresiyle etkileşim kurduğu, doğaçlamaların gerçekleştirildiği ortak grup sanatıdır. Dramada insan, etkinliklerin temel konusudur (Taylor, 2003:1). Hornbrook ise dramayı yaşam hakkında düşünmenin bir yolu olarak tanımlamıştır (Hornbrook, 1991:12).

Dramanın tanımlarına bakıldığında dramada, çocukların gerçek dünyaya ait kendi gözlem ve deneyimlerini hayali bir dünya oluşturmak için çizdikleri, bu hayali dünyada aileleri, arkadaşları ve kendileriyle ilgili yaşantıları yansıtarak gerçek dünyadaki pek çok şeyi daha iyi anlar hale geldikleri söylenebilir.

2.3.2. Eğitimde Drama

Eğitimde drama, daha çok İngiltere’de, Peter Slade, Brian Way, Dorothy Heathcote ve Gavin Bolton tarafından geliştirilen ve genel olarak çocuğun hemen her konudaki eğitimi için uygulanan bir eğitim tekniğidir (Önder,2004:28). Eğitimde drama; hareket, duyu, dil ve iletişim, düşünce ve duygunun bir sentezidir. Bu sentezi oluşturan unsurlara yer veren farklı uygulama aşamalarını içinde barındıran bir yapıya sahiptir(Önder,2003:67).

Ülkemizde eğitimde dramanın öncülerinden olan San’a göre, “eğitimde drama”; bir sözcüğü, bir kavramı, bir davranışı, bir tümceyi, bir düşüncüyü, bir yaşantıyı ya da bir olayı, tiyatro tekniklerinden yararlanarak, oyun veya oyunlar geliştirerek canlandırmaktır. Bu canlandırmanın gerçekleşebilmesi için, grup içinde daha küçük

gruplarla tartışarak düşünce alışverişi yapma, değerlendirme, yargılama, eleştirme gibi düşünsel boyutta çalışmaların yapılması da gerekmektedir (Akt: Vural, 2000:18).

Eğitimde drama bir adım sonra ne ile karşılaşacağını bilmeden yaşama ait rolleri yeri gelince oynamak ve bu yolla yaşamı tanımak demektir (Gönen ve Dalkılıç, 2000:60).

Eğitimde drama tüm öğrenme alanlarını kapsayabilmekte, çocukların farkındalık seviyelerini geliştirebilmekte, onları gerçek hayattan hayal dünyasına sürükleyebilmekte, yaşadıkları olayların önemli noktalarını görmelerini sağlayabilmektedir (McCaslin, 2000: 12).

Koç ve Dikici (2003) ise eğitimde dramayı; insanın kendini başkalarının yerine koyarak çok yönlü gelişmesi, bireyin eğitim ve öğretimde aktif rol alması, kendini ifade edebilmesi, yaratıcı olması, yaşamı çok yönlü algılama istek ve duygusunun gelişmesi, eğitim ve öğretimin; buyurgan, kısırlaştırıcı ve angarya haline dönüşmesine karşın, bireyin eğitim ve öğrenme isteğini artırıcı eğitim yöntemi olarak tanımlamıştır (Koç ve Dikici;2003:2).

Smith'e göre, drama, eğitimde etkili bir yöntemdir. Çünkü, bu yöntem "karmaşık çocuk meraklı bir çocuktur, meraklı çocuk kolayca öğrenebilir ve drama çocuğun öğrenmesi için avantaj sağlama" önermesi üzerine dayanmaktadır (Akt:McMaster,1998:574).

Earl'e (1997) göre eğitimde drama bir öğrenme tekniğidir. Öğrenciler, hayali rol ve dramadaki koşullar ile aktif bir şekilde özdeşim sayesinde ilişkileri, olayları araştırmayı öğrenirler Eğitsel drama, çocukların kendi düzeylerinde imgeleri ve düşünceleri keşfederek, irdeleyerek onların doğaçlamaya/dramaya aktif katılımlarını amaçlar (Earl 1997:134).

Dirim'e göre dramayı bir eğitim aracı olarak kullanan öğretmenler ve öğrenciler okul dışındaki yaşamı yeniden yaratma şansına sahip olacaklardır. Oyun ve drama öğretmenin elinde sihirli bir anahtar gibidir (Dirim, 2002: 40).

Farklı eğitimcilerin açıklamaları dikkate alındığında, eğitimde dramanın bireye, içinde yaşadığı topluma uyum sürecinde yardımcı olacağı, öğrendiklerini uygulama fırsatı yaratacağı, pek çok becerinin öğrenilmesinde yardımcı olacağı söylenebilir. Eğitimde dramada, ulaşılması amaçlanan hedefler vardır ve bu hedefler çocuğa etkinliklerle kazandırılmaya çalışılmaktadır. Eğitimde drama çocukların:

- Özgüven duygusunun gelişmesini,
- Bilişsel, dil, motor ve sosyal açıdan gelişmesini,

- Kendini başkasının yerine koyarak çok yönlü düşünebilmesini,
- İşbirliği, dayanışma ve paylaşma duygusunun gelişmesini,
- Kendini ifade edebilmesini,
- Öğrendiği şeylerin kalıcılığını,
- Değişik yaşantıları tanınmasını,
- Eğitim ve öğretimde aktif rol almasını,
- Rahatlamasını,
- Kendini ve vücudunu tanınmasını,
- Yaratıcı olmasını,
- Yaşamı çok yönlü algılamasını,
- Araştırmak istek ve duygusunun gelişmesini,
- Farklı görüş açlarına sahip olmasını, eleştirmeyi, tartışmayı öğrenmesini sağlar (Metin,1999:39-40).

Eğitimde drama çocukları farklı kazanımları elde etmelerini sağlarken, temelinin de bazı amaçlara dayandırılması gerektiği düşünülmektedir. Bunlar:

- Eğitimde drama etkinliğinde, ödül ya da ceza yoluna başvurulmaz. Sözel takdir aralıklı pekiştirici olarak verilir.
- Eğitimde drama çalışmaları asla bir oyuncu eğitimi olarak düşünülemez. Dolayısıyla bu çalışmalar, seyircilere oynanan bir temsil olarak hazırlanamaz. Bu çalışmalarda izleyici bulundurulmaz. Bu çalışmalarda oyuncular aynı zamanda izleyicidir. Bu çalışmalar sınıfta, holde, bahçede, kütüphanede uygulanabilir. Çalışmalar sırasında özel bir mekan ve aksesuara ihtiyaç yoktur.
- Eğitimde drama çalışmasında öğrencinin ne söyleyeceği değil, neyi nasıl söylediği anlam taşır. Drama bir analiz yöntemi değil, bir sentez yöntemidir. Öğrencinin bütün özgürlüğü de program amacı içinde bir özgürlüktür, ondan daha fazlası istenemez (Griffin,1998:28-29).

Ömeroğlu (1991) ise, eğitimde dramanın amaçlarını şu şekilde sıralamaktadır:

- Bir grup olarak beraber çalışabilme.
- Kendini ve başkalarını anlama becerisini geliştirebilme.
- Kendine güven duyma, teşvik ve karar verme becerisini kazanma.
- Farklı olay ve durumlarla ilgili deneyim kazanma.
- Dil ve iletişim becerilerini ilerletme.
- Çocukların hayal gücünü, hislerini ve düşüncelerini geliştirme.

- Yaratıcılık ve estetik gelişimini sağlama (Akt: Güven,2001:5).

Eğitimde drama çalışmalarında, istenilen amaçların gerçekleştirilmesi için öğretmenler aşağıda belirtilen soruları kendilerine sorarak, çocukların kişisel ve sosyal öğrenme ortamlarında, dramadan ne öğrenmeleri gerektiğini, sınıf ortamlarında en uygun deneyimlerin nasıl sağlanabileceğini belirleyip, eğitim programını bu doğrultuda hazırlayabilirler.

- Çocuklar, grup içinde daha etkili çalışmaya gereksinim duyuyorlar mı?
- Çocukların, özsaygılarını artırmak konusunda yardıma gereksinimleri oluyor mu?
- Toplum içinde daha etkili iletişim kurma becerilerinde yardıma gereksinimleri var mı?
- İnsanların ırkçılık kavramıyla nasıl bölündüklerini anlamaya gereksinim duyuyorlar mı?(Bowell ve Heap,2001:15).

Sınıf öğretmenleri, çocukların öğrenmelerinde etkili bir yöntem olduğu için eğitimde dramaya çok önem vermektedirler. Sınıf ortamında gerçekleştirilen etkinliklerde çocukların kendilerine verilen konuyu doğaçlama olarak tasarımları, o konuyu bir metne bağlı kalarak dramatize etmekten daha iyidir. Çünkü çocuklar çocukların yaptıkları bu doğaçlamalar, onların konuya hakim olmasına ve o konu hakkındaki bilgilerini gözden geçirmelerine yardımcı olur (McCaslin, 2000:12).

2.3.3.Drama ve Oyun

Çocuğun eğitiminde ve hayatında dramanın etkiliğinin farkına varabilmek için, öncelikle oyunun önemine ve eğitim açısından yararlarını açıklamak gerekir. Oyun, doğumdan itibaren başlayan ve aslında insanın yaşamı boyunca devam eden, bazen amaçlı bazen de amaçsız gerçekleştirilebilen bir etkinliktir. Çocukluk dönemi ise, oyunun bir iş ciddiyetiyle yaşandığı ve hayal gücünün çoğu zaman başrolde olduğu, çocuğun kendisini, çevresini ve yaşamı tanımaya başladığı bir dönemdir. Bu nedenle çocukluk ile oyun kavramları birbirini tanımlayan iki unsurdur (Öncü ve Özbay, 2005:9).

Oyun hakkında ilk geliştirilen kuramlar, insanlarda ve hayvanlarda neden oyun oynama gereksinim olabileceğini açıklamakla başlamıştır. Sonraları oyunun dinamiği üzerinde duran kuramlar geliştirilmiştir. Rousseau, Montessori, MacMillan kardeşler, Suzan İsaacs çocukların yetişkinlerden farklı gereksinimleri olduğunu ve bunların yaşlara göre de değişim gösterdiğini öne sürerek toplumu uyarmaya çalışmışlardır. Bu akım, son yıllarda Batı dünyasında kendi içinde bir ekol haline gelmiş olup bazı

okullarda çocuk eğitiminin sadece oyun ortamında verilebilecek şekilde eğitim programları düzenleme yoluna gidilmiştir (Sevinç,2004:26).

Eğitim programları hazırlanırken ve hedefler belirlenirken düzenlenen etkinliklerin oyunsu bir yaklaşımla çocuklara sunulması, çocukların hem kendilerini daha rahat hissetmelerini sağlayabilir, hem de eğitim programının etkililiğini artırabilir. Çünkü çocuk, oyun sayesinde eğlenerek öğrenme fırsatlarından yararlanabilecek ve gerekli olduğunda da oyunla öğrendiği bilgileri hatırlayıp kullanma imkanı bulabilecektir. Dolayısıyla okulöncesi eğitim programlarında çocuğun problem çözme, sosyal beceriler, farklı düşünme gibi yeterliklerin öğretilmesi sırasında oyun etkinliğinden yararlanılabilir.

Çocuk oyun oynarken gözlenirse, onun duygu ve düşüncelerine ait birçok önemli ipucu elde edilebilir. Henüz duygularını kontrol altına almayı bilemediğinden, üzüntülerini, sıkıntılarını ve kendisini rahatsız eden sorunları oyunlarına yansıtır. Kendisini oyunla ifade eder. Oyun onun duygularını yansıtan bir ayna gibidir ve onun gizli dilidir. Artan enerjisini oyun yolu ile boşaltarak duygusal yönden rahatlar. Özellikle oyun, çocuğun en doğal dürtülerinden biri olan saldırganlık dürtüsünü boşaltmasına yarar (Şen, 2007:107). Yine okulöncesi eğitim kurumlarında çocuklar başkaları tarafından gözlemlendiğinde, çocukların en mutlu oldukları anların oyun etkinliklerine denk geldiği görülmektedir. Çocuğun oyun etkinliğine olan ilgisi düşünüldüğünde, bu zaman diliminin eğitim için kaçırılmaz bir fırsat olduğu söylenebilir.

Oyunun çocuğun zihinsel ve dil yeteneklerinin gelişimi açısından etkinliği çok önemlidir. Bilişsel kuramın öncüsü Piaget, oyunu özellikle bu açıdan ele almış ve oyunun insan davranışlarında her zaman bulunan, çocuğun zihinsel yaşamını destekleyen en etkin araç olduğunu vurgulamıştır. Oyun çocuğun bellekte tutma, hatırlama, isimlendirme, eşleştirme, ve sınıflandırma yeteneklerini geliştirir (Ömeroğlu ve ark., 2004:12).

Ayrıca Piaget zihinsel faaliyetlerin aşamalarına göre çocukların oyunlarını yorumlamaktadır. Zihinsel gelişimin duygusal motor döneminde oynanan oyunlar, düşünmeden çok fiziksel hareketleri kapsar. Bir sonraki aşamada ise, sembolik düşünme faaliyetinin bir göstergesi olan, sembolik oyun dönemi başlar. Sembolik oyun, bir nesnenin başka bir nesnenin yerine konduğu, o nesneyi temsil ettiği oyun etkinliğidir. Üçüncü aşamada ise oyun, özünde sosyal ve kuralları olan yarışma gibi faaliyetleri

içerir. Sosyo-dramatik oyun da denilen bu tür oyunda, grup kurallara karar verir ve bu kurallar tüm katılanlarca paylaşılır (Önder, 1999: 50).

Oyun, çocukları gelecekteki rollerini kazanmada ve bazı gerçek deneyimler yaşamada, fırsatlar yaratabilir. Evcilik oyunları, dramatik oyunlar çocuğun yetişkini taklit etmesini kolaylaştırıcı etkinlik örnekleri olarak gösterilebilir.

Dramayı ve çocuk eğitimindeki yararlarını anlamamanın yolu, bir ölçüde çocuk için oyunun anlamını ve işlevini anlamaktan geçer. Drama etkinlikleri, oyundan farklı ancak oyun ile birtakım benzerlikleri olan etkinliklerdir. Bu nedenle çocuklarla yapılan drama etkinliklerine “dramatik oyunlar” da denilmektedir (Aral ve ark., 2000:33).

McCaslin dramatik oyunu, erken çocukluk döneminde çocukların kendi dünyalarını araştırmalarına imkan veren, çevresindekilerinin hareketlerini ve karakteristik özelliklerini taklit ettikleri bağımsız oyunlar olarak tanımlamıştır(Akt: Jackman, 2005:313).

Eliason ve Jenkins (1999) dramatik oyunu, çocuğun gerçek dünyadaki nesnelere ve olayları sembolleştirmeye başlamasıyla birlikte oynadığı sembolik oyunların en gelişmiş hali olarak değerlendirmektedirler. Eliason ve Jenkins’e göre dramatik oyun, çocukluk çağının en büyük eğlencelerindedir ve aynı zamanda da çocukların kişiler arası ilişkilerinde yaşadıkları çelişkileri atlatmalarında, işbirliğinde, problem çözme ve dil becerilerini geliştirmelerinde yardımcı olmaktadır (Eliason&Jenkins, 1999:469).

Davidson, sosyal-duygusal gelişimin gerçekleşmesinde dramatik oyunun en etkili yöntemlerden biri olduğu görüşündedir. Çocukların farkında olmadıkları enerjileri vardır ve dramatik oyun bu enerjinin açığa çıkmasını sağlar. Kontrolün çocukların elinde olduğu ve kendi seçimlerinin yer aldığı bir dünya oluştururlar (Davidson, 1996: 3). Kendi yarattıkları dünyada çocuklar hayatlarında önemli yerlere sahip anne-baba-öğretmen gibi kişilerin rollerine girerek, farkında olmadan sosyal gelişimlerini tamamlamaktadırlar.

Çocukların oynadığı oyunların da dramatik özellikleri vardır. Evcilik, doktorculuk vb meslek oyunlarında çocukların rol yapmaları, çeşitli aksesuarlar kullanmaları dramatik oyunun birer özelliği olduğu söylenebilir. Dolayısıyla dramanın temeline de bakıldığında oyun etkinliğinin karşımıza çıktığını ve drama ile oyunun birbirinden ayrılmaz parçalar olduğunu gerçeğine ulaşabiliriz.

Çocuk, oyun ve drama sırasında kendini tüm benliğiyle konuya ya da yapmakta olduğu etkinliğe verir. Oyun ve drama sayesinde egosantrik düşüncelerden uzaklaşır. Gerçek yaşamdaki rollerine hazır hale gelir. Güven duyma, karar verme, iletişim kurma

drama ile oyun arasındaki ortak noktalar (Ömeroğlu ve ark.,2004:17). Ayrıca gruba dahil olma ve işbirliği yapma gibi becerilerin kazandırılmasının yanı sıra, pek çok şeyin öğrenilmesinde de oyun haline getirilmiş eğitim durumlarının etkili olduğu pek çok eğitimci tarafından kabul edilen bir gerçektir.

Oyunun çocuğun eğitiminde ve gelişimindeki önemi göz ardı edilemez ancak, tek başına bazı yeterliliklerin kazandırılması açısından da yeterli olduğu söylenemez. Günümüzde de artık, sosyal beceri düzeyinin yüksek olmasının, bireyi hem sosyal ilişkilerinde hem de akademik başarılarında olumlu yönde etkilediği gerçeğinin farkına varılmaktadır. Dolayısıyla sosyal beceri yeterliliğinin çocuğa kazandırılmasında, oyun etkinliğinin yanı sıra drama çalışmalarına da yer verilmesi sonucun daha etkili olma şansını artırabilmektedir.

Drama sadece çocuk oyununun genişlemiş hali değildir. Dramatik oyunun pek çok özelliğini içerdiği gibi kendine özgü özellikleri de vardır. Dramayla oyun arasındaki benzerlik ve farklılıkları şöyle özetleyebilir:

- Dramada belirli eğitsel, sanatsal vb hedef ve amaçlar vardır. Bunlar lider veya öğretmen tarafından önceden belirlenmiştir. Bu amaçlara ulaşıp ulaşılmadığı değerlendirilmelidir. Çocukların geliştirdiği oyunlarda öğretmen tarafından önceden belirlenmiş bir amaç yoktur.
- Drama planlı bir çalışmadır. Oyun ise kendiliğinden başlayabilir.
- Gerek oyunda, gerekse dramada çocuk enerjisini ve dikkatini etkinlik üzerinde yoğunlaştırır.
- Dramada çok kesin kurallar yoktur. Kurallar önceden belirlenir ama esnektir. Kuralsız çocuk oyunu olmakla birlikte, genellikle oyunda belli kurallar vardır. Her oyuncu bu kurallara uymak zorundadır.
- Dramada önemli olan sonuç değil yaşanan süreçtir. O anda yaratılanlar ilk kez vardır ve doğrusu yanlışı yoktur. Bu nedenle dramada yanlış yapma korkusu yoktur. Oyunda ise bir başlangıç ve sonuç bölümü vardır. Çoğunlukla oyunda kazanma ve kaybetme söz konusudur.
- Dramada tekrar vardır. Ancak süreç ve yaşantılar farklılaşır. Oyunda tekrar vardır. Yapısal anlamda farklılaşma yoktur.
- Drama etkinliğinin sonunda tartışma ve değerlendirme yer alır. Yapılan grup tartışması çocukların kendilerini rahatlıkla ifade etmelerini sağlar. Oyunda ise

tartışma ve değerlendirme söz konusu değildir (Dirim, 1999; Bayram ve ark., 1999; Aral ve ark., 2000; Önder, 2002; Akt:Ömeroğlu ve ark., 2004:17-18) .

2.3.4. Eğitimde Drama Programının Uygulanması

Eğitimde drama etkinlikleri uygulanırken takip edilen dört süreç vardır. Bunlar:

Isınma ve Rahatlama Çalışmaları: Çeşitli yöntemlerle 5 duyuyu kullanma, gözlem yetisini geliştirme, bedensel ve dokunsal çalışmaların yapılması, tanışma, etkileşim kurma, güven ve uyum sağlama gibi özellikleri katılımcıya kazandıran, grup liderinin yöneticiliğinde yapılan çalışmadır (Karadağ,2005:114). Bu aşamanın esas amacı bir grup dinamiğini oluşturmakla birlikte bir sonraki aşamaya da hazırlık niteliğini taşır (Oruç,2004:45).

Isınma çalışmaları, eğitimde dramanın önemli bir sürecidir. Bu çalışmalarla, katılımcıların hem duygularının hem de bedenlerinin harekete geçirilmesi hedeflenmektedir. Isınma çalışmaları tüm sınıfla birlikte yapılması ve çok fazla süreye yayılmaması çocukların yorulmasını engeller.

Isınma çalışmalarında lider eşliğinde, katılımcılar müzik ya da ritm aletlerini de kullanarak koşma, zıplama, yürüme, hayvan yürüyüşleri, hoplama, sekme, sıçrama vb hareketli etkinlikler yapılacağı gibi, eğilme, uzanma, sallanma, yaylanma, esneme gibi egzersiz hareketleri de yapılabilmektedir.

Hareket etmeye, hareketli oyunlara katılmaya zaten doğal bir eğilimi olan çocuk, büyük motor hareketlere dayanan etkinlikler sırasında hem bedensel enerjisini harekete geçirir hem de gruptaki diğer çocuklarla sözlü ve sözsüz olarak iletişim kurar. Diğer çocuklarla sosyal olarak bütünleşir (Önder,1999:181).

Ayrıca, ısınma ve rahatlama çalışmalarında grup üyeleri arasında etkileşim sağlanabilmesi, bireylerin kendilerini rahat hissedebilmeleri için güven çalışmaları da uygulanabilmektedir.

Rahatlama çalışmalarında amaç grup üyelerinin hayal güçlerinin rahatlama sağlanabilmesidir. Rahatlama çalışmaları grup liderinin yönergesi ile gerçekleştirilir. “Küçük bir çocuğun elindeki kaçan bir balonsunuz, yavaş yavaş gökyüzüne havalanıyorsunuz.”, “Bir tarlada rüzgara karşı duran bir korkuluksunuz.” vb yönergelerle grubun hayal gücünün rahatlatılması sağlanabilir.

Oyunlar: Belirlenmiş kurallar içinde özgürce oyun oynama ve bu oyunları geliştirme çalışmalarından oluşur. Kimi zaman bilinen çocuk oyunlarından yararlanır. Drama etkinliğinin bu aşaması için topla isim söyleme oyunu örnek verilebilir. Tüm grup üyeleri daire şeklinde yere otururlar. Drama lideri topu eline alır ve topu bir

öğrenciye atarken hem ismini hem de en sevdiği bir oyunu ya da yemek ismini söyler. Bu oyun tüm grup üyeleri söz alana dek devam eder. Bu aşamada oynanabilecek diğer oyunlar; heykel, öt kuşum öt, eşini bul, yapışkan kağıtlar, gazete dansı, kafesteki kuş, haydi tanışalım, ayna çalışmaları, kör dolaştırma, ad söyleme vb. oyunlarıdır.

Doğaçlama: Oyunlardaki kadar kesin sınırları olmayan bir süreç olup, belirlenen konu ya da temadan yola çıkılır veya saptanan bir hedefe doğru belli aşamalarla yol alınır. Bireysel ve grupsal yaratıcılığın en çok ön plan çıktığı çalışmalardır.

Doğaçlama oyun gelişiminde bir araç olarak yer alır. Amacı oynayan kişinin deneyim kazanmasıdır. Doğaçlama yapan kişi çalışmasını nasıl planlaması gerektiğini, yaratıcı olmayı ve olayları geliştirmeyi, durumlar yaratmayı öğrenir. Doğaçlama, bağımsız düşünebilme, karar alabilme, sorumluluk üstlenme, işbirliğine girebilme, sosyal duyarlılık yaratma, sözel ve eylem olarak daha iyi anlatım kazandırmada yardımcı olur. Doğaçlama yapmada başarısız olmak diye bir şey yoktur (Aral ve ark.,2000:115). Çünkü birey, doğaçlamada tekrar tekrar deneme imkanı bulabilmektedir. Çocukların hayal güçlerini kullanarak oynadıkları evcilik oyunları doğaçlamaya örnek gösterilebilir. Doğaçlamalar, durumlardan, objelerden, bedenin bölümlerinden yararlanılarak oluşturulabilmektedir.

Oluşum: Bu süreç kimi zaman önceden hiç belirlenmemiş bir çıkış noktasından, kimi zamanda bir nesne, resim, fotoğraf, heykel vb. ile iletişim kurma ile başlar. Sürecin nasıl gelişeceği ve nereye varacağı önceden belirsizdir (Yeğen,2003:2). Oluşum aşaması, dramının asıl ulaşılması hedeflenen noktasını içermektedir ve katılımcıların yaratıcılıklarını en üst seviyede kullandıkları bir süreçtir.

Paylaşım ve Tartışma: Oluşum aşamasından sonra tüm duyguların, düşüncelerin paylaşıldığı aşamadır. Bu aşamanın başlangıcı his ve duygulardan başlayabilir, uygulanış biçimi lidere ve grubun gereksinimine bağlıdır. Drama çalışmalarında elde edilen sonuçlar, bu aşamada değerlendirilir. Genel olarak eğitsel, sanatsal hedefler üzerinde ya da ortaya çıkan oluşumlar üzerine tartışmalar bu aşamada yapılır. Drama süreçlerinde değerlendirme, tartışma aşamasının olabildiğince yapılmasına çalışılmalıdır. Bu aşama aynı zamanda içerik ya da drama öğretim bilgisi ile diğer bilgilerin de tartışıldığı bir aşamadır (Oruç,2004:47). Bu aşamada yapılacak çalışmalar karşılıklı bilgi, duygu, düşünce alışverişi olacağı gibi, resim yapma, şarkı söyleme, öykü anlatma gibi çalışmalar da olabilir.

2.3.4.1.Eğitimde Drama Programının Planlanması

Dramanın, pek çok eğitim programı alanında, çalışmaların gerekli bir parçası olduğu düşünüldüğünde, iyi bir planlama ve organizasyon gerektirdiği, bunun için de çeşitli kriterlerin göz önünde bulundurulmasının önemli olduğu söylenebilir. Bu kriterler:

- Temanızı seçin: Kendinize şu soruyu sorun “çocukların neyi öğrenmesini istiyorum?”

Örn: işbirliği, para, ölçme vb.

- Ortamı seçin: Öğrenme en iyi hangi ortamda gerçekleşebilir.

Örn: Müze, süpermarket vb.

- Rollerin belirlenip çocukların rolleri seçmesi: Çocuklar kim olacaklar? Çocuklar drama konusunda deneyim kazandıkça çok çeşitli roller seçebilirler. Fakat başlangıçta hepsinin aynı rolü oynaması daha iyidir.

- Kendi rolünüzü seçin: Öğretmen olarak kalıp dramayı dışarıdan mı yönlendireceksiniz yoksa drama içinde bir rol mü alacaksınız?

Örn: kasiyer

- Çerçevenizi belirleyin: Bu dramayı ve dramadaki rolleri hangi bakış açısından ele alacağımızı belirler ve konsantrasyonu artırır.

Örn: mezurasını kaybetmiş terziler, verilen siparişi bugün teslim etmesi gereken mobilyacılar vb.

- Odak noktasını seçin: “Drama ne hakkında olacak? Yani çözülecek problem nedir?”

- Eyleminizi seçin: “Çocuklar ne yapacaklar?”

Örn: malları saymak, raflara yerleştirmek vb.

- Püf noktası ne olacak? “Başlangıçta çocuğun dikkatini konuya çekebilmek için ne kullanacağız?” (Güneysu, 1991:85).

Mc Intyre’e göre (1974) ise drama programının yapısı şöyledir: Dramatik gelişmede beş adım vardır:

Birinci Adım: Beş adımı içeren ve birbirleriyle ilgilerini belirten duygu bilincidir.

İkinci Adım: Duyguların hareketlerle ilgisi hakkındadır.

Üçüncü Adım: Karakter kazanmadır ve rol yapma becerisinin gelişmesidir.

Dördüncü Adım: Hemen söyleme, o anda söyleme yani doğaçlamadır.

Beşinci Adım: Bu adım dramatizasyondur ki, hemen konuşma ilgilerini geliştirir. Bu beş adım programın iskeletini oluşturur.(Akt: Uyar, 1995:14).

Eğitimde drama programının planlamasına ilişkin görüşlere bakıldığında, programın amaçlarına uygun olduğu belirlendikten sonra, ilgili etkinlikler, alacakları süre, uygulanabilmeleri için gerekli eğitim durumları göz önüne alınmalıdır. Buna göre, drama programının akışı içerisinde, mantıklı bir zaman planlaması çerçevesinde, eğitim planına yerleştirilmelidir.

2.3.5.Drama Öğretmeninde Olması Gereken Özellikler

Öğretmen, yönetici, yönlendirici ya da en çok kullanılan haliyle drama lideri, drama çalışmalarında katılımcılara “rehberlik” eden kişidir. Drama lideri, drama sürecinin temellerinden ve en önemli öğelerinden biridir. Çünkü bir grup çalışması içerisinde, bireylerin bir yaşantıyı ya da bir olayı kendi deneyimlerini de işin içine katıp eylem-edim durumlarında oynayarak canlandırması ve anlamlandırması, liderin hedefleri ve yöntemleri ile ortaya çıkar ve belirlenir. Drama sürecinde ilk ivmeyi veren, sunan, değerlendiren ve yeniden uygulayan liderdir (Adıgüzel,1993:167). Dolayısıyla öğretmenin sınıfta uyguladığı drama etkinliklerinin çocuklar arasındaki etkileşimi, işbirliğini, sosyal ilişkileri destekleyici olmasına dikkat etmesi gerekmektedir. Bunun için de öğretmenin aşağıdaki özelliklerle donatılmasının uygun olacağı düşünülmektedir:

- Çocukların gelişimsel kapasitelerini göz önünde bulundurmalıdır.
- Dramatik oyuna önem vermelidir.
- Çocukların yetişkin rollerini gerçekleştirmelerine, fikirlerini ortaya koymalarına fırsat vermelidir.
- Dramanın çocukların bilişsel, duygusal, sosyal ve psikomotor becerilerini desteklediğine inanmalıdır.
- Etkinliğe katılan her çocuğa sıra gelmesini sağlamalıdır.
- Materyalleri çocuklara tanıtmalıdır.
- Materyalleri seçerken gerçekçi, doğal ve güvenli olmasına özen göstermelidir.
- Materyalleri sıklıkla değiştirmeli ve farklı kültürleri içine alacak etkinlikler planlamalı.
- Mimiklerini, beden dilini, ses tonunu kontrollü bir şekilde kullanmalı ve hareketlerinin çocukta olumsuz izlenim bırakmaması konusunda dikkatli olmalıdır.

- Materyallerin ve etkinliklerin cinsiyet ayrımcılığını ve ırkçılığı içermiyor olmasına dikkat etmelidir.
- Grup içersinde yaşanabilecek çatışmaları önceden kestirip olumlu bir ortam yaratabilmek için iyi bir gözlemci olmalıdır.
- Grup içersindeki üyelere zarar vermeden çalışmayı başlatıp sonlandırabilme yeteneğine sahip olmalıdır.
- Dramatik oyunun gerçekleştirileceği alanın tüm çocukları alabilecek kapasite olup olmadığını önceden kontrol etmelidir.
- Çocukların uygun sosyal etkileşim yöntemlerini öğrenebilmeleri için onları desteklemelidir.
- Mümkün olduğunca çocukların kendi problemlerini çözmelerine izin vermelidir.
- Çocukları dil ve oyun alanında yaratıcı olmaları için yüreklendirmelidir (Jackman, 2005: 316; Baldwin ve Handy,1996, Akt:Cömertpay, 2006:36-37).

Çocukların drama ile çeşitli becerileri öğrenebilmeleri öğretmenin yukarıda belirtilen iyi bir drama lideri özelliklerine sahip olmasıyla mümkündür. Bu açıdan bakıldığında, drama alanında öğretmenlerin kendilerini çok iyi yetiştirmeleri önemlidir.

Bowell ve Heap (2001) ise, öğrencilerin drama etkinliklerinde yer aldıklarında doğal deneyimler yaşayarak üç öğrenme ortamıyla karşılaştıklarını savunmaktadırlar. Bunlar sanat alanında öğrenme, kişisel ve sosyal öğrenme, okul müfredatına uygun öğrenmedir. Öğretmenin drama etkinliklerini gerçekleştirirken sosyal ve kişisel öğrenme alanlarına yönelik soruları kendi kendine sorup cevaplarını da göz önünde bulundurmasında yarar vardır. Çünkü bu cevaplar dramada hangi öğrenme alanının gerçekleşeceği konusunda öğretmeni bilgilendirebilecektir.

2.3.6. Dramanın Kazandırdıkları

Drama uygulamaları, çocuklara günlük yaşantıda her zaman kullanamayacakları dili kullanma şansı verir. Verilen rollerde öğrenciler, karakterlerine uygun olarak konuşur, rol yapar ve düşünürler. Çocuklar, rollerinden dolayı kendi düşüncelerini başkalarına aktarırken ve başkalarının düşüncelerini de öğrenirken dili kullanırlar (Farris, 2001:280). Kendisini rahat hissettiği ve yapmaktan hoşlandığı etkinliklerde çocukların bazı beceri ve yeterlilikleri de kazanmaları kolaylaşabilir. Ayrıca, drama ile oluşturulacak rahat ortamlarda çocukların etkinliklere katılımları, grup içi etkileşimin sağlanması ve yaratıcılıklarını geliştirmeleri de daha kolay olacaktır. Drama ile oluşturulan rahat ortamların sağlanması, çocukların etkinliklere

katılımlarını, grup içi etkileşimin sağlanmasını, yaratıcılığın gelişmesini etkileyebilecektir.

Belli bir amaç doğrultusunda, planlı ve programlı olarak düzenlenen drama çalışmalarının sağladığı kazanımlar:

- **Hayal Gücünü Geliştirmek İçin Fırsat:** Katılımcılar farklı yaşantıların, olayların ve durumların farkına vardıkça hayal dünyalarının sınırları da genişleyecek ve düşünme yeteneklerinde de olumlu bir gelişme sağlanabilecektir.
- **Bağımsız Düşünme İçin Fırsat:** Drama, katılımcılara olaylar hakkında düşündüklerini bağımsız bir şekilde söyleme ve drama sürecini yönlendirme fırsatları sunmaktadır.
- **Grubun Kendini Geliştirmesi İçin Fırsat:** Grup içersinde bireyler, liderin önderliğinde birbirlerinin fikirlerine saygı göstermeyi, işbirliği yapmayı ve birbirlerini desteklemeyi öğrenirler.
- **İşbirliği İçin Fırsat:** Drama çalışmalarının temeli grup çalışmasına dayandığı için, böyle bir ortam katılımcılarda kendiliğinden işbirliği davranışlarının gelişimine katkıda bulunmaktadır.
- **Sosyal Duyarlılık Yaratmada Fırsat:** Katılımcılar, drama çalışmalarında farklı karakterlerin rollerine büründükçe o karakterin neden öyle davrandığını, düşündüğünü daha iyi anlamaya başlarlar ve gerçek hayatta da çevrelerindeki insanların yerine kendilerini koyma becerilerinde daha başarılı olabilirler.
- **Duygunun Sağlıklı Boşalımı:** Drama oyunlarında öfke, korku, kaygı, kıskançlık gibi duyguların sağlıklı boşaltılması için uygun ortamlar yaratılabilmektedir.
- **Daha İyi Konuşma Alışkanlıkları:** Canlandırılan karakterin duygu durumunun daha iyi anlatılabilmesi için, bireyler her seferinde vurgu ve tonlamalarına, kullandıkları kelimelere daha dikkat edecekler ve bu da onların farkında olmadan konuşma alışkanlıklarının olumlu yönde farklılaşmasına yardımcı olacaktır (Uysal, 1996:).

Karadağ ve Çalışkan (2005) ise, dramanın bireye kazandırdıklarını aşağıdaki gibi maddelemektedir:

- Özgüven duygusu gelişmesi,
- Bilişsel, dil, motor ve sosyal açıdan gelişmesi,
- Empati yeteneğinin gelişmesi,
- Kendini ifade edebilme yeteneği,

- Öğrenilenlerin kalıcılığı,
- Değişik yaşantıları tanınması,
- Eğitim ve öğretim çalışmalarında aktif rol alması,
- Rahatlaması,
- Kendini ve vücudunu tanınması,
- Yaşamı çok yönlü algılaması,
- Araştırma istek ve duygusunu geliştirmesi,
- Farklı görüş açlarına sahip olması, eleştirmeyi, tartışmayı öğrenmesi.

Drama ile çocuklar grup içinde kabul etmeyi ve kabul edilmeyi öğrenecekleri deneyimler yaşamaktadırlar. Grup içi deneyimlerde çocukların, birlikte olmanın gerektirdiği işbirliği, paylaşım, empati kurma, farklılıkları kabul etme gibi sosyal becerileri kazandıkları düşünüldüğünde dramanın sosyal ilişkilerin gelişiminde etkili ve yararlı bir yöntem olduğu söylenebilmektedir.

2.3.7.Eğitimde Dramada Kullanılan Teknikler ve Etkinlikler

Bu bölümde, araştırmada da yararlanılacak bazı drama tekniklerinden bahsedilecektir.

Donuk İmgeler (Still Images) : Drama sırasında önemli bir etkinlik gerçekleştirilirken, katılımcıların donuk bir fotoğraf oluşturmasıdır. Öğretmen liderliğinde gerçekleştirilen bu fotoğraflar, fotoğraf dışında kalan diğer katılımcılar tarafından anlaşılabilir (Akar, 2000:30).

Örn: Büyük grup, 3–4 kişilik küçük gruplara bölünür. Her gruba bir durum/olay önerilerek, bir fotoğraf gibi poz verip donmaları istenir. Öğretmen odada dolaşarak her grubun fotoğrafını çeker gibi yapar. Gruplara durum/olay önerilirken, fotoğrafı oluşturma süresi giderek azaltılır. Böylelikle çocuklar daha kısa sürede durumun/olayın fotoğrafını hazırlamaya çalışırlar.

Sıcak Sandalye (Hot Sitting) : Karakter çocukların karşısına bir sandalyeye yüzü dönük olarak oturtulur. Karaktere, gruptaki üyeler tarafından, onun değer yargıları, güdüleri, ilişkileri ve davranışları konusunda sorular sorulur. Sorulan sorular ve verilen yanıtlar yoluyla karakterin pek çok yönünü bulmasına olanak sağlamada oldukça etkili bir tekniktir (Akar, 2000:30).

Örn: Çirkin ördek yavrusu sıcak sandalyeye oturtulur. Grubun geri kalanları da çirkin ördek yavrusuna “ Kümesteki hayvanlar sana kötü davrandıklarında neler hissettin? Diğerlerinden farklı olmak nasıl bir duyguydu? Suyu bakıp da kendini gördüğün anda

neler hissettin? Sen arkadaşlarının yerinde olsaydın senden farklı fiziksel özellikleri olan birine nasıl davranırdın?”vb. soruları sorarlar.

Pantomim: Fikirlerin sözcük olmadan ifade edilmesidir. Oyuncunun sözcükler olmadan hareketlerle bir şeyi anlatması ya da oynaması şeklinde tanımlanabilir (Aral ve ark.,2000:110). Çocuklar pantomimi izlemekten büyük zevk duyarlar. Ayrıca pantomim çocukların, kendi bedenlerinin farkında olmalarına, duygu ve düşüncelerini farklı yollarla ifade edebilmeye olanak sağlar. Pantomimde bir olay, nesne, duygu anlatılabilir.

Örn: Öğretmen ve çocuklar “u” şeklinde otururlar ve öğretmen en sevdiği oyunu çocuklara pantomimle anlatmaya çalışır. Çocuklardan doğru tahmin alındıktan sonra öğretmen, aynı yöntemle kendilerinin de bu etkinliği gerçekleştireceklerini söyler. Dinleyici grubunda ilk bulunan dış dairededekiler iç dairede dinledikleri arkadaşının en sevdiği oyunu sırayla pantomim yöntemiyle diğer arkadaşlarına anlatmaya çalışırlar.

Eğitiminin Rol Alması: Eğitimci, drama içinde uygun bir rol alarak çocukları yönlendirebilir. Bu uygulama ilgiyi, eylemin denetimini ve içten katılımı artırabilir. Çalışmanın amacına katkı sağlayacak biçimde tasarlanıp gerçekleştirilmelidir (Öztürk, 2003; Akt: Cömertpay, 2006:35).

Örn: Öğretmen ve çocuklar halka şeklinde otururlar. Sorunun ne olduğu ile ilgili olarak bir kez daha konuşurlar. Öğretmen “ Sizce çirkin ördek yavrusuna diğer hayvanlar neden öyle davranmış olabilirler? Bizden farklı özelliklere sahip olanlara karşı nasıl davranmamız gerekir? Çirkin ördek yavrusu arkadaşlarının bu davranışı karşısında ne hissetmiş olabilir?” gibi soruları çocuklara sorarak problemin değerlendirmesini yapar.

Tüm Grupla Drama (Whole Grup Drama): Bütün katılımcılar ve öğretmen aynı anda aynı dramanın içinde yer alırlar (Akar, 2000:33).

Doğaçlama (Improvisation) : Doğaçlama her hangi bir metne bağlı olmadan, içten geldiği gibi ve aniden gelişen durum olarak ifade edilmektedir. Doğaçlama çocukları tanımanın en kolay yoludur. Bunun için günlük yaşamda karşılaşılabilen belli bir durum veya olaydan yola çıkılabilir. Oyuncuların katkıları ve önerileri doğrultusunda olumlu-olumsuz çeşitli çözüm yolları ortaya konur. Konuya çocukların çeşitli açılardan yaklaşımları sağlanır.

Örn: Ardından da, doğaçlama etkinliği için çocuklar dörder kişilik küçük gruplara ayrılırlar. Öğretmen çocuklara, okula yeni gelen bir çocuğun yaşadıklarını, yeni arkadaşlarının ve öğretmenin kendisine nasıl davrandıklarını canlandırabileceklerini söyler.

Bu olay anını düşünmeleri için gruplara süre tanınır. Tüm gruplar etkinliklerini hazırladıklarında ise sırayla canlandırmalar yapılır.

Rol Oynama (Role Playing): Çocuk oyunlarına bakıldığında rol oynamaya evcilik oyunları örnek olarak gösterilebilir. Pantomim ve öykülenme rol oynamanın başlangıcı sayılabilir. Rol oynamada kişi, gerçek rolünden sıyrıldığı için kendisi olarak söyleyemedikleri girdiği rol içinde rahatlıkla ifade edebilmektedir.

Örn : Çocukların çizdikleri figürlerle oluşturulan hikayedeki kahramanlara göre rol dağılımı yapıp, hikaye canlandırılır. Ardından, yapılan canlandırma hakkında, grupla birlikte yapılan resimler, oluşturulan hikaye hakkında konuşulur.

Tamamlanmamış Öyküler: Sonu getirilmemiş, tamamlanmamış öyküler, çocukları düşünmeye teşvik eder. Öğretmen, uygun ortamı hazırlarsa, karakterleri tanıtır, drama grubu problem durumundan yola çıkarak, öyküyü tamamlayabilir. Öğretmen, herkes tarafından çok iyi bilinen bir öyküyü final bölümüne geldiğinde anlatmayı bırakıp, sonunu çok farklı bir şekilde tamamlayabilir (McCaslin,2000:98). “Bir gün Ali, Can’ı okulun bahçesinde otururken gördü. Ali’nin yanına gidip oturdu. Can Ali ile konuşurken elini onun omzuna attı. Onu kendine doğru çekti ve çok yaklaşıp konuştu. Ali bu durumdan çok rahatsız oldu ve içeriye gitmek istedi. Birkaç gün sonra Can, konuşmak için Ali’nin yanına gittiğinde, Ali ondan uzak durdu ve konuşmak istemedi.” örneğin burada kesilir.

Dramatizasyon: Dramatizasyon, İngilizce Longman sözlüğünde de bir durumu gerçekte olduğundan daha heyecan verici ya da kötü göstermek olarak yer almasına rağmen günümüzde daha çok yazılı bir metne dayalı olarak bir konunun, öykünün, bir masalın ya da bir durumun canlandırılması anlamında kullanılır. Dramatizasyonda konunun, metnin seçimi, rollerin dağıtımı lider ya da öğretmen tarafından yapılır. Katılımcılar öğretmen tarafından verilen rollere bağlı kalarak beden dili ya da sözel olarak canlandırmalar yapar, kendilerine verilen metinde bulunan karakterleri canlandırırlar (Adıgüzel, 2006; Akt:Cömertpay,2006:35).

Zihinde Canlandırma: Etkinliğe katılan çocuklardan gözlerini kapatarak, öğretmenin verdiği yönergeler doğrultusunda belirli görüntüleri zihinlerinde canlandırmaları istenir. Böylece çocukların yaşadıkları veya yaşamadıkları olayları anlamaları ve hafızalarına daha iyi kaydetmeleri sağlanır (Karadağ ve Çalışkan, 2005:137).

Örn: Öğretmen, çocuklarla birlikte daire şeklinde oturur. Her çocuğa üzerinde deniz resimlerinin olduğu fotoğraflar verilir. Ardından da lider “Şimdi, herkes elindeki fotoğrafa bakıp beş dakika boyunca fotoğraftaki yerin nasıl bir yer olduğunu, neresi

olduğunu, oraya nasıl gidileceğini düşünecek. Süreniz doldu değimde ise herkes sırayla fotoğrafı hakkında konuşacak.” der.

Resim Yapma: Yapılan drama etkinliğinin ardından, çocukların etkinlikte yaşadıkları yaşantılar ile ilgili olarak resim yapmaları, hem öğrendiklerini kavramsallaştırmaları hem de yaşadıklarını farklı bir biçimde ifade etmeleri bakımından önemlidir (Önder, 2004: 145).

Örn: Çocuklara pastel boyaları ile A 4 boyutunda hazırlanmış kraft kağıtları verilir. Çocuklardan canlandırdıkları olayların/durumların resmini yapmaları istenir. Ardından her çocuk yaptığı resim hakkında konuşur ve yapılan resimler panoya asılarak sergilenir.

2.3.8.Eğitimde Dramada Yararlanılabilecek Kaynaklar

Drama çalışmalarında çalışmayı daha eğlenceli ve etkili bir hale getirmek, katılımcıların ilgisini çekebilmek için çeşitli materyaller kullanılabilir. Ancak kullanılan materyallerin de fazla olmamasına dikkat göstermek gerekir. Aksi takdirde, dramda ulaşılması düşünölen amaçlar kaybolabilir ve karakterler de yok edilebilir. Aşağıda drama çalışmalarında yararlanılabilecek bazı araç-gereçler ve kaynaklar verilmiştir:

- **Masallar:** Masaldaki olaylar çoğu kez padişah, prens, prenses, dev, cüce, peri kızı, cin, gibi kahramanlarla gelişir. Olaylar bu kahramanlarla, sihirlerle, büyülerle ya da mucizevi olaylarla şekillenirler. Bütün bu örneklerde de göröldüğü gibi olağanüstölükler masala özgüdür. Ancak küçük çocuklar bu olaylarda neden ve nasıl sorularını sormakta ve cevabını bulmada zorlanmaktadır. Çünkü çocuklar hayal dünyası geniş olsa da daha gerçekçi düşünmektedir. Birtakım soruları cevapsız kalmakta ya da korkutan olaylar bazı çocuklar için örseleyici olmaktadır. Çocuklar ancak altı yaştan sonra bu soruların cevabını masala özgü olarak değerlendirebilirler. Bu nedenle altı yastan önce klasik masallar yerine, masalımsı özellikler taşıyan ancak kahraman ve olayların onun somut düşünmesine uygun, hayal gücü sınırlarının dışına taşmayan masallar olmasında fayda vardır. Ayrıca yanlış yargıların ve korku unsurlarının da olmamasına dikkat edilmelidir (Tür ve Turla, 1999;Akt:Cömertpay, 2006:26).
- **Hikayeler:** Okul öncesi dönemde çocuklar yaşamlarından alınmış olayların hareketli bir anlatımla verildiği hikayeleri zevkle dinlerler. Çoğu zaman hikayedeki olaya yabancı değillerdir. Belki de çocukların yaşadığı bir olay tekrar edilmektedir. Hikayede konu edilen zaman, çoğu zaman çocuğun yakın çevresi ya da kendisine

yöneliktir. Bu özellik çocuğun çevresini ve kendisini daha iyi tanmasına yardım eder. Hikayelerde gerçek olaylar ele alındığı için çocuğun bilgi kazanması ve toplumsal beklentilerin gerçekleştirilmesi kolaylaşır. Yaşadığı toplumun kültürel yapısını öğrenmesine de yardımcıdır (Aral ve ark., 2000;Akt:Cömertpay, 2006:25).

- **Efektler ve Ses Kasetleri:** İmajı güçlendirmek veya devinimleri sesle desteklemek üzere kullanılır. Hayvan sesleri, ev içi sesler çevre sesleri, araç ve iş sesleri, insan sesleri, doğa olaylarının sesleri gibi akla gelebilecek her türlü ses oyunlarda efekt olarak kullanılabilir (Morgül, 1999:41). Ayrıca ritim aletlerinden (zil, tef, marakas vb) ve enstrümanlardan da drama çalışmalarında yararlanılabilir.
- **Kostüm ve Aksesuarlar:** Drama etkinliklerinde kullanılan tekniklerden biri olan dramatizasyon çalışmalarında, dekor, kostüm, aksesuar ve makyaj oyunu daha çekici hale getirirse de bu konuda çok abartıya gerek yoktur. Mevcut eşyalardan dekor hazırlanabilir veya bazı objeler ufak tefek değişikliklerle ihtiyaca uygun hale getirebilir (Karadağ, 2004:4).
- **Müzikli Danslar:** Müzikler, çocukların yaşlarına uygun olarak enstrümanlardan çalınabileceği gibi bir kasetten de yararlanılabilir. Çocuklar müzik eşliğinde istediği gibi hareket edebilecekleri gibi, grup lideri veya eğitimci şarkının sözleri doğrultusunda hareketler de yaptırabilir. Dans ederken çocuklar hoşça vakit geçirirken, çevresinde gördüğü farklı hareketler hayal gücünün gelişmesini sağlar (Özer, 2005: 48).
- **Maskeler ve Kuklalar:** Maskeler ve kuklalar hem performansta hem de dramanın oluşum aşamasında yararlı materyallerdir. Utangaç çocuklar maskenin arkasına gizlenerek daha emin ve daha anlamlı hareketler gerçekleştirirler. Normalde çok sıkılgan olan çocuklar maskenin arkasındayken düşündükleri kadar sıkılgan olmadıklarını ve kendilerini daha rahat ifade edebildiklerini fark ederler. Hem maskeyi hem de kuklayı kullandıklarında çocuklar kelimeler ile kolaylıkla oynayabilirler, günlük konuşma dilinde hissetmedikleri rahatlığı bu materyaller ile hissedebilir ve özgün konuşma ortamları yaratabilirler (Wooland, 1993:162-163).
- Yukarıdakilere ek olarak, fotoğraf, poster, lider tarafından hazırlanmış öğretim yaprakları, yazı ve gösterim tahtası gibi görsel araçlar, karton, resim kağıdı, kalem, boya, oyuncak, gazete, afiş, slayt ya da tepegöz gibi aygıtlar da drama için önemli araç-gereçlerdendir. Bu araç-gereç ya da materyallerle gerçek yaşamda olduğu gibi

doğal bir etkileşimin yanı sıra oluşturulan yeni etkileşimlere ve yeni paylaşımlara yer verilmektedir (Üstündağ, 2001: 37).

2.3.9.Drama ve Sosyal Becerilerin Gelişimi

Birey doğduğu andan itibaren çevresiyle girdiği etkileşim süreci boyunca, üyesi olduğu toplumun kurallarına ve değerlerine uyum gösterebilmek için bir çaba gösterir. Bu çaba bireyin, sosyal uyumu üzerinde etkili olur. Sosyal uyumun gerçekleşmesinde etkili bir yöntem olduğu düşünülen dramanın önemi büyüktür.

Drama etkinliklerinin amacı, çocuğun her alanda kendini tanımasına olanak yaratmaktır. Çocuk canlandırdığı bir kimsenin özelliklerine bürünürken, kendini ve insanları farklı açıdan görmeye çalışır. Hayal ve yorum gücünü kullanarak çevresini tanır. Duygularını ve heyecanlarını harekete geçirir. Çocuk bu etkinlikler ile birçok yaşantıyı öğrenip bunları kendi yaşantısıyla birleştirerek yeniden düzenlemeler yapar (Metin, 1999: 62).

Lindvaag ve Moen ise (1980) okulöncesi eğitimde dramanın amaçlarını aşağıdaki gibi sıralamaktadır:

1. Çocuk bir birey olarak kendisi ile ilgili bir algı geliştirir ve sürdürür: Kendilik algısı kazanılır.
2. Çocuk, diğerleri ile ilişkilerinde iletişim becerilerini geliştirir. Yetenek ve olanaklarını, ses, sözcük ve hareketlerle ifade edebilmeyi öğrenir.
3. Çocukta kavram öğrenme gelişir. Temel kavramlardan başlayarak birçok kavram, eğitici drama yolu ile bedeninde hissedere, yaşantısal olarak çalışabilir (Akt;Önder, 2004:85).

Dramanın amaçlarına bakıldığında, kendi içersinde sosyalleşmeyi barındırdığı görülmektedir. Çeşitli etkinliklerin özelliğine göre tartışan, konuşan, olayları yaşayan, gözleyen ve yaratan çocuk sosyal iletişimin temellerini sağlamlaştırır. Bu nedenle sosyal becerilerin gelişimine etkisi olmayan drama etkinliği yoktur denilebilir (Gönen ve Dalkılıç, 2000:30,31). Çünkü drama çalışmalarının temeli grup ortamında gerçekleştirilmesine dayandığı için, çocukların sosyalleşmesinde de önemli rol oynayacaktır.

Okulöncesi dönemi çocukları arkadaşlığın önemini farkındadırlar ve sahip oldukları arkadaşlarıyla övünürler. Grup içersinde hiç arkadaşı olmaması durumunda çocuk kendini yalnız, güvensiz ve çaresiz hissedebilir. Grupta arkadaşları olduğunu hissetmek bir çocuk için güven vericidir. Kendini güvende hissederek çocuk, yeni öğrenme yaşantılarına daha büyük merak ve ilgiyle yönelir. Sosyal becerilere sahip

çocuğun, grup içinde de işbirliği yoluyla çalışabilmesi sayesinde, daha yeterli düzeyde performans sergilediği görülebilir (Önder,2004:147-148).

Drama sayesinde çocuklar grup ile iletişime girebildikleri gibi, sosyal ortamlarda da bulunarak deneyimler kazanmaktadır. Pek çok araştırmacıya göre, drama bir grup sanatıdır. Drama işbirlikli öğrenmeye odaklı olduğu için, çocuklar drama etkinliği sırasında birlikte plan yaparlar, fikirlerini paylaşırlar, oyun alanlarını düzenlerler (Heing, 1993:11). Dolayısıyla drama ile çocuk, bir grupla çalışma becerisine sahip olabilmekte, bunun sonucunda da dayanışma, işbirliği, paylaşım, sorumluluk duyguları gelişerek, çocuğun sosyalleşme kavramı üzerinde etkili olabilmektedir. Bu sayede de çocuğun toplumsal yaşama uyum sağlaması kolaylaşabilmektedir.

Ayrıca drama sayesinde çocuk, gerçek yaşamında dile getiremediği sorunlarını grup içersinde başkaları tarafından da yaşandığını fark edebilmekte ve diğerlerinin yaşadığı farklı sorunları dinleyerek, kendini ifade etme ve başkalarını daha iyi anlama, empati kurma becerilerini artırmaktadır (Ömeroğlu ve ark.,2004:36).

Problem çözme becerilerinin gelişmesinde de dramanın etkili bir yöntem olduğu düşünülmektedir. Çocuklar dramada yaşadıkları deneyimlerle grup içinde problem çözme becerilerini kazanırlar. Dramanın nasıl bir sahnede sergileneceği, dramanın oluşum aşamasının nasıl gerçekleşeceği, hangi materyallerin kullanılacağı gibi konuların tartışılıp bir sonuca bağlanması gibi sorular, çocukların cevapları aramalarında, yeni fikirler ortaya koymalarında, çözümler bulmalarında ve hayal güçlerini geliştirmelerinde etkili olmaktadır (Heing,1993:8). Çocukların hayal dünyalarının dolayısıyla da yaratıcılıklarının gelişmesinde öykülerin yerini unutmamak gerekir. Çünkü okulöncesi çocuğu kendisine öykü anlatılmasından çok hoşlanır. Anlatılan öyküyü çocuk kendisi doğaçlama olarak canlandırarak tekrar anlatır ve öyküdeki problemlere bir yetişkin gibi çözüm üretmeye çalışır. Bu da çocukların problem çözme becerilerinin ve kişiler arası ilişkilerinin gelişmesine yardımcı olur (Jackman, 2005: 312). Dolayısıyla çok basit problem durumları öğretmen tarafından öykü haline dönüştürüldüğünde, çocukların o probleme çözümler üretmeleri daha kolay olabilmektedir.

Drama, çocukların empati becerilerini geliştirmesine, egosantrik düşünceden giderek uzaklaşmalarına ve olaylara farklı bakış açılarından bakmalarına yardımcı olmaktadır. Kardash ve Wright tarafından yapılan kapsamlı bir araştırmada, anasınıfından yedinci sınıfa kadar değişik yaşlardaki çocukları kapsayan 16 drama

çalışması incelenmiştir ve bu araştırmanın sonucunda dramanın rol alma becerisinde son derece yararlı etkisinin olduğu saptanmıştır. Dramadaki rol alma tekniği sayesinde çocuklar dünyayı farklı bir gözle görme fırsatı elde ederler, olaylara yerini aldıkları kişi gibi tepki verirler (Heing, 1993:12). Dramanın arkadaşlık ilişkilerinin iyi bir şekilde devam edebilmesi için önemli olan empati yeteneğini geliştirmede etkili bir yöntem olduğunu söylemek mümkündür. İyi gözlem yapabilen öğretmenler çocuklardaki empati vb becerilerin gelişip gelişmediği görebilirler.

Davidson da sosyal becerileri kazandırmaya yönelik dramatik oyunlarda iyi gözlem yapabilen yetişkinlerin, eğitimcilerin çocukların hangi becerilere sahip olduğunu rahatlıkla görebildiği görüşündedir. Grup içinde yaşanan çatışmaların çözümlenmesi, oyunların kurulması aşamasındaki deneyimler iyi bir gözlem ortamı yaratmaktadır. Sosyal becerilerin yakından gözlenmesi, eğitimcilerin dramatik oyun sırasında ne zaman geri adım atacakları ve oyuna ne zaman müdahale edecektir (Davidson,1996: 30). Ayrıca eğitimcilerin, drama etkinliklerinin uygulandığı ortamın sıkıcı olmamasına özen göstermelerinin, çocukların yaratıcılıklarını destekleyeceği düşünülmektedir.

Dramatik etkinlikler okul öncesi eğitim kurumlarında yer alması gereken, çocuğun iç dünyasını en iyi şekilde yansıttığı, içine kapanık çocukların arkadaşlarıyla kaynaştığı, gruba katıldığı ve bastırılmış duygularını dışarı vurarak rahatladığı en kolay ve kalıcı öğrenmenin sağlandığı etkinliklerdir (Haktanır ve Başer, 1997). Drama etkinlikleri tüm yaş grupları için uygun seviyeye getirilerek amaçlanan davranış, ya da beceri kazandırılabilir. Okulöncesi dönemde de drama etkinlikleri yoluyla hedeflenen pek çok amaç gerçekleştirilebilir.

2.3.10. Dramanın Okul Öncesi Eğitim Programındaki Yeri ve Önemi

Bir eğitim yöntemi olarak dramanın amacı, çocukta doğuştan var olan yaratıcılığı geliştirmektir. Çocuğa bilgi yükleyerek onu, belirli kalıplara göre şekillendirmek bu amaçla bağdaşmaz. Çocuğun “neyi” öğreneceği yerine “nasıl” öğreneceği üzerinde durulması gereken önemli bir noktadır. Bu noktada, genel olarak, çocuğun, kendini özgürce ifade etmesi, hoşgörölü, demokratik ve yaratıcı bir kişilik geliştirmesi, bağımsız düşünebilmesi, işbirliği yapabilmesi, olaylara çok yönlü bakabilmesi ve kendini tanıması açısından drama etkili bir eğitim yöntemi olarak düşünülür. Öğrenme ve oyunun birleşimi eğitimsel düşüncede son derece önemli bir yere sahiptir. Dramanın kaynağının, küçük yaşlardaki çocukların, doğal dramatik oyunları olduğu bilinir. Bu nedenle yaşamın ilk yıllarından itibaren çocukların,

dramaya geçişi de doğal bir biçimde gelişen dramatik oyunları oluşturmalarını destekleyecek uygun çevre koşullarının ve eğitim programlarının gerçekleştirilmesi son derece önemli görülmektedir (Fleming, 1995; Akt:Ömeroğlu ve ark., 2004: 23).

Okulöncesi eğitimde, eğitim programlarının hazırlanması ve uygulamasında öğretmen değil, çocuk ön planda tutulmalıdır. Programda, belirlenen amaç ve kazanımlara, hangi eğitim durumları (etkinlikler, materyaller, yöntem ve teknikler) aracılığıyla ulaşılabileceği ve sonunda nasıl bir değerlendirmenin yapılacağı, çocukların gelişim özellikleri, ilgi ve gereksinimleri temel alınarak planlanmalıdır (Köksal Akyol 2003, Akt;Dalbudak, 2006: 42). Ayrıca okulöncesi günlük planında yer alan amaç-kazanımlar ile drama etkinliklerinin içeriğinin birbirleriyle paralel olması, etkinlik süresince kullanılacak materyallerin ve etkinliğin nerede gerçekleşeceğinin belirlenmesi eğitim programının etkililiği açısından son derece önemlidir.

İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Sosyal Gelişim ve Sosyal Beceri İle İlgili Araştırmalar

Beauvais ve arkadaşlarının (1982) yaptığı araştırmada, üç-beş yaş arasındaki çocukların sınıf ortamındaki paylaşma davranışlarının sıklığını saptamak amacıyla, 4 anaokulunun 17 anasınıfında bulunan, toplam 116 çocuğu serbest zaman etkinliklerinde gözlenmiştir. Gözlem sırasında, çocuklar arasında bir alışverişin gerçekleştiği durumlarda, çocuğun yaşı, cinsiyeti, paylaşma davranışının tipi (sözel ve /veya fiziksel), çocukların tepkileri (isteyerek paylaşma, istemeden verme ya da paylaşmama) ve sonuçları kaydedilmiştir. Araştırmanın sonunda, en fazla gözlenen iletişim tipinin bir nesneyi birisinin elinden zorla almak ve diğer çocuğun bu nesneyi vermeyi reddetmesi olduğu gözlenmiş ve paylaşma davranışının genellikle bir çocuktan ya da yetiştikenden sözel istek geldiği zamanlarda gerçekleştiği saptanmıştır (Akt: Uzmen,2001:66).

Elliott ve arkadaşları (1989), ebeveyn ve öğretmen gözüyle okulöncesi çocukların sosyal davranışlarını değerlendirmek amacıyla özürlü olmayan 240 (120'si erkek, 120'si kız) okulöncesi çocuğun sosyal becerilerine demografik durum, aile statüsü, problem davranışlarının sıklığı ve dil becerisi değişkenlerinin etkisini incelemiştir. Araştırmada Gresham ve Elliot SBDS (Sosyal Beceri Değerlendirme Sistemi) Öğretmen ve Ebeveyn Formları ve Anaokulu Envanteri kullanılmıştır. Ölçekler çocuğun annesi ve öğretmeni tarafından doldurulmuştur. Öğretmenlerin puanlamasından elde edilen bulgular sosyal beceriler ile cinsiyet, dil becerisi ve aile yapısı arasında anlamlı farklılıkların olduğunu göstermektedir. Dil becerisi iyi olan okul öncesi çocuklar ortalama veya düşük seviyede dil becerisine sahip olan okulöncesi çocuklara göre daha fazla prososyal davranışlar sergilemekte, bunun yanında daha az problem davranışlarını göstermektedirler. Böylece bu araştırma cinsiyet, dil becerisi ve aile yapısının okulöncesi çocukların sosyal davranışlarında anlamlı olarak rol aldığını ortaya koymuştur (Akt: Seven, 2006:44-45).

Kramer ve Radey (1997) sosyal beceriyi devamlı hale getirmek için davranışsal yeterlilik, sosyal biliş içerisinde çocuğun yeterliliğini geliştirmek, akranlarıyla ilişkilerinin yüksek ve kaliteli olmasını sağlamak amacıyla dört-altı yaş grubu çocuklar arası kardeşlik ilişkilerini geliştirmek için 7 haftalık bir program hazırlamışlardır. Anne ve babalardan alınan ifadeler doğrultusunda kardeşler arasında: 1) Sıcaklığı artırma 2) Rekabeti düşürme 3) Aralarındaki yarışı bir düzeye oturtma 4) Problemleri en aza

indirme 5) Güç ve statü yarışını azaltma amacıyla bir sosyal beceri eğitimi modeli oluşturulmuştur. Eğitim programı, haftada bir kez iki saat olacak şekilde düzenlenmiştir. Araştırmanın sonuçları, sosyal beceri eğitimine katılan çocukların hem eğitime katılmadan önceki durumlarına göre, hem de kontrol grubuna göre çevreleri ile daha iyi ilişkiler kurdukları gözlenmiştir (Akt:Kocayörük, 2000:27-28).

Atılğan (2001), okulöncesi eğitim alan ve almayan öğrencilerin farklı değişkenler açısından sosyal beceri özelliklerinin karşılaştırılması amacıyla bir çalışma yapmıştır. Araştırma tarama modelinde olup, örneklem grubunu Konya İl'indeki ilköğretim okullarına devam eden 251 çocuk oluşturmaktadır. Öğrencilerin sosyal beceri özelliklerini belirlemede Sosyal Beceri Özellikleri listesinden yararlanılmıştır.

Araştırmadan aşağıdaki sonuçlar elde edilmiştir:

- Okulöncesi eğitim alan ve almayan öğrencilerin sosyal beceri ve bireysel özellikleri arasında anlamlı bir farkın olduğu,
- Özel veya resmi ilköğretim okullarına devam etmelerine göre öğrencilerin sosyal beceri özellikleri arasında anlamlı bir farkın olduğu,
- Cinsiyet değişkeni ile öğrencilerin bireysel ve sosyal beceri özellikleri arasından anlamlı bir farkın olduğu,
- Anne eğitim durumu açısından bakıldığında öğrencilerin bireysel ve sosyal beceri özellikleri arasından anlamlı bir farkın olduğu,
- Öğrencilerin kardeş sayısı ve başarı durumu ile sosyal beceri ve bireysel özellikleri arasındaki ilişkide; kardeş sayısı ile bir ilişki görülmezken, başarı durumu ile bireysel ve sosyal beceri özellikleri arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu,
- Öğrencilerin anne mesleği değişkenine göre, bireysel ve sosyal beceri özellikleri arasından anlamlı bir farkın olduğu,
- Baba eğitimi durumuna göre, bireysel ve sosyal beceri özellikleri arasından anlamlı bir farkın olduğu,
- Baba mesleği değişkenine göre, bireysel ve sosyal beceri özellikleri arasından anlamlı bir farkın olduğu ortaya çıkmıştır.

Lindsey (2002) okul öncesi çocukların arkadaşlıkları ve akranlarının kabulü: Sosyal Beceriyle Bağlantısı'nı içeren bu çalışmada çocukların karşılıklı arkadaşlık statülerinin ve akranlarının kabulünü, çocukların sosyal becerileriyle bağlantılı olarak incelenmiştir. Okulöncesi çocuklarla (166 tane üç ila altı yaş arası çocuk, ortalama yaş: 62 aylık) sosyometrik işlemler kullanılarak görüşülmüş ve öğretmenler çocukların

saldırıcılığını ve akranlarının becerilerini ölçmüştür. Çocukların karşılıklı “en çok sevilen” oylamalarına dayanarak, çocukların %73’ünün en azından bir tane karşılıklı arkadaşlığı ve %27’sinin de iki ya da daha fazla karşılıklı arkadaşlığı olduğu bulunmuştur. En azından bir tane karşılıklı arkadaşlığı bulunan çocuklar akranları tarafından daha fazla sevilme ve öğretmenleri tarafından da karşılıklı arkadaşlığı olmayanlara göre, daha fazla becerikli olarak değerlendirilmiştir.

İki yıldan daha uzun süre izlenen 36 çocukla yapılan boylamasına analiz, birinci yılda en azından bir tane karşılıklı arkadaşlığı olan çocukların, (çocukların birinci yılda akranlarının kabulünün seviyesi kontrol edildikten sonra bile) akranları tarafından ikinci yılda karşılıklı arkadaşlığı olmayanlara göre, daha fazla sevildiklerini göstermiştir. Ayrıca, hem koşut zamanlı hem de boylamsal analizler, karşılıklı arkadaş olan çocukların saldırganlık seviyesi, akranlık seviyesi ve akranlarının kabulü anlamında birbirlerine benzer olduklarını göstermiştir. Bu çalışmanın sonucunda karşılıklı arkadaşlığın okulöncesi yıllarda bile çocukların sosyal gelişimlerinde önemli bir faktör olduğunu ortaya koymaktadır (Akt: Sarı, 2007: 64-65).

Dinç (2002), okulöncesi eğitimin dört-beş yaş çocuğunun sosyal gelişime etkileri konusunda öğretmen görüşlerinin ortaya çıkarılması amacıyla bir çalışma yapmıştır. Araştırmanın örneklemini Eskişehir İlindeki anaokullarında bulunan 162 çocuk ve 12 öğretmen oluşturmaktadır. Dört-beş yaş çocuklarının sosyal gelişim düzeylerini saptamak amacıyla “Davranış Derecelendirme Ölçeği” kullanılmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen bulgular, dört-beş yaş çocuklarının sosyal gelişim düzeylerinin ortanın üzerinde gelişmiş olduğunu göstermektedir. Ayrıca öğretmenler, okulöncesi eğitimin çocuğun öncelikle sosyal gelişimine katkı sağladığı ve anaokullarında uygulanan programın sosyal davranışları kazandırmada etkili olduğu görüşünde birleşmişlerdir.

Gülay (2004), korunmaya muhtaç ve ailesinin yanında yaşayan altı yaş çocuklarının sosyal becerilerini inceleme amacıyla bir çalışma yapmıştır. Araştırmanın örneklem grubunu, 57’si korunmaya muhtaç, 57’si ailesi ile yaşayan olmak üzere toplam 114 çocuk oluşturmuştur. Çocukların sosyal becerileri araştırmacı tarafından oluşturulan “6 Yaş Çocukları İçin Sosyal Beceri Formu” ile değerlendirilmiştir. Araştırma sonuçları, anne-baba ile yaşama değişkeni açısından, ailesinin yanında yaşayan çocukların, korunmaya muhtaç çocuklara göre, sosyal becerileri daha sık kullandıkları belirlenmiştir. Cinsiyet değişkeninin ise, anlamlı bir farklılık oluşturmadığı görülmüştür.

Akbaş (2005), okulöncesi eğitime devam eden ve normal gelişim gösteren altı yaş grubu çocukların sosyal problem çözme becerilerini belirlemek amacıyla bir çalışma yapmıştır. Araştırmanın örneklemini Ankara'daki okulöncesi eğitime devam eden ve üç farklı okuldaki 30 kız, 30 erkek olmak üzere toplam 60 çocuk oluşturmuştur. Ölçek olarak, Sosyal Problem Çözme Testi kullanılmıştır. Araştırmanın sonucunda, sosyoekonomik ve kültürel düzey arttıkça, anne-babaların eğitim durumları yükseldikçe, çocukların sosyal problem çözme becerilerinin de arttığı ortaya çıkmıştır. Ayrıca örneklemdaki tüm okulöncesi eğitim almış çocukların sosyal problem çözme becerilerinin de yüksek olduğu sonucu, okulöncesi eğitiminin önemini bir kez daha ortaya koymuştur.

Terzioğlu (2005) proje yaklaşımını uygulayan ve uygulamayan okullara devam eden beş-altı yaş grubundaki çocukların sosyal gelişim ve zeka alanlarını incelemek amacıyla bir araştırma yapmıştır. Örneklem grubu toplam 120 çocuktan oluşmaktadır. Proje yaklaşımını uygulayan okullardaki çocukların sayısı 60, uygulamayanların sayısı ise 60 olarak belirlenmiştir. Çocukların sosyal gelişim becerilerini değerlendirmek amacıyla Okulöncesi ve Anasınıfı Davranış Ölçeği kullanılmıştır. Çocukların zeka alanlarını belirlemek için de, Teele Çoklu Zeka Envanteri testi kullanılmıştır. Araştırmanın sonucunda, proje yaklaşımını uygulayan ve uygulamayan okullar arasında sosyal gelişim ve çoklu zeka alanları arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığı görülmüştür. Ancak proje yaklaşımını uygulayan okullardaki çoklu zeka alanlarından sosyal-dil zeka ile sosyal beceri alt boyutlarından sosyal işbirliği boyutu arasında anlamlı farklılığın olduğu ortaya çıkmıştır.

Seven (2006), anasınıfına devam eden 6 yaş çocuklarının sosyal beceri düzeyleri ile bağlanma durumları arasındaki ilişkileri incelemek amacıyla bir çalışma yapmıştır. Araştırmanın örneklemini Muş ilindeki tesadüfi olarak seçilen dört okulun anasınıflarındaki 56'sı erkek, 54'ü kız olmak üzere toplam 110 çocuk oluşturmuştur. Araştırmada bilgi toplamak için, "Kişisel Bilgi Formu", "Cassidy Tamamlanmamış Oyuncak Bebek Ailesi Hikayeleri" ve "Sosyal Beceri Değerlendirme Sistemi Temel Eğitim Öğretmen Formu" kullanılmıştır.

Araştırmanın sonucunda, bağlanma güvenliğiyle sosyal beceriler ve sosyal becerilerin alt ölçekleri olan işbirliği, atılganlık ve öz-kontrol becerileri arasında orta düzeyde, pozitif ve anlamlı ilişkiler olduğu tespit edilmiştir. Cinsiyet, anne ve babanın öğrenim durumu ile sosyal beceri düzeyi arasında anlamlı fark bulunmamıştır. Buna karşılık, sosyoekonomik düzeyle sosyal beceri düzeyi arasında anlamlı fark

bulunmuştur. Diğer taraftan bağlanma ile cinsiyet arasında anlamlı fark bulunmazken, anne-baba öğrenimi ve sosyoekonomik düzey arasında anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Ayrıca çocukların cinsiyet ve sosyoekonomik düzey değişkenlerine göre, sosyal becerileri ve bağlanma durumları arasında anlamlı farklılıklar saptanmıştır.

Atlı (2006) okul öncesi eğitimi alan altı yaş çocuklarının sosyal ilişkileri anlamlandırmasını incelemek üzere bir araştırma yapmış ve 14 altı yaş çocuğu ile çalışmıştır. Çocukların sosyal ilişkileri anlamlandırması ile ilişkili olarak araştırmacı tarafından birebir çocuklarla ve öğretmenlerle sosyometri çalışması yapılarak sınıfların “sosyal ilişkileri belirleme haritası” oluşturulmuştur. Daha sonra öğretmenler sınıflarında uyguladıkları stratejilerle ilgili bilgilerin olduğu “oyun arkadaşı anket”lerini her çocuk için ayrı ayrı doldurmuşlardır.

Araştırma sonucunda sınıflarında çocukları farklı gruplara yönlendiren, ilişkilerde uzlaşma yöntemlerini çocuklara açıklayan, tartışmaların yapılmasında model olan ve sınıf içinde çocukların değişik arkadaşlarla değişik sosyal deneyimler elde etmesi için düzenlemeler yapan sınıfların sosyal ilişkileri daha iyi anlamlandırdıkları bulunmuştur. Ancak bu çalışmada cinsiyetin sosyal ilişkileri anlamlandırmada çok önemli bir etken olmadığı ortaya konmuştur.

Sarı (2007) anasınıfına devam eden beş-altı yaş grubu çocukların, annelerinin çocuk yetiştirme tutumlarının, çocuğun sosyal uyum ve becerilerine etkisinin incelenmesi amacıyla bir araştırma yapmıştır. Ankara iline bağlı merkez ilçelerinde bulunan resmi ve özel anaokullarına devam eden 5-6 yaş grubu çocukların anneleri araştırma evrenini oluşturmuştur.

Evrenin büyüklüğü nedeni ile örneklem seçilme yoluna gidilmiş ve “Random Örneklem Yöntem”i kullanılmıştır. Ailelerin ve çocuklarının demografik bilgilerini elde etmek amacıyla, “Genel Bilgi Formu” annelerin çocuk yetiştirme tutumlarını belirlemek için “Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği” (PARI) ile çocuklarının sosyal uyumlarını belirlemek için de “Sosyal Uyum Ölçeği” kullanılmıştır.

Araştırma sonucunda, “Sosyal Uyum” annenin yaşı ve babanın yaşına göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. “Sosyal Uyumsuzluk” okul türü ve yaş grubuna göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. “Sınırlı Sosyal Uyum” okul türü, annenin eğitim durumu ve annenin çalışma durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. “Aşırı Koruyucu Annelik” boyutu ile “Sosyal Uyum”, “Sosyal

Uyumsuzluk” ve “Sınırlı Sosyal Uyum” boyutu arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.

Kurt (2007), okulöncesi eğitim kurumlarına devam eden beş-altı yaş çocuklarının sosyal uyum ve becerilerine proje yaklaşımli eğitim programlarının etkisinin incelemek amacıyla bir çalışma yapmıştır. Araştırmanın örneklemini, deney grubundaki 23 çocuk, kontrol 1 grubundaki 23 çocuk ve kontrol 2 grubundaki 23 çocuk oluşturmuştur. Araştırmada deney grubu çocukları günlük eğitim programlarının bir parçası olarak 23 hafta boyunca, haftada 2 saat proje yaklaşımli eğitim programları uygulanmıştır. Araştırmada veriler Sosyal Uyum ve Beceri Ölçeği ile toplanmıştır. Araştırma sonucunda, proje yaklaşımli eğitim programlarının uygulandığı deney grubundaki çocukların sosyal uyum ve becerilerinde, Sosyal Uyum ve Beceri Ölçeği ile tüm alt faktörlerinde anlamlı bir farklılığın olduğı belirlenmiştir.

Drama İle İlgili Araştırmalar

Connolly ve Doyle (1984) yaşları 35-69 ay arasında değışen 91 okulöncesi çocuğunda sosyal hayali oyunla, sosyal yeterlilik arasındaki ilişkiyi araştırmışlardır. Çocuklar kırk defa günde kırkar dakika gözlenmişlerdir. Bu gözlemden önce oyunun nasıl oluştuğı, sonra oyunun içeriğı ve daha sonra da oyunun karışıklığı üzerinde durulmuştur. Bu araştırmada sosyal yeterlilik birkaç değışik yolla ölçülmüştür.

- “Kohn Sosyal Yeterlilik Ölçeğı”, bütün çocuklara uygulanmıştır.
- Çocukların sınıfta birbirleriyle ilişkisi öğretmenlerinden öğrenilmiştir.
- Sosyal yeterlilikteki bilişsel boyut rol oynama etkinliğı ile ölçülmüştür.
- Sosyal davranışlar, serbest oyun zamanında gözlenmiştir.

Sonuçta sosyal hayali oyunu organize edebilen çocukların sosyal yönden yeterli olduğı görülmüştür. Bu çocukların diğerk arkadaşlarıyla daha kolay iletişime girebildikleri, rol alabildikleri belirlenmiştir (Akt: Uyar, 1995:68,69).

Vukelic (1990), tarafından yapılan çalışmada “sınıfta yaratıcı dramatik oyunun gelişmesi ve hikaye canlandırmaları incelenmiştir. Araştırma, çocukların bilgiyi yapılandırma, yüksek düzeyde düşünme becerilerini geliştirme, karakter, oyun oluşumu, hareket ve ortam seçiminde kendilerini gerçekleştirebilmeleri amacıyla yapılmıştır. Araştırmanın uygulama çalışmaları “Collinond Patricet Are Play In House” da beş ve altı kişiden oluşan iki grup oluşturmuştur. Çalışmanın başlangıcında odaklanmak üzere alanlar seçilmiştir. Bu alanlar, tanıdık hikayeleri canlandırma,

bilinmeyen hikayeleri canlandırma, kuklalarla yaratıcı dramatik oyunlar oynama ve yaratıcı drama için malzemelerin sağlanmasıdır.

Çalışmanın ilk aşamasında beş oyun saptanmış ve çocuklara rol dağılımı yapılmıştır. İkinci aşamada sınıfa kukla kürsüsü konarak çocukların oynamalarına izin verilmiştir. Üçüncü aşamasında farklı kostümler sınıfa getirilmiş ve çocukların bunları kullanarak farklı karakterlere bürünmeleri istenmiştir. Çalışma haftada bir gün olmak üzere yedi hafta sürmüştür. Araştırmacı, çocuklarda karakter, olay oluşumu ve mekan konularında karar verirken, yüksek düzeyde düşünme becerilerinin kullanıldığı ve sınıf ortamında yaratıcı dramanın kullanılmasının yararlı olduğu sonucuna ulaşmıştır (Akt:Güven, 2001: 40,41).

Kalkancı (1991), okul öncesi dönemde dramatizasyon yöntemi ile verilen eğitimin çocuğun yaratıcı, hoşgörülü, eleştirel düşünen ve demokratik bir kimlik geliştirmesine olan etkilerini incelemek amacıyla bir araştırma yapmıştır. Araştırmanın örneklemini deney grubuna 12 çocuk, kontrol grubuna 12 çocuk olmak üzere toplam 24 çocuk oluşturmuştur. Deney grubuna haftada iki defa olmak üzere 18 hafta boyunca araştırmacı tarafından hazırlanan bir eğitim programı uygulanmıştır. Bu eğitim programında hareket, pandomim, doğaçlama, yaratıcı hikaye, rol oynama, dramatizasyon gibi tekniklerden yararlanılmıştır. Kontrol grubunda ise normal eğitime devam edilmiştir. Araştırmanın sonucunda, yaratıcı drama tekniklerinden biri olarak kullanılan dramatizasyon ile verilen eğitimin çocuğun sahip olduğu gizil yaratıcılığı ortaya koymasına, ilgi ve yeteneklerini belirlemesine, öğrendiği yeni bilgilerin yaşantıları yoluyla somutlaştırmasına olanak tanıdığı görülmüştür.

Uyar (1995) anaokulu ve anasınıfına devam eden 60-72 aylık çocuklara, destekleyici olarak uygulanan eğitimde drama programının çocukların, dil gelişimine etkisinin incelenmesi amacıyla bir çalışma yapmıştır. Deneysel nitelikteki araştırmanın örneklemini Bilkent Üniversitesi Merkez Kampus Anaokuluna ve Bilkent Üniversitesi Özel Kent İlkokulu Anasınıfına devam eden yaşları 60-72 ay arasında değişen 20 kız, 20 erkek olmak üzere 40 çocuk oluşturmuştur. Araştırmaya alınan çocukların tümü hemen hemen aynı sosyoekonomik düzeydedir. Çocuklara Denver Gelişimsel Tarama Testi uygulanmış ve normal gelişim gösteren çocuklar araştırma kapsamına alınmıştır.

Araştırmacı, araştırma grubunu oluşturan deney ve kontrol grubunun daha önce eğitimde drama programı almamış olmalarına dikkat etmiştir. Deney grubu için 13 haftalık bir drama eğitim programı hazırlanmıştır. Elde edilen bulgulara göre, deney ve kontrol gruplarındaki 60-72 aylık çocukların sontest puanları arasında deney grubu

lehine .005 düzeyinde anlamlı farklılık bulunmuştur. Araştırma sonucu, deney grubuna destekleyici olarak uygulanan eğitimde drama programının çocukların dilini olumlu yönde geliştirmelerinde etkili olduğunu göstermiştir.

Öztürk (1996) okul öncesi müzik eğitiminin hedeflerinden “Müzik Dinleme Alışkanlığı Kazandırma, Ritim Duygusunu Geliştirme ve Şarkı Söyleme Alışkanlığı Kazandırma” boyutlarında dramanın katkısını araştırmayı hedeflemiştir. Yapılan uygulamaları değerlendirmek için, ritim, şarkı söyleme ve dinleme konularında gözlem formu oluşturulmuş ve yapılan her uygulamanın sonunda deney ve kontrol grubundaki her çocuğa bu gözlem formu öğretmen tarafından uygulanmıştır. Yapılan çalışmanın örneklemini Ankara Erken Başarı Anaokulu’ndan seçilen 5–6 yaş grubu çocukları oluşturmaktadır. Seçilen bu çocukların 28’i deney grubuna, 28’i de kontrol grubuna alınmıştır. Araştırmacı kendisinin geliştirdiği etkinlikleri 3 ay içinde haftada iki uygulama şeklinde gerçekleştirmiştir. Gözlem formları öğretmen tarafından doldururken, sağlıklı sonuçlar elde edilmesi için her uygulamadan sonra sesler kasete alınmıştır. Analizler sonucunda drama ile müzik eğitiminin; müzik dinleme, ritim tutma ve şarkı söyleme konusunda çocukların daha istekli oldukları gözlenmiştir.

Uysal, (1996) anaokuluna giden beş-altı yaş grubu çocuklarda yaratıcı drama çalışmalarının sosyal gelişim üzerine etkisini incelemek amacıyla bir araştırma yapmıştır. Araştırmanın örneklemini 24 deney grubu çocuğu, 24 kontrol grubu çocuğu olmak üzere toplam 48 çocuk oluşturmaktadır. Araştırmacı kendisinin hazırladığı drama etkinliklerini haftada birer kez olmak üzere toplam 12 hafta boyunca deney grubundaki çocuklara uygulamıştır. Uygulama öncesinde ve sonrasında örnekleme alınan çocuklar için Portage Erken Çocukluk Dönemi Programı Kontrol Listesi doldurulmuştur. Araştırma sonucunda, yaratıcı drama eğitimi alan çocukların sosyal becerilerde daha başarılı oldukları bulunmuştur.

Einarscottir (1996), okulöncesi kurumlarına devam eden 6 yaşındaki çocuklara cesaret verici etkinlikler sunmak, okulöncesi eğitimde basılı materyalleri göz önünde bulundurmak ve okuma yazma gelişiminde oyunun önemini araştırmak amacıyla bir çalışma yapmıştır. Çalışmanın örnekleme grubunu İzlanda’daki iki okulöncesi eğitim kurumunun iki anasınıfı oluşturmuştur ve 1993 ile 1995 yılları arasında çalışma gerçekleştirilmiştir. Einarscottir, sınıfın düzeyini ve programın özelliklerinin, çocukların okuma yazma davranışlarını etkilediği ve okuma yazma materyallerinin sınıf ortamında bulundurulması gerektiği sonucuna ulaşmıştır.

Metin (1999), okulöncesi eğitim kurumun devam eden 5-6 yaş çocuklarının sosyal-duygusal gelişimlerine dramanın etkisinin incelemek amacıyla bir araştırma yapmıştır. Deneme modelindeki araştırmanın örneklemini İstanbul ilinden 25 çocuk deney grubu, 25 çocuk kontrol grubu olmak üzere 50 çocuk ve aileleri, Zonguldak ilinden de 23 çocuk deney grubu, 22 çocuk kontrol grubu olmak üzere 45 çocuk ve aileleri oluşturmaktadır. 9 hafta boyunca eğitimciler tarafından deney grubunda bulunan çocuklara Marmara Gelişim Envanteri Sosyal-Duygusal Gelişim alt boyutundaki gelişim itemlerine hizmet eden drama etkinlikleri uygulanmıştır. Yapılan istatistiksel işlemler sonucunda elde edilen bulgular, drama çalışmalarının deney grubundaki çocukların arkadaşlarıyla ve yetişkinlerle olan ilişkilerinde, kurallara uyma becerilerinde, eşyalarını paylaşmada vb. sosyal-duygusal gelişim alanları üzerinde etkili olduğunu ortaya koymaktadır.

Öğretir (1999), 6 yaş çocuklarının sosyal oyun davranışlarıyla anne-baba tutumları arasında; sosyoekonomik düzeye, cinsiyete, kardeş durumuna ve annenin çalışma durumuna göre ilişki bulunup bulunmadığını incelemek amacıyla bir araştırma yapmıştır. Çalışmanın örneklemini anaokuluna devam eden 6 yaşında 32 kız 32 erkek çocuk oluşturmaktadır. Çocukların anne-baba tutumlarını nasıl yorumladıklarını öğrenmek için Aile Tutum Testi, çocukların oyun ortamındaki davranışlarını kaydedebilen Spesimen Kaydı Yöntemi ve aileler tarafından doldurulan Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği uygulanmıştır. Araştırma sonuçları anne baba tutumlarının çocukların sosyal oyun davranışlarını önemli ölçüde etkilediğini göstermektedir.

Aral ve arkadaşları (1999) beş-altı yaş grubu çocuklarda yaratıcı drama eğitiminin alıcı dil gelişimine etkisi incelemiştir. Araştırma evrenini Ankara il merkezindeki üniversitelere ve çeşitli kurumlara bağlı anaokullarına devam eden yaratıcı drama eğitimi alan ve almayan beş-altı yaşındaki çocuklar oluşturmaktadır. Çocukların alıcı dil gelişimlerini belirlemek amacıyla “Peabody Resim-Kelime Testi” kullanılmıştır. Elde edilen veriler değerlendirilerek çocukların alıcı dil puanlarına, yaş, cinsiyet, yaratıcı drama eğitimi alıp-almama durumu, yaratıcı drama alma süresi, anaokuluna devam süresi, kardeş durumu, doğum sırası ve anne-baba öğrenim süresinin etkili olup olmadığını belirlemek için Varyans Analizi yapılmıştır. Araştırma sonucunda, beş-altı yaşındaki çocukların alıcı dil gelişimlerinde yaşın ve yaratıcı drama eğitim süresinin etkisinin istatistiksel olarak önemli olduğu görülürken, cinsiyet, kardeşi olup olmama durumu, doğum sırası, anne-baba öğrenim düzeyi, anaokuluna

devam süresi ve yaratıcı drama eğitimi alıp-alma durumlarının etkili olduğu belirlenmiştir.

Güven (2001), okulöncesi eğitimde drama liderlerinin anaokulu öğretmenlerinin ve anne babaların eğitimde drama çalışmaları hakkında görüşlerini almak amacıyla bir araştırma yapmıştır. Bu çalışma tarama modelinde düzenlenen betimsel bir araştırmadır. Araştırma evrenini Ankara'nın Çankaya ilçesindeki özel anaokulları ve kreşlerdeki, gündüz bakımevlerindeki drama liderleri, anaokulu öğretmenleri ve kuruma devam eden çocukların anne babaları oluşturmuştur. Araştırmaya 21 anaokulunda drama eğitimi veren 21 drama lideri, 60 anaokulu öğretmeni, 60 anne baba dahil edilmiştir. Veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından geliştirilen anket formu kullanılmıştır. Üç bölümden oluşan form, drama liderlerine, anaokulu öğretmenlerine ve anne babalara uygulanmıştır. Araştırmada drama liderinin ve anaokulu öğretmenlerinin yaşlarının, eğitim alanlarının, çalışma sürelerinin çalıştıkları çocuk sayısının, drama ile ilgili görüşlerini etkilemediği sonucuna ulaşılmıştır.

Dalbudak (2006), anaokullarında görev yapan öğretmenlerin, drama etkinliklerini kullanma durumlarını belirlemek, öğretmenlerin eğitim durumu, mezun oldukları bölüm, yaş, hizmet süresi, drama eğitimi alma durumu ve çalıştıkları yaş grubu değişkenleri ile öğretmenlerin eğitim programlarında drama etkinliklerine yer verme durumu değişkenleri arasında bir ilişkinin olup olmadığını saptamak ve öğretmenlerin, drama etkinliklerini planlarken ve uygularken hedef ve kavramlara yer verme durumlarını belirlemek amacı ile bir araştırma yapmıştır.

Ankara il merkezinde bulunan, Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı yirmi bağımsız anaokulunda görev yapan ve araştırmaya gönüllü katılan, 113 öğretmen bu araştırmanın örneklemini oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak, araştırmacı tarafından hazırlanan "Öğretmenlerin Drama Etkinliklerini Kullanma Durumlarının Değerlendirilmesi Anketi" kullanılmıştır. Bu araştırmanın sonucunda; anaokulu öğretmenlerinin eğitim durumunun, mezun oldukları bölümün, yaşlarının, drama eğitimi alıp almamalarının ve çalıştıkları yaş grubunun, drama etkinliğini planlarken dikkat edilen unsurlar ve çocuklara kazandırılması amaçlananlar üzerinde istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılığa neden olduğu saptanmıştır ($p < .05$).

Cömertpay (2006), okul öncesi eğitiminde, drama etkinliklerinin, beş-altı yaş grubu çocuklarının dil edinimine etkisini araştırmak amacıyla gerçekleştirilen deneysel bir çalışma yapmıştır. Bu çalışmada, özellikle çocukların kullandıkları sözcük türü,

sözcük sayısı, cümle uzunlukları ve öbek yapıları incelenmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu Çukurova Üniversitesi Anaokulu'nun dört şubesine devam eden beş-altı yaş grubundan 36 çocuk oluşturmaktadır. Uygulamalar öncesinde çocukların her birine, genel gelişimlerinin normal olduğu konusunda sistematik veriler elde etmek ve dil gelişim düzeylerini belirlemek amacıyla “Ankara Gelişim Tarama Envanteri ” uygulanmıştır.

Yaratıcı drama yönteminin etkililiğini sınamak için bir deney, bir kontrol grubu oluşturulmuştur. Deney grubunda yaratıcı drama yöntemi kullanılarak dil etkinlikleri gerçekleştirilirken, kontrol grubunda düz anlatım yöntemine dayalı dil etkinlikleri düzenlenmiştir. Her iki grupta da etkinlikler araştırmacı tarafından düzenlenmiştir. Araştırmada deney ve kontrol gruplarından uygulamalar başlamadan önce ve uygulamaların bitiminden sonra ses kayıtları alınmıştır. Her iki grupta da veriler aynı yöntem ile elde edilmiştir. Çalışmada, dil edinimine yönelik yapılan yaratıcı drama etkinlikleri sonucunda çocukların bir bir sözcük içerisinde kullandıkları sözcük sayısının arttığı ve çocukların daha uzun sözcükler kullandıkları; çocukların kullandıkları sözcükler, sözcük türleri bakımından incelendiğinde çocukların kullandıkları sıfat ve ad sayılarında; ad öbeği ve eylem öbekleri sayısında artış olduğu görülürken kullanılan eylem ve zarf sayılarında bu artışın olmadığı görülmüştür.

Sütçü (2006) tarafından, yaratıcı drama eğitiminin okulöncesi eğitime devam eden 6 yaş grubu çocukların beslenme alışkanlıklarına etkisini incelemek amacıyla bir araştırma yapılmıştır. Araştırma öntest, yaratıcı drama eğitimi ve sontest olarak planlanıp uygulanmıştır. Örneklem olarak Konya ili Çumra ilçesinde okul öncesi eğitime devam eden 6 yaş grubu çocukların arasından tesadüfi yöntemle 80 çocuk seçilmiştir. Araştırmaya katılan çocukların annelerine ön test ve son test olarak Beslenme Tutum Ölçeği uygulanmıştır. Sekiz hafta süren eğitim uygulamalarında beslenme alışkanlıkları ve genel beslenme bilgilerini içeren toplam kırk etkinlik çocuklara uygulanmıştır. Araştırma sonuçları, yaratıcı drama eğitiminin çocukların beslenme alışkanlıklarını olumlu etkilediği görülmüştür. Ayrıca, araştırmaya katılan çocukların cinsiyetlerinin beslenme alışkanlıklarında anlamlı bir farklılık göstermediği görülmüştür.

Ünal (2006), yaratıcı drama yöntem veya tekniklerinin piyano eğitimine uygulandığında, çocuğun oyun ve dramatizasyon sayesinde duyu organlarını daha fazla kullanarak duyarak, hissederek, dokunarak, paylaşarak bilginin daha etkin ve akılda kalıcılığını arttırmak amacıyla bir çalışma yapmıştır. Araştırmanın örneklemini, İzmir,

Ankara, İstanbul il sınırları içerisinde ulaşılabilen 6-8 yaş çocuklara piyano eğitimi vermiş ya da vermekte olan mesleğinde uzman 16 kişi oluşturmaktadır. Bu 16 kişiden açık uçlu (yapılandırılmamış) sorularla görüş alınmıştır. Görüşler, uzmanların onayı ile ses kayıt cihazına kaydedilmiştir. Yapılan araştırmada 6-8 yaş grubu çocuklarda oyun ve oyun materyalleri, doğaçlama, rol oynama, hikaye piyano eğitiminde kullanılabileceği ve kullanıldığında ise çocuğa müzik sevgisini kazandıracağı, hayal gücü ve yaratıcılığını artıracığı görüşünü belirten öğretmen ve uzman görüş sayısının fazla olduğu sonucu ortaya çıkmıştır.

Araştırmaların Genel Olarak Değerlendirilmesi

Yukarıda ele alınan araştırmaların sonuçları, aşağıda kısaca özetlenmiştir.

“Sosyal Beceri” ile ilgili yapılan araştırmaların sonuçları incelendiğinde (Beauvais ve arkadaşlarının, 1982; Elliott ve arkadaşları,1989; Kramer ve Radey, 1997; Atılgan, 2001; Lindsey, 2002; Dinç, 2002; Gülay, 2004; Akbaş, 2005; Terzioğlu, 2005; Seven, 2006; Atlı, 2006; Sarı, 2007; Kurt, 2007), okulöncesi dönemde sosyal ilişkiler ve işbirliği davranışlarının çocukların sosyal becerilerinin gelişiminde önemli rol oynadığı anlaşılmaktadır. Ayrıca bu araştırmalarda, sosyal ilişkiler ve işbirliği davranışlarının, çocuklara verilecek sosyal beceri eğitimi programlarıyla ya da etkinlikleriyle desteklenmesinin de mümkün olabileceği belirtilmiştir.

Drama ile ilgili yapılan araştırma sonuçları ise (Connolly ve Doyle,1984; Vukelic, 1990; Kalkancı, 1991; Uyar, 1995; Öztürk, 1996; Uysal, 1996; Einarscottir, 1996; Metin, 1999; Öğretir, 1999; Aral ve ark., 1999; Cömertpay,2006; Sütçü, 2006; Ünal, 2006), dramanın okulöncesi çocuklarının dil, sosyal, zihinsel, fiziksel gelişiminde, doğru beslenme alışkanlıklarını öğrenmede, ritim duygusunu kavramada ve piyano öğretimini sağlamada etkili bir yöntem olduğu, okullarda uygulanacak drama temelli etkinliklerle bu gelişim alanlarının da destekleyeceğini ortaya koymuştur. Güven (2001) ve Dalbudak (2006) ise çalışmalarında öğretmen ve anne-baba görüşlerinden faydalanarak okulöncesi eğitimde dramanın kullanılmasının çocukların gelişiminde yararlı olabileceğine değinmişlerdir.

BÖLÜM 3

YÖNTEM

Bu bölümde, araştırma modeli, çalışma grubu, veri toplama araçları, verilerin toplanması, deneysel işlemler, verilerin çözümü ve yorumlanması açıklanmıştır.

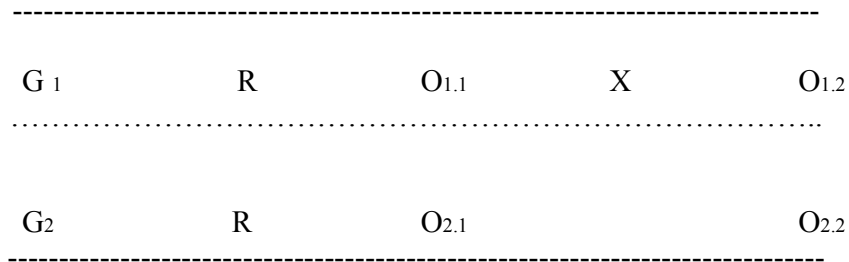
3.1. ARAŞTIRMA MODELİ

Bu araştırma, okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden 6 yaş çocuklarının sosyal ilişkiler ve işbirliği davranışlarını geliştirmelerinde Drama Temelli Sosyal Beceri Eğitimi'nin etkisinin sınındığı deneysel bir çalışmadır.

Bu araştırmanın bağımsız değişkeni Drama Temelli Sosyal Beceri Eğitimi'dir. Bağımlı değişkenleri ise, "Davranış Derecelendirme Ölçeği" ile gözlenen sosyal ilişkiler ve işbirliği davranışlarının gelişme düzeyidir.

Bu çalışmada öntest- sontest kontrol gruplu deneme modeli kullanılmıştır. Çalışmada bir deney grubu, bir de kontrol grubu oluşturulmuştur. Deney ve kontrol grubundaki çocuklara öntest ve sontest olarak "Davranış Derecelendirme Ölçeği"nin "İşbirliği", "Sosyal İlişkiler 1 (Olumlu İlişkileri Sürdürme) Davranışları", "Sosyal İlişkiler 2 (Grupla İlişkileri Sürdürme) Davranışları" alt ölçekleri uygulanmıştır.

Araştırmada kullanılan modelin simgesel görünümü aşağıdadır:

G₁: Drama Yöntemiyle Hazırlanan Sosyal Beceri Eğitimi'nin Uygulandığı Deney Grubu

G₂: Kontrol Grubu

R: Yansızlık

X: Bağımsız değişken (Drama Temelli Sosyal Beceri Eğitimi)

O_{1.1} ve O_{2.1}: Öntestler

O_{1.2} ve O_{2.2} Sontestler (Karasar, 2001)

Tablo 3:Deney Deseni

	Öntest Uygulaması	DeneySEL İşlemler	Sontest Uygulaması
DENEY GRUBU			
ÖĞRETMEN			
ÖĞRENCİLER	• Davranış Derecelendirme Ölçeği (Sosyal İlişkiler ve İşbirliği Davranışları alt ölçekleri)	“Drama Sosyal Eğitimi” Temelli Beceri	•Davranış Derecelendirme Ölçeği (Sosyal İlişkiler ve İşbirliği Davranışları alt ölçekleri)
EBEVEYNLER	Kişisel Bilgi Formu		
KONTROL GRUBU			
ÖĞRETMEN			
ÖĞRENCİLER	• Davranış Derecelendirme Ölçeği (Sosyal İlişkiler ve İşbirliği Davranışları alt ölçekleri)	Bu gruba herhangi bir işlem uygulanmamıştır.	•Davranış Derecelendirme Ölçeği (Sosyal İlişkiler ve İşbirliği Davranışları alt ölçekleri)
EBEVEYNLER	Kişisel Bilgi Formu		

3.2. ÇALIŞMA GRUBU

Bu araştırmada çalışma grubu olarak, 2007-2008 eğitim-öğretim yılında, Aydın İli Söke İlçesinde bulunan, M.E.B’ e bağlı bir ilköğretim okulunun anasınıfları alınmıştır. Yansız olarak seçilen sınıflardan birisi kontrol grubu, diğeri çalışma grubu olarak belirlenmiştir. 17 çocuk (11 kız, 6 erkek) deney grubuna, 17 çocuk (10 kız, 7 erkek) kontrol grubuna olmak üzere toplam 34 çocuk çalışma gruplarına alınmıştır.

Deney ve kontrol gruplarının belirlenmesinde aşağıdaki ölçütler göz önünde bulundurulmuştur:

1. “Sosyal İlişkiler Davranışları (1.Olumlu İlişkileri Sürdürme Davranışları, 2. Grupla İlişkileri Sürdürme Davranışları)” ve “İşbirliği Davranışları” alt ölçekleri öntest puanları.

2. Ebeveyn kişisel bilgi formundan elde edilen veriler.

- Cinsiyet
- Sosyoekonomik Düzey
- Anne Eğitim Düzeyi
- Baba Eğitim Düzeyi
- Anne Mesleği
- Baba Mesleği

- Çocukların Daha Önce Herhangi Bir Okulöncesi Eğitim Kurumuna Devam Edip Etmemeleri.

Çalışmanın okulöncesi dönem çocukları üzerinde yürütülecek olmasının temel nedenleri şunlardır:

- Ülkemizde okulöncesi dönem çocuklarının sosyal becerilerini geliştirici nitelikte eğitim uygulamalarının yapıldığı araştırmaların sınırlı olduğunun görülmesi.
- Ülkemizde ve dünyada yapılan birçok araştırmada öğrenmede etkili bulunmuş olan drama yönteminin, 2007 Okulöncesi Eğitim Programında yer alan etkinliklere göre, çocukların sosyal becerilerini (sosyal ilişkiler ve işbirliği davranışları) geliştirmelerinde daha etkili olup olmadığının sınırlanması istenmesi.
- Drama ile öğrenme yönteminin okulöncesi eğitim kurumlarında çocukların sosyal becerilerini geliştirmede yeterince kullanılmadığının gözlenmiş olmasıdır.

3.3. DENEY VE KONTROL GRUPLARININ “DDÖ” ÖNTEST PUANLARININ DAĞILIMI

Tablo 4: Deney ve Kontrol Gruplarının “DDÖ” Öntest Puanlarına İlişkin Ortalama, Standart Sapma Değerleri ve Mann Whitney-U Testi Sonuçları

Gruplar	N	X	Ss	U	P
İşbirliği Alt Ölçeği					
Deney	17	37.79	4.73	156.50	.242
Kontrol	17	37.50	4.82		
Sosyal İlişkiler 1 Alt Ölçeği					
Deney	17	36.89	4.69	159.00	.277
Kontrol	17	37.51	4.78		
Sosyal İlişkiler 2 Alt Ölçeği					
Deney	17	37.75	4.68	162.00	.314
Kontrol	17	37.57	4.88		

$p > .05$

Deney ve kontrol grubundaki çocukların “Davranış Derecelendirme Ölçeği” öntest puan ortalamaları arasındaki farkların anlamlı olup olmadığını anlamak için Mann-Whitney U-testi uygulanmıştır. Tablo 4’te deney ve kontrol grubundaki çocukların “DDÖ: İşbirliği, Sosyal İlişkiler 1 ve Sosyal İlişkiler 2 Alt Ölçekleri” ne ilişkin ortalama, standart sapma değerleri ve Mann Whitney-U testi sonuçları verilmiştir.

Tabloya bakıldığında, deney grubu çocukların “DDÖ: İşbirliği Alt Ölçeği” öntest puan ortalamasının 37.79, kontrol grubu çocukların öntest puan ortalamasının ise

37.50 olduğu görülmektedir. İki grubun ortalamaları arasındaki farkın test edilmesi sonucunda elde edilen u değerinin ($p > .05$) düzeyinde anlamlı olmadığı bulunmuştur ($p > .05$).

Tabloda görüldüğü gibi, deney ve kontrol grubu çocuklarının “DDÖ; Sosyal İlişkiler 1 Alt Ölçeği” öntest puan ortalamalarının birbirine çok yakın olduğu görülmektedir. Yapılan Mann Whitney-U testinden elde edilen sonuçlar iki grup arasında anlamlı bir farklılaşmanın olmadığını ortaya koymaktadır ($p > .05$).

Tablo 4’e bakıldığında, deney ve kontrol grubu çocuklarının “DDÖ: Sosyal İlişkiler 2” öntest puan ortalamaları arasında anlamlı bir farkın olmadığı görülmektedir ($p > .05$).

3.4.KİŞİSEL BİLGİ FORMU

Şen ve Akuysal (2005) tarafından geliştirilen Kişisel Bilgi Formu, anne-babalar tarafından doldurularak bu araştırmada kullanılmıştır (EK 4). Kişisel Bilgi Formunda çalışma grubundaki çocukların adı-soyadı, cinsiyeti, yaşları anne-babasının çalışıp çalışmadığı, anne-babasının sağ ve öz olup olmadığı, kaç yıldır okul öncesi eğitim kurumuna devam ettiği, annenin ve babanın eğitim durumu, yaşları, gelirleri, çocuğun kardeş sayısı ve kaçınıcı çocuk olduğuna ilişkin sorular bulunmaktadır. Bu özellikler açısından birbirine denk olan iki anasınıfı araştırmanın kapsamına alınmıştır. Aşağıda bu değişkenlere ilişkin sayısal veriler tablolarda sırasıyla verilmiştir.

Tablo 5. Deney ve Kontrol Gruplarını Oluşturan Çocuklarının Cinsiyete Göre Dağılımı

Gruplar	Kız		Erkek		Toplam	
	F	%	F	%	F	%
Deney Grubu	11	64.7	6	35.3	17	100
Kontrol Grubu	10	58.8	7	41.2	17	100
Toplam	21	61.77	13	38.23	34	100

Tablo 5’ te örnekleme alınan çocukların cinsiyetlerine göre dağılımları incelendiğinde, deney ve kontrol grubundaki toplam kız çocuklarının sayısının, erkek çocukların sayılarından fazla olduğu görülecektir. Grupların cinsiyet bakımından eşitlenmemesinin en önemli nedenleri, ilköğretim okulu anasınıflarının sabahçı ve öğleci olarak birer şubesinin bulunması ve çocukların sayısının her iki grupta da 17 olmasından kaynaklanmaktadır. Ancak deney grubundaki kızların sayısı (11 kişi) ve

erkeklerin sayısı (6 kişi) ile kontrol grubundaki kızların sayısı (10 kişi) ve erkeklerin sayısı (7 kişi) karşılaştırıldığı zaman, birbirine çok yakın sayıda oldukları söylenebilir.

Tablo 6. Deney ve Kontrol Gruplarını Oluşturan Çocukların Sosyoekonomik Düzeye Göre Dağılımı

Gruplar	Alt sosyoekonomik düzey		Orta sosyoekonomik düzey		Üst sosyoekonomik düzey		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%
Deney Grubu	3	17.6	12	70.6	2	11.8	17	100
Kontrol Grubu	1	5.9	14	82.4	2	11.8	17	100
Toplam	4	11.76	26	76.48	4	11.76	34	100

Çalışma grubundaki çocukların sosyoekonomik düzeylerine göre dağılımları Tablo 6’da verilmiştir. Bu dağılımlar incelendiğinde, deney grubunda 3 çocuğun alt sosyo ekonomik (0-500 YTL) düzeyde, 12 çocuğun orta sosyoekonomik düzeyde (501-1000 YTL), 2 çocuğun ise üst sosyoekonomik düzeyde (1000 YTL ve üzeri) ailelere sahip oldukları anlaşılmaktadır. Kontrol grubunda ise 1 çocuğun alt sosyoekonomik, 14 çocuğun orta sosyoekonomik, 2 çocuğun ise üst sosyoekonomik düzey ailelerden geldikleri görülmektedir. Tablo 2’deki sonuçlara bakıldığında, her iki grubunda sosyoekonomik düzey açısından dağılımlarının birbirlerine benzer özellikte oldukları söylenebilir.

Tablo 7. Deney ve Kontrol Gruplarında Yer Alan Çocukların Anne Eğitim Durumuna Göre Dağılımı

Gruplar	İlköğretim Mezunu		Ortaöğretim Mezunu		Toplam	
	F	%	F	%	f	%
Deney Grubu	6	35.3	11	64.7	17	100
Kontrol Grubu	7	41.2	10	58.8	17	100
Toplam	13	38.24	21	61.76	34	100

Tablo 7’ ye bakıldığında deney grubundaki çocukların annelerinin %35.32’sinin ilköğretim mezunu, % 64.7’sinin ise ortaöğretim mezunu oldukları görülmektedir. Kontrol grubundaki çocukların % 41.2’sinin annesi ilköğretim mezunu, % 58.8’i ise ortaöğretim mezunudur. Bu sonuçlardan, deney ve kontrol gruplarında yer alan çocukların anne eğitim durumuna göre dağılımlarının benzer olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 8. Deney ve Kontrol Gruplarında Yer Alan Çocukların Baba Eğitim Durumuna Göre Dağılımı

Gruplar	İlköğretim Mezunu		Ortaöğretim Mezunu		Toplam	
	F	%	F	%	f	%
Deney Grubu	13	76.5	4	23.5	17	100
Kontrol Grubu	12	70.6	5	29.4	17	100
Toplam	25	73.52	9	26.48	34	100

Tablo 8'e bakıldığında hem deney hem de kontrol grubundaki çocukların babalarının çoğunluğunun ilköğretim mezunu oldukları görülmektedir. Deney grubunda, babaların % 76.5'inin ilköğretim mezunu, % 23.5'inin ise ortaöğretim mezunu oldukları anlaşılmaktadır. Kontrol grubunda ise değerlerin deney grubundakilerle hemen hemen yakın olduğu, babaların % 70.6'sının ilköğretim mezunu, %29.4'ünün ise ortaöğretim mezunu olduğu gözlenmektedir.

Tablo 9. Deney ve Kontrol Gruplarını Oluşturan Çocukların Anne Mesleğine Göre Dağılımı

Gruplar	Ev Hanımı		Serbest Meslek		İşçi		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%
Deney Grubu	12	70.6	1	5.9	4	23.5	17	100
Kontrol Grubu	11	64.7	4	23.5	2	11.8	17	100
Toplam	23	67.64	5	14.71	6	17.61	34	100

Tablo 9'daki sonuçlar incelendiğinde, deney grubundaki çocukların annelerinin % 70.6'sının ev hanımı olduğu, % 5.9'unun serbest meslek sahibi olduğu, % 23.5'inin ise işçi olarak çalıştığı anlaşılmaktadır. Kontrol grubundaki çocukların annelerinin mesleklerine bakıldığında da % 64.7'sinin ev hanımlığı yaptığı, % 23.5'inin serbest meslekte çalıştığı, % 11.8'inin işçi olduğu görülmektedir.

Tablo 10. Deney ve Kontrol Gruplarını Oluşturan Çocukların Baba Mesleğine Göre Dağılımı

Gruplar	Kamu Kuruluşunda Memur		Serbest Meslek		İşçi		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%
Deney Grubu	2	11.8	11	64.7	4	23.5	17	100
Kontrol Grubu	1	5.9	10	58.8	6	35.3	17	100
Toplam	3	8.82	21	61.76	10	29.42	34	100

Tablo 10’da deney ve kontrol gruplarındaki çocukların babalarının meslek durumlarına göre dağılımları yer almaktadır. Deney ve kontrol grubunda babaların yarısından fazlasının serbest meslek sahibi olduğu görülmektedir. İşçi olarak çalışan baba sayısı deney grubunda 4 kişi iken, kontrol grubunda 6 kişidir. Kamu kuruluşunda memur olarak çalışan baba sayısının ise her iki grupta da az olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 11: Deney ve Kontrol Gruplarını Oluşturan Çocukların Daha Önce Herhangi Bir Okulöncesi Eğitim Kurumuna Devam Edip Etmemelerine Göre Dağılımları

Gruplar	Okulöncesi Eğitim Kurumuna Giden		Okulöncesi Eğitim Kurumuna Gitmeyen		Toplam	
	F	%	F	%	f	%
Deney Grubu	1	5.9	16	94.1	17	100
Kontrol Grubu	0	0	17	100	17	100
Toplam	1	2.94	33	97.06	34	100

Tablo 11’de örnekleme alınan çocukların daha önce herhangi bir okulöncesi eğitim kurumuna devam edip etmemelerine göre dağılımları incelendiğinde, deney grubunda bir çocuğun bir yıl anasınıfına gittiği, kontrol grubunda ise daha önceden hiçbir çocuğun anasınıfına gitmediği anlaşılmaktadır.

3.5. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI

Bu araştırmada çocukların sosyal ilişkiler ve işbirliği davranışlarını gerçekleştirme düzeylerini belirleyebilmek amacıyla “Davranış Derecelendirme Ölçeği” ve ailelere ait bilgilerin yer aldığı “Ebeveyn Kişisel Bilgi Formu” kullanılmıştır.

3.5.1. Davranış Derecelendirme Ölçeği

Davranış Derecelendirme Ölçeği, 6 yaş çocukların sosyal ilişkiler ve işbirliğine ilişkin davranışlarının ölçülmesi amacıyla Arı ve Çağdaş (1999) tarafından geliştirilmiştir. Ölçeğin hazırlanması sırasında, çocukların işbirliği ve sosyal ilişkilerine ilişkin davranışlarını belirlemek amacıyla literatür taranmıştır. Daha sonra Selçuk Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi Uygulama Anaokuluna devam eden 20 çocuk tesadüfi olarak seçilerek anaokulu programı içinde 10 gün gözlenmiştir. Elde edilen bulgulara dayalı olarak işbirliği ve sosyal ilişkiler alt ölçekleri oluşturulmuştur. Güvenirlilik çalışması, uzman değerlendirmeleri arasındaki tutarlılık ve testin aralıklı tekrarı tekniği ile yapılmıştır. Yapılan istatistiksel çözümlenmeler sonucunda işbirliği alt

ölçeği için r: .79, sosyal ilişkiler alt ölçeği için r: .81 olarak hesaplanmıştır (Arı ve Çağdaş,1999:88).

Arı ve Çağdaş'ın (1999) geliştirdiği DDÖ'ni, Dinç 2002 yılında yaptığı bir çalışmada kullanmıştır. Bu da ölçeğin amaca uygunluğu yönünden bir kanıt olarak gösterilebilir.

Arı ve Çağdaş'ın (1999) geliştirdikleri DDÖ iki alt ölçekten oluşmaktadır. DDÖ' de sosyal ilişkilere yönelik 20 davranış ve işbirliğine yönelik 20 davranış olmak üzere toplam 40 davranış yer almaktadır. Alt ölçeklerde bulunan maddelerin derecelendirilmesi, davranışın gelişme derecesine göre, 5'li derecelendirmeye uygun olarak yapılmıştır. Gözlemciden, her bir davranışın çocuktaki gelişme derecesine göre, 5'li derecelendirme ölçeğine işaretlemesi istenmektedir. Cevapların puanlanmasında, likert tipi ölçekte 5'li davranışın gelişme derecesine tanınan aralıkların, eşit aralıklı olduğu kabul edildiğinden, her madde (1-5 puan) arasında olmak üzere derecelendirilmiştir. Bu derecelendirmede “çok iyi gelişmiş” (5 puan), “ortanın üzerinde gelişmiş” (4 puan), “orta gelişmiş” (3 puan), “ortanın altında gelişmiş” (2 puan), “çok geri” (1 puan) ölçütleri yer almaktadır. Alınan puanlar toplanarak her çocuğun ayrı ayrı alt ölçekler puanları elde edilmektedir. Puanın yüksek oluşu o davranışın çok iyi gelişmiş olduğu anlamına gelmektedir. DDÖ, çocuk davranışını iki alt boyutta değerlendirilmektedir. Her boyut bir alt ölçeği oluşturmaktadır.

İŞBİRLİĞİ

Soru No	Soru
1	Öğretmen gruba hikaye anlatırken dinler mi?
2	El-işi etkinliklerinde, sınıfta mevcut olan artık materyalleri masaya getirerek proje(grup) çalışmalarına katılır mı?
3	Başkalarının öneri ve isteklerini dikkate alır mı?
4	Bir işi yaparken öğretmenin isteği doğrultusunda değişiklik yapar mı?
5	Kendinden küçük olanlara ve güçsüzlere koruyucu davranır mı?
6	Grup etkinliklerinde arkadaşlarını yönlendirebilir mi?
7	Kendi fikirleri ve istekleri üzerinde haksız da olsa ısrar eder mi?
8	Arkadaşları ile yarışma içine girer mi?
9	Öğretmenin düzenlediği etkinliklere katılır mı?
10	Arkadaşlarının haklarına saygı gösterir mi?
11	Söz konusu konuyla ilgili fikirlerini söyler mi?

- 12 Grup üyelerinin veya gruptan birinin olumlu beklentilerini karşılamada istekli davranır mı?
- 13 Grupla oynanan oyunlarda oyunbozanlık eder mi?
- 14 Etkinliklerin gerektirdiği kurallara uyar mı?
- 15 Etkinliklerin bitiminde oyun odasının toplanmasına katılır mı?
- 16 Arkadaşları ile oyuncak ve oyun araç-gereçlerini paylaşır mı?
- 17 İsteddiği etkinlikleri yaptırmak için arkadaşlarını etkiler mi?
- 18 Başkalarına yardım eder mi?
- 19 Bir işin doğrusu gösterildiğinde ikna edilebilir mi?
- 20 Grupça başlatılan bir işi sonuna kadar götürür mü?

SOSYAL İLİŞKİLER

Soru No	Soru
21	Kolayca arkadaş edinir mi?
22	Arkadaşları ile ilişkisi uzun sürer mi?
23	Grup içinde her zaman ilgi merkezi olmak ister mi?
24	Grupla oynamayı yalnız oynamaya tercih eder mi?
25	Grup içinde girişken(aktif) mi?
26	Başkalarını güldürmek için çabalar mı?
27	Selamlaşma, teşekkür, izin isteme, özür dileme gibi nezaket kurallarına uyar mı?
28	Arkadaşları tarafından tercih edilir mi?
29	Arkadaşlarının önerilerini dinler ve paylaşır mı?
30	Etkinliklerde sırasının gelmesini bekler mi?
31	Başkalarının (öğretmen ve arkadaşlarının) sevinç, öfke, kızgınlık gibi duygularından etkilenerек davranışlarını değiştirir mi?
32	Başkalarına karşı kıskançlık, gizli saldırganlık (eşyalarına zarar verme, öğretmene arkadaşlarını şikayet etme) gibi davranışlardan sakınır mı?
33	İstekleri engellendiğinde karşısındakine saldırgan davranır mı?
34	Başkalarına yardım etmeyi sever mi?
35	Başkalarının konuşmasını kesmeden dikkatle dinler mi?
36	Öfke ve kızgınlık duygularını kontrol eder mi?
37	Öğretmeni veya arkadaşları tarafından alınan kararlara uyar mı?
38	Başkalarının yardımına sevinir mi?

39 Arkadaşları ve öğretmeni ile konuşurken zaman zaman onları kucaklama, elinden tutma, dokunma gibi davranışlar gösterir mi?

40 Bulduğu şeyleri öğretmenine eslim eder mi?

“Davranış Derecelendirme Ölçeği’nin, bu araştırmada amacına uygun bir şekilde kullanılabilmesi için, Aydın ilindeki iki ilköğretim okulunun anasınıfına ve bir bağımsız anaokuluna devam eden ve 6 yaşında bulunan toplam 69 çocuğa ön denemesi yapılmıştır. Ön denemede örnekleme alınan her bir çocuk beş kez gözlenmiş ve gözlem sonuçları ölçeklere işlenmiştir. Daha sonra ölçeklere verilen puanların ortalama değerleri hesaplanmıştır.

Araştırmacı tarafından yapılan geçerlik ve güvenirlik çalışması sonucunda, DDÖ İşbirliği, Sosyal İlişkiler 1 (Olumlu İlişkileri Sürdürme Davranışları) ve Sosyal İlişkiler 2 (Grupla İlişkileri Sürdürme Davranışları) olmak üzere üç alt ölçeğe ayrılmıştır. İşbirliği alt ölçeğinde on, Sosyal İlişkiler 1 (Olumlu İlişkileri Sürdürme Davranışları) alt ölçeği yedi, Sosyal İlişkiler 2 (Grupla İlişkileri Sürdürme Davranışları) alt ölçeğinde ise beş davranış yer almıştır.

3.5.2.Ölçeğin Geçerlik ve Güvenirlik Çalışmaları

DDÖ Aydın ilindeki iki anasınıfı ile bağımsız anaokulunda bulunan 6 yaşında olma özelliği dikkate alınarak rast gele seçilen 69 çocuk üzerinde belirli aralıklarla beş defa uygulanmıştır. Daha sonra yapılan gözlemlerin her maddesine verilen puanların ortalama değerleri hesaplanmıştır. Elde edilen veriler iç tutarlılık testine tabi tutularak ölçeğin genel güvenirliği belirlenmiştir. İç tutarlılığı düşüren maddeler ölçekten çıkarılarak maddelerin faktör analizi yapılmıştır. Faktör analizi sonucunda faktör yükü düşük olan maddeler tekrar ölçekten çıkarılarak, maddeler üç alt ölçekte toplanmıştır. Böylece her faktörün iç tutarlılığı için Cronbach alfa katsayısı belirlenmiştir.

Ölçeğin standardizasyonunu ortaya koymak amacıyla gerçekleştirilen ön uygulama çalışmaları sonucunda elde edilen verilerin analizi ile ulaşılan bulgular tablolar şeklinde sunulmuştur.

3.5.2.1.Davranış Derecelendirme Ölçeği’nin (DDÖ) Faktör Analizi

DDÖ’nin faktör analizi için KMO and Bartlett’s Test yöntemi uygulanmıştır. Uygulama öncesinde ölçek 40 maddeden oluşmaktaydı. Ancak Faktör analizi sonucunda bazı maddeler arasında sıçramalar olduğu ve tüm maddelerin üç faktörde toplandığı görülmüştür. Bu sonuca göre, uygun olmadığı saptanan maddeler ölçekten çıkarılarak ölçeğe son şekli verilmiştir. Son şekli verilen DDÖ’de toplam üç alt başlık ve 22 madde bulunmaktadır. DDÖ EK 5’te yer almaktadır.

Tablo 12: Faktör Analizi Sonuçları

	Faktör 1	Faktör 2	Faktör3
M 20	.974		
M 37	.944	.239	
M 15	.942	.214	
M 14	.941	.221	
M 10	.908	.336	.105
M 16	.896	.216	.259
M 11	.893	-.141	.353
M 12	.890	.302	.219
M 9	.887	.120	.273
M 35	.847	.401	.108
M 32	.277	.886	
M 1	-.152	.875	
M 3	.223	.858	.205
M 30	.279	.843	.125
M 29	.186	.831	.350
M 31	.373	.808	.153
M 4	.425	.722	
M 25		.171	.908
M 23	.193	.267	.873
M 6		.360	.861
M 24	.214	.141	.817
M 8	.289	.258	.758

3.5.2.2.Ölçeğin İç Tutarlılığın Hesaplanması

Uygulama sonucunda ölçeğin iç tutarlılık (Cronbach alfa) katsayısı hesaplanmıştır. Ölçeğin toplam puan ve alt faktörlerine ilişkin iç tutarlık katsayıları Tablo 12’de verilmiştir. Maddelerin iç tutarlılığını gösteren alfa katsayısı .82 bulunmuştur. Bu değere bakıldığında ölçeğin tümünün iç tutarlılığının bulunduğu söylenebilir.

Tablo 13: İşbirliği Davranışları Faktörünün İç Tutarlık Analizi

	Madde çıkarıldığında Ortalama	Varyans	Toplam Korelasyon	Alfa
M 9	29,08	121,60	,905	,985
M 10	29,27	118,69	,954	,984
M 11	29,15	119,06	,863	,986
M 12	29,33	117,05	,946	,984
M 14	29,25	117,48	,953	,984
M 15	29,26	115,38	,940	,984
M 16	29,35	117,24	,940	,984
M 20	29,15	113,66	,959	,984
M 35	29,15	121,26	,900	,985
M 37	29,19	117,74	,965	,983

Güvenirlilik katsayısı alfa= .99

Tablo 13'te görüldüğü gibi, birinci faktör olan “işbirliği faktörü’ndeki” maddelerin oluşturduğu alt ölçeğin iç tutarlılık katsayısı .99 olarak bulunmuştur. Ayrıca her bir maddenin ayrı ayrı elenmesi durumunda bu değerde bir artış olmayacağı gözlenmektedir. Buna göre “işbirliği faktörü’nü” oluşturan maddelerin iç tutarlılıklarının yüksek olduğu söylenebilir.

Tablo 14: Sosyal İlişkiler 1 (Olumlu İlişkileri Sürdürme Davranışları) Faktörünün İç Tutarlılık Analizi

	Madde çıkarıldığında Ortalama	Varyans	Toplam Korelasyon	Alfa
M 1	24,15	16,24	,725	,946
M 3	24,54	15,67	,876	,934
M 4	24,44	16,49	,762	,943
M 29	24,82	14,69	,848	,936
M 30	24,66	15,13	,852	,935
M 31	24,53	16,49	,850	,938
M 32	24,66	14,29	,886	,933

Güvenirlilik katsayısı alfa= .95

Tablo 14'te görüldüğü gibi, ikinci faktör olan “Sosyal İlişkiler 1 (Olumlu İlişkileri Sürdürme Davranışları)” faktörü 7 maddeden oluşmaktadır. Maddelerin oluşturduğu alt ölçeğin iç tutarlılık katsayısı .95 olarak bulunmuştur. Ayrıca her bir maddenin ayrı ayrı elenmesi durumunda bu değerde bir artış olmayacağı gözlenmektedir. Buna göre “sosyal ilişkiler faktörü’nü” oluşturan maddelerin iç tutarlılıklarının yüksek olduğu söylenebilir.

Tablo 15: Sosyal ilişkiler 2 (Grupla İlişkileri Sürdürme Davranışları) Faktörünün İç Tutarlılık Analizi

	Madde çıkarıldığında Ortalama	Varyans	Toplam Korelasyon	Alfa
M 6	15,02	8,03	,820	,893
M 8	15,31	9,33	,623	,930
M 23	15,15	7,93	,873	,881
M 24	15,03	9,13	,775	,904
M 25	14,99	7,80	,872	,881

Güvenirlilik katsayısı alfa= .92

Tablo 15'te görüldüğü gibi, üçüncü faktör olan “Sosyal İlişkiler 2 (Grupla Olumlu İlişkileri Sürdürme Davranışları)” faktörü 5 maddeden oluşmaktadır. Maddelerin oluşturduğu alt ölçeğin iç tutarlılık katsayısı .92 olarak bulunmuştur. Ayrıca her bir maddenin ayrı ayrı elenmesi durumunda bu değerde bir artış olmayacağı gözlenmektedir. Buna göre ‘sosyal ilişkiler 2 faktörü’nü’ oluşturan maddelerin iç tutarlılıklarının yüksek olduğu söylenebilir.

3.5.2.3.Ölçeğin Güvenirlik Çalışmaları

Ölçeğin güvenirligi, Cronbach Alfa katsayısı hesaplanarak test edilmiştir. Geliştirilen etkinliklere uygun olarak çalışmada ölçek İşbirliği, Sosyal alt boyutları kullanılmıştır.

Tablo 16: DDÖ'nün Alt Ölçeklerine Ait Cronbach Alfa Güvenirlik Değerleri

	Cronbach Alfa
İşbirliği Davranışları	.98
Sosyal İlişkiler 1 (Olumlu İlişkileri Sürdürme Davranışları)	.94
Sosyal İlişkiler 2 (Grupla İlişkileri Sürdürme Davranışları)	.91

Tablo 16'ya bakıldığında, Cronbach alfa değerinin “İşbirliği Davranışları Alt Ölçeği” için .98, “Sosyal İlişkiler 1 Davranışları” için .94, “Sosyal İlişkiler 2 Davranışları” için .91, olduğu görülmektedir. Bu bulgular doğrultusunda, “Davranış Derecelendirme Ölçeği”nin yapılan bu çalışmada kullanılabilir düzeyde bir güvenilirliğe sahip olduğu söylenebilir.

3.5.3.“Davranış Derecelendirme Ölçeği”nin Uygulanması ve Puanlanması

Sosyal ilişkiler ve işbirliği davranışlarıyla ilgili olan “Davranış Derecelendirme Ölçeği”nin son şekli elde edildikten sonra örnekleme alınan deney ve kontrol grubundaki çocuklara öntest ve sontest olarak uygulanırken, kamera çekimlerinden yararlanılmıştır. Araştırmacı ölçekte yer alan sosyal ilişkiler ve işbirliği davranışlarını gözlemleyebilmek için oyun, Türkçe-dil, serbest zaman, grup çalışması vb. etkinlikleri deney ve kontrol gruplarında uygulamış ve bunları kameraya almıştır. Kamera çekimleri sırasında çocukların dikkatlerinin dağılmamasına özen gösterilmiştir. Kamera çekimlerinin tamamlanmasından sonra araştırmacının da dahil olduğu üçlü jüri bu çekimleri izlemişler ve her çocuk için ölçekleri ayrı ayrı doldurmuşlardır. Jürinin diğer iki üyesi, araştırmacının belirlediği mesleğinde deneyimi olan ve okulöncesi eğitimi alanında lisans öğrenimi görmüş uzman okulöncesi öğretmenlerinden oluşturulmuştur. Jüriyi oluşturan her gözlemcinin maddelere verdikleri puanlar, tablolara işlenmiş, sonuçlar ayrı ayrı değerlendirilip, bağımsız gözlem değerlerinin ortalamaları hesaplanmıştır. Ortalama değerler kullanılarak gerekli analizler yapılmıştır.

3.5.4.Sosyal İlişkiler ve İşbirliği Davranışlarıyla İlgili Drama Temelli Sosyal Beceri Eğitimi'nin Hazırlanması ve Uygulanması

Sosyal ilişkiler ve işbirliği davranışlarına yönelik hazırlanan Drama Temelli Sosyal Beceri Eğitimi'ni kuramsal bir temel oturtmak için önce literatür taranmıştır. Bu

tarama sonucunda elde edilen kuramsal bilgiler, çocukların günlük yaşantılarında karşılaştıkları olaylarla ilişkilendirilmiştir. Daha sonra Milli Eğitim Bakanlığı'nın 2006 yılında yayınlamış olduğu 36-72 Aylık Çocuklar İçin Okul Öncesi Eğitim Programında belirtilen amaç-kazanımlar incelenmiştir. Tüm bu bilgiler doğrultusunda 6 yaş çocuklarının gelişim düzeylerine uygun ve kendilerini ifade etmelerine olanak sağlayıcı nitelikte Drama Temelli Sosyal Beceri Eğitimi planlanmıştır. Hedeflenen kazanımların gerçekleştirilebilmesi için sınıf içi etkinlikler ve çeşitli araç-gereçler hazırlanmıştır. Sınıf içi etkinliklerinin çocukların sosyal ilişkiler ve işbirliği davranışlarını destekleyici nitelikte ve drama temelli olmasına özen gösterilmiştir. Drama Temelli Sosyal Beceri Eğitimi EK 1'de verilmiştir.

Drama Temelli Sosyal Beceri Eğitimi'nin hazırlanmasına Mayıs 2006'da başlanmış Eylül 2006'da son halini alarak tamamlanmıştır. Bu eğitimin sosyal ilişkiler ve işbirliği davranışları için uygun olup olmadığını belirleyebilmek için, Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Programları ve Okul Öncesi Eğitimi alanında görevli uzmanların görüşleri alınmıştır. Uzmanların görüşlerine göre yapılan düzenlemelerin ardından "Drama Temelli Sosyal Beceri Eğitimi" Aydın ilinin Söke ilçesinde M.E.B'e bağlı bir anasınıfında ön denemesi yapılarak eğitimin son hali hazırlanmıştır.

Okul öncesi programında yer alan sosyal-duygusal alandaki uygun amaç ve kazanımlar belirlenmiş, bu amaç-kazanımlar doğrultusunda Drama Temelli Sosyal Beceri Eğitimi planlanmıştır ve bu eğitim 12 haftalık bir süreci kapsamaktadır. Bu eğitim içinde çocuklar tarafından beğenilen etkinlikler, pekiştirme amaçlı ara ara tekrar edilmiştir.

Drama Temelli Sosyal Beceri Eğitimi toplam 40 adet yaratıcı sanat, müzik, Türkçe-dil, oyun, gezi, gözlem ve bilişsel etkinliklerden oluşmaktadır. Drama Temelli Sosyal Beceri Eğitimi uygulamaları deney grubu olarak seçilen anasınıfında 12 hafta boyunca yapılmıştır. 6 yaş grubu anasınıfı öğrencilerine uygulanan bu eğitimde; pandomim, donuk imge, sıcak sandalye, eğitimcinin rol alması, tüm grupla drama, doğaçlama, rol oynama, tamamlanmamış öyküler, dramatizasyon, zihinde canlandırma, resim yapma vb. eğitimde dramada kullanılan yöntem ve tekniklerden yararlanılmıştır.

3.5.5. Drama Temelli Sosyal Beceri Eğitimi'nin Ön Deneme Uygulaması

Araştırmada kullanılan sosyal beceri eğitimi içersindeki etkinlikler araştırmacı tarafından farklı kaynaklardan yararlanılarak drama ile öğrenme yöntemine uygun olarak hazırlanmıştır. Etkinlik planları ve kullanılacak materyaller araştırmacının

danışmanı ve diğer uzmanlar tarafından sınıf düzeyine ve drama ile öğrenme yöntemine uygunluğu açısından incelenmiş, bu görüşler dikkate alınıp gerekli düzeltmeler yapılarak uygulamaya başlanmıştır. Süreç içerisinde geliştirilen etkinlik planlarının aksayan yönleri ve öğrencilerin etkinliklere olan ilgilerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Ön deneme çalışması araştırmanın yapılacağı örneklem grubundan bağımsız olarak, Aydın İlinin Söke İlçesinde M.E.B'e bağlı bir anasınıfında eğitim gören 18 çocuğa uygulanmıştır. 8 hafta süreyle ön deneme çalışması yapılmıştır. Ön deneme sırasında şu aşamalara dikkat edilmiştir.

- Okul idarecisi ile görüşülerek araştırma ve yöntem hakkında bilgi verilmiş, çalışma süresince sosyal beceri eğitiminin araştırmacı tarafından işleneceği idareciye bildirilmiştir.
- Drama etkinliklerinde gruplar, araştırmacı tarafından bazen çocukların cinsiyetleri, ilgi alanları ve yetenekleri gibi etkenler göz önünde bulundurularak, bazen de kendi tercihlerine bırakılarak oluşturulmuştur.
- Drama Temelli Sosyal Beceri Eğitimi'ne ilişkin gerekli açıklamalar yapılarak uygulamaya başlanmıştır.
- Çocuklar, sosyal beceri eğitim uygulanırken drama yöntemine uygun şekilde sınıf içerisinde yerleşim düzenine geçmişlerdir. Daha sonra sosyal beceri eğitimindeki etkinlikler sırasıyla gerçekleştirilmiştir.
- Drama Temelli Sosyal Beceri Eğitimi sırasıyla haftanın belirli günlerinde gerçekleştirilmiştir. Grup çalışmalarında beğenilen etkinlikler tüm sınıf ve araştırmacı tarafından alkışlanarak değerlendirilmiştir.
- Ön denemenin gerçekleşmesi sırasında Drama Temelli Sosyal Beceri Eğitimi'ndeki etkinliklerde görülen eksiklikler belirlenmiş, çocukların uygulamada zorlandıkları yönergeler işaretlenmiş ve her günün sonunda etkinliklerin değerlendirilmesi yapılarak Drama Temelli Sosyal Beceri Eğitimi'ne gerekli eklemeler ve çıkarmalar yapılmıştır. Ön deneme ile ilgili yapılan etkinlik örnekleri ve değerlendirmeleri EK 3'te verilmiştir.

3.5.6.2007-2008 Okulöncesi Programında Yer Alan Etkinlikler

Araştırmanın yürütüldüğü kontrol grubunda 2007–2008 öğretim programında yer alan etkinlikler uygulanmıştır. Kontrol grubundaki etkinlikleri sınıfın öğretmeni yürütmüştür. Bu grupta her şey var olan programa uygun olarak, aynı şekilde kalmıştır. Programda yer alan etkinlikler, yine programda belirtilen sürede işlenmiştir. Kontrol

grubunda, M.E.B'in okulöncesi eğitim kurumları için uygun gördüğü sosyal ilişkiler ve işbirliği davranışlarını geliştirmeye yönelik hazırlanan planlar EK 2'de verilmiştir.

3.5.7.Drama Temelli Sosyal Beceri Eğitimi'nin Uygulanması

Drama Temelli Sosyal Beceri Eğitimi'nin uygulamaları deney gurubu olarak seçilen anasınıfında yapılmıştır. 6 yaş grubu anasınıfı öğrencilerine uygulanan bu sosyal beceri eğitiminde sosyal ilişkiler ve işbirliğine yönelik davranışlar için hazırlanmış resimler, öyküler, oyuncaklar, kuklalar, resimli öykü kartları, kavram kartları, asetatlar kullanılmıştır. Kullanılan materyallerle ilgili uygulama fotoğrafları EK 6'da verilmiştir. Programda; sanat, anadili, müzik, oyun, bilişsel etkinlik, gezi gözlem ve inceleme etkinliklerine yer verilmiştir. Ayrıca anadili etkinlikleri sunulurken, öykü kitaplarının yanında bilgisayar, tepegöz gibi teknolojik araçlardan da yararlanılmıştır. Drama Temelli Sosyal Beceri Eğitimi'nin sunumu sırasında anlatma, açıklama, tartışma, soru-cevap, gezi, gözlem, araştırma ve inceleme yöntemlerinden yararlanılmıştır.

Uygulama 5 Kasım 2007'de başlamış, 25 Ocak 2008 tarihinde son bulmuştur. Gerçekleştirilen uygulama haftanın belirli günlerinde, 25 dk ile 60 dk arasında değişen sürelerde olmak üzere toplam 12 hafta sürmüştür. Her günün sonunda araştırmacı tarafından çocuklardaki sosyal ilişkiler ve işbirliği davranışlarının gelişimin değerlendirilmesi yapılmıştır.

Var olan programın uygulamaları sınıf öğretmeni tarafından yapılmıştır. Sınıfın öğretmeni, uygulama başlamadan önce araştırmacı tarafından gerçekleştirilecek sosyal beceri eğitimi hakkında bilgilendirilmiş ve eğitilmesi sağlanmıştır. Deney ve kontrol grubundaki eğitim-öğretimin eş zamanlı yürütülmesi sağlanmıştır. Var olan okul öncesi eğitim programındaki işbirliği ve sosyal ilişkilere yönelik davranışlar belirlenip kontrol grubunun etkinlik programına dahil edilmiştir. Var olan programda uygulanan sosyal ilişkiler ve işbirliği davranışlarıyla ilgili etkinlik örnekleri EK 2'de verilmiştir.

3.6.VERİLERİN TOPLANMASI VE ANALİZİ

3.6.1.Verilerin Toplanması

Veri toplamada kullanılan DDÖ'nin uygulaması yapılmadan önce araştırmacı, araştırmannın içeriğini özetleyen bir rapor hazırlayarak uygulamanın anasınıflarında yapılabilmesi için ilgili resmi kurumlara başvurmuştur. Gereken izin alındıktan sonra

uygulama başlatılmıştır. Bu araştırmada verilerin toplanması aşağıda belirtilen şekilde yapılmıştır.

3.6.1.1 Öntest Verilerinin Toplanması

Bu araştırmanın örneklemini oluşturan deney ve kontrol grubu çocuklarına sosyal ilişkiler ve işbirliği davranışlarıyla ilgili olarak “İşbirliği”, “ Sosyal İlişkiler 1 (Olumlu İlişkileri Sürdürme Davranışları)”, “Sosyal İlişkiler 2 (Grupla İlişkileri Sürdürme Davranışları)” alt ölçekleri öntest olarak uygulanmıştır. Öntest uygulamasından önce belirli aralıklarla çocukların sınıf içi etkinliklerde gösterdikleri sosyal ilişkiler ve işbirliği davranışları kameraya alınmış, daha sonra da üçlü jüri tarafından bu görüntüler izlenmiştir. Öntestler deney ve kontrol grupları olmak üzere toplam 34 çocuğa tek tek uygulanmıştır.

Öntest uygulama çalışmaları, 1–26/ Ekim/ 2007 tarihlerinde araştırmacı tarafından yapılmıştır.

Araştırma amaçlarına ilişkin veri toplama aracı ile aşağıdaki işlemler sırası ile yapılmıştır:

1.Uygulama sırasında karşılaşılabilecek sorunlar nedeniyle, Davranış Derecelendirme Ölçeği'nin sosyal ilişkiler ve işbirliği alt ölçeklerinden çıkarılacak davranışların belirlenmesi ve geçerliğinin tespit edilebilmesi amacıyla 2006–2007 eğitim-öğretim güz yarısında, Aydın İli ve İlçelerindeki M.E.B'e bağlı iki ilköğretim okulunun anasınıfında ve bir anaokulunda bulunan 6 yaş grubu çocuklar ile ölçeğin ön deneme çalışması yapılmıştır. Bu çalışmadan elde edilecek bulgular doğrultusunda ölçeğin, araştırmada kullanılacak son hali belirlenmiştir.

2.Uygulama 2007-2008 eğitim-öğretim yılı güz yarısında, Aydın İli Söke İlçesinde bulunan M.E.B'e bağlı bir ilköğretim okulunun anasınıfında bulunan 6 yaş çocukları üzerinde 12 hafta süreyle eğitimci tarafından hazırlanan sosyal ilişki ve işbirliği davranışlarını geliştirici Drama Temelli Sosyal Beceri Eğitimi ile gerçekleştirilmiştir.

3.Deney grubunda sınıfın düzeni, uygulamalar sırasında Drama Temelli Sosyal Beceri Eğitimi'nin gerektirdiği şekilde olmuştur. Kontrol grubunda yine 2007–2008 yılı Okulöncesi Eğitim Programında yer alan etkinlikler doğrultusunda gerekli düzenlemeler yapılmıştır.

4.Kişisel Bilgi Formu doldurularak, bu formlar doğrultusunda deney ve kontrol grupları belirlenmiş ve eğitime başlanmıştır. Deney grubunda, Drama Temelli Sosyal Beceri Eğitimi, kontrol grubunda 2007–2008 eğitim-öğretim yılı okulöncesi eğitim programında yer alan etkinlikler uygulanmıştır.

3.6.1.2 Sontest Verilerinin Toplanması

Deney grubu çocuklarına uygulanan “Drama Temelli Sosyal Beceri Eğitimi”nin uygulanmasından sonra 11-28/ Şubat/2008 tarihleri arasında örnekleme alınan deney ve kontrol grubu çocuklara “İşbirliği Davranışları”, “Sosyal İlişkiler 1 (Olumlu İlişkileri Sürdürme Davranışları)”, “Sosyal İlişkiler 2 (Grupla İlişkileri Sürdürme Davranışları)” alt ölçekleri sontest olarak uygulanmıştır. Alt ölçeklerin çocuklara uygulanması sırasında herhangi bir sorunla karşılaşılmamıştır.

3.6.2. Verilerin Analizi

İşbirliği ve sosyal ilişkiler davranışlarının değerlendirilmesi “Davranış Derecelendirme Ölçeği”nin İşbirliği, Sosyal İlişkiler 1 (Olumlu İlişkileri Sürdürme Davranışları) ve Sosyal İlişkiler 2 (Grupla İlişkileri Sürdürme Davranışları) alt ölçekleri, doğrultusunda yapılmıştır. Her çocuğun alt ölçeklerden aldığı puanlar ayrı ayrı toplanmıştır. Araştırmanın kapsamına alınan deney ve kontrol grubundaki çocukların Drama Temelli Sosyal Beceri Eğitimi uygulaması öncesi öntest puan ortalamaları karşılaştırılarak gruplar arasında bir farkın olup olmadığı test edilmiştir. Daha sonra Drama Temelli Sosyal Beceri Eğitimi değişkeninin sosyal ilişkiler ve işbirliği davranışları üzerinde etkili olup olmadığını belirlemek amacı ile deney ve kontrol grubu çocuklarının sontest puan ortalamaları karşılaştırılmıştır.

Yapılan deneysel çalışmanın sonucunda elde edilen veriler spss paket programında parametrik olmayan testler uygulanarak analiz edilmiştir. Deney ve kontrol gruplarının “Davranış Derecelendirme Ölçeği”nden aldıkları öntest puan ortalamaları arasında anlamlı farklılaşma olup olmadığını test etmek amacıyla Mann-Whitney U testi uygulanmıştır.

Bu araştırmanın bağımsız değişkeni “Drama Temelli Sosyal Beceri Eğitimi”dir. Bağımlı değişkenleri ise çocukların “Davranış Derecelendirme Ölçeği”nin belirtilen alt ölçekleri doğrultusundaki sosyal ilişkiler ve işbirliği davranışları ile ilgili gelişim düzeyleridir. Verilerin istatistiksel analizi bağımsız değişkenin bağımlı değişkenler üzerindeki etkilerini ortaya koyacak bir desen içinde ele alınmıştır. Deney grubuna ait öntest ve sontest, kontrol grubuna ait öntest ve sontest arasındaki farkı belirlemek üzere Wilcoxon İşaretleli Sıralar Testi uygulanmıştır.

Ayrıca deney ve kontrol gruplarındaki öğrencilerin kişisel bilgileri ile ilgili özellikleri için frekans dağılımı ve yüzdeler kullanılmıştır.

Verilerin analizinde anlamlılık düzeyi .05 olarak benimsenmiştir.

BÖLÜM 4

BULGULAR

Bu bölümde denencelerle ilgili bulgulara yer verilmiştir. Önce Drama Temelli Sosyal Beceri Eğitimi değişkeninin deney grubundaki çocukların sosyal ilişkileri ve işbirliği davranışlarını etkileyip etkilemediği incelenmiştir. Bu nedenle deney ve kontrol grubundaki çocukların DDÖ Alt Ölçekler’i öntest ve sontest puan ortalamaları karşılaştırılmış ve farklılaşmanın olup olmadığı test edilmiştir. Sonra Drama Temelli Sosyal Beceri Eğitimi’nin uygulandığı deney grubu çocuklarının 12 haftalık eğitimi sonucunda, sosyal ilişkiler ve işbirliği davranışlarında bir değişimin olup olmadığını ortaya koyabilmek amacıyla bu çocukların DDÖ Alt Ölçekleri öntest-sontest puan ortalamaları karşılaştırılmıştır. Daha sonra var olan programın uygulandığı kontrol grubundaki çocukların sosyal ilişkiler ve işbirliği davranışlarında geçen 12 haftalık süre içinde çeşitli kontrol değişkenlerinden dolayı bir farklılaşmanın olup olmadığını belirlemek amacıyla bu çocukların DDÖ Alt Ölçekleri öntest-sontest puan ortalamaları karşılaştırılmıştır. Bu karşılaştırmalara ilişkin bulgular, aşağıdaki tablolarda verilmiştir.

4.1.Drama Temelli Sosyal Beceri Eğitimi’nin Çocukların İşbirliği, Sosyal İlişkiler 1 (Olumlu İlişkileri Sürdürme) ve Sosyal İlişkiler 2 (Grupla İlişkiler Sürdürme) Davranışlarına Etkileri İle İlgili Bulgular

Denence 1: Drama Temelli Sosyal Beceri Eğitimi’nin uygulandığı deney grubundaki çocuklar ile var olan programın uygulandığı kontrol grubundaki çocukların, DDÖ’nin “İşbirliği Davranışları Alt Ölçeği” sontest puan ortalamaları arasında deney grubu lehine anlamlı bir fark vardır.

Tablo 17:Deney ve Kontrol Grubundaki Çocukların “DDÖ: İşbirliği Davranışları Alt Ölçeği” Öntest Sontest Puanlarının Ortalamaları ve Standart Sapma Değerleri

Gruplar	Uygulama	N	X	Ss
Deney	Öntest	17	37.79	4.73
	Sontest	17	51.86	8.49
Kontrol	Öntest	17	37.50	4.82
	Sontest	17	37.86	4.66

Tablo 17 incelendiğinde deney grubunun “DDÖ: İşbirliği Davranışları Alt Ölçeği” sontest puanlarının ortalamasının ($X=51.86$), kontrol grubunun sontest puanlarının ortalamasından ($X=37.86$) yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo 18:Deney ve Kontrol Grubundaki Çocukların “DDÖ: İşbirliği Davranışları Alt Ölçeği” Öntest Sontest Puanlarının Mann Whitney -U Testi Sonuçları

Gruplar	N	Öntest	Sontest	u	p
		Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı		
Deney Grubu	17	28.42	568.00	41.50	.000
Kontrol Grubu	17	12.57	251.50		

$p<.05$

Tablo 18’de Mann Whitney-U Testi sonucunda, deney ve kontrol gruplarının “DDÖ: İşbirliği Davranışları Alt Ölçeği” sontest puan ortalamaları arasında deney grubu lehine anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir ($p<.05$). Bu sonuç birinci denenceyi doğrulamaktadır.

Denence 2: Drama Temelli Sosyal Beceri Eğitimi’nin uygulandığı deney grubundaki çocuklar ile var olan programın uygulandığı kontrol grubundaki çocukların, DDÖ’nin “Sosyal İlişkiler 1 (Olumlu İlişkileri Sürdürme) Davranışları Alt Ölçeği” sontest puan ortalamaları arasında deney grubu lehine anlamlı bir fark vardır.

Tablo 19:Deney ve Kontrol Grubundaki Çocukların “DDÖ: Sosyal İlişkiler 1 (Olumlu İlişkileri Sürdürme) Davranışları Alt Ölçeği” Öntest Sontest Puanlarının Ortalamaları ve Standart Sapma Değerleri

Gruplar	Uygulama	N	X	Ss
Deney	Öntest	17	36.89	4.69
	Sontest	17	50.85	8.37
Kontrol	Öntest	17	37.51	4.78
	Sontest	17	37.86	4.66

Tablo 19’a bakıldığında deney grubunun “DDÖ: Sosyal İlişkiler 1 (Olumlu İlişkileri Sürdürme) Davranışları Alt Ölçeği” sontest puanlarının ortalamasının ($X=50.85$), kontrol grubunun sontest puanlarının ortalamasından ($X=37.86$) yüksek olduğu anlaşılacaktır.

Tablo 20:Deney ve Kontrol Grubundaki Çocukların “DDÖ: Sosyal İlişkiler 1 (Olumlu İlişkileri Sürdürme) Davranışları Alt Ölçeği” Öntest Sontest Puanlarının Mann Whitney -U Testi Sonuçları

Gruplar	n	Öntest	Sontest	u	P
		Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı		
Deney Grubu	17	29.30	586.00	24.00	.000
Kontrol Grubu	17	11.70	234.99		

$p<.05$

Tablo 20’deki Mann Whitney-U Testi incelendiğinde, öntest puanları kontrol altına alındığında, deney ve kontrol gruplarının “DDÖ: Sosyal İlişkiler 1 (Olumlu İlişkileri Sürdürme) Davranışları Alt Ölçeği” sontest puanlarının ortalamaları arasında deney grubu lehine anlamlı bir farklılığın olduğu görülecektir ($p<.05$). Bu sonuç ikinci denenceyi doğrulamaktadır.

Denence 3: Drama Temelli Sosyal Beceri Eğitimi’nin uygulandığı deney grubundaki çocuklar ile var olan programın uygulandığı kontrol grubundaki çocukların, DDÖ’nin “Sosyal İlişkiler 2 (Grupla İlişkileri Sürdürme) Davranışları Alt Ölçeği” sontest puan ortalamaları arasında deney grubu lehine anlamlı bir fark vardır.

Tablo 21:Deney ve Kontrol Grubundaki Çocukların “DDÖ: Sosyal İlişkiler 2 (Grupla İlişkileri Sürdürme) Davranışları Alt Ölçeği” Öntest Sontest Puan Ortalamaları ve Standart Sapma Değerleri

Gruplar	Uygulama	n	X	Ss
Deney	Öntest	17	37.75	4.68
	Sontest	17	51.80	8.39
Kontrol	Öntest	17	37.57	4.88
	Sontest	17	37.72	4.58

Deney ve kontrol gruplarının Sosyal İlişkiler 2 (Grupla İlişkileri Sürdürme) Davranışları Alt Ölçeği öntest ve sontest puanlarına ilişkin ortalamaların yer aldığı Tablo 21’e baktığımızda deney grubunun sontest puanlarının ortalamasının ($X=51.80$), kontrol grubunun sontest puanlarının ortalamasından ($X=37.72$) daha yüksek olduğu görülecektir.

Tablo 22:Deney ve Kontrol Grubundaki Çocukların “DDÖ: Sosyal İlişkiler 2 (Grupla İlişkileri Sürdürme) Davranışları Alt Ölçeği” Öntest Sontest Puanlarının Mann Whitney -U Testi Sonuçları

Gruplar	N	Öntest	Sontest	u	p
		Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı		
Deney Grubu	17	30.17	603.50	6.50	.000
Kontrol Grubu	17	10.82	216.50		

p<.05

Tablo 22’deki Mann Whitney-U testi sonucunda, deney ve kontrol gruplarının “DDÖ: Sosyal İlişkiler 2 (Olumlu İlişkileri Sürdürme) Davranışları Alt Ölçeği” sontest puan ortalamaları arasında deney grubu lehine anlamlı bir farkın olduğu bulunmuştur (p<.05). Bu sonuç üçüncü denenceyi desteklemektedir.

4.2.Drama Temelli Sosyal Beceri Eğitimi’nin Uygulandığı Deney Grubundaki Çocukların İşbirliği, Sosyal İlişkiler 1 (Olumlu İlişkileri Sürdürme) ve Sosyal İlişkiler 2 (Grupla İlişkileri Sürdürme) Davranışlarına Etkileri İle İlgili Bulgular

Denence 4: Drama Temelli Sosyal Beceri Eğitimi’nin uygulandığı deney grubundaki çocukların, DDÖ’nin “İşbirliği Davranışları Alt Ölçeği” öntest ve sontest puan ortalamaları arasında, sontest puan ortalaması lehine anlamlı bir farklılık vardır.

Tablo 23: Deney Grubundaki Çocukların “DDÖ: İşbirliği Davranışları Alt Ölçeği” Öntest ve Sontest Puanlarının Wilcoxon Testi Sonuçları

<i>İşbirliği Alt Ölçeği</i>	<i>n</i>	<i>Sıra ortalaması</i>	<i>Sıra toplamı</i>	<i>z</i>	<i>p</i>
Öntest	17	.00	.00	-3.52	.000
Sontest	17	8.50	136.00		

p<.05

Deney grubundaki çocuklarının “DDÖ: İşbirliği Davranışları Alt Ölçeği” öntest ve sontest puanlarının anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğine ilişkin Wilcoxon testi sonuçları Tablo 23’te verilmiştir. Analiz sonuçları, araştırmaya katılan çocukların “DDÖ: İşbirliği Alt Ölçeği”nden aldıkları öntest ve sontest puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılığın olduğunu göstermektedir (p<.05). Ortalamalar arasındaki gözlenen bu fark dördüncü denenceyi doğrulamaktadır.

Denence 5: Drama Temelli Sosyal Beceri Eğitimi'nin uygulandığı deney grubundaki çocukların, DDÖ'nin “Sosyal İlişkiler 1 (Olumlu İlişkileri Sürdürme) Davranışları Alt Ölçeği” öntest ve sontest puan ortalamaları arasında, sontest puan ortalaması lehine anlamlı bir farklılık vardır.

Tablo 24: Deney Grubundaki Çocukların “DDÖ: Sosyal İlişkiler 1 (Olumlu İlişkileri Sürdürme) Davranışları Alt Ölçeği” Öntest ve Sontest Puanlarının Wilcoxon Testi Sonuçları

<i>Sosyal İlişkiler 1 Alt Ölçeği</i>	<i>N</i>	<i>Sıra ortalaması</i>	<i>Sıra toplamı</i>	<i>z</i>	<i>p</i>
Öntest	17	.00	.00	-3.74	.001
Sontest	17	9.50	171.00		

$p < .05$

Tablo 24'te, deney grubundaki çocuklarının “DDÖ: Sosyal İlişkiler 1 (Olumlu İlişkileri Sürdürme) Davranışları Alt Ölçeği” öntest ve sontest puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılığın olup olmadığına ilişkin Wilcoxon testi sonuçları verilmiştir. Analiz sonuçları, deney grubundaki çocukların “DDÖ: Sosyal İlişkiler 1 Alt Ölçeği”nden aldıkları öntest ve sontest puanları arasında, sontest puanları lehine anlamlı bir fark olduğunu göstermektedir ($p < .05$). Bu sonuç, beşinci denenceyi desteklemektedir.

Denence 6: Drama Temelli Sosyal Beceri Eğitimi'nin uygulandığı deney grubundaki çocukların, “DDÖ'nin Sosyal İlişkiler 2 (Grupla İlişkileri Sürdürme) Davranışları Alt Ölçeği” öntest ve sontest puan ortalamaları arasında, sontest puan ortalaması lehine anlamlı bir farklılık vardır.

Tablo 25: Deney Grubundaki Çocukların “DDÖ: Sosyal İlişkiler 2 Alt Ölçeği” Öntest ve Sontest Puanlarının Wilcoxon Testi Sonuçları

<i>Sosyal İlişkiler 2 Alt Ölçeği</i>	<i>n</i>	<i>Sıra ortalaması</i>	<i>Sıra toplamı</i>	<i>z</i>	<i>p</i>
Öntest	17	.00	1.00	-3.83	.000
Sontest	17	10.50	210.00		

$p < .05$

Tablo 25 incelediğinde deney grubundaki çocukların, “DDÖ: Sosyal İlişkiler 2 Alt Ölçeği” öntest ve sontest puanlarının anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğine ilişkin Wilcoxon testi sonuçları görülecektir. Wilcoxon testi sonuçlarına göre, deney

grubundaki çocukların, “DDÖ: Sosyal İlişkiler 2 (Grupla İlişkileri Sürdürme) Davranışları Alt Ölçeği”nden aldıkları öntest ve sontest puanları arasında anlamlı bir fark olduğunu göstermektedir ($p<.05$). Ortalamalar arasındaki gözlenen bu farkın sontest puan ortalaması lehine olduğu görülmektedir. Bu sonuç, altıncı denenceyi doğrulamaktadır.

4.3. Var Olan Programdaki Etkinliklerin Uygulandığı Kontrol Grubundaki Çocukların İşbirliği, Sosyal İlişkiler 1 (Olumlu İlişkileri Sürdürme) ve Sosyal İlişkiler 2 (Grupla İlişkilerini Sürdürme) Davranışları İle İlgili Bulgular

Denence 7: Var olan programdaki etkinliklerin uygulandığı kontrol grubundaki çocukların, “DDÖ’nin İşbirliği Alt Ölçeği” öntest ve sontest puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık yoktur.

Kontrol grubunda yer alan çocukların 12 haftalık süre sonunda “DDÖ: İşbirliği Alt Ölçeği” öntest-sontest puanlarının anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğine ilişkin Wilcoxon testi sonuçları Tablo 26’da verilmiştir. Analiz sonuçları, araştırmanın kontrol grubunda yer alan çocukların “DDÖ: İşbirliği Alt Ölçeği”nden aldıkları puanların 12 haftalık süre sonunda anlamlı bir farklılık göstermediğini ortaya koymaktadır ($p>.05$). Bu sonuç, yedinci denenceyi doğrulamaktadır.

Tablo 26:Kontrol Grubundaki Çocukların “DDÖ: İşbirliği Alt Ölçeği” Öntest ve Sontest Puanlarının Wilcoxon Testi Sonuçları

<i>İşbirliği Alt Ölçeği</i>	<i>N</i>	<i>Sıra ortalaması</i>	<i>Sıra toplamı</i>	<i>z</i>	<i>p</i>
Öntest	17	3.00	3.00	-1.18	.061
Sontest	17	4.17	25.00		

$p>.05$

Denence 8: Var olan programdaki etkinliklerin uygulandığı kontrol grubundaki çocukların, “DDÖ’nin Sosyal İlişkiler 1 (Olumlu İlişkileri Sürdürme) Davranışları Alt Ölçeği” öntest ve sontest puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık yoktur.

Tablo 27: Kontrol Grubundaki Çocukların “DDÖ: Sosyal İlişkiler 1 (Olumlu İlişkileri Sürdürme) Davranışları Alt Ölçeği” Öntest ve Sontest Puanlarının Wilcoxon Testi Sonuçları

<i>Sosyal İlişkiler 1 Alt Ölçeği</i>	<i>N</i>	<i>Sıra ortalaması</i>	<i>Sıra toplamı</i>	<i>z</i>	<i>p</i>
Öntest	17	.00	.00	-1.34	.180
Sontest	17	1.50	3.00		

$p > .05$

Kontrol grubundaki çocukların “DDÖ: Sosyal İlişkiler 1 (Olumlu İlişkileri Sürdürme) Davranışları Alt Ölçeği” öntest ve sontest puanlarının anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğine ilişkin Wilcoxon testi sonuçları Tablo 27’de verilmiştir. Analiz sonuçları, araştırmaya katılan çocukların “DDÖ: Sosyal İlişkiler 1 Alt Ölçeği”nden aldıkları öntest ve sontest puanları arasında anlamlı bir farklılığın ($z = -1.34$) olmadığını göstermektedir ($p > .05$). Bu sonuç, sekizinci denenceyi doğrulamaktadır.

Denence 9: Var olan programdaki etkinliklerin uygulandığı kontrol grubundaki çocukların, “DDÖ’nin Sosyal İlişkiler 2 (Grupla İlişkileri Sürdürme) Davranışları Alt Ölçeği” öntest ve sontest puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık yoktur.

Tablo 28: Kontrol Grubundaki Çocukların “DDÖ: Sosyal İlişkiler 2 (Grupla İlişkileri Sürdürme) Davranışları Alt Ölçeği” Öntest ve Sontest Puanlarının Wilcoxon Testi Sonuçları

<i>Sosyal İlişkiler 2 Alt Ölçeği</i>	<i>n</i>	<i>Sıra ortalaması</i>	<i>Sıra toplamı</i>	<i>z</i>	<i>p</i>
Öntest	17	3.00	1.00	-1.76	.078
Sontest	17	3.50	1.40		

$p > .05$

Tablo 28’de, kontrol grubundaki çocukların “DDÖ: Sosyal İlişkiler 2 (Grupla İlişkileri Sürdürme) Davranışları Alt Ölçeği” öntest ve sontest puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılığın olup olmadığına ilişkin Wilcoxon testi sonuçları verilmiştir. Analiz sonuçları, kontrol grubundaki çocukların “DDÖ: Sosyal İlişkiler 2 Alt Ölçeği”nden aldıkları öntest ve sontest puanları arasında, sontest puanları lehine anlamlı bir fark ($z = -1.76$) olmadığını göstermektedir ($p > .05$). Bu sonuç, dokuzuncu denenceyi doğrulamaktadır.

BÖLÜM 5

TARTIŞMA VE YORUM

Araştırmanın bu bölümünde örnekleme oluşturan çocukların, sosyal ilişkiler ve işbirliği davranışlarını etkileyen “Drama Temelli Sosyal Beceri Eğitimi” değişkenine ilişkin denencelere ait bulgular tartışılmış ve yorumlanmıştır. Araştırma ile ilgili bulguların tartışılması ve yorumlanması denencelerin işleniş sırasına uygun olarak yapılmıştır.

Denence 1: Drama Temelli Sosyal Beceri Eğitimi'nin uygulandığı deney grubundaki çocuklar ile var olan programın uygulandığı kontrol grubundaki çocukların, DDÖ'nin “İşbirliği Davranışları Alt Ölçeği” son test puan ortalamaları arasında deney grubu lehine anlamlı bir fark vardır:

Tablo 17’de araştırma örnekleme alınan deney ve kontrol grubundaki 6 yaş çocukların DDÖ: İşbirliği Alt Ölçeği’nden aldıkları son test puan ortalamaları verilmiştir. Bu bulgulardan yola çıkılarak yapılan Mann Whitney U testine göre (Tablo 18), deney ve kontrol grupları arasında, deney grubu lehine anlamlı farklılığın olduğu görülmektedir ($u=41.50$, $p<.05$). Elde edilen bu sonuçlar, son testlerde deney grubundaki çocukların kontrol grubundaki çocuklara göre İşbirliği Davranışları Alt Ölçeği’nde yer alan oyun odasının toplanması, oyun araç-gereçlerinin paylaşılması, sınıftaki etkinliklere katılma, arkadaşlarının haklarına saygı gösterme gibi davranışları daha fazla gösterdiklerini ortaya koymaktadır. Deney grubundaki çocukların işbirliği davranışlarını daha fazla göstermelerinin, bu gruptaki çocuklara Drama Temelli Sosyal Beceri Eğitimi’nin uygulanmasından kaynaklandığı söylenebilir.

Bir grup etkinliği olan drama büyük ölçüde grup içerisindeki işbirliğine bağlıdır. Çocuğun birey olarak öz benliğini güçlendirmesine yardım eder. Drama grubu, grup işbirliği için cesaretlendirir. Çocuğun arkadaşları ile birlikte işbirliği içerisinde hareket etmesi için fırsatlar sağlar. Drama, çocuğun toplumsal yaşama uyumunu, işbirliğinin gerekliliğini, olumlu ilişkiler kurma yollarını, olayları farklı bakış açılarıyla değerlendirme yeteneklerini geliştirmektedir (Ömeroğlu ve ark. 2004, Akt: Cömertpay, 2006:49).

Lawton ve Burk (1995) 3–5 yaş arasındaki çocukların işbirliği, paylaşma, sıra bekleme, yardım etme, empati ve konuşarak sorun çözme becerilerini incelemiştir. Bu davranışların değerlendirilmesi amacıyla testler uygulanmış ve çocuklar doğal oyun

ortamlarında gözlenmiştir. 17 kişilik deney grubundaki çocuklara altı hafta boyunca eğitim verilmiştir. Deney grubu çocuklarından, dramada kullanılan yöntem ve tekniklerden yararlanılarak iki kukla arasında geçen altı farklı sosyal problemle ilgili çözümler üretmeleri istenmiş ve çocukların verdiği cevaplar değerlendirilmiştir. Araştırmadan elde edilen bulgular, deney grubundaki çocukların sosyal davranışları, kontrol grubundaki çocuklara göre daha fazla sergilediklerini göstermiştir.

Karapetian ve O’Leary (1985) okulöncesi dönem çocuklarının paylaşma davranışlarını desteklemek amacıyla yaptıkları araştırmada 60-76 aylar arası toplam 48 çocuk ile çalışmışlardır. Deney grubundaki çocuklara içinde paylaşma davranışının yer aldığı oyunlaştırılmış hikayeler ile ilgili etkinlikler uygulanmış, kontrol grubundaki çocuklara ise var olan programdaki hikayeler anlatılmıştır. Araştırma sonuçları, deney grubundaki çocukların kontrol grubundaki çocuklara göre paylaşma davranışını daha fazla göstermeye başladıklarını ortaya koymuştur (Akt:Uzmen,2001:61). Bu araştırmada Drama Temelli Sosyal Beceri Eğitimi içinde hikaye anlatma, hikayeyi oyunlaştırma ve hikayeyi canlandırma etkinliklerine sıkça yer verilmiştir. Bu etkinlikler sonucunda, çocukların paylaşma davranışlarının geliştiğini gösteren bazı davranışları kazandıkları gözlenmiştir.

Denence 2: Drama Temelli Sosyal Beceri Eğitimi’nin uygulandığı deney grubundaki çocuklar ile var olan programın uygulandığı kontrol grubundaki çocukların, DDÖ’nin “Sosyal İlişkiler 1 (Olumlu İlişkileri Sürdürme) Davranışları Alt Ölçeği” sontest puan ortalamaları arasında deney grubu lehine anlamlı bir fark vardır:

Tablo 20’deki Mann Whitney u testi sonuçlarına bakıldığında, DDÖ: Sosyal İlişkiler 1 (Olumlu İlişkileri Sürdürme) Davranışları Alt Ölçeği sontest puan ortalamalarının deney grubu lehine anlamlı bir farklılık oluşturduğu anlaşılmaktadır ($u=24.00$, $p<.05$). Sosyal İlişkiler 1 Alt Ölçeğinde, etkinliklerde sırasının gelmesini bekleme, arkadaşlarının önerilerini dinleme ve paylaşma, arkadaşlarının sevinç, öfke vb duygularından etkilenecek davranışlarını değiştirme, başkalarına karşı kıskançlık vb davranışlardan sakınma gibi, çocuğun arkadaşlarıyla ve öğretmeniyle olumlu ilişkiler kurabilmesine yönelik maddeler yer almaktadır. Tablo 19’dan elde edilen sonuçlar, deney grubundaki çocukların ($X=50.85$) Sosyal İlişkiler 1 alt ölçeğindeki olumlu ilişkileri sürdürme davranışlarını kazanabilmelerinde, kontrol grubundaki çocuklara ($X=37.86$) göre, daha başarılı olduklarını göstermektedir. Bu kazanımların gerçekleşmesinde, deney grubundaki çocuklara 12 hafta boyunca uygulanan ve

çocuklar arasındaki sosyal ilişkilerin desteklenmesini temel alan drama etkinliklerinin etkisinin büyük olduğu anlaşılmaktadır. Deney grubundaki çocuklara uygulanan bu etkinlikler, çocukların birbirlerini tanımalarına fırsat tanıyan, arkadaşlık ilişkilerinde olumlu örnekler içeren, grupla beraber olmanın önemini kavratılan özelliklere sahiptir. Bu etkinlikler gerçekleştirilirken zaman zaman küçük doğaçlama grupları oluşturularak çocukların, arkadaşlık ilişkilerini olumlu yönde desteklemek amaçlanmıştır.

Uysal (1996), anaokuluna devam eden 5-6 yaş çocuklarında yaratıcı drama çalışmalarının sosyal gelişim alanına etkilerini araştırmıştır. Çalışmada daha önce drama eğitimi almadığı belirlenen 48 çocukla çalışılmıştır. Deney grubuna 12 haftalık yaratıcı drama programı uygulanmıştır. Uygulama öncesi ve sonrasında deney ve kontrol gruplarında yer alan her çocuk için öğretmenler tarafından Portage Erken Çocukluk Dönemi Eğitim Programı Kontrol listesinin 61–72 aylarda sosyal gelişime ait gözlem formu doldurulmuştur. Sonuç olarak, deney grubundaki çocukların arkadaşlarıyla olan ilişkilerinde, dramanın olumlu katkıları sağladığı görülmüştür. Bu araştırmada da sosyal beceri eğitiminin uygulandığı deney grubundaki çocukların arkadaşlarıyla olan sosyal ilişkilerinin, kontrol grubundaki çocuklara göre daha gelişmiş olduğu gözlenmektedir. Bulgulardan elde edilen sonuçlar da Drama Temelli Sosyal Beceri Eğitimi'nin deney grubundaki çocukların arkadaşlarıyla olan ilişkilerinde olumlu katkıları sağladığını göstermektedir.

Denence 3: Drama Temelli Sosyal Beceri Eğitimi'nin uygulandığı deney grubundaki çocuklar ile var olan programın uygulandığı kontrol grubundaki çocukların, DDÖ'nin "Sosyal İlişkiler 2 (Grupla İlişkileri Sürdürme) Davranışları Alt Ölçeği" son test puan ortalamaları arasında deney grubu lehine anlamlı bir fark vardır:

Araştırma örneklemini oluşturan deney ve kontrol gruplarındaki çocukların Sosyal İlişkiler 2 alt ölçeğinden aldıkları son test puan ortalamalarının yer aldığı Tablo 21'e bakıldığında deney grubunun son test puan ortalamasının 51.80, kontrol grubunun son test puan ortalamasının ise 37.72 olduğu görülmektedir. Son test puan ortalamalarından yola çıkılarak yapılan Mann Whitney U testi sonuçlarının yer aldığı Tablo 22'de deney grubu lehine anlamlı bir farklılığın olduğu görülecektir ($u=6.50$, $p<.05$). Bu sonuç, grupla ilişkileri sürdürme davranışlarına yönelik maddelerin yer aldığı Sosyal İlişkiler 2 Alt Ölçeğinden, deney grubundaki çocukların daha yüksek puan aldıklarını göstermektedir. Drama temelli çalışmalar çerçevesinde; oyuncakları paylaşma, grupla çalışma, başkalarıyla ilişkilerini yönetebilme, başkalarının

duygularını anlama ile ilgili yapılan etkinliklerin 6 yaş çocuklarının Sosyal İlişkiler 2 Alt Ölçeğindeki davranışlarının gelişiminde olumlu etkiler yarattığı anlaşılmaktadır. Bu da araştırmanın üçüncü denencesini destekler niteliktedir.

Kramer ve Radey (1997) sosyal beceriyi devamlı hale getirmek için davranışsal yeterlilik, sosyal biliş içerisinde çocuğun yeterliliğini geliştirmek, akranlarıyla ilişkilerinin yüksek ve kaliteli olmasını sağlamak amacıyla 4-6 yaş grubu çocuklar arası kardeşlik ilişkilerini geliştirmek için 7 haftalık bir program hazırlamışlardır. Araştırmanın sonuçları, sosyal beceri eğitimine katılan çocukların hem eğitime katılmadan önceki durumlara göre hem de kontrol grubuna göre çevreleri ile daha iyi ilişkiler kurdukları gözlenmiştir (Akt:Kocayörük, 2000:27,28). Araştırmalardan çıkan sonuçlardan, okulöncesi dönemde sosyal gelişimin desteklenmesinin, çocukların ileri yıllardaki yaşamlarını olumlu yönde etkileyeceği anlaşılmaktadır.

Okulöncesinde çocukların sosyal gelişimlerinin büyük bir bölümünü oluşturan grupla iç içe olma, toplumsal kuralları öğrenme, sorumluk bilincini kazanma, arkadaşlarıyla işbirliği yapma, başkalarının duygularını anlama vb. davranışların kazandırılmasında eğitimde drama tekniğinin etkili olduğu yapılan araştırmalarla desteklenmektedir. Metin (1999), okulöncesi eğitim kurumun devam eden 5-6 yaş çocuklarının sosyal-duygusal gelişimlerine dramının etkisinin incelemek amacıyla bir araştırma yapmıştır. Deneysel nitelikte olan bu araştırmada deney ve kontrol gruplarının Marmara Gelişim Envanteri Sosyal-Duygusal Gelişim alt boyutundaki sontest puanları karşılaştırılmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgular deney grubu ve kontrol grubu arasında deney grubu lehine anlamlı bir farklılaşmanın olduğunu, drama çalışmalarının çocukların sosyal ilişkilerini olumlu yönde desteklediğini ortaya koymaktadır. Metin'in araştırmasından elde edilen bulguların, bu araştırmadan elde edilen bulguları destekler nitelikte olduğu söylenebilir.

Denence 4. Drama Temelli Sosyal Beceri Eğitimi'nin uygulandığı deney grubundaki çocukların, DDÖ'nin "İşbirliği Alt Ölçeği" öntest ve sontest puan ortalamaları arasında, sontest puanları lehine anlamlı bir farklılık vardır:

Tablo 17 incelendiğinde, deney grubundaki çocukların DDÖ: İşbirliği Alt Ölçeği'nden aldıkları öntest puan ortalamasının $X=37.79$, sontest puan ortalamasının ise $X=51.86$ olduğu görülmektedir. Öntest ve sontest puanları arasında anlamlı bir farklılaşmanın olup olmadığı Tablo 23'teki Wilcoxon Testi ile görülmektedir ($z=-3.52$, $p<.05$). Bu sonuç, deney grubu çocuklarının DDÖ; İşbirliği Alt Ölçeği öntest ve sontest puanları arasında önemli derecede farklılıklar olduğunu göstermektedir. Bu sonuca

göre, Drama Temelli Sosyal Beceri Eğitimi'nin deney grubundaki çocukların, oyuncularını arkadaşlarıyla paylaşma, oyun odasını toplamada yardımcı olma, alınan kararlara uyma, grupla başlatılan bir işi sonuna kadar götürme gibi işbirliğine yönelik davranışlarını geliştirmede etkili olduğu söylenebilir ($p<.05$).

Denence 5. Drama Temelli Sosyal Beceri Eğitimi'nin uygulandığı deney grubundaki çocukların, DDÖ'nin “Sosyal İlişkiler 1 (Olumlu İlişkileri Sürdürme) Davranışları Alt Ölçeği” öntest ve sontest puan ortalaması arasında, sontest puan ortalaması lehine anlamlı bir farklılık vardır:

Deney grubundaki çocuklarının DDÖ: Sosyal İlişkiler 1 (Olumlu İlişkileri Sürdürme) Davranışları Alt Ölçeği'nden aldıkları öntest ($X=36.89$) ve sontest ($X=50.85$) puan ortalamalarının yer aldığı Tablo 19'a bakıldığında sontest puan ortalamasının öntest puan ortalamasından daha yüksek olduğu görülmektedir. Tablo 24 incelendiğinde ise, bu puan ortalamaları sonucunda yapılan Wilcoxon testi sonucunda öntest ve sontest puan ortalamaları arasında sontest puan ortalamaları lehine anlamlı derecede farklılıklar olduğu anlaşılacaktır. Araştırma kapsamına alınan deney grubundaki çocuklara 12 hafta boyunca deney grubu çocuklarına uygulanan Drama Temelli Sosyal Beceri Eğitimi içerisinde sıra bekleme, başkalarının öneri ve isteklerini dikkate alma, kıskançlıktan sakınma gibi davranışların gelişmesine yardımcı olan etkinlikler yer almaktadır. Bu etkinlikler, herkesin fikirlerini rahatlıkla açıklayabildiği paylaşım ve tartışma etkinlikleri, sosyal ilişkiler davranışlarını içeren doğaçlama çalışmaları, farklı durumlarda sıra beklemenin canlandırıldığı donuk imge çalışmaları şeklinde gerçekleştirilmiştir. Böylelikle çocukların, olumlu ilişkiler kurmaları ve bu ilişkileri sürdürmeleri desteklenmiştir ($z=-3.74$, $p<.05$). Eğitim sonucunda elde edilen bulgulardan deney grubundaki çocukların bu bölümde bulunan davranışları göstermede bir ilerleme kaydettikleri söylenebilir.

Denence 6. Drama Temelli Sosyal Beceri Eğitimi'nin uygulandığı deney grubundaki çocukların, “DDÖ'nin Sosyal İlişkiler 2 (Grupla İlişkileri Sürdürme) Davranışları Alt Ölçeği” öntest ve sontest puan ortalamaları arasında, sontest puan ortalaması lehine anlamlı bir farklılık vardır:

Tablo 21'e bakıldığında deney grubundaki çocukların Sosyal İlişkiler 2 (Olumlu İlişkileri Sürdürme) Davranışları Alt Ölçeği öntestinden $X= 37.75$, sontestinden $X=51.80$ puan ortalamaları aldıkları anlaşılmaktadır. Öntest ve sontest puan ortalamaları arasında, sontest puan ortalamaları lehine anlamlı bir farklılaşmanın olduğunu gösteren Wilcoxon Testi sonuçları Tablo 25'te verilmiştir ($z=-3.83$, $p<.05$).

Bu durum, deney grubundaki çocuklara uygulanan Drama Temelli Sosyal Beceri Eğitimi'nin sosyal ilişkilerden, grupla ilişkilerini sürdürme davranışlarını geliştirmede önemli derecede etkili olduğunu göstermektedir. Okulöncesi dönemde arkadaşlarıyla sosyal ilişkilerinde olumlu davranışlar gösteren çocukların, grup etkinliklerine kendiliğinden katıldıkları, grupla birlikte olmaktan çok hoşlandıkları, arkadaşlarıyla yardımlaştıkları, grup içinde girişken oldukları bilinmektedir. Dolayısıyla sosyal ilişkilerden grupla ilişkileri başlatma ve sürdürme davranışlarına yönelik uygulanan doğaçlama, ısınma çalışmaları, donuk imge, dramatizasyon vb. Drama Temelli Sosyal Beceri Eğitimi'nin, çocukların bu davranışlarında olumlu yönde bir gelişme sağladığı söylenebilir ($p < .05$).

Denence 7. Var olan programdaki etkinliklerin uygulandığı kontrol grubundaki çocukların, “DDÖ'nin İşbirliği Alt Ölçeği” öntest ve sontest puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık yoktur:

Tablo 17'de kontrol grubu çocuklarının DDÖ: İşbirliği Alt Ölçeğinden aldıkları öntest ($X=37.50$) ve sontest ($X=37.86$) puan ortalamaları yer almaktadır. Wilcoxon Testi sonuçlarının yer aldığı Tablo 26'ya bakıldığında da, öntest ve sontest puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılığın olmadığı görülmektedir ($z=-1.18$, $p > .05$). Bu bulgulardan, var olan programdaki etkinliklerin kontrol grubundaki çocukların işbirliği davranışlarına önemli derecede bir etki yaratmadığı sonucu çıkarılabilir.

Denence 8. Var olan programdaki etkinliklerin uygulandığı kontrol grubundaki çocukların, “DDÖ'nin Sosyal İlişkiler 1 (Olumlu İlişkileri Sürdürme) Davranışları Alt Ölçeği” öntest ve sontest puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık yoktur:

Kontrol grubundaki çocukların, DDÖ: Sosyal İlişkiler 1 Davranışları Alt Ölçeğinden aldıkları öntest ($X=37.51$) ve sontest puan ($X=37.86$) ortalamaları incelendiğinde, sontest puanları lehine anlamlı bir farklılığın olmadığı anlaşılacaktır. Tablo 27'deki Wilcoxon Testi sonuçları da öntest ve sontest puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılığın olmadığını göstermektedir ($z=-1.34$, $p > .05$).

Denence 9. Var olan programdaki etkinliklerin uygulandığı kontrol grubundaki çocukların, “DDÖ'nin Sosyal İlişkiler 2 (Grupla İlişkileri Sürdürme Davranışları) Alt Ölçeği” öntest ve sontest puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık yoktur:

Tablo 21'e bakıldığında, kontrol grubundaki çocukların DDÖ; Sosyal İlişkiler 2 Alt Ölçeği öntest puan ortalamasının $X=37.57$ ve sontest puan ortalamasının $X=37.72$

olduğu görülecektir. Tablo 28'deki Wilcoxon Testi sonuçları incelendiğinde de öntest ve sontest puan ortalamaları arasında, sontest puan ortalamaları lehine anlamlı bir farklılaşmanın olmadığı anlaşılacaktır ($z=-1.76$, $p>.05$). Buna göre, kontrol grubundaki çocukların sosyal ilişkilerden grupla ilişkileri sürdürme davranışlarında önemli bir gelişme olmadığı söylenebilir.

Görülüyor ki 12 haftanın ardından deney grubunun sontest puanları yükselmiş, ancak kontrol grubunun puanlarında önemli bir yükselme görülmemiştir. Deney grubunda, sosyal ilişkiler ve işbirliği davranışlarında gözlenen bu ilerlemenin, destekleyici olarak uygulanan eğitimde Drama Temelli Sosyal Beceri Eğitimi'nden kaynaklandığı söylenebilir. Kontrol grubunda ise, var olan programdaki etkinlikler hiçbir değişikliğe uğramadan gerçekleştirildiği için, bu gruptaki çocukların sosyal ilişkiler ve işbirliği davranışlarında çok önemli gelişmelerin gerçekleşmediği anlaşılmaktadır.

5-6 yaş dönemleri gerek gelişimsel özellikler, gerek kurumsal eğitim ve gerekse aile ortamı açısından çocuğun hayatında çok önemli etkiler ve değişmelerin yaşandığı bir süreci kapsar. Sosyal gelişim alanında yaşanan değişimler de en az zihinsel ve dil gelişimi alanlarındaki değişimler kadar önemlidir. Bu dönemdeki kazanımlar, daha sonraki yaş dönemlerine de yansımaktadır. Ayrıca sosyal gelişimin, kişiliğin şekillenmesinde de rol oynadığı, görülmektedir. Kişilik gelişiminde okulöncesi dönemin ne kadar etkili olduğu düşünülürse, bu dönemde verilecek eğitimin de çocuğun hayatını nasıl etkileyeceği anlaşılacaktır. Özellikle bu dönemde verilecek kurumsal eğitimin etkili olabilmesi için kullanılacak öğretim yöntemlerinin bu yaş dönemine uygun ve amaca ulaştırıcı nitelikler taşıması son derece önemlidir (Metin,1999:95).

Eğitimde drama etkinliklerinin, 6 yaş döneminin gelişim özellikleri ve okulöncesi eğitiminin amaç ve kazanımlarına ulaşması açısından çok önemli bir yöntem olduğu söylenebilir. Dolayısıyla bu araştırmadan elde edilen sonuç, eğitimde dramının çocukların sosyal ilişkiler ve işbirliği davranışlarının gelişiminde, eğitimcilerin özellikle tercih etmeleri gereken eğitim tekniklerinin başında gelmesi gerektiğini bir kez daha vurgulamaktadır.

BÖLÜM 6

SONUÇLAR VE ÖNERİLER

Bu bölümde, araştırma sonucunda elde edilen bulgulara dayalı olarak ulaşılan sonuç ve önerilere yer verilmiştir. Ulaşılan genel sonuçlar, araştırmanın “Drama Temelli Sosyal Beceri Eğitimi” değişkeninin deney grubu çocuklarının sosyal ilişkiler ve işbirliği ile ilgili davranışları kazanmasında etkili olup olmadığına göre ele alınmıştır.

6.1. SONUÇLAR

Araştırmanın sonucunda elde edilen bulgulardan ulaşılan sonuçlar aşağıda yer almaktadır:

- Araştırmanın sonuçlarından “Drama Temelli Sosyal Beceri Eğitimi”nin uygulandığı deney grubundaki çocuklar ile var olan programdaki etkinliklerin uygulandığı kontrol grubundaki çocukların “DDÖ: İşbirliği Alt Ölçeği” son test puan ortalamaları arasında deney grubu lehine anlamlı düzeyde bir farkın olduğu anlaşılmaktadır ($p < .05$). Bulgular, deney grubu çocuklarının “DDÖ: İşbirliği Alt Ölçeği” son test puan ortalamasının ($X = 51.86$), kontrol grubu çocuklarının son test puan ortalamasından ($X = 37.86$) daha yüksek olduğunu göstermektedir.
- “DDÖ: Sosyal İlişkiler 1 (Olumlu İlişkileri Sürdürme) Davranışları Alt Ölçeği”ne ilişkin sonuçlara bakıldığında, deney grubu çocuklarının son test puan ortalamasının ($X = 50.85$), kontrol grubu çocuklarının son test puan ortalamasından ($X = 37.86$) daha yüksek olduğu görülmektedir. Drama Temelli Sosyal Beceri Eğitimi’nin uygulandığı deney grubu çocukları ile var olan programın uygulandığı kontrol grubundaki çocukların, “DDÖ: Sosyal İlişkiler 1 (Olumlu İlişkileri Sürdürme) Davranışları Alt Ölçeği” son test puan ortalamaları arasında deney grubu lehine anlamlı düzeyde bir fark vardır ($p < .05$).
- Araştırmadan elde edilen bulgular, deney grubu çocuklarının “DDÖ: Sosyal İlişkiler 2 (Grupla İlişkileri Sürdürme) Davranışları Alt Ölçeği” son test puan ortalamasının ($X = 51.80$), kontrol grubu çocuklarının son test puan ortalamasından ($X = 37.72$) daha yüksek olduğunu göstermektedir. Drama Temelli Sosyal Beceri Eğitimi’nin uygulandığı deney grubu çocukları ile var olan programdaki etkinliklerin uygulandığı kontrol grubundaki çocukların, “DDÖ: Sosyal İlişkiler 2

(Grupla İlişkileri Sürdürme) Davranışları Alt Ölçeği” sontest puan ortalamaları arasında deney grubu lehine önemli düzeyde bir fark vardır ($p < .05$).

- Araştırmanın sonuçlarından Drama Temelli Sosyal Beceri Eğitimi’nin uygulandığı deney grubundaki çocukların, DDÖ’nin “İşbirliği Alt Ölçeği” öntest ve sontest puan ortalamaları arasında, anlamlı bir farklılığın olduğu anlaşılmaktadır ($p < .05$).
- Araştırmanın bulgularına bakıldığında, Drama Temelli Sosyal Beceri Eğitimi’nin uygulandığı deney grubundaki çocukların, DDÖ’nin “Sosyal İlişkiler 1 (Olumlu İlişkileri Sürdürme) Davranışları Alt Ölçeği” öntest ve sontest puan ortalamaları arasında, sontest puan ortalaması lehine anlamlı bir farklılığın önemli olduğu görülmektedir ($p < .05$).
- Araştırmanın bulguları, Drama Temelli Sosyal Beceri Eğitimi’nin uygulandığı deney grubundaki çocukların, “DDÖ: Sosyal İlişkiler 2 (Grupla İlişkileri Sürdürme) Davranışları Alt Ölçeği” öntest ve sontest puan ortalamaları arasında, sontest puan ortalaması lehine anlamlı bir farklılığın olduğunu ortaya koymaktadır ($p < .05$).
- Yapılan analiz sonuçlarından, var olan programdaki etkinliklerin uygulandığı kontrol grubundaki çocukların, “DDÖ: İşbirliği Alt Ölçeği” öntest ve sontest puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılığın olmadığı anlaşılmaktadır ($p > .05$).
- “DDÖ: Sosyal İlişkiler 1 (Olumlu İlişkileri Sürdürme) Davranışları Alt Ölçeği”ne ilişkin sonuçlara bakıldığında, var olan programdaki etkinliklerin uygulandığı kontrol grubundaki çocukların, öntest ve sontest puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılığın olmadığı görülmektedir ($p > .05$).
- Araştırmadan elde edilen bir diğer sonuç da, var olan programdaki etkinliklerin uygulandığı kontrol grubundaki çocukların, “DDÖ: Sosyal İlişkiler 2 (Grupla İlişkileri Sürdürme) Davranışları Alt Ölçeği” öntest ve sontest puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılığın olmadığını göstermektedir ($p > .05$).

6.2.ÖNERİLER

Bu araştırmada yer alan, Drama Temelli Sosyal Beceri Eğitimi’nin okulöncesi dönem çocuklarının sosyal ilişkiler ve işbirliği davranışlarını kazanmalarını açısından diğer araştırmacılara örnek teşkil edeceği düşünülmektedir. Bu bölümde, dramının 6 yaş grubu çocuklarının sosyal ilişkiler ve işbirliği davranışlarını kazanmalarını desteklemede daha etkili bir yöntem olarak kullanılabilmesi için yapılacak araştırmalara ve uygulamalara yönelik önerilere yer verilmiştir.

6.2.1.Yapılacak Araştırmalara Yönelik Öneriler

Elde edilen sonuçlardan yola çıkarak gerçekleştirilecek yeni çalışmalar için şunlar önerilebilir:

- Drama Temelli Sosyal Beceri Eğitimi, sadece 6 yaş grubu çocukları üzerinde uygulanmıştır. Benzer çalışmaların, anaokullarında eğitim gören 4–5 yaş grubu çocukları üzerinde de yapılması yararlı olabilir.
- Bu araştırma okul öncesi eğitimine devam eden 6 yaş çocukları üzerinde yapılmıştır. İleride yapılacak araştırmalarda çalışma grubu olarak anaokuluna gitmeyen 6 yaşındaki çocuklar alınabilir.
- Yapılacak yeni araştırmalarda uygulanacak Drama Temelli Sosyal Beceri Eğitimi'nin, etkililiğinin değerlendirilebilmesi için uygulamadan birkaç ay sonra düzenli gözlemlerle tekrar ölçümler yapılabilir.
- Drama Temelli Sosyal Beceri Eğitimi'nin uygulandığı gruptaki çocuklar takip edilerek, bu etkinliklerin onların ileri yıllardaki sosyal ilişkiler ve işbirliği davranışlarını nasıl etkilediğini ortaya koymak amacıyla izleme araştırması yapılabilir.

6.2.2.Uygulamaya Yönelik Öneriler

- Bu araştırmada, Drama Temelli Sosyal Beceri Eğitimi uygulanırken, çocukların bulunduğu ortamın sessiz olmasına ve ortamda çok fazla materyal bulunmamasına önem verilmeye çalışılmalıdır. Çünkü okul öncesi çocuklarının dikkat süreleri çok kısadır. Bundan yola çıkarak, ortamın sessiz olmasına, fazla materyallerin kaldırılmasına özen gösterilmelidir.
- Drama Temelli Sosyal Beceri Eğitimi uygulanırken, sergilenen doğaçlama çalışmalarının hazırlık sürecinde, grupların birbirlerinden etkilenmemeleri için eğitiminin çocuklara rehber olması ve yaratıcı fikirleri desteklemesi gerekmektedir.
- Deney grubundaki çocuklara Drama Temelli Sosyal Beceri Eğitimi uygulanırken, eğitiminin yanında bir yardımcının olması, bu etkinliklerin daha kısa sürede gerçekleşmesini ve çocukların dikkatlerinin dağılmasının önüne geçilmesini sağlayacaktır.
- Çalışma sırasında eğitimci tarafından, Drama Temelli Sosyal Beceri Eğitimi ile ilgili verilen yönergeler çocukların seviyelerine uygun, basit ve kısa cümleler

halinde olmalıdır. Bu şekilde verilen yönergeleri çocuklar çok daha kolay anlayacağından, etkinlikler daha sorunsuz bir şekilde gerçekleşecektir.

- Sosyal gelişimin hızlı olduğu okulöncesi dönemde eğitimci, sosyal ilişkiler ve işbirliği davranışlarının kazanılmasının çocuğun sosyalleşmesini etkilediğini dikkate alarak sosyal gelişim ile ilgili çalışmalara günlük plan içerisinde daha fazla yer verebilir. Ancak eğitimci, sosyal ilişkiler ve işbirliği ilgili davranışlarının gelişimini desteklerken, çocukların bu davranışları öğrenebilmelerinde etkili olan yöntem ve teknikleri de çok dikkatli seçmelidir. Hiç şüphesiz çocukların bu davranışları kazanabilmelerine yardımcı olan yöntem ve tekniklerin başında oyunla öğrenme ve drama ile öğrenme yöntem ve teknikleri gelmektedir. Çünkü bu yaş çocukları oyunlaştırılarak verilen etkinlikleri yapmada daha istekli davrandıkları için verilmek istenen mesajları da çok daha iyi anlayıp öğrenebileceklerdir.
- Sosyal davranış ve alışkanlıklardaki süreklilik ve tutarlılığın sağlanabilmesi ve çocuğun gelişim özellikleri, ilgi ve gereksinimleri hakkında aileleri bilinçlendirebilmek için, anne-baba eğitim programları yaygınlaştırılmalıdır. Özellikle sosyoekonomik yönden geri olan bölgelerde, yaygınlaştırma çalışmalarına öncelik verilebilir.
- Bu çalışma sadece sınıf ortamındaki Drama Temelli Sosyal Beceri Eğitimi ile sınırlıdır. Çalışma, çocuğun okul dışındaki sosyal yaşamı tanıyabilmesi ve sosyal davranışları yaşayarak kazanabilmesi için, sınıf ortamı dışındaki etkinliklerle de desteklenmelidir. Böylelikle, değişik ortamlara inceleme gezileri vb. etkinlikler düzenleyerek çocuklara gözlemlene ve deneyim kazanma olanağı yaratılabilir.

KAYNAKÇA

- Acay,S., Uşaklıgil,I. ve Tercanlı, C.(2004) *CD’li Çocuk Ezgileri*, Morpa Yayınları:İstanbul.
- Adıgüzel, Ö. (1993) *Oyun ve Yaratıcı Drama İlişkisi*, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi: Ankara.
- Akar, R. (2000) *Temel Eğitimin İkinci Aşamasında Drama Yöntemi İle Türkçe Öğretimi:Dorothy Heathcote’un “Uzman Rolü Yaklaşımı”*, Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı: Adana.
- Akar Vural, R. (2006) *“Bertolt Brecht’ in Öğretici Oyunlarının “Eğitimde Drama” Ve “Sahneleme” Yöntemleri Temelinde Hazırlanan İki Farklı Programın Ortaöğretim Hazırlık Sınıfı Öğrencilerinin Eleştirel Düşünmeye Yönelik Tutumlarına Etkisi”*, Doktora Tezi, Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı: Adana.
- Akbaş, S. (2005) *Okulöncesi Eğitime Devam Eden 6 Yaş Grubu Çocukların Sosyal Problem Çözme Becerilerinin İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversite Sağlık Bilimleri Enstitüsü: Ankara.
- Akfırat, F.(2004) *Yaratıcı Dramanın İşitme Engellilerin Sosyal Becerilerinin Gelişimine Etkisi*, Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Eğitim Anabilim Dalı: Ankara.
- Akın, M. (1993) *Farklı Sosyo-Ekonomik Düzeylerdeki İlkokul Üçüncü Sınıf Öğrencilerinin Sosyalleşme Düzeylerine Yaratıcı Drama Eğitiminin Etkisi*, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim Dalı: Ankara.
- Akkök, F. (1999) *İlköğretimde Sosyal Becerilerin Geliştirilmesi, İkinci Basım*, Özgür Yayınları:İstanbul.

- Akman, B. ve Gülay, H. (2004) “Okul Öncesi Dönemde Sosyal Beceriler”, *Yaşadıkça Eğitim Dergisi*, s.82, ss. 15-17, Golden Ofset: İstanbul.
- Anlıak, Ş. ve Dinçer, Ç. (2005) “Okulöncesi Dönemde Kişiler Arası Bilişsel Problem Çözme Becerilerinin Geliştirilmesi”, *Eğitim Araştırmaları Dergisi*, s.20, ss.122-134Anı Yayıncılık:Ankara.
- Aral, N, Baran, G., Alisinanoğlu, F., Aktaş, Y., Başar, F. ve Köksal, A. (1999) “Beş-Altı Yaş Grubu Çocuklarda Yaratıcı Drama Eğitiminin Alıcı Dil Gelişimine Etkisi”, *Çağdaş Drama Derneği Bülteni*, (3,4),ss.10-13: Ankara.
- Aral, N., Kandır, A., Can, M. (2000) *Drama*, YA-PA Yayıncılık: İstanbul.
- Arı, R. ve Çağdaş, A. (1999) “6 Yaş Çocuklarında Davranış Derecelendirme Ölçeği”, *4.Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi Bildirileri*, 4.Eskişehir Eğitim Fakültesi Yayınları, ss. 88-91:Eskişehir.
- Aşkın, M. (1986) “Sosyal Öğrenme Kuramı Açısından Olumlu ve Olumsuz Sosyal Davranışlar”, *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, c.1, s.1, ss.15-26i:Bursa.
- Atay, M. (2005) *Çocukluk Döneminde Gelişim*, Kök Yayıncılık: Ankara.
- Atılgan, G. (2001) *Okulöncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden ve Etmeyen İlköğretim 1. Kademe ve 1. Devre Öğrencilerinin Sosyal Beceri Özelliklerinin Karşılaştırılması*, Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Ana Bilim Dalı: Konya.
- Atlı, Ç. (2006) *Okulöncesi Eğitimi Alan 6 Yaş Çocuklarının Sosyal İlişkileri Anlamlandırmasının İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü: Ankara.
- Avcıoğlu, H. (2005) *Etkinliklerle Sosyal Beceri Öğretimi*, Kök Yayıncılık: Ankara.

- Bacanlı, H. ve Erdoğan, Filiz, E. (2003) *Matson Çocuklarda Sosyal Becerileri Değerlendirme Ölçeğinin (MESSY) Türkçe'ye Uyarlanması*, Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri (KUYEB), Uluslar arası ve Hakemli Eğitim Bilimleri Dergisi, 3(2), ss. 351-379.
- Bacanlı, H. (2005) *Sosyal Beceri Eğitimi*, Nobel Yayıncılık: Ankara.
- Baran, G. ve Çimen, S (2001). “Anaokuluna Devan Eden Beş-Altı Yaş Çocuklarında Psiko-Sosyal Gelişimin İncelenmesi, *Çağdaş Eğitim Dergisi*, s: 280, ss.36-44:Ankara.
- Başaran, İ.E. (1978) *Eğitim Psikolojisi*, 5. Baskı, Pars Matbaası.:Ankara.
- Bayhan, S.P. ve Artan İ.(2005) *Çocuk Gelişimi ve Eğitimi*, Morpa Kültür Yayınları: İstanbul.
- Baykan, S.ve Turla, A.(1994) *Okul Öncesi Eğitimde İlke ve Yöntemler*, Gazi Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi Yayınları: Ankara.
- Bernstein, G.S. (1982) *Research Issues In Training Interpersonal Skills For Mentally Retarded. Education and Training Of The Mentally Retarded*, February.
- Bowell, P. and Heap,B. (2001) *Planning Process Drama*, David Fulton Publishers:London.
- Brown, V. and Pleydell S. (1999) *The Dramatic Difference- Drama in the Preschool and Kindergarten Classroom*, Heinemann Portsmouth: NH,USA.
- Brewer, Jo A. (2001) *Early Childhood Education Preschool Through Primary Grades*,University Of Massachusetts, A Pearson Edeucation Company: USA.
- Carlyon, W.D. (1997) *Attribution Retraining: Implications For Its Integration Into Prescriptive Social Skills Training*, School Psychology Rewiew. Vol: 26, Issue:1.

- Cohen, D. (1993) *The Development of Play*, Routledge:London and New York.
- Cömertpay, B.(2006) *Dramanın 5–6 Yaş Grubu Çocuklarının Dil Edinimine Etkisi*, Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Okul Öncesi Eğitimi Ana Bilim Dalı: Adana.
- Cömert, D. (2005) *Erken Çocukluk Döneminde Parmak Oyunları*, Kök Yayıncılık: Ankara.
- Çağdaş, A.(2000) “Okulöncesi Eğitimde Sosyal Gelişimi Ölçmede Gözlem Formları”, *Selçuk Üniversitesi Anaokulu/Anasınıfı Öğretmen El Kitabı*, YA-PA Yayınları: İstanbul.
- Çağdaş, A. ve Seçer, Z. (2002) *Çocuk ve Ergende Sosyal ve Ahlak Gelişimi*, Nobel Yayınları: Ankara.
- Çetin, F.,Bilbay, A.A., Kaymak A.D. (2003) *Araştırmadan Uygulamaya Sosyal Beceriler*, Epsilon Yayıncılık: İstanbul.
- Çifçi, İ.(2001) *Zihinsel Engelli Bireyler İçin Hazırlanan Bilişsel Süreç Yaklaşımına Dayalı Sosyal Beceri Programının Etkililiğinin İncelenmesi*, Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Eğitim Ana Bilim Dalı: Ankara.
- Çifçi, İ. ve Sucuoğlu, B. (2004) *Bilişsel Süreç Yaklaşımıyla Sosyal Beceri Öğretimi*, Kök Yayıncılık: Ankara.
- Dalbudak, Z.(2006) *Anaokulu Öğretmenlerinin Drama Etkinliklerini Kullanmaları Üzerine Bir Araştırma*, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Ev Ekonomisi Anabilim Dalı: Ankara.
- Davidson, J. (1996) *Emergent Literacy and Dramatic Play in Early Education*, Delmar Publishers:USA.

- Digest, E. ED469926 2002-11-00 *Dramatic Activities in Language Arts Classrooms: Resource Summary*. www.eric.ed.gov
- Dinç, B. (2002) *Okulöncesi Eğitimin 4-5 Yaş Çocuğunun Sosyal Gelişimine Etkileri Konusunda Öğretmen Görüşleri*, Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü: Eskişehir.
- Dinçer, Ç. ve Güneysu, S.(1995) “Okulöncesi Dönemde Problem Çözme”, *Yaşadıkça Eğitim Dergisi*, s.41, ss.2-7, Kültür Koleji Yayınları: İstanbul.
- Dirim, A.(2002) *Okulöncesi Eğitiminde Yaratıcı Drama*, Esin Yayınevi: İstanbul.
- Earl, A. (1997) “Müze Pedagojisi İngiltere’de Nasıl Gelişti? Tarih Konuşan Drama” (Çev. T. Sağlam), *Drama, Maske, Müze. 6. Uluslararası Eğitimde Drama Semineri*,ss.134: Ankara.
- Einarscottir, J.(1996) *Dramatic Play and Prind. Childhood Education*, International. Focussure: USA.
- Eliason, C. and Jenkins, L.(1999) *A Practical Guide To Early Childhood Curriculum*, Merrill an Imprint of Prentice Hall, Sixth Edition: Colombus,Ohio.
- Erden, M. ve Akman, Y. (2001) *Gelişim ve Öğrenme*, Arkadaş Yayınevi: Ankara.
- Ergil, D. (1987) *Toplum ve İnsan*, Turhan Kitabevi: Ankara.
- Erhan, T.(2000) *İlköğretimde Hayat Bilgisi Dersinin Drama İle Verilmesinin Dersin Öğrenilmesine ve Çocukların Benlik Kavramlarına Etkisinin İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi: Ankara.
- Farris, J. P. (2001) *Elementary&Middle School Social Studies An Interdisciplinary Instructional Approach*, Mc Graw Hill:USA.

- Genç, Ş. ve Senemoğlu, N. (1999) *Okul Öncesi Eğitim İlköğretimde Etkili Öğretme ve Öğrenme El Kitabı*, Modül.12, MEB Basımevi: İstanbul.
- Genç, S. Z. (2005) *İlköğretimde Sosyal Becerilerin Gerçekleşme Düzeyinin Belirlenmesi Üzerine Bir Araştırma*, Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Yayınları, c. 13, s.1, ss.41-54:Erzurum.
- Gönen, M. ve Dalkılıç, U.N. (2000) *Çocuk Eğitiminde Drama*, Kök Yayıncılık: İstanbul.
- Gresham, F.M. and Elliot, S.N.(1987) *The Relationship Between Adaptive Behaviour and Social Skills: Issues in Definition and Assessment. The Journal of Special Education*, c.21(9),ss.167-181.
- Griffin, S.(1998) *Conversation Seed:Pollution Awareness, Day Care and Early Education*, v.16, n.3, p.28-29.
- Gülay, H.(2004) *Korunmaya Muhtaç Çocuklarla Ailesi İle Yaşayan 6 Yaş Çocuklarının Sosyal Becerilerinin Karşılaştırılması*, Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü: Ankara.
- Güneysu, S.(1991) “Eğitimde Drama”, *Ya-Pa 7. Okul Öncesi Eğitimin Yaygınlaştırılması Semineri*, ss.84-87, Ya-Pa Yayıncılık: İstanbul.
- Güven, G.(2001) *Okulöncesi Eğitimde Drama Liderlerinin Anaokulu Öğretmenlerinin ve Anne Babaların Eğitimde Drama Çalışmaları Hakkında Görüşleri*, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi: Ankara.
- Haktanır, G. ve Başer, İ. (1997) “Yaratıcı Drama ve Oyunla Eğitim Uygulamaları”. *Okulöncesi Eğitim Sempozyumu*, ss.105-114: Ankara.
- Hasdemir, A.(2005) *Sosyal Beceri Eğitiminin Lise Öğrencilerinin Utangaçlık Düzeylerine Etkisi*, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri

Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Psikolojik Danışma ve Rehberlik Programı: Ankara.

Heathcode, D.(1971) *Drama in Education:Subject or System*”, in *Drama Theatre in Education*, Ed.by.Dodd.N., Hickson.,W.,Heinemann Educational Boks: London .

Heing, R.(1993) *Creative Drama For The Classroom Teacher*, Fourth Edition.A Pearson Education Company: NJ.

Hornbrook, D. (1991) *Education in Drama*, The Falmer Pres:London.

Isenberg, J. P. Jalonga R. M. (1993) *Creative Expression And Play In The Early Childhood, Curriculum*, Macmillian Publishing Company: USA.

Jackman, H.L.(2005). “Early Education Curriculum”. Thomson Delmar Learning: USA.

Kağıtçıbaşı, Ç. (1999) *Yeni İnsan ve İnsanlar*, 10.Bas., Evrim Yay.: İstanbul.

Kalkancı, A. (1991) *Dramatizasyon Yönteminin Okul Öncesi Eğitiminde Kullanımı*, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü: Ankara.

Karadağ, A. (2004) *Dramatizasyon Öyküleri, Kostümleri ve Aksesuarları*, Kök Yayıncılık: Ankara.

Karadağ, A.(2005) *Okulöncesinde Dramatik Etkinlikler*, Kök Yayıncılık: Ankara.

Karadağ, E. ve Çalışkan, N. (2005) *Kuramdan Uygulamaya İlköğretimde Drama*, Anı Yayıncılık: Ankara.

Karakelle, S.(2005) “Öğretmenlerin Etkili Öğretmen Tanımlarının Etkili Öğretmenlik Boyutlarına Göre İncelenmesi”, *Eğitim ve Bilim Dergisi*, c.30, ss.1-10:Ankara.

- Karasar, N. (2001) *Araştırma Yöntemi*, Nobel Yayınları: Ankara.
- Kılıççı, Y. (1989) *Okulda Ruh Sağlığı*, Şafak Matbaacılık: Ankara.
- Kocayörük, A. (2000) *İlköğretim Öğrencilerinin Sosyal Becerilerini Geliştirmede Dramanın Etkisi*, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitimde Psikolojik Hizmetler Anabilim Dalı: Ankara.
- Koç, M. ve Dikici, H.(2003) *Eğitimde Dramanın Bir Yöntem Olarak Kullanılması*, İlköğretim-Online Öğretim Uygulamaları Serisi, Yıl:2, s.1, ss.1-4 ilkogretim-online.org.tr
- Koçak, K.O. ve Erol,O. (2006) *Karamela Sepeti*, Morpa Yayıncılık:İstanbul.
- Köksal Akyol, A. (2003) “*Okulöncesi Eğitimde Drama ve Drama Etkinlikleri*”, Ankara Üniversitesi, Ev Ekonomisi Yüksek Okulu Çocuk Gelişimi Eğitimi Bölümü <http://www.olusumdrama.com/default.aspx?pid=19365&nid=12145>
- Kurt, F. (2007) *Okulöncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden Beş-Altı Yaş Çocuklarının Sosyal Uyum ve Becerilerine Proje Yaklaşımli Eğitim Programlarının Etkisinin İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Fakültesi, Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Anabilim Dalı: Ankara.
- Lawton, J.T.and Burk, J.(1990) *Effects of Advance Organizer Instruction on Preschool Children’s Prosocial Behavior*, Journal of Structural Learning.v.10 (3).
- Matson, J.L. ve Ollendick , T.H. (1988) *Enhancing Children’s Social Skills*, New, Pergamon Pres:New York.
- McCaslin, N.(2000) *Creative Drama In The Classroom And Beyond*, Longman:USA.
- McMaster, J. (1998) *Doing Literature: Using Drama To Build Literacy*,*The Reading Teacher*, 51(7), 574

- MEB, (2006) *Okulöncesi Eğitimi Genel Müdürlüğü Okulöncesi Eğitim Programı (36-72 Aylık Çocuklar İçin) Kitabı*, T.Gürkan ve G.Haktanır (Edt.) MEB Yayınları:Ankara.
- Metin, G.(1999) *Dramanın 5–6 Yaş Çocuklarının Sosyal-Duygusal Gelişimlerine Etkisinin İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü: İstanbul.
- Morgül, M. (1999) *Eğitimde Yaratıcı Dramaya Merhaba*, Kök Yayıncılık: Ankara.
- Morrison, G. (1988) *Education and Development of Infants, Toddlers and Preschoolers, Florida International University, Scott, Foresman and Company:USA.*
- Ogilvy, C.M. (1994) *Social Skills Training with Children and Adolescent: A Review of the Evidence on Effectiveness Educational Phsycology*, 14 (1). 73.
- Oğuzkan, Ş. ve Oral, G.(1997) *Okulöncesi Eğitimi*, İkinci Baskı, MEB Basımevi: İstanbul.
- Oğuzkan, F.(1981) *Eğitim Terimleri Sözlüğü*, Türk Dil Kurumu Yayınları: Ankara.
- Oktay, A. (1999) *Yaşamın Sihirli Yılları: Okulöncesi Dönem, 1. Baskı*, Epsilon Yayıncılık: İstanbul.
- Oruç, S.(2004) *Eğitim Fakültelerinde İlköğretimde Drama Dersini Veren Öğretim Elemanlarının Karşılaştıkları Güçlükler ve Çözüm Önerileri*, Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü: Ankara.
- Öğretir, A.(1999) *Alt ve Üst Sosyoekonomik Düzeydeki 6 Yaş Çocuklarının Sosyal Oyun Davranışlarıyla Anne- Baba Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü: Ankara.

- Ömeroğlu, E., Ersoy, Ö, Şahin, T.F., Kandır, A., Turla, A. (2004) *Okulöncesi Eğitimde Drama*, Kök Yayıncılık: Ankara.
- Öncü, E. ve Özbay,E.(2005) *Okulöncesi Çocuklar İçin Oyun*, Kök Yayıncılık:Ankara.
- Önder, A. (1999) *Yaşayarak Öğrenmek İçin Eğitici Drama*, Epsilon Yayıncılık: İstanbul.
- Önder, A. (2003), *Okulöncesi Çocuklar İçin Eğitici Drama Uygulamaları*, Morpa Kültür Yayınları: İstanbul.
- Önder, A. (2004) *Ailede İletişim*, Morpa Kültür Yayınları: İstanbul.
- Özer, D.(2005) *Animasyon*, Kök Yayıncılık: Ankara.
- Öztürk, F. (1996) Okulöncesi Dönem (5-6 Yaş Grubu) *Müzik Eğitiminde Dramanın Kullanımının Etkililiği*, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü: Ankara.
- Poyraz, H. ve Dere, H. (2001) *Okulöncesi Eğitimin İlke ve Yöntemleri*, Anı Yayıncılık: Ankara.
- Sacks, S.Z., Kekelis, L.S.,Gaylord-Ross, R.J. (1992) *The Development Of Social Skills By Blind And Visually Impaired Students*, AFB Press: New York.
- San, İ.(1993) “Ankara’da Beşinci Yaratıcı Drama Semineri”, *5.Uluslararası Eğitimde Drama Semineri*, c.27, s.1, ss.69-81: Ankara.
- San, İ. (1996). “Yaratıcılığı Geliştiren Bir Yöntem ve Yaratıcı Bireyi Yetiştiren Bir Disiplin - Eğitsel Yaratıcı Drama”, *Yeni Türkiye Dergisi*, Eğitim Özel Sayısı, Ocak-Şubat, Sayı 7, ss. 148-160.
- Sarı, E. (2007) *Anasınıfına Devam Eden 5–6 Yaş grubu Çocukların, Annelerinin Çocuk Yetiştirme Tutumlarının, Çocuğun Sosyal Uyum ve Becerilerine Etkisinin*

İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Okulöncesi Eğitimi Anabilim Dalı: Ankara.

Seefeldt, C. (2005) *Social For The Preschool / Primary Child*, University Of Maryland, Pearson Merrill Prentice Hall: College Park, New Jersey, Columbus Ohio.

Sel, R.(1986) *Eğitsel Oyun*, Öğretmen Yayınları: Ankara.

Senemoğlu, N. (1994) “Okulöncesi Eğitim Programı Hangi Yeterlilikleri Kazandırmalıdır”, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, s.10, ss.21-30 <http://193.140.216.63/199410NURAY%20SENEMO%C4%9ELU.pdf>

Senemoğlu, N. (2005) *Kuramdan Uygulamaya Gelişim Öğrenme ve Öğretim*, Gazi Kitabevi:Ankara.

Sevinç, M.(2005) “Oyun Ortamında Uyumsuz Davranışlara Eğitsel Yaklaşım”, (Edt.Müzeyyen Sevinç), *Erken Çocuklukta Gelişim ve Eğitimde Yeni Yaklaşımlar-2*, Morpa Kültür Yayınları: İstanbul.

Sevinç, M.(2004) *Erken Çocukluk Gelişimi ve Eğitiminde Oyun*, Morpa Kültür Yayınları, 319-329: İstanbul.

Smith, J. (2000) *Early Childhood Development, A Multicultural Perspective*, Merrill, An Imprint of Prentice Hall: Columbus: Ohio.

Sorias, O.(1986) “Sosyal Beceriler ve Değerlendirme Yöntemleri”, *Psikoloji Dergisi*, s.20, c.5. ss.24-29.

Seven, S. (2006) *Altı Yaş Çocuklarının Sosyal Beceri Düzeyleri İle Bağlanma Durumları Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi*, Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Bilim Anabilim Dalı: Ankara.

Somers, J.(1994) *Drama In The Curriculum*, Cassell Educational Limited:New York.

- Sütçü, Z.(2006) *Drama Eğitiminin Okulöncesi Eğitime Devam Eden 6 Yaş Grubundaki Çocukların Beslenme Alışkanlıklarına Etkisinin Analizi*, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı, Okulöncesi Öğretmenliği Bilim Dalı: Konya.
- Şahin, C. (2001) “Sosyal Beceri ve Sosyal Yeterlik”, *Gazi Üniversitesi, Kırşehir Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, c.2, s.1, ss.9-19: Kırşehir.
- Şen, S. (1997) *İletişim Dilinin 4–5 Yaş Çocuklarının Bağımlılık Davranışlarına Etkisi Üzerine Deneysel Bir Çalışma*, Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü: Konya.
- Şen. S.(2007) “Okulöncesi Dönem Çocuklarının Temel Özellikleri ve Gereksinimler”, *Okulöncesi Eğitime Giriş*, (Edt: Gelengül Haktanır), ss.71-123, Anı Yayıncılık: Ankara.
- Taylor, P. (2003) *The Drama Classroom-Action, Reflection-Transformation*, Routledge Falmer-Taylor & Francis Group: New York.
- Terzioğlu, E. Ç. (2005) *Proje Yaklaşımını Uygulayan ve Uygulamayan Okullara Devam Eden 5-6 Yaş Grubundaki Çocukların Sosyal Gelişim ve Zeka Alanlarının İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü: Ankara.
- Uyar, N. (1995) *Anaokuluna Devam Eden 60-72 Aylık Çocuklara Destekleyici Olarak Uygulanan Eğitimde Drama Programının Çocukların Dil Gelişimine Etkisinin İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü: Ankara.
- Uysal, N. (1996) *Anaokuluna Giden 5–6 Yaş Grubu Çocuklarda Yaratıcı Drama Çalışmalarının Sosyal Gelişim Alanına Olan Etkisinin İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü: Ankara.

- Uzmen, S. (2001) *Okulöncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden Altı Yaş Çocuklarının Prososyal Davranışlarının Resimli Çocuk Kitapları İle Desteklenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü: Ankara.
- Ülgen,G. ve Fidan E.(1984) *Çocuk Gelişimi*, M.E.B.Basımevi:İstanbul.
- Ünal, İ.(2006) *6-8 Yas Çocukları İçin Piyano Eğitimi Veren Kurumlarda Öğretmenlerin Başlangıç Aşamasında, Piyano Öğretim Yöntemlerinden Biri Olarak Yaratıcı Dramaya İlişkin Görüşleri*, Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı, Müzik Öğretmenliği Programı: İzmir.
- Üstündağ,T.(2001) *Yaratıcı Drama Öğretmenin Günlüğü*, Pegem Yayıncılık:Ankara.
- Woolland, B. (1993) *The Teaching Of Drama In The Primary School*, Longman Group:UK.
- Yapıcı, Ş. ve Yapıcı, M. (2006) “Çocukta Sosyal Gelişim”, *AKÜ Eğitim Fakültesi*, www.universite-toplum.org/text
- Yavuzer, H. (1990) *Çocuk Psikolojisi, Remzi Kitabevi: İstanbul.*
- Yavuzer, H. (1998a) “Çocuk Psikolojisi- Çocuğunuzun İlk 6 Yılı”, www.cocuksitesi.com
- Yavuzer, H. (1998b) *Çocuğunuzun İlk Altı Yılı*, Remzi Kitabevi: İstanbul
- Yavuzer, H. (2005) *Doğum Öncesinden Ergenlik Sonuna Çocuk Psikolojisi*, Remzi Kitabevi: İstanbul.
- Yıldırım, M. (2006) *Sosyal Beceri Eğitiminin Lise 2.Sınıf Öğrencilerinin Utangaçlık Düzeylerine Etkisi*, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Bilim Dalı: Ankara.

Yeğen, G. (2003) “Yaratıcı Drama”, İlköğretim-Online Öğretim Uygulamaları Serisi.Yıl:2, s.2 ilkogretim-online.org.tr

Yeşilyaprak, B. (2003) *Gelişim ve Öğrenme Psikolojisi*, Pegem Yayıncılık:Ankara.

Yukay, M. (2003) *İlköğretim Üçüncü Sınıf Öğrencilerine Yönelik Sosyal Beceri Programının Değerlendirilmesi*, Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü:İstanbul.

Yüksel, G.(2004) *Sosyal Beceri Envanteri*, Asil Yayıncılık: Ankara.

Zembat, R. (2005) “Okulöncesi Eğitimde Nitelik”, *Okulöncesi Eğitimde Güncel Konular*, (Edt.Ayla Oktay ve Özgül Polat Unutkan), ss.25-44, Morpa:İstanbul.

EKLER LİSTESİ

EK		Sayfa
1.	DRAMA TEMELLİ SOSYAL BECERİ EĞİTİMİ	127
2.	2007–2008 OKULÖNCESİ EĞİTİM PROGRAMINDA BELİRTİLEN SOSYAL İLİŞKİLER VE İŞBİRLİĞİ DAVRANIŞLARINA YÖNELİK ETKİNLİKLER	241
3.	DRAMA TEMELLİ SOSYAL BECERİ EĞİTİMİ'NİN ÖN UYGULAMA ÇALIŞMALARININ DEĞERLENDİRİLMESİ	267
4.	KİŞİSEL BİLGİ FORMU	276
5.	DAVRANIŞ DERECELENDİRME ÖLÇEĞİ	279
6.	UYGULAMALARA AİT FOTOĞRAFLAR	281

EK 1: DRAMA TEMELLİ SOSYAL BECERİ EĞİTİMİ

ETKİNLİK PLANI (1)

Etkinlik Adı: “İsimlerimizi Öğreniyoruz”

Süre: 25 dk

Amaç 1: Başkalarıyla ilişkilerini yönetebilme.

Kazanımlar:

- 1.Gruptaki çocuklar birbirleriyle iletişim kurar.
- 2.Gruptaki çocuklar birbirlerinin isimleri öğrenir.
- 3.Gruptaki çocuklar, birbirleri hakkında bilgi sahibi olur.
- 4.Gruptaki çocuklar birbirlerini dinlerler.

Amaç 2: Duygularını kontrol edebilme.

Kazanımlar:

1. Yeni ve alışılmamış durumlara uyum sağlar.

Yöntem ve Teknikler:

- Pantomim
- Soru-yanıt
- Grup tartışması
- Topla oyun
- İç İçe daireler

Materyaller: Top

Sözcükler ve Kavramlar: isim öğrenme, iletişim kurma, grupta ilişkileri sürdürme

ÖĞRENME SÜRECİ:

Isınma Çalışması:

1.Topla Tanışma: Öğretmen çocuklara değişik bir yolla tanışacaklarını söyler. Sonra elindeki topu gösterir ve “Bu top ile tanışacağız.” der. İlk olarak çocuklardan, öğretmenin ismini tahmin etmeleri istenir. Ardından öğretmen, çocuklardan birine topu atacağını, atarken de kendi ismini söyleyeceğini belirtir. Topu eline alan çocuğun topu bir başka arkadaşına atarken kendi ismini söylemesi gerektiğini, böylece öğretmenin de tüm çocukların adını sıra ile öğreneceğini söyler.

Oluşum:

2.İç İçe Daireler: Çocukların sayısı eşit olarak ikiye bölünür. İç içe iki tane daire oluştururlar. İçerdeki dairedekilerle, dışarıdaki dairedekiler birbirlerinin yüzlerine

bakacak şekilde otururlar, böylelikle çiftler oluşur. Çiftlerden iç dairede olanlar, dış dairede olan eşine kendisini ve ailesini tanıtıcı konuşmalar yapar ve arkadaşına en sevdiği oyunu söyler. Ardından sıra dış dairedekilere gelir ve onlar da iç dairede olan eşlerine kendileri ve aileleriyle ilgili bilgiler verirler ve aynı şekilde onlar da en sevdikleri oyunu söylerler. Bu etkinlik sırasında dinleyen gruptakiler de merak ettikleri soruları sorabilirler. Dairelerdeki tüm çocuklar bu etkinliği gerçekleştirir.

Ardından, öğretmen ve çocuklar “u” şeklinde otururlar ve öğretmen en sevdiği oyunu çocuklara pantomimle anlatmaya çalışır. Çocuklardan doğru tahmin alındıktan sonra öğretmen, aynı yöntemle kendilerinin de bu etkinliği gerçekleştireceklerini söyler. Dinleyici grubunda ilk bulunan dış dairedekiler iç dairede dinledikleri arkadaşının en sevdiği oyunu sırayla pantomim yöntemiyle diğer arkadaşlarına anlatmaya çalışırlar.

Paylaşım ve Değerlendirme:

3.Tartışma ve Sohbet: Öğretmen ve çocuklar daire şeklinde otururlar, öğretmen çocuklara oynanan oyunları beğenip beğenmediklerini ve oyunda arkadaşlarını tanımak için yeterince fırsat bulup bulmadıklarına ilişkin sorular yönelterek onların oyunlar hakkında düşüncelerini öğrenir. Ayrıca bundan sonra uzunca bir süre daha böyle oyunlar oynayacakları da öğretmen tarafından söylenir.

ETKİNLİKLE İLGİLİ İPUÇLARI:

- İç içe daireler etkinliğinde, hiçbir çocuğun tek kalmamasına dikkat edilmeli, gerekirse çiftlerin dağılımında öğretmen çocuklara rehberlik edebilir.

ETKİNLİĞİN DEĞERLENDİRİLMESİ:

- **Çocuklar etkinlikleri gerçekleştirirken zevk alabildiler mi?** Yapılan etkinlikler çocukların çok hoşuna gitti ve çocuklar çok eğlendiler. Gerekli yönergeler verildikten sonra çocukların hemen “daire” şeklini aldıkları görüldü. “Topla Tanışma” oyunu birkaç defa tekrarlandı, çünkü bu oyunun ilk oynanışında bazı aksaklıklar yaşandı. Çocuklar topu atarken kendi isimlerini söyleyecekleri yerde, topu attıkları arkadaşlarının isimlerini söylediler. Dolayısıyla da oyunun ikinci oynanışında, oyun tam olarak anlaşılabilir.
- **İç içe daireler etkinliğinde çiftler birbirleri hakkında yeterli bilgiyi alabildiler mi?** Bu etkinlik sırasında, öğretmenin rehberliğinde çocuklar birbirleriyle iletişime girdiler ancak etkinliğin başında çekingen oldukları daha sonra bu çekingenliklerinin yavaş yavaş ortadan kalktığı gözlemlendi. Çocuklar arkadaşlarına kendileri, aileleri, anne-babasının mesleği, kardeşinin olup olmadığı ile ilgili bilgiler verdiler. Arkadaşlarına en sevdikleri oyunu sordukları sırada bazı

çocuklarının oyun isimlerini unuttukları ve bir kez daha arkadaşlarına sordukları fark edildi.

- **Pantomim etkinliğinde çocuklar, arkadaşlarının en sevdiği oyunu anlatabildiler mi?** Çocukların pantomim sırasında oyunları, konuşmadan ve hareketleriyle arkadaşlarına anlatabildikleri gözlemlendi. Anlatılan oyunların, sınıfta öğretmenin öğrettiği oyunlardan ve çocukların ev ortamında oynadıkları oyunlardan seçildiği anlaşıldı.
- **Gruptaki tüm çocuklar arasında iletişim sağlanabildi mi?** Drama Temelli Sosyal Beceri Eğitimi'nin ilk etkinliği olması nedeniyle çocukların başlangıçta birbirlerine karşı çekingen davrandıkları, ancak daha sonra arkadaşlarına ve ortama uyum sağlamaya başladıkları görüldü.

ETKİNLİK PLANI (2)

Etkinlik Adı: “Arkadaşlarımız”

Süre: 30 dk.

Amaç 1: Başkalarıyla ilişkilerini yönetebilme.

Kazanımlar:

- 1.Gruptaki çocuklar birbirleriyle iletişim kurarlar.
- 2.Gruptaki çocuklar birbirlerinin dış görünüşleriyle ilgili özellikleri bilir ve söylerler.
- 3.Grup içinde uyum, birliktelik sağlanır.

Yöntem ve Teknikler:

- Resim yapma
- Soru-yanıt
- Ritim çalışması
- Sohbet etme

Materyaller: Pastel boylar, resim kağıtları

Sözcükler ve Kavramlar: arkadaşlık ilişkileri, iletişim kurma, grupta ilişkilerini sürdürme

ÖĞRENME SÜRECİ:

Isınma Çalışması:

1. Ritimle İsim Çalışması: Gruptaki tüm çocuklar daire şeklinde otururlar. Sıradaki ilk çocuk, belirli bir ritimle ellerini çırpar ve adını söyler. Diğer çocuklar da, onun adını yüksek sesle söylerken, onun yaptığı ritmin aynısını yapmaya çalışırlar. Gruptaki çocukların tümü en az bir kez, isimlerini, el çırparak söyleyene kadar etkinliğe devam edilir.

Oluşum:

2.Arkadaşını Tanıt: Çocuklar müzik eşliğinde serbestçe dans ederek gezinirler. Müzik durduğunda her çocuk yanındaki arkadaşının dış görünüşüyle ilgili bir özellik söyleyerek gruba tanıtır. “Arkadaşım Defne yeşil gözlüdür.” gibi. Tekrar müzik başlar, müzik durduğunda yine yanındaki arkadaşının bir özelliğini söyler. Çocukların böylelikle arkadaşlarını daha yakından tanımaları ve onlarla iletişim kurmaları sağlanır.

3.Resim Yapma: Çocuklara pastel boyları ve resim kağıtları verilir. Herkes bir önceki etkinlikte tanıttığı arkadaşını bu sefer de resim yaparak tanıtmaya çalışacaktır. Her çocuk, tanıtmak istediği bir arkadaşını seçer ve onun resmini yapar. Yapılan resimler panoda asılarak sergilenir ve her çocuk yaptığı resmi sırayla anlatır.

Paylaşım ve Değerlendirme:

4.Tartışma ve Sohbet: Öğretmen ve çocuklar daire şeklinde otururlar. Gerçekleştirilen etkinliklerle ilgili değerlendirmeler yapılır. Herkes hangi arkadaşını tanıttığını ve neden o arkadaşını seçtiğini söyler. Herkesin birlikte arkadaş olduğu, aynı ortam içinde mutlu ve güzel vakit geçirmenin önemiyle ilgili sohbet edilir.

ETKİNLİKLE İLGİLİ İPUÇLARI:

- Ritimle isim çalışmasında çocukların farklı ritimler bulmaları öğretmen tarafından desteklenirse, etkinlik daha eğlenceli ve etkili olabilir.

ETKİNLİĞİN DEĞERLENDİRİLMESİ:

- **Çocuklar arkadaşlarını tanıtırken, onlarla ilgili bilgiye yeterince sahip olabildiler mi?** Çocuklar arkadaşlarını tanıtmaktan çok hoşlandıkları, kendilerini müziğin bitimine göre ayarlayıp, arkadaşları arasından bir eş seçmeye çalıştıkları ve hemen karşlarına denk gelen arkadaşlarını tanıtmaya başladıkları gözlemlendi. Bu oyunun hareketli müzik eşliğinde gerçekleştirilmesi, çocukların daha çok eğlenmelerine ve oyuna katılmalarına yardımcı olduğu anlaşıldı.
- **Ritim bulma konusunda özgün fikirler ortaya çıkarılabildi mi?** Ritim bulma etkinliğinde, bazı çocukların öğretmenin gösterdiği ritimlerin aynısını yaptıkları, farklılıklar ortaya çıkamadığı gözlemlendi. Ancak bazı çocukların ise ritim bulmada özgün teknikler geliştirdikleri fark edildi.
- **Grup içinde iletişim, sıcaklık sağlanabildi mi?** Gün içerisinde gerçekleştirilen bu etkinliklerin tüm çocukların birbirleriyle iletişim kurmalarında, eğlenmelerinde, iyi vakit geçirmelerinde, birlikte etkinlik gerçekleştirmelerinde etkili olduğu anlaşıldı.

ETKİNLİK PLANI (3)

Etkinlik Adı: “ Bana İsmi Söyler misin?”

Süre: 35 dk

Amaç 1. Duygularını kontrol edebilme.

Kazanımlar :

- 1.Olumlu / olumsuz duygu ve düşüncelerini uygun şekilde ortaya koyar.
- 2.Yönergeye uyum davranır.
- 3.Yeni ve alışılmamış durumlara uyum sağlar.
- 4.Yeni tanıştığı kişilerle kurduğu ilişkilerde olumlu bir süreç izler.
5. İlk kez girdiği ortamlarda duygularının karmaşıklığının üstesinden gelir.

Amaç 2: Başkalarıyla ilişkilerini yönetebilme.

Kazanımlar :

- 1.Kendiliğinden iletişimi başlatır.
- 2.Gerektiğinde lideri izler.
- 3.Gerektiğinde liderliğinde üstlenir.
- 4.Aldığı sorumlulukları yerine getirir.
- 5.Gruptaki diğer çocuklarla ve öğretmeni ile işbirliği kurar.
- 6.Grupta sorumluluk almaya istekli olur.
- 7.Grup etkinliklerinin kurallarına uyar.

Yöntem ve Teknikler:

- Eğitsel oyun
- Grup tartışması
- Soru-yanıt
- Donuk imge
- Resim yapma
- Fotoğraf çekme
- Anlatma

Materyaller: A 4 boyutunda kraft kağıtları, pastel boyalar, fotoğraf makinesi

Sözcükler ve Kavramlar: İsim söyleme, arkadaşlık, işbirliği, grupla ilişkilerini sürdürme

ÖĞRENME SÜRECİ:

Isınma Çalışması:

1.Ritmik Oyun: Öğretmen, çocukları oyun odasına alır. Çocuklar ve öğretmen, yere daire şeklinde otururlar. Ardından, öğretmen “Şimdi herkes vücudunun söylediğim bölümüne iki kez vurarak ritim tutmaya çalışacak.” der. Oyuna başlanır. Dizlere iki kez vurulur, iki kez el çırpılır ve iki kez parmak şıklatılır.” Öğretmen parmak şıklatma sırası geldiğinde kendi ismini iki şıklatmada söyler. Yanındakine sıra gelir; o da parmak şıklatmaya geldiğinde kendi adını iki vuruşta söyler. Tüm grup üyeleri isimlerini söyleyene kadar oyun devam eder.

Oluşum:

2.Donuk İmge Oluşturma: Büyük grup, 3–4 kişilik küçük gruplara bölünür. Her gruba bir durum/olay önerilerek, bir fotoğraf gibi poz verip donmaları istenir. Öğretmen odada dolaşarak her grubun fotoğrafını çeker gibi yapar. Gruplara durum/olay önerilirken, fotoğrafı oluşturma süresi giderek azaltılır. Böylelikle çocuklar daha kısa sürede durumun/olayın fotoğrafını hazırlamaya çalışırlar.

Durum/Olay Örnekleri:

- Hikaye dinleyen çocuklar
- Resim yapan çocuklar
- Oyuncaklarını paylaşan çocuklar
- Oyun oynayan çocuklar
- Temizlik için sıra bekleyen çocuklar
- Markette para ödeme kuyruğunda bekleyen insanlar

3.Fotoğraf Çekme: Öğretmen sınıfa getirdiği gerçek fotoğraf makinesi ile küçük grupların (fotoğraf canlandırmış durumda) fotoğrafları çekilir.

4. Resim Yapma: Çocuklara pastel boya ile A 4 boyutunda hazırlanmış kraft kağıtları verilir. Çocuklardan canlandırdıkları olayların/durumların resmini yapmaları istenir. Ardından her çocuk yaptığı resim hakkında konuşur ve yapılan resimler panoya asılarak sergilenir.

Paylaşım ve Değerlendirme:

5.Tartışma ve Sohbet: Öğretmen ve çocuklar halka şeklinde otururlar. Öğretmen “Şimdi gözlerinizi kapatarak, gruplarınızla birlikte canlandığına fotoğrafı düşünmeye çalışın.” yönergesini verir ve çocukların düşünmeleri için 5 dakika süre

tanır. Ardından çocuklar yapılan çalışmayı anlatırlar ve en çok beğendikleri fotoğraf konusunu söylerler.

ETKİNLİKLE İLGİLİ İPUÇLARI:

- Öğretmen, çocuklarla birlikte fotoğraf canlandırmalarına katılarak, onların güdülenmesine destek olabilir.

ETKİNLİĞİN DEĞERLENDİRİLMESİ:

- **Ritmik oyunda, her çocuğa sıra gelip ismini söyleyebildi mi?** Bu oyun el şıklatma ve elleri çırpma ile iki kez tekrar edildi. Bazı çocukların isimleri iki heceden fazla olduğu için, ritim tutma konusunda zorlandıkları ancak bu durumun yine çocuklardan gelen özgün fikirler ile düzeldiği görüldü. İsmi “Aybala” olan bir çocuk, ritimle iki defa da ismini söylemekte zorlanınca, başka bir çocuk “Ay-bala” şeklinde ritim tutabileceği önerisini getirdiği görüldü.
- **Resim yapma etkinliğinde, her çocuk grubuyla birlikte yaptığı canlandırmanın resmini yapabildi mi?** Çocukların, donuk imge çalışmasında gerçekleştirdikleri etkinliğin resimlerini yaptıkları, resimlerinde gruplarındaki arkadaşlarını tek tek çizdikleri, ancak bazı çocukların da bu resimlerde kendilerini çizmeyi unuttukları, öğretmenin hatırlatmasıyla kendilerini de resme ekledikleri görüldü. Yapılan resimler panoya asıldığında ise, çocukların kendi resimlerini panoda görmekten çok hoşlandıkları, sürekli resimlerine bakmak istedikleri fark edildi.
- **Küçük gruplar, olay ya da duruma uygun fotoğraf karesi oluşturabildiler mi?** Çocuklar dörder kişilik küçük gruplara ayrıldılar. Birinci grup “Kalpli Yıldızlar”, ikinci grup “Parlayan Çiçek”, üçüncü grup “Kelebekler”, dördüncü grup ise “Yıldız” isimlerini aldılar. Grupların bu isimleri bulmada zorlandıkları ve öğretmenin desteğine ihtiyaç duydukları görüldü. Öğretmenin donuk imge durumunu vermesiyle tüm grupların bu imgeleri canlandırabilmek için birlikte konuştukları, iletişime geçtikleri ve oldukça yaratıcı fotoğraf kareleri ortaya çıkardıkları gözlemlendi.

ETKİNLİK PLANI (4)

Etkinlik Adı: “Arkadaşım Yok”

Süre: 40 dk

Amaç 1 : Başkalarının duygularını fark edebilme.

Kazanımlar :

1. Başkalarının duygularını ifade eder.
2. Başkalarının duygularını paylaşır.
3. Başkalarının üzgün olduğu anlarda, onları mutlu edecek davranışlarda bulunur.
4. Empati kurar.
5. Kendiliğinden iletişimi başlatır.

Amaç 2. Başkalarıyla ilişkilerini yönetebilme.

Kazanımlar:

1. Grup etkinliklerinin kurallarına uyar.

Yöntem ve Teknikler:

- Eğitsel oyun
- Drama
- Şarkı söyleme
- Soru-yanıt
- Grup tartışması
- Doğaçlama
- Anlatma

Materyaller: Teyp, çocuk şarkıları CD’si

Sözcükler ve Kavramlar: Arkadaşlık, birliktelik, grupla ilişkilerini sürdürme

ÖĞRENME SÜRECİ:

Isınma Çalışması:

1.İsim Söyleyerek Yer Değiştirme: Öğretmen “Merhaba” diyerek oyun odasına gelir. Çocuklar ve öğretmen, daire biçiminde otururlar. Herkes birbiriyle selamlaşır. Ardından, bir çocuk, tanıdığı bir çocuğun ismini söyler ve onunla yer değiştirir. İsmi söylenen çocuk yer değiştirdikten sonra, bu kez o birinin adını söyler ve onunla yer değiştirir. Çocukların hepsi birkaç kez yer değiştirenceye dek etkinliğe devam edilir.

2.Sırt Sırta Dans: Çocuklar ikişer ikişer, sırt sırta degecek şekilde ayakta dururlar (bu sırada yavaş tempoyla başlayan bir müzik, kasetli teypten çalınmaya başlanır). Her iki çocuk birbirleriyle olan bedensel teması kaybetmeden, biri, diğerinin hareketlerini

taklit eder. Bu sırada, hareketleri aynen yapmak ve birbirinden kopmamak esastır. Değişken tempolu müziğin ezgisine uyulmaya çalışılır. Müzik yavaşlarken hareketler yavaş ve yumuşaktır. Müzik hızlanınca hareketler daha hızlı ve sert olur (Önder, 2004: 182).

Oluşum:

3.Doğaçlama: Öğretmen, daire biçiminde dizilerek oturan çocukların ortasındaki boşluğa bir sandalye yerleştirerek oturur ve kendisinin altı yaşındaki bir çocuk olduğunu söyleyerek şu yönergeyi çocuklara verir: “Ben aranızda yeni katılan bir çocuğum. Altı yaşındayım. Burada hiç arkadaşım yok. Kendimi yalnız hissediyorum. Burada arkadaş bulmak için ne yapmalıyım? Bana söyleyebilir misiniz? Şimdi kim bana yardımcı olmak ister? Ben ne yapmalıyım? Nasıl davranırsam çocuklar benimle arkadaş olurlar?”(Önder, 2003:158). Öğretmen ve çocuklar, bu konu hakkında kısa bir sohbet ederler. Ardından da, doğaçlama etkinliği için çocuklar dörder kişilik küçük gruplara ayrılırlar. Öğretmen çocuklara, okula yeni gelen bir çocuğun yaşadıklarını, arkadaşlarının ve öğretmenin kendisine nasıl davrandıklarını canlandırabileceklerini söyler. Bu olay anını düşünmeleri için gruplara süre tanınır. Tüm gruplar etkinliklerini hazırladıklarında ise sırayla canlandırmalar yapılır.

Paylaşım ve Değerlendirme:

4.Şarkı Söyleme: Tüm çocuklar sandalyelerine geçerler. İlk olarak öğretmenin verdiği yönergeyle ses ve nefes açma çalışması yapılır. Öğretmen iki elini yavaşça aşağıdan yukarıya kaldırdığında çocuklar da “a”, “e”, “ı”, “m” gibi harfleri alçak sestten yüksek sese doğru söylerler. Ardından öğretmen “Ben Bir Çocuğum” adlı şarkıyı bir kez CD’den dinletir.

Ben Bir Çocuğum

Çocuğum, çocuğum, ben bir çocuğum

Top oynarım koşarım, neşeliyim coşarım,

Okuluma gelirim, şarkılar öğrenirim,

Öğretmenim önderim, onu pek çok severim.

Şarkı dinlendikten sonra, çocuklarla birlikte birkaç defa tekrar edilir (Acay ve ark., 2004:21).

5.Tartışma ve Sohbet: Öğretmen ve çocuklar daire şeklinde otururlar. Doğaçlama etkinliğinde, okula yeni gelen çocuğun neler hissetmiş olabileceği, yeni arkadaşlarının kendisi okula alışmaya çalışırken nasıl yardımda bulunabileceği, kendileri yeni bir

okula gitselerdi neler yaşayacakları ile ilgili sohbet edilir. Etkinliğin kısa bir değerlendirilmesi yapılır.

ETKİNLİKLE İLGİLİ İPUÇLARI:

- Arkadaşı olmamanın getireceği sonuçlar hakkında çocukların düşünce üretmeleri sağlanabilir. Arkadaş kurmada başka hangi davranışların faydalı olabileceği konusu konuşulabilir.

ETKİGİLİĞİN DEĞERLENDİRİLMESİ:

- **Çocuklar, arkadaş edinmede güçlük çeken çocuğun neler hissettiğini anlayabildiler mi?** Doğaçlama etkinliği öncesinde öğretmenin çocukların ortasında oturup 6 yaşında bir çocukmuş gibi davranması ve konuşması çocuklara çok değişik geldiği, ilk başta bu durumu kabul etmedikleri “sen çocuk değilsin ki neden üzülüyorsun arkadaşın yok diye, sen bizim öğretmenimizsin.” dedikleri görüldü. Ancak öğretmenin rolüne devam etmesi üzerine çocukların, onu mutlu edebilmek ve sorununa çözüm bulabilmek için önerilerde buldukları gözlemlendi. Çocukların kendilerini o çocuğun yerine koymakta hiç de zorlanmadıkları, kendileri eğer okula yeni başlayan bir çocuk olsalardı “gidip birileriyle tanışabileceklerini, oyun oynayabileceklerini” söyledikleri ve çocuğu mutlu edebilmek için ona pasta almak, onunla konuşmak, ona oyuncak almak önerilerinde buldukları görüldü.
- **Başkalarının duygularını anlama ve ifade etmede, gerçekleştirilen etkinlikler yeterli oldu mu?** Çocukların, etkinliklerin bitiminde başkalarının duygularını anlamada ve mutsuz olanlara yardım etmede daha duyarlı oldukları gözlemlendi.
- **Etkinlikler uygulanırken çocuklar eğlendiler mi?** İlk etkinlik olan “İsim Söyleyerek Yer Değiştirme” oyunu iki kez tekrar edildi. Bu etkinlik çocukların çok hoşuna gitti. “Sırt Sırtta Dans” oyununun ise çocuklara çok ilginç geldiği, birlikte oynamaktan zevk aldıkları, bazen de birbirlerinin hareketlerini taklit ederken çok mutlu oldukları fark edildi.
- **Grupların birbirleriyle olan iletişimleri nasıldı?** Grupların doğaçlama çalışmalarına başlamadan önce yapılan grup ismi bulma çalışmalarında bir önceki gün bulunan isimlere göre daha başarılı oldukları, öğretmenin “grup ismi bulalım” yönergesiyle birlikte herkesin öğretmen desteği almadan kolaylıkla özgün grup isimleri buldukları gözlemlendi. Eğitim programı içerisinde doğaçlama etkinliği ilk defa uygulandığı için çocukların izledikleri grupların doğaçlamalarının tekrarını gerçekleştiklerini fark edildi.

ETKİNLİK PLANI (5)

Etkinlik Adı: “Tanışıyoruz”

Süre: 30dk

Amaç 1: Başkalarının duygularını fark edebilme.

Kazanımlar :

1. Başkalarının duygularını ifade eder.
2. Başkalarının duygularını paylaşır.

Amaç 2: Başkalarıyla ilişkilerini yönetebilme.

Kazanımlar :

1. Grupta sorumluluk almaya istekli olur.
2. Grup üyeleriyle olumlu ilişkiler kurar.
3. Grupla birlikte bir şeyler yapmanın mutluluğunu paylaşır.
4. Gerektiğinde lideri izler.
5. Aldığı sorumluluğu yerine getirir.
6. Grup etkinliklerinin kurallarına uyar.

Amaç 3: Duygularını fark edebilme.

Kazanımlar:

1. Duygularını söyler.
2. Duygularının gerektirdiği durumlara uygun davranır.
3. Duygularının nedenlerini açıklar.

Materyaller: Büyük mavi bir örtü, değişik renklerde kurdeleler

Yöntem ve Teknikler:

- Eğitsel oyun
- Drama
- Grup tartışması
- Soru-yanıt
- Anlatma
- Gösterip yaptırma
- Gözlem

Sözcükler ve Kavramlar: Tanışma, sorumluluk, duyguları anlama, grupla ilişkilerini sürdürme

ÖĞRENME SÜRECİ

Isınma Çalışması:

1.Öğretmen çocuklara “çocuklar şimdi el ele tutuşup kocaman bir halka olalım” der. Halka olunduktan sonra yere oturulur. Öğretmen “çocuklar ben sizlerin adını bilmiyorum, siz de benim adımlı bilmiyorsunuz. Şimdi sizlerle hem oyun oynayalım hem de adlarımızı öğrenelim. Adımızı, kaç defada söylüyorsak elimizi birbirine o kadar vurarak söyleyeceğiz. Örneğin, benim adım E-vin, kaç defada söylüyorum, iki defada, o zaman adımlı söylerken iki defa elimi çırpacağım. Önce ben yapayım, sonra hep birlikte yapalım” yönergelerini verir. Bütün çocuklar için etkinlik tekrarlanır. Daha sonra ortaya değişik renklerde kurdeleler konur (az sayıyla başlanır, sayı artırılır). Öğretmen çocuklara “şimdi biri dışarı çıkacak biz de bu kurdelelerden birini alacağız, arkadaşımız geldiğinde eksik olan renkteki kurdelenin hangisi olduğunu söyleyecek” der, ilgiye göre oyun devam ettirilir.

Oluşum:

2.Öğretmen, çocuklarla birlikte daire şeklinde oturur. Her çocuğa üzerinde deniz resimlerinin olduğu bir fotoğraf verilir. Ardından da lider “Şimdi, herkes elindeki fotoğrafa bakarak ve beş dakika boyunca fotoğraftaki yerin nasıl bir yer olduğunu, neresi olduğunu, oraya nasıl gidileceğini düşünecek. Süreniz doldu deyimde ise herkes sırayla fotoğrafı hakkında konuşacak.” der.

Ardından, büyük bir mavi örtü yere serilir, çocuklara “burası bir deniz, şimdi hep birlikte minderleri kullanarak bir gemi yapalım, ben gemiye çıkan merdivenleri yapıyorum vs.” denir. Geminin yapımı bittikten sonra herkes geminin dışına çıkar. Öğretmen “ben bu geminin kaptanıyım ve birazdan güzel bir deniz yolculuğuna çıkacağız, çok değişik yerlere gideceğiz, şimdi herkes kendisine bu gemide yapabileceği bir meslek düşünsün. Düşünenler hareketleri ile mesleklerini gösterebilirler. Benimle bu deniz yolculuğuna gelmek isteyenler işbaşına” der. Çocukların hepsi mesleklerini gösterir ve gemiye binerler. Bütün çocukların gemiye binmeleri sağlanır. Öğretmen “herkes işinin başına, gemi denize açıldı, artık gemiden inemeyiz” der. Daha sonra “deniz dalgalanmaya başladı, dalgalar gittikçe büyüyor, gemi sallanmaya başladı” gibi yönergeler kullanılır (deniz olarak kullanılan mavi örtü sallanır). Öğretmen “şimdi gemimiz bir adaya yaklaşıyor” der. Adada bir inceleme gezisi yapılır, ağaçların içinden yürünür, mis gibi kokan çiçeklerin olduğu bir yere gelinir. Değişik hayvanlarla karşılaşılır. Gemide yemek için değişik yiyecekler toplanır. Öğretmen “artık gemiye dönme zamanı geldi” der. Dönüş yolunda lider “burada

uçamayan bir kuş var. Bu kuş neden uçamıyor, neler yapılabilir?” der. Gelen öneriler değerlendirilir. Öğretmen“evet çocuklar gemimize geldik, herkes işine dönsün” der ve yolculuğa bir süre devam edilir. Öğretmenin yönergeleri ile gemi karaya yanaşır ve herkes gemiden iner.

Paylaşım ve Değerlendirme:

3.Tartışma ve Sohbet: Çocuklar ve öğretmen, mavi örtünün çevresine oturur. Adaya neden gittiğimiz, kuşun kanadının neden kırılmış olabileceği, oyun sırasında en çok ne zaman üzüldükleri, ne zaman mutlu oldukları vb gibi sorular sorulur(Köksal Akyol, 2003:8,10).

ETKİNLİKLE İLGİLİ İPUÇLARI:

- Oluşum aşamasındaki etkinlik için, çocukların rahatça hareket edebilecekleri bir alanın seçilmesine dikkat edilirse daha rahat edilir.

ETKİNLİĞİN DEĞERLENDİRİLMESİ:

- **Çocuklar birbirlerini tanıma aşamasında başarılı oldular mı?** Çocuklar etkinlik sırasında arada bir arkadaşlarının isimlerini karıştırsalar da, onların birbirlerini tanımaya çalıştıkları görüldü. Bu etkinliği hep birlikte yapmaktan çok hoşlandıkları gözlemlendi.
- **Etkinlik sırasında her çocuğa sıra geldi mi?** Bu etkinliğin tüm çocuklara sıra gelene kadar devam ettirildiği, hatta çok beğenildiği için bir kez daha oynandığı gözlemlendi.
- **Birbirlerini tanıma için bu etkinlik yeterli oldu mu?** Tanışma için bu etkinliğin uygun olduğu gözlemlendi. Çocukların birbirlerinin isimlerini öğrendikten sonra birbirlerinin farklı özelliklerini de (fiziksel özellikleri, aile özellikleri, duygusal özellikleri, hoşlandıkları ve hoşlanmadıkları davranışlar vb.) tanıyabilmeleri için programdaki diğer etkinliklerde de tanışma konusuna yer verilecektir.

ETKİNLİK PLANI (6)

Etkinlik Adı: “Herkes Yer Var”

Süre: 40 dk

Amaç 1: Başkalarıyla ilişkilerini yönetebilme.

Kazanımlar :

1. Kendisinin ve başkasının haklarına saygı gösterir.
2. Grup etkinliklerinin kurallarına uyar.
3. Arkadaşlarıyla ilişkilerinde gerektiğinde yardımlaşma, işbirliği davranışlarını gösterir.
4. Arkadaşlık ilişkilerin gelişebilmesi için, gerekli davranışları gösterir.

Amaç 2. Başkalarının duygularını fark edebilme

Kazanımlar:

1. Başkalarının duygularını ifade eder.
2. Başkalarının duygularını paylaşır.
3. Kendisini başkasının yerine koyarak ne hissettiğini söyler.
4. Başkalarıyla gerektiğinde, dayanışma davranışlarını gösterir.

Yöntem ve Teknikler:

- Grup tartışması
- Soru-yanıt
- Eğitsel oyun

Materyaller: Müzik seti

Sözcükler ve Kavramlar: Arkadaşlık, dayanışma, işbirliği, paylaşma

ÖĞRENME SÜRECİ

Isınma Çalışması:

1.Serbest Yürüme: Çocuklar oyun odasına alınır. Öğretmen “Şimdi herkes bu odada istediği yere serbestçe yürüyecek ve yürürken de birbirinize “merhaba” diyeceksiniz.” der. Daha sonra etkinlik, tokalaşma, omuz ve kulaklara dokunma, sarılıp bir süre bekleme ve yürüme hareketleriyle devam eder.

2.Elma Toplama: Çocuklar halka olur. Öğretmen “ Şimdi gözlerimizi kapatalım ve çok uzaktaki bir elma bahçesine gittiğimizi düşünelim. Bu bahçedeki ağaçlarda kırmızı, yeşil, sarı elmalar var. Herkes toplayabildiği kadar elmayı bahçenin ortasındaki

kocaman sepetin içine koysun, sepet dolduğu zaman bu elmaları pazara götürüp satacağız. Kazandığımız parayla da sınıfımız için oyuncaklar, kitaplar, boyalar alacağız.” der ve etkinlik başlar.

Oluşum:

3.Müzikli Sandalyeler (Herkes Yer Var) : Çocuklar, odanın ortasında, yan yana daire biçiminde dizilmiş, kendi sayılarından bir eksik olacak şekilde düzenlenen sandalyelerin etrafında müzik eşliğinde yürüyerek dönerler. Öğretmen müziği kestiğinde herkes bir sandalyeye oturur. Ancak ayakta hiç kimsenin kalmaması için çocuklar sıkışarak, sandalyelerini paylaşarak ya da son kalan çocuğu kucaklarına alarak dayanışma ve işbirliği gösterirler. Önemli olan tüm grubun birbirine yardım ederek oturması, hiçbir çocuğun grubun dışında kalmamasıdır.

Paylaşım ve Tartışma

4.Tartışma ve Sohbet: Öğretmen ve çocuklar halka şeklinde otururlar. Tüm grupla birlikte sorunun genel bir değerlendirmesi yapılır. Öğretmen, “ Arkadaşlar birbirlerini üzmemek için nasıl davranmalı? Eğer arkadaşlarımızı üzersek onlar ne hissederler? Seni birisi üzseydi kendini nasıl hissederdin?” gibi sorularla çocukların görüş ve düşüncelerini alır.

ETKİNLİKLE İLGİLİ İPUÇLARI:

- Isınma çalışmasının ilk etkinliği olan serbest yürümede, tüm çocukların etkinliğe katılmış olmalarına dikkat edilir. Elma toplama etkinliğinde ise, çocukların zıplarken birbirlerine çarpıp düşmelerine engel olmak için geniş bir alan seçilmeli.

ETKİNLİĞİN DEĞERLENDİRİLMESİ:

- **Her çocuk serbest yürüme etkinliğinde birbirine merhaba dedi mi?** Çocuklardan bazılarının bu etkinlik sırasında toklaşmanın nasıl yapıldığını daha önceden görmedikleri için tokalaşırken yanlış ellerini kullandıkları görüldü. Özellikle de kulaklara dokunma sırasında çocukların çok eğlendikleri ve birbirlerine bu şekilde dokunmanın çok komik oldukları fark edildi.
- **Etkinlikler sırasında grup üyeleri arasında işbirliği yaşandı mı?** Müzikli sandalye oyununda çocuklar, bütün arkadaşlarının oturup, hiçbirisinin ayakta kalmaması için ellerinden gelen tüm çabayı sarf ettiler ve müzik kesilip tüm çocuklar oturduğunda ancak bir çocuk ayakta kaldığında tüm grubun o çocuğu bir yere oturtmak için uğraştıkları görüldü.

- **Grup üyeleri tarafından etkinlik kurallarına uyuldu mu?** Gün içerisinde gerçekleştirilen bu etkinlikler sırasında, çocukların etkinlik kurallarına uymada hiç de zorlanmadıkları, öğretmenin söylediği tüm yönergelere uydukları gözlemlendi.

ETKİNLİK PLANI (7)

Etkinlik Adı: “Arkadaşımıza Yardım Edelim”

Süre: 35 dk

Amaç 1: Başkalarıyla ilişkilerini yönetebilme.

Kazanımlar:

- 1.Yardımlaşmanın neler hissettirdiğinin farkına varır.
- 2.Başkalarının haklarına saygı gösterir.
- 3.Arkadaşlarıyla ile yardımlaşma içine girer.
- 4.Aldığı sorumluluğu yerine getirir.
- 5.Etkinlik kurallarına uyar.
6. Kendiliğinden iletişimi başlatır.
- 7.Gerektiğinde lider olur.
- 8.Gerektiğinde lideri izler.

Amaç 2: Hoşgörü gösterebilme.

Kazanımlar

- 1.Kendisini başkasının yerine koyarak duygularını açıklar.
- 2.Başkalarının olumsuz yönlerini uygun yollarla ifade eder.

Yöntem ve Teknikler:

- Taklit
- Öykü anlatma
- Soru-yanıt
- Grup tartışması
- Eğitsel oyun
- Drama

Materyaller: Üzerinde çeşitli resimlerin olduğu kartlar

Sözcükler ve Kavramlar: Arkadaşlık, yardımlaşma, mutluluk, işbirliği

ÖĞRENME SÜRECİ

Isınma Çalışması:

1.Öndekinin Aynısını Yap: Çocuklar, birbirlerinin bellerini tutarak arka arkaya sıra halinde dizilirler. Kollar uzatılarak öndekinin belinden hafifçe tutulur. Sonra, grup daire çizerek yürümeye başlar. En öndeki çocuk, bazı hareketler yapar. Başını sağa eğer, sola eğer, omuzlarını kaldırıp indirir, diz çöker... Arkadaki çocuklar onun hareketini aynen taklit etmeye çalışırlar. Odada bir tur atıldıktan sonra en öndeki,

hareketleri yönlendiren çocuk, en arkaya geçer ve arkasından gelen çocuk yönlendirme yapmaya başlar. Etkinliğe, her çocuk en az bir kez, hareketlerle gruba yön verene değin devam edilir.

2.Resmin Eşini Bul: Öğretmen ve çocuklar oyun odasına geçerler, daire şeklinde otururlar, herkes birbiriyle selamlaşır. Ardından “nasılsınız?” diye herkes birbirine sorar. Grup ikişer kişilik alt gruplara ayrılır. Çocuklara 9 tane resmin ikiye bölünmüş parçalarından verilir. Her grup, bu resim parçalarından ikişer tanesini alır ve sırayla kendisinde bulunan resmin parçasını tamamlamak için diğer gruplarla eşleşir. Boşta kalan iki çocuk da aynı sırayı izler. Resimlerin parçalarını tamamlama sırasında çocuklar birbirlerine “Lütfen, verir misin?” vb. nezaket sözcüklerini kullanırlar. Tüm gruplar resimlerini tamamladıktan sonra, ellerindeki resimlerle ilgili öykü, şarkı, resim, oyun gibi ürünler oluştururlar ve bunları sergilerler.

Oluşum:

3.Öykü Anlatma: “Yarış” adlı öykü sıralı kartlarla ve karşılıklı paylaşımlarla anlatılır. “Cem mahalledeki oyuncak araba yarışına katılmayı çok istiyordu. Ancak daha bir arabası bile yoktu. Yardım istemek için tamirci Ali amcaya gitti ve Ali amca da ona çok güzel bir araba hazırladı. Cem, araba için Ali amcaya teşekkür ederek yarış pistine doğru yola çıktı. Cem piste geldiğinde okuldan arkadaşı Arda’yı gördü ve ona “Merhaba” dedi. Ancak Arda ona cevap bile vermeden Cem’in yarış arabasıyla dalga geçmeye başladı. Cem bu duruma çok üzüldü ama kimseye bir şey söylemedi. Daha sonra yarış başladı. Arda’nın arabası öndeydi ancak kısa bir süre sonra arabası bozuldu. Arda tam da kimsenin kendisine yardım etmeyeceğini düşünürken Cem yanına geldi ve ona yardım etti. Ardından yarışa kaldıkları yerden devam ettiler. Bu defa Cem’in arabası öndeydi ve yarışı da birinci tamamladı. Yarış sonrasında Cem, Arda ve diğer çocuklar hep birlikte eğlendiler.”

Sonra aşağıdaki sorular sorulur:

Burada kim var?

Bu çocuğun ismi ne olsun?

Buradaki.... Ne yapıyor?

Sence bu çocuk arkadaşına neden böyle davranmış olabilir?

Bu çocuk, arkadaşına yardım etmeseydi ne olurdu?

Sen Akın’ın yerinde olsaydın arabası bozulan arkadaşına yardım eder miydin?

Akın, arkadaşına yardım etmeseydi ne olurdu?

Sence bu yarışı kim kazanmalıydı?

Arkadaşlar birbirlerine yardım ettiklerinde neler hissediyor olabilirler?

Arkadaşları geldikten sonra ne yapıyorlar?

Arkadaşlarını nasıl çağırdı?

Sorularıyla çocukların dikkatleri, yalnız yapamayacakları işlerde başkalarından yardım isteyebileceklerine ve yardım isteyene de yardım etmeleri gerektiğine çekilir.

4.Rol Oynama: Öğretmen, grup üyelerinin dörderli grup olmalarını ister, ardından “sizin başkalarına yardım edebileceğiniz anları düşünün. Örneğin, sınıf arkadaşınızın çantası çok ağır, taşıyamıyor, nasıl yardım ederdiniz? Arkadaşınız resim yapmak istiyor, ancak pastel boya bitmiş, nasıl yardım ederdiniz? Sınıfınıza yeni bir öğrenci geldi, ancak okuldaki hiçbir yeri ve kuralı bilmiyor. Nasıl yardım ederdiniz? Arkadaşınızın evine gittiniz, ancak arkadaşınızın canı biraz sıkılmış gibi görünüyordu. Niye diye sorduğunuzda, odasını bir saatte toplaması gerektiğini öğreniyorsunuz. Arkadaşınıza nasıl yardımcı olurdunuz?”. Öğretmen çocukların bu durumları, grup arkadaşlarıyla birlikte canlandırmalarını ister. Canlandırmalar, gruplar tarafından sırayla sunulur ve tüm gruplar tamamlandıktan sonra, yapılan canlandırmalar hakkında değerlendirmeler yapılır.

Paylaşım ve Tartışma:

5.Tartışma ve Sohbet: Öğretmen ve çocuklar halka şeklinde otururlar. Her grubun canlandırmada gerçekleştirdikleri yardımlaşmayla ilgili olaylar hakkında konuşulur. “Başka birisi size yardım ettiğinde neler hissederdiniz?”, “Siz olsanız yardıma ihtiyacı olan bir arkadaşınıza destek olur muydunuz?” gibi sorular sorulur.

ETKİNLİKLE İLGİLİ İPUÇLARI:

- Yardımlaşmayla ilgili, çocuklardan rol oynamaları istenmeden önce, öğretmenin yardımlaşmayla ilgili örnekleri çoğaltıp, çocukların yaratıcılıklarını desteklemesi etkinlik için daha yararlı olacaktır.
- Tüm grupların, verilen canlandırma konularını uygularken öğretmenin grupları dolaşarak ihtiyacı olanları desteklemesi çocukları daha çok motive edebilecektir.

ETKİNLİĞİN DEĞERLENDİRİLMESİ:

- **Anlatılan öykü sonrası yapılan soru-yanıt çalışmasında yardımlaşmanın önemi kavranabildi mi?** Çocukların, yardımlaşmanın ve başkalarını mutlu etmenin ne kadar önemli olduğunu söylemesi, konunun anlaşıldığını bize gösterdi. Ayrıca, çocuklar da başkalarından yardım aldıklarında ne kadar mutlu olduklarını ifade ettiler.

- **Rol oynama etkinliğinde, her grubun gerçekleştirdiği canlandırma yardımlaşma kavramını açıklamaya yeterli olabildi mi?** Çocukların, grup çalışmasında, kendi grup arkadaşlarıyla iletişim kurmada çok istekli oldukları, fikirlerini rahatlıkla açıklayabildikleri ve birbirlerine yardımcı olmaya çalıştıkları gözlemlendi.
- **Etkinlikler sırasında çocuklar eğlendiler mi?** Özellikle “Öndekinin Aynısını Yap” oyununda çocukların, öndeki arkadaşlarının hareketlerinin aynısını yapmaktan çok büyük zevk aldıkları gözlemlendi.

ETKİNLİK PLANI (8)

Etkinlik Adı: “Hepimiz Arkadaşız”

Süre: 45 dk

Amaç 1: Başkalarının duygularını fark edebilme.

Kazanımlar:

1. Başkalarının duygularını ifade eder.
2. Başkalarının duygularını paylaşır.

Amaç 2: Başkalarıyla ilişkilerini yönetebilme.

Kazanımlar:

1. Kendisinin ve başkasının haklarına saygı gösterir.
1. Kendiliğinden iletişimi başlatır.
2. Grup etkinliklerine kendiliğinden katılır.
3. Grupta sorumluluk almaya istekli olur.
4. Aldığı sorumluluğu yerine getirir.
5. Gerekli durumlarda nezaket sözcüklerini kullanır.
6. Grup etkinliklerinin kurallarına uyar.

Yöntem ve Teknikler:

- Öykü anlatma
- Eğitsel oyun
- Doğaçlama
- Grup tartışması
- Soru-yanıt
- Sıcak sandalye
- Taklit

Materyaller: Top, düdük

Sözcük ve Kavramlar: Hoşgörü, empati, arkadaşlık, olumlu ilişkilerini sürdürme

ÖĞRENME SÜRECİ

Isınma Çalışması:

1. **Gölge Oyunu:** Çocuklar çiftlere ayrılıp, odanın değişik yerlerinde ayakta dururlar. Çiftlerdeki çocuklardan biri, hareketleri yapan çocuk rolündedir. Diğeri ise, çocuğun gölgesi rolünü alarak, arkasında yer alır. Öndeki çocuk ne yaparsa arkadaki “gölge”

tarafından taklit edilir. Çiftler bu şekilde odada gezinirler. Bir süre sonra roller değiştirilir.

2. Halka Oyunu: Tüm çocuklar el ele tutuşurlar ve bir halka oluştururlar. İçlerinden birini halkanın ortasına alırlar, bir çocuk da halkanın dışında kalır ve ebe olur. Halkayı oluşturan çocuklar, ortadaki arkadaşlarını, ebeden korumaya ve ebeyi halkaya almamaya çalışırlar. Ebe halkaya girmek istediğinde halka küçülür ve ortadaki çocuk korunur. Ebe halkaya girmeyi başardığında ise bir başkası ebe olur. Oyun çocukların isteklerine göre devam ettirilir.

Oluşum:

3. Önmetin verilir. “Anne Ördek sabırla yumurtalarının kırılmasını bekliyordu. Vakit tamamlanınca ördek yavruları yumurtalarından çıkmaya başladılar. Fakat en son ve en büyük yumurta, bir türlü kırılmıyordu. Sonunda yumurtanın beyaz kabuğu çatladı. Diğerlerinden daha gri ve farklı olan ördek yavrusunun küçük kafası görüldü. Anne ördek şefkatle yeni doğan yavruya bakarak: "Umarım değişir.." dedi. Zaman ilerliyordu ama ördek yavrusunun rengi hala griydi. Kümesin bütün hayvanları onunla alay ediyorlar, ona "çirkin ördek yavrusu" diye sesleniyorlardı. Zavallı yavru o kadar mutsuzdu ki sonunda uzaklara gitmeye karar verdi. Gün boyunca yürüdü gece olunca ise çok yorulmuştu. Mola verdi. Bir yanda açlık, bir yanda korku...Ama yapabileceği hiç bir şey olmadığından derin bir uykuya dalmakta gecikmedi. Ertesi sabah su sesleriyle gözlerini açtı. Geceyi yaban ördeklerinin çılgınca eğlendiği küçük bir göl kıyısında geçirdiğini anladı. Bu gürültücü arkadaşlarına kendini tanıtmaya hazırlanıyordu. Birden bir tüfek sesi ile irkildi. Hiç zaman kaybetmeden oradan uzaklaştı. Çok geçmemişti ki, küçük ördek kendini bir çiftlikte buldu. Çiftliğin sahibi yaşlı kadın onu doyurdu. Ateşin yanında uyumasına izin verdi. Fakat yavru ördek bir göl bulabilme umuduyla oradan da uzaklaştı. Günlerce bir göl bulabilmek için rasgele yoluna devam etti. Sonunda bir göl kıyısına ulaştı. Bu arada yalnız başına yaşamayı öğreniyordu. Bu göl kıyısında yavru ördek gün geçtikçe büyüyordu. Kendisi farkında olmadan görüntüsü değişiyordu. Geçen kuşları gördükçe onların asil duruşları ve güzel görünüşlerinden dolayı iç çekiyordu. İlkbaharda bir kuğu sürüsü gölün kıyısına yuva yapmaya geldi. Çirkin ördek yavrusuyla tanışmak için yaklaştılar. Fakat kendisini bu zarif kuşlarla arkadaşlık etmek için çok çirkin ve kaba buluyordu. Birden bire suda aksini gördü. O da ne!... Önmetin bu bölüme kadar öğretmen tarafından çocuklara anlatılır. Ardından doğaçlama etkinliğine geçilir.

4. Doğaçlama: Çocuklar, öğretmen tarafından 5’li gruplara ayrılır. Önmetinin bittiği yerden itibaren, 5’li gruplarla doğaçlamalar yapılır. Ardından öğretmen ve çocuklar halka şeklinde otururlar, oynanan doğalamalarla ilgili değerlendirme yaparlar.

5.Sıcak Sandalye: Çirkin ördek yavrusu sıcak sandalyeye oturtulur. Grubun geri kalanları da çirkin ördek yavrusuna “ Kümesteki hayvanlar sana kötü davrandıklarında neler hissettin? Diğerlerinden farklı olmak nasıl bir duyguydu? Suya bakıp da kendini gördüğün anda neler hissettin? Sen arkadaşlarının yerinde olsaydın senden farklı fiziksel özellikleri olan birine nasıl davranırdın?”vb. soruları sorarlar.

Paylaşım ve Tartışma:

6.Tartışma-Sohbet: Öğretmen ve çocuklar halka şeklinde otururlar. Sorunun ne olduğu ile ilgili olarak bir kez daha konuşurlar. Öğretmen “ Sizce çirkin ördek yavrusuna diğer hayvanlar neden öyle davranmış olabilirler? Bizden farklı özelliklere sahip olanlara karşı nasıl davranmamız gerekir? Çirkin ördek yavrusu arkadaşlarının bu davranışı karşısında ne hissetmiş olabilir?” gibi soruları çocuklara sorarak problemin değerlendirmesini yapar.

ETKİNLİKLE İLGİLİ İPUÇLARI:

- Sıcak sandalye etkinliğinde sorulan soruların, sandalyeye oturan çocuğu çok fazla zorlamamasına, bunun için de öğretmenin sorular sırasında çocuklara rehberlik etmesi gerekli olabilir.
- Halka oyununda ise, öğretmenin ebe olan çocuğun kendisini dışlanmış hissetmemesi her çocuğun ebe olmasına ve bunun sadece bir oyun olduğunun vurgulanmasına önem verilmelidir.

ETKİNLİĞİN DEĞERLENDİRİLMESİ:

- **Çocukların, kendilerini başkalarının yerine koyarak, onları anlamaya çalışmaları konusunda bir farkındalık sağlanabildi mi?** Çocukların başkaları üzüldüğünde onların neler hissettiklerini anlamada farkındalık kazandıkları, kendilerini önmetindeki çirkin ördek yavrusunun yerine koyabildikleri ve gerçekten de o anda üzüldükleri ve kendilerini kötü hissettikleri görüldü.
- **Sıcak sandalye etkinliğinde, sorulan sorular amaca uygun muydu?** Sıcak sandalye etkinliği ile çocuklar ilk defa karşılaştıkları için, bu etkinlik çocuklara çok ilginç geldi, her grubun çirkin ördek yavrusuna yönelttikleri sorularda ve verilen yanıtlarda çocukların fikirlerini açıkça ortaya koydukları gözlemlendi.

- **Önmetin çocukların, kendilerini olayın içinde hissetmelerini yardımcı olabildi mi?** Çocukların önmetindeki çirkin ördek yavrusunun hissettiklerini anlayabildikleri, önmetnin bu konuda yardımcı ve yeterli olduğu görüldü. Önmetnin ardında yapılan doğaçlama çalışmalarında ise çocukların en çok, çirkin ördek yavrusunun duygularını konu almaları, onların kendilerini olayın içinde hissetmelerine yardımcı olduğunun bir göstergesi olarak değerlendirilebilir.

ETKİNLİK PLANI (9)

Etkinlik Adı: “Nasıl Dinliyoruz?”

Süre: 40 dk

Amaç 1: Başkalarıyla ilişkilerini yönetebilme.

Kazanımlar:

- 1.Kendisinin ve başkasının haklarına saygı gösterir.
- 2.Etkinlik kurallarına uyar.
- 3.Gerektiğinde lideri izler.

Amaç 2: Dinlediklerini çeşitli yollarla ifade edebilme.

Kazanımlar:

- 1.Dinlediklerini başkalarına anlatır.
2. Dinlediklerine ilişkin sorular sorar.
3. Dinlediklerine ilişkin sorulara cevap verir.
4. Dinlediklerini özetler.
5. Dinlediklerini resim, müzik, drama, şiir, öykü vb. yollarla sergiler.

Yöntem ve Teknikler:

- Eğitsel oyun
- Grup tartışması
- Soru-yanıt
- Drama
- Donuk İmge
- Sıcak sandalye

Materyaller: Müzik seti, resimli kartlar

Sözcükler ve Kavramlar: Dinleme, etkin dinleme, olumlu ilişkilerini sürdürme.

ÖĞRENME SÜRECİ:

Isınma Çalışması:

1.Heykel Olma Oyunu: Öğretmen çocukları oyun odasına alır. Çocukların serbestçe hareket edebilecekleri bir ortam sağlanır. Öğretmen çocuklara “Müziği açtığım zaman hepiniz, oyun odasında serbestçe dans edeceksiniz. Ancak müziği kapattığım anda, herkes olduğu yerde, tıpkı bir heykel gibi hiç kıpırdamadan duracak. Gülen, hareket eden, konuşan oyun dışında kalır.” Yönergesini verir. Oyun çocukların isteğine göre devam ettirilir.

2.Dinleme Oyunu: Öğretmen çocukları ikili gruplara ayırır. Öğretmen “ Her grup resimli kartlardan bir tane seçecek ve o resim hakkında bir süre konuşacak. Bu sırada da grubun diğer üyesi, arkadaşı resim hakkında konuşurken onu dinleyecek. Ardından, resim hakkında konuşanla, onu dinleyen çocuk yer değiştirecek.” der. Her grup kendi resmini anlatıncaya kadar oyun devam eder. Olay/Durum resimleri:

- Hikaye dinleyen çocuk resmi,
- Kardeşine yardım eden çocuk resmi,
- Grup çalışması yapan çocukların resmi,
- Arkadaşını görüp ona el sallayan çocuk resmi,
- Öğretmenin anlattığı öyküyü dinleyen çocukların resmi.

Oluşum:

3.Nasıl Dinliyoruz? : Öğretmen gruptan bir çocuğu seçer. Seçilen bu çocukla öğretmen gruba, dikkatli ve dikkatsiz dinleme şekillerini gösterir. Çocuğa yolda karşılaşan iki arkadaş olduklarını ve ona bazı sorular soracağını söyler. Çocuğa çekinmeden yanıt verebileceği türden sorular sorulur (ailesi, okulu vb.). İlk oyunda öğretmen çocuğu dikkatlice dinler, ikinci oyunda dinlemez. Her oyundan sonra gruba, dinleyicinin nasıl dinlediği sorulur. Daha sonra öğretmenin hangi durumdaki davranışının daha uygun olduğu ile ilgili konuşmalar yapılır.

4.Sıcak Sandalye: Konuşmacı rolündeki çocuk sıcak sandalyeye oturtulur. Grubun üyeleri sıcak sandalyeye oturan çocuğa “Öğretmen seni dinlemediğinde ve dinlediğinde neler hissettin?, Sen öğretmen olsaydın karşıdaki çocuğu dinler miydin?, Bir arkadaşın seninle konuşurken, senin onu dinlemediğin anlar oldu mu?” vb. sorular sorarlar.

5.Donuk İmge Oluşturma: Çocuklar 5’erli gruplara ayrılır. Her gruba farklı bir dinleme durumu verilir ve bu dinleme durumlarının fotoğraflarını oluşturmaları istenir (dinleme durumları: 1.öykü anlatılırken dinleme, 2.birisiyle konuşurken dinleme, 3.iki kişi konuşurken konuşmalarının bitmesini beklerken dinleme, 4.arkadaşı, sınıfta bir sorununu anlatırken onu dinleme vb.)

Paylaşım ve Tartışma:

6.Yıldızları İzliyoruz: Öğretmen çocuklara “Şimdi yere daire olup uzanacağız. Ancak, bu sırada sessiz olacağız ve gözlerimizi kapatacağız, gecenin sesini dinleyeceğiz.” yönergesini verir. Bir süre tüm grup bu yönergeye uygun olarak hareket eder. Ardından

herkes gözlerini açar duyulan sesler hakkında konuşulur. Bazı yerlerde neden sessiz kalınması gerektiği ile ilgili sohbet edilir.

7.Tartışma ve Yorum: Öğretmen ve çocuklar daire şeklinde otururlar ve sorunun ne olduğu ile ilgili bir kez daha konuşulur. Dinlemenin önemi ve dinlemenin kuralları hakkında sohbet edilir.

ETKİNLİKLE İLGİLİ İPUÇLARI:

- Dinleme becerisiyle ilgili yapılacak etkinlikler sırasında, ortamın sessiz olmasına ve çocukların dikkatlerini dağıtacak materyallerin ortadan kaldırılmış olmasına dikkat edilir.

ETKİNLİĞİN DEĞERLENDİRİLMESİ:

- **Çocuklar; donuk imge oluşturma etkinliğinde seçilen dinleme durumlarını gerçekleştirirken zorlandılar mı?** Donuk imge oluşturma etkinliğinde, çocukların canlandırmaktan en çok zevk aldıkları ve rahatlıkla gerçekleştirdikleri dinleme durumunun, öğretmenin çocuklara öykü anlatması ile ilgili donuk imgeler olduğu gözlemlendi. Ayrıca çocukların küçük gruplar halinde gerçekleştirdikleri donuk imge çalışmasında, kendi grubuna isim bulmada çok başarılı oldukları gözlemlendi.
- **Rahatlama çalışmalarında, ortamda gerektiği kadar sessizlik sağlanabildi mi?** “Yıldızları İzliyoruz” adlı rahatlama çalışmasında, ortamın etkinlik için uygun şartlara sahip olduğu ve çocukların sessizce gözlerini kapatıp, gerçekten gökyüzündeki yıldızları izliyormuş gibi davrandıkları, ayrıca gökyüzünde yıldızlardan başka varlıkları gördüklerini de söyledikleri gözlemlendi.
- **Dinleme oyununda, ikili gruplar kendi aralarında sırayla konuşurken birbirlerini dinlediler mi?** Çocukların oluşturdukları ikili gruplarda, kendilerine verilen resimler hakkında konuşurlarken diğer arkadaşlarının onları dikkatlice dinledikleri görüldü.
- **Etkinlikler sırasında çocuklar istekli davrandılar mı?** Gruptaki çocukların, etkinliklere katılmak için istekli oldukları, özellikle heykel olma oyununu ve donuk imge çalışmasını gerçekleştirirken çok eğlendikleri anlaşıldı.

ETKİNLİK PLANI (10)

Etkinlik Adı : “Sırasını Beklemeyi Bilmeyen Ceren”

Süre: 45 dk

Amaç 1: Başkalarıyla ilişkilerini yönetebilme.

Kazanımlar:

1. Grup etkinliklerinin kurallarına uyar.
2. Grupta işbirliği kurar.
3. Kendisinin ve başkalarının haklarına saygı gösterir.
4. Grup içerisinde aldığı sorumlulukları yerine getirir.

Amaç 2: Yaşamın iyileştirilmesinde ve korunmasında sorumluluk alabilme.

Kazanımlar:

1. Günlük yaşamdaki kurallara uyar.
2. Etkinliklerde sırasının gelmesini bekler.

Yöntem ve Teknikler

- Öykü anlatma
- Grup tartışması
- Soru-yanıt
- Drama
- Resim yapma
- Donuk İmge

Materyaller: Bir yumak ip, teyp, tef, dört adet beyaz fon kartonu, pastel boya

Sözcükler ve Kavramlar: Sıra bekleme, olumlu ilişkilerini sürdürme

ÖĞRENME SÜRECİ

Isınma Çalışması:

1.Yürüyerek Isınma: Öğretmen çocukları, rahatça hareket edebilecekleri bir alana götürür ve onlara “ Elele tutuşup, halka olun.” yönergesini verir. Müzik eşliğinde veya tef ritmi ile önce yerinde sayma, sonra yavaştan hızlıya, daha sonra hızlıdan yavaşa yürünür. Daha sonra öğretmen çocuklara; “ Şu anda serbestsiniz, hep birlikte sırayla lavaboya gidelim. Şimdi de yemek almak için sıramızın gelmesini bekleyelim. Aaaa, öğretmeniniz resim yapmanız için pastel boyalarınızı verecek. Hadi sıraya girelim...” der.

2.Dola Beni, Tanı Beni: Tüm grup ayakta, daire biçiminde dizilir. Öğretmen, kendi adını söyleyerek ipin ucunu bırakmadan, ip yumağını, seçtiği bir çocuğa gönderir.

Yumağı alan çocuk, kendi adını söyler ve ipi bırakmadan, yumağı başka bir çocuğa gönderir. Bu sırada ip gergin tutulmalıdır. En sonuncu çocuğa gelindiğinde, bu çocuk hem adını söyler hem de yumağı ipin boşluğunu alacak kadar dolar ve bir yandan da sevdiği bir oyunu söyler. Böylece yumak, tüm çocuklar tarafından birer birer dolanarak tekrar öğretmene geri gelir. Ama bu arada her çocuk hem adını hem de en sevdiği bir oyunu söylemiş olur (Önder, 2004:152).

Oluşum:

3. Hazırlanan önmetin (kısa öykü) uyarıcı olarak verilir:

“Öğretmen çocuklara pastel boya ile tamamlamaları için bir çiçek resmi verir. Her beş dakikada bir Ceren, parmağını kaldırıp, şimdi ne yapacağını öğretmenine sorar. Ayrıca çiçeğin her yaprağını boyadığında öğretmenini çağırıp, güzel olup olmadığını sorar. Öğretmeni her parmak kaldırışında Ceren’in yanına gider. Sınıftaki diğer çocuklar da öğretmeni çağırırlar. Ceren bir daha parmak kaldırdığında, bu kez öğretmen diğerleriyle ilgilenir ve Ceren ağlamaya başlar. Tüm sınıf şaşkınlık içinde Ceren’i izlemektedir...”

4. Doğaçlama: öğretmen çocukları 5’erli gruplara ayırır. Önmetin, Ceren’in ağlama sahnesinden itibaren 5’erli gruplarla oynanır. Ardından tüm grup halka şeklinde minderlere oturur. Öğretmen her grubun canlandırması hakkında tüm çocuklarla birlikte bir değerlendirme yapar. Yapılan canlandırmalarla ilgili tüm çocuklar düşüncelerini arkadaşları ile paylaşır.

5. Donuk İmge Oluşturma: Öğretmen ve çocuklar, Ceren’in neden öyle davranmış olabileceği ile ilgili konuşurlar. Her çocuk, Ceren’in bu şekilde davranmasının nedenlerini açıklar. Öğretmen de “Ceren’in evde üzülmesine neden olan bir olay gerçekleşmiş olabilir ya da o gün Ceren birazcık kendisini hasta hissediyor olabilir.” vb örneklerle çocukları yönlendirir. Ardından, doğaçlama etkinliğindeki 5’erli gruplara kendi aralarında düşünmeleri için 5-10 dk süre verilir ve Ceren’in neden o şekilde davranmış olabileceği gruplar tarafından fotoğraf karesi ile anlatılmaya çalışılır. Öğretmen, her fotoğrafta çocukların omzuna dokunup birer birer ne hissettiklerini sorar. Etkinlik sonunda Ceren’in niye o şekilde davrandığı üzerine bir kez daha konuşulur.

6.Sıcak Sandalye: Ceren sıcak sandalyeye oturtulur. Çocuklar Ceren’e, neler hissettiğini, neden sürekli parmak kaldırıp öğretmeni yanına çağırdığını, o gün için canını sıkan ve onu üzen şeyin ne olduğunu sorarlar.

Paylaşım ve Tartışma:

7.Sohbet-Resim Yapma: Tüm sınıf halka şeklinde oturur ve Ceren'in davranışıyla ilgili bir kez daha konuşurlar. Ceren'in neden böyle davranmış olabileceği, davranışının doğru olup olmadığı hakkında konuşulur. Ardından sınıf dört gruba ayrılır ve her gruba birer tane beyaz fon kartonu ve pastel boyalar verilir. Önmetinde anlatılan Ceren'in davranışıyla ilgili resim çalışması gerçekleştirilir. Yapılan bu resimler panoya asılarak sergilenir.

ETKİNLİKLE İLGİLİ İPUÇLARI:

- Donuk imge oluşturmada, 5'erli gruplarda yer alan tüm çocuklara görev verilmesine dikkat edilmelidir.

ETKİNLİĞİN DEĞERLENDİRİLMESİ:

- **Sıcak sandalye etkinliğinde Ceren'in ne hissettiği, grup tarafından sorulan sorularla gerçekten anlaşılabilir mi?** Sıcak sandalye yöntemine, çocukların giderek alışmaya başladıkları gözlemlendi. Her grup ilginç sorular yönelterek Ceren'in neden o şekilde davranmış olabileceğini öğrenmeye çalıştı. Sanki tüm çocuklar önmetindeki olayı tekrar yaşadılar.
- **Etkinlikler sırasında, gruplar arasında işbirliği sağlanabilir mi?** Sınıftaki çocuklar üç gruba ayrıldılar. Her grubun kendisine kolaylıkla isim bulduğu ve isim bulma konusunda hiç anlaşmazlık yaşamadıkları görüldü. Gruplar kendilerine "Aşkın Yıldızı", "Parlayan Yıldız" ve "Aşkın Kalbi" isimlerini verdiler. Gerçekleştirilen doğaçlama etkinliklerinde önmetinde verilenlerle birlikte çocukların özgün fikirleri ile de güzel oyunların ortaya çıktığı görüldü. Grup üyelerinin birbirleriyle uyum içinde çalışmalarının; özgün oyunların ortaya çıkmasında etkili olduğu anlaşıldı. Ayrıca, doğaçlama etkinliğindeki grupların resim yapma etkinliğinde de birbirlerinin düşüncelerine önem verdikleri gözlemlendi.

ETKİNLİK PLANI (11)

Etkinlik Adı: “Büyük Sürpriz”

Süre: 35 dk

Amaç 1: Duygularını fark edebilme

Kazanımlar:

1. Duygularını söyler.
2. Duygularının nedenlerini açıklar.
3. Duygularının sonuçlarını açıklar.
4. Duygularını müzik, dans, drama vb. yollarla ifade eder.

Amaç 2. Başkalarıyla ilişkilerini yönetebilme

Kazanımlar

1. Kendiliğinden iletişimi başlatır.
2. Grup etkinliklerine kendiliğinden katılır.
3. Grupta sorumluluk almaya istekli olur.
4. Aldığı sorumluluğu yerine getirir.
6. Gerekli durumlarda nezaket sözcüklerini kullanır.
7. Grup etkinliklerinin kurallarına uyar.

Yöntem ve Teknikler

- Drama
- Eğitsel oyun
- Resim yapma
- Öykü anlatma
- Grup tartışması
- Soru-yanıt
- Doğaçlama
- Donuk İmge

Materyaller: Renkli fon kartonundan çantalar, pastel boya, büyük boy resim kağıdı

Sözcükler ve Kavramlar: duygular, olumlu ilişkilerini sürdürme

ÖĞRENME SÜRECİ

Isınma Çalışmaları:

1.Serbest Yürüme: Öğretmen çocukları oyun odasına alır ve “ Çocuklar, sınıf içinde serbestçe yürüyeceksiniz, önünüze çıkan arkadaşlarınızla selamlaşacaksınız.” yönergesini verir. Ardından, öğretmen “Futbol topu olun ve yerde yuvarlanın.” der.

Daha sonra da “Şimdi yere yatıp, sadece ayaklarınızı kullanarak müziğe uygun dans edin.” der. Çocukların isteklerine göre oyun devam eder.

Oluşum:

2.Hazırlanan önmetin uyarıcı olarak verilir:

“Bir evde anne, baba ve iki çocuğu yaşıyorlardı. Bu çocuklar okula gidiyorlardı. Ama bu çocukların çantaları yoktu. Bir gün babaları çocuklarına bir sürpriz yapmaya karar verdi ve bir çanta satıcısına gitti: “Ben çanta istiyorum.” dedi ve iki tane çanta aldı. Daha sonra eve gitti ve çocuklarına :“Size bir sürprizim var dedi.” Çocukları çok merak ettiler ve hemen paketi açtılar.” Daha sonra paketin içinden çıkanı görünce çocukların ne yaptıkları ve neler hissettikleri ile ilgili konuşulur.

3.Doğaçlama: Çocuklara, onları çok mutlu eden bir olayı ya da anı düşünmeleri için zaman tanınır. Daha sonra öğretmen, çocukların zihinlerinde bir şeyler canlansın diye örnekler verir. “Anneniz akşam için en sevdiğiniz yemeği pişirmiş. Babanız o gün sizi, evinizin yakınlarına yeni yapılan parka götürecek. Okuldan eve geldiğinizde, en sevdiğiniz çizgi filmin televizyonda başladığını gördün.” vb. Ardından sınıf 5’li gruplara ayrılır. Her grup mutlu oldukları bir anı önce 5-10 dakika kendi aralarında konuşurlar ve ortak bir karara varırlar. Sonra da her grup, mutlu olduğu bir anı canlandırır. Canlandırmalar sona erdiğinde çocuklar, halka şeklinde otururlar ve her grubun gerçekleştirdiği canlandırma hakkında konuşulur.

4.Donuk İmge Oluşturma: Doğaçlama etkinliğindeki gruplar değişir ve yeni 5’li gruplar oluşturulur. Babanın paketi verme sahnesi her grup tarafında donuk imgeyle ifade edilmeye çalışılır. Öğretmen “ Şimdi tüm gruplar, öyküdeki babanın hediye paketini çocuklarına verdiği ana kadar olan durumu donuk imgeyle oluşturmaya çalışacaklar. Ben “donun” yönergesini verdiğim anda herkes olduğu yerde hiç kıpırdaman duracak.”der. Ardından öğretmen her gruba sırayla uğrar ve grup üyelerinin omzuna dokunup neler hissettiklerini sorar.

Paylaşım ve Tartışma:

5.Resim Yapma: Çocuklarla duyguları ifade etme yolları hakkında konuşulur. Öğretmen çocuklara “Sizi en çok ne mutlu eder?, Mutlu olduğunuzda bunu nasıl belli edersiniz?, Başkalarını mutlu ettiğiniz anlar oldu mu?” gibi sorular yöneltir. Ardından tüm çocuklara büyük beyaz kağıtlar ve pastel boya verilir. Kendilerini mutlu eden bir olayın resmini yapmaları istenir. Yapılan resimler panoya asılarak sergilenir.

6.Tartışma ve Sohbet: Öğretmen ve çocuklar daire şeklinde otururlar. Duyguları ifade etmenin uygun yollarının neler olabileceği, kendilerini en çok mutlu eden olaylar

hakkında, konuşma bir kez daha yapılır. Öğretmen bu aşamada, diğer etkinliklerde olduğu gibi mutlu olmamıza neden olan olaylar hakkında örnekler verir ve ardından çocukların konuşmaları için ortam oluşturur.

ETKİNLİKLE İLGİLİ İPUÇLARI:

- Öğretmen, çocukların zihinlerinde mutlu olmayla ilgili durumların canlanabilmesi için öncelikle kendisi, mutlulukla ilgili somut örnekler vermeyi denemelidir.

ETKİNLİĞİN DEĞERLENDİRİLMESİ:

- **Çocuklar etkinlikler sırasında, gerçekten mutlu oldukları anları canlandırabildiler mi?** Grupların genelde kendilerine hediye verilen anları canlandırdıkları görüldü.
- **Grup tartışması sırasında, çocuklar duygularını arkadaşlarına ifade edebildiler mi?** Çocuklar duygu durumları içersinden en çok “mutluluk” duygusunu beğendiklerini söylediler. Bu duygu durumu hakkında örnekler verirken çok istekli ve neşeli oldukları gözlemlendi.
- **Resim yapma etkinliğinde, çocuklar kendilerini mutlu eden olayların resmini yaptılar mı?** Çocukların bu etkinlik sırasında, doğum günlerini, okulda arkadaşlarıyla geçirdikleri zamanları, öğretmeniyle kendilerinin resimlerini yaptılar ve bu yaptıkları resimlerde de kendilerini çok mutlu hissettiklerini söylediler.

ETKİNLİK PLANI (12)

Etkinlik Adı: “Nehirden Geçiyoruz”

Süre: 30 dk

Amaç 1: Problem çözebilme.

Kazanımlar:

- 1.Problemi söyler.
- 2.Probleme çeşitli çözüm yolları önerir.
- 3.Bulduğu çözüm yollarından en uygun olanlarını seçer.
- 4.Seçilen çözüm yollarını dener.
5. En uygun çözüm yoluna karar verir.
6. Karar verdiği çözüm yolunun gerekçelerini açıklar.

Amaç 2: Duygularını kontrol edebilme.

Kazanımlar:

- 1.Olumlu/olumsuz duygu ve düşüncelerini uygun şekilde ortaya koyar.

Amaç 3: Başkalarıyla ilişkilerini yönetebilme.

Kazanımlar:

- 1.Kendiliğinden iletişimi başlatır ve devam ettirir.

Yöntem ve Teknikler

- Grup tartışması
- Soru-yanıt
- Eğitsel oyun
- Doğaçlama

Materyaller: Müzik seti, hareketli bir şarkı, farklı uzunlukta kumaş parçaları, tahta ve plastik sopalar, içinde farklı ses efektlerinin olduğu CD

Sözcükler ve Kavramlar: Problem çözme, olumlu ve olumsuz duygular, ilişkileri sürdürme

ÖĞRENME SÜRECİ

Isınma Çalışması:

1. Öğretmen çocukları oyun odasına alır ve çocuklar, öğretmenin “ Şimdi aralıklı bir şekilde yere yatın.” yönergesiyle hareket etmeye başlarlar. Öğretmen çocukların aralarında, müzik eşliğinde dans ederek dolaşır. Sırtına dokunduğu çocuk yerden kalkıp, öğretmenin elinden tutar birlikte dans ederler. Her kalkan çocuk bir başka

arkadaşına dokunup onu yerden kaldırır. Sıra ile tüm çocuklar yerden kalkınca hep birlikte dans ederler.

2. Aynalar Ülkesi: Öğretmen, grubu ikiye ayırır. Bir grup aynalar ülkesinde bulunan aynalar, diğer grup o ülkeyi ziyaret etmeye gelen çocuklar olur. Her çocuk bir aynanın karşısına geçer ve ne yaparsa, ne söylerse, ayna da aynı hareketi yansıtır. Çocuk ayna karşısına geçip; “Merhaba ayna, ben nasıl görünüyorum? Ben güzel miyim? Bugün kendini nasıl hissediyorsun? Hoşça kal.” vb. şekilde konuşur, ayna da çocuğa cevap verir. Bir süre oynandıktan sonra gruplar yer değiştirir ve çalışma yinelenir.

Oluşum:

3. Doğaçlama: Öğretmen etkinliğe çocukları hazırlama için bazı ön hazırlıklar yapar. Öncelikle sınıfın farklı köşelerine deniz resimleri asılır ve farklı büyüklüklerdeki deniz taşıtlarının maketleri sınıfa yerleştirilir. Ardından çocukların, bu malzemeleri incelemeleri için süre verilir. Çocuklar sınıfa yerleştirilenleri incelerken de içinde dalgaların, deniz taşıtlarının, kuşların seslerinin olduğu bir CD de dinlenir. Daha sonra grup üyeleri 4'er kişilik alt gruplara ayrılır. Onlara nehrin bir kenarından karşı kenarına geçmeleri için sadece bir “kayık” bulunduğu bir durum hayal etmeleri ve bu anı da canlandıracakları söylenir. Ancak kayığın yüzer halde kalması için sadece üç kişi kayık üzerinde kalabilir. Grup üyelerinin bu duruma uygun çözüm yolları bulabilmeleri için 5–10 dakika süre verilir. Bu etkinlik sırasında da çeşitli materyallerden yararlanılır. Her gruba farklı uzunluklarda kumaş parçaları, tahta sopalar verilir ve bunlarla sal oluşturmaları istenir. Ayrılan zaman sonunda, gruplar buldukları çözüm yollarını canlandırır.

Bütün grup üyeleri duygularını ve bu sorunu nasıl aştıklarını konuşmak için daire şeklinde otururlar, sohbet etmeye başlarlar.

Paylaşım ve Tartışma:

4.Sesleri Dinliyoruz: Çocuklar yere yatarlar. Öğretmen “Gözlerinizi kapatın ve siz nehirden geçerken duyduğunuz sesleri dinleyin.” yönergesini verir. 5–6 dakika sonra öğretmenin, “Şimdi gözlerinizi açabilirsiniz.” yönergesiyle birlikte çocuklar gözlerini açıp, otururlar. Öğretmen çocuklara: “Nehirden geçerken hangi sesleri duydunuz?” diye sorar ve bir süre sonra gözlerini açan çocuklar duydukları sesleri söylerler.

5.Tartışma ve Sohbet: Öğretmenle birlikte çocuklar “u” şeklinde yerde bulunan minderlere otururlar ve olumlu duygulara, olumsuz duygulara ve düşüncelere örnekler verilir. Ardından bu duyguları en uygun şekilde nasıl ortaya koyulabileceği, olumsuz

duyguları ifade etmede uygun yolların kullanılmaması durumunda nelerin olabileceği ile ilgili sohbet edilir.

ETKİNLİKLE İLGİLİ İPUÇLARI:

- Oluşum sırasındaki etkinlikte dörderli grup üyeleri arasında anlaşmazlığın çıkmasını önlemek için, öğretmenin onlara rehberlik etmesi gerekebilir.

ETKİNLİĞİN DEĞERLENDİRİLMESİ:

- **Kayık etkinliğinde grup üyeleri arasında bir anlaşma sağlanabildi mi?** Sal yapma etkinliğinde çocukların kendilerine verilen sınırlı malzemelerle özgün fikirlerini söyleyerek değişik şekillerde salları ortaya çıkardıkları, bunları yaparken de eğlendikleri, bir an önce sallalarını yapmaya çalıştıkları, birbirlerinin düşüncelerine önem verdikleri gözlemlendi.
- **Sesleri dinliyoruz etkinliğinde çocukların dikkatlerini dağıtmayı engelleyecek, sessiz bir ortam sağlanabildi mi?** Sesleri dinleme sırasında etkinliğin gerçekleştirildiği odada lambalar da kapatılınca, çocukların etkinliğe kendilerini daha çok verdikleri, önceden duymakta zorlandıkları sesleri kolaylıkları duyabildikleri gözlemlendi. Dinleme sonunda çocuklar en çok kuş seslerini, rüzgarın sesini ve oyun oynayan çocukların seslerini duyduklarını söylediler.
- **Kayık etkinliğinde çocuklar, çözüm yolu ararken duygu ve düşüncelerini uygun şekillerde ifade edebildiler mi?** Kayık etkinliğinde, grup üyelerinin birbirleri ile konuşarak, karşılaştıkları sorunlara çözüm önerileri üretmek ve birbirlerinin duygu ve düşüncelerine önem vererek çok güzel bir dayanışma örneği sergiledikleri görüldü.

ETKİNLİK PLANI (13)

Etkinlik Adı: “Duygularımız”

Süre: 30 dk

Amaç 1. Duygularını fark edebilme.

Kazanımlar:

1. Duygularını söyler.
2. Duygularının nedenlerini açıklar.
3. Duygularının sonuçlarını açıklar.
4. Duygularını müzik, dans, drama vb. yollarla ifade eder.

Amaç 2. Başkalarıyla ilişkilerini yönetebilme.

Kazanımlar.

1. Grupta sorumluluk almaya istekli olur.
2. Aldığı sorumluluğu yerine getirir.

Yöntem ve Teknikler

- Drama
- Eğitsel oyun
- Grup tartışması
- Soru-yanıt
- Donuk İmge

Materyaller: Üzerinde duygu durumlarının olduğu resimli kartlar

Sözcükler ve Kavramlar: Duygular, olumlu ilişkilerini sürdürme

ÖĞRENME SÜRECİ:

Isınma Çalışması:

1.Vücutumla Resim Yapıyorum: Çocuklarla hangi malzemeleri kullanarak resim yapabilecekleri konusunda sohbet edilir. Ardından çok ilginç bir resim çalışması yapacakları belirtilir. Kullanılacak boyaları ve kağıdı yalnızca resmi yapan çocuğun görebileceği, resim yapılacak kağıdın havada asılı durduğu söylenir. Sıra ile eller, dirsek, diz, ayak, saçlar ve tüm vücut fırça olarak kullanılır. Önce çocuklar bu hayali malzemeleri kullanarak yapacakları resimlerde en mutlu oldukları, en kızgın oldukları, en üzüntülü oldukları ve en korktukları anları çizeceklerdir. Daha sonra, her çocuk duygu durumlarıyla ilgili bir resim yapar ve bitince sınıfın bir köşesine asar. Resimler anlatılır. Çocuklar kendi resimlerini anlatırken grubun diğer üyeleri de resimdeki duygu durumlarıyla ilgili örnekler verirler.

Oluşum:

2.Öğretmen önceden hazırladığı ve üzerlerinde mutlu, mutsuz, üzgün gibi örnek durumların olduğu kartları grup üyelerine dağıtır. Daha sonra öğretmen, grup üyelerinden bir kişinin odadan ayrılmasına karar vermelerini ister. Öğretmen, sınıfta kalan diğer çocuklara duygu durumlarını gösteren kartlara iyice bakmalarını ve bir tanesini canlandırmak için seçmelerini ister. Hangi kartın olacağına karar verildikten sonra, odadan dışarı çıkan grup üyesi geri çağırılır. Grup üyeleri seçtikleri kart üzerinde yer alan duruma uygun davranışlarda bulunurlar. Sınıfa çağırılan çocuk da kart üzerindeki resmi tahmin etmeye çalışır.

3.Donuk İmge Oluşturma: Öğretmen ve çocuklar daire şeklinde otururlar. Ardından öğretmen çocukları beşer kişilik küçük gruplara ayırır. Her gruba öğretmen tarafından bir duygu durumu verilir:

- Öğretmenin çocukların yaptığı resimleri çok beğendiğini gösteren ve bu duruma da çok sevinen çocukların duygu durumları.
- Annesi istediği bir oyuncak almadığında bu duruma çok sinirlenen, kızan çocuğun duygu durumu.
- Okulların kapanıp yaz tatili başlayacağı için üzülen ve arkadaşlarından ayrılmak istemeyen çocuğun duygu durumu.
- Bir gün evde yalnız kaldığını düşünüp de çok korkan çocuğun duygu durumu.

Gruplardan bu duygu durumlarını anlatan donuk imgeleri oluşturmaları istenir. Çocuklar donuk imge oluşturduklarında hareketsiz bir halde beklerler. Ardından öğretmen, gruplardaki çocukların omuzlarına dokunup onların neler hissettiğini teker teker sorar.

Paylaşım ve Değerlendirme:

4.Parmak Uçları İle Masaj: Öğretmen çocukları oyun odasına alır ve aralarından bir çocuk seçer. Seçilen bu çocuk, yüzükoyun yere uzanır. Diğerleri yere uzanmış olan çocuğun etrafına otururlar ve yere yatan çocuğun vücudunun değişik yerlerinde parmak uçları ile yavaşça dinlemekten en çok hoşlandıkları müzik aletini çalıyormuş gibi yaparlar. Sonra ellerini çekerek bir süre hiç dokunmadan durup ara verirler. Daha sonra parmak uçları ile vurmada yavaşça müzik aletini çalarlar.

5.Tartışma ve Sohbet: Öğretmen ve çocuklar daire şeklinde sandalyeye otururlar. Duygularımızın neler olduğu (mutluluk, kızgınlık, üzüntü vb.), nasıl ifade edeceğimiz,

grupla çalışmanın zorlukları, gruba dahil olmanın ve birlikte işler yapmanın hissettirdiği duygular hakkında fikir alışverişinde bulunularak sohbet edilir.

ETKİNLİKLE İLGİLİ İPUÇLARI:

- Oluşum aşamasında kartlarla gerçekleştirilen etkinlikte, tüm çocukların kartın üzerinde gösterilen duygu durumlarını iyice kavrayıp ona göre hareket edebilmeleri için öğretmenin bu konuda somut örnekler (resimler olabilir) verip etkinliği desteklemesi gerekebilir.

ETKİNLİĞİN DEĞERLENDİRİLMESİ:

- **Duygu durumları arasındaki (mutluluk, kızgınlık, üzüntü) geçişler çocuklar tarafından anlaşılabilir mi?** Çocukların duygu durumlarını anlamada, ifade etmede, örnekler vermede çok başarılı oldukları ve duygu durumlarının geçişlerini de rahatlıkla yapabildikleri gözlemlendi.
- **Çocuklar duygu durumlarını anlatırken somut örneklerden yararlanabildiler mi?** Çocuklar, kendilerine hediye alındığında çok mutlu olduklarını ve sevinç duyduklarını, arkadaşlarının izinsiz olarak oyuncaklarını aldıklarında çok kızdıklarını, anne babalarının kendilerine kızdıklarında da çok üzülüklerini ifade ettiler.
- **Etkinliklerin gerçekleştirilmesi sırasında gruplar arasında iletişim ve işbirliği sağlanabilir mi?** Grupların kendiliğinden rahatlıkla oluşturulduğu, grup ismi bulma konusunda da sorunların yaşanmadığı ve fikir birliğinin kolaylıkla ortaya çıktığı gözlemlendi. Çocukların birlikte bir şeyler yapmaktan çok zevk aldıkları, mutlu oldukları görüldü. Parmak uçları ile masaj etkinliğinde, tüm çocukların ortada bulunan çocuğa zarar vermemek için, dikkatlice ve nazıkçe ona dokundukları gözlemlendi.

ETKİNLİK PLANI (14)

Etkinlik Adı: “Arkadaşlarımız”

Süre: 25 dk

Amaç 1. Hoşgörü gösterebilme.

Kazanımlar:

1. Kendisini başkalarının yerine koyarak duygularını açıklar.
- 2.Hata yapabileceğini kabul eder.
- 3.Kendi hatalarını söyler.
- 4.Başkalarının hatalarını uygun yolla ifade eder.

Amaç 2. Yaşamın iyileştirilmesinde ve korunmasında sorumluluk alabilme.

Kazanımlar:

- 1.Günlük yaşamdaki kurallara uyar.

Yöntem ve Teknikler

- Kuklaları konuşturma
- Drama
- Grup tartışması
- Soru-yanıt
- Öykü anlatma
- Doğaçlama
- Sıcak sandalye

Materyaller: İki tane çocuk kuklası, teyp ve CD

Sözcük ve Kavramlar: Hoşgörü, duyguları anlama, olumlu ilişkileri sürdürme

ÖĞRENME SÜRECİ:

Isınma Çalışması:

1. Heykeltıraş Oyunu: Öğretmen çocukları iki gruba ayırır. İlk grup heykeltıraş olur, diğer gruptakiler ise heykeltıraşların yoğuracakları çamurlardır. Çamur grubundakiler yere aralıklı olarak uzanırlar. Öğretmen her heykeltıraşa bir çamur verir ve herkes çamurunun başında ayakta bekler. Müzikle birlikte heykeltıraşlar çamurlarını yoğurmaya başlar. Herkes çamuruna istediği şekli verecektir. Müzik durduğu anda, heykeltıraşlar da durur. Öğretmen tüm heykeltıraşların heykellerini incelemeye başlar, bu sırada da neyin heykelini yaptığını sorar. Bu oyun, gruplar yer değiştirerek bir kez daha oynanır. Heykeltıraş oyununda, çamur grubundaki çocukların vücutlarının

istemedikleri bölgelerine dokunulmasından hoşlanmadıklarını söyleyebilmeleri ve heykeltıraşların da, başkalarının hoşlanmadıkları davranışları yapmaktan uzak durmaları gerektiği konusunda öğretmen gereken uyarıları yapar (Koçak ve Erol, 2006: 27).

Oluşum:

2. Çocuklar “u” şeklinde otururlar ve öğretmen onlara kuklalar ile kısa bir öykü anlatacağını söyler. “Bir gün Ali, Can’ı okulun bahçesinde otururken gördü. Ali’nin yanına gidip oturdu. Can Ali ile konuşurken elini onun omzuna attı. Onu kendine doğru çekti ve çok yaklaşıp konuştu. Ali bu durumdan çok rahatsız oldu ve içeriye gitmek istedi. Birkaç gün sonra Can, konuşmak için Ali’nin yanına gittiğinde, Ali ondan uzak durdu ve konuşmak istemedi.” önetin burada kesilir.

3.Doğaçlama: Öğretmen çocukları 5 kişilik gruplara ayırır. Yukarıda anlatılan önetin Ali’nin Can ile konuşmak istemediği sahneden itibaren gruplar tarafından canlandırılır. Ardından, çocuklar minderlere daire şeklinde otururlar ve tüm grupların yaptıkları canlandırmaların değerlendirmesi yapılır.

4.Sıcak Sandalye: İlk olarak Ali, sonra da Can sıcak sandalyeye oturtulur. Grubun diğer üyeleri de, Ali’ ye neden Can ile konuşmak istemediği, Can’ a ise Ali kendisiyle konuşmak istemediğinde neler hissettiği, üzülp üzümediği, Ali’nin neden böyle davranmış olabileceği, her ikisinin de neler hissettikleriyle ilgili sorular sorar ve konu hakkında konuşulur.

Paylaşım ve Tartışma:

5.Tartışma-Sohbet: Önce, “Başkalarının yaptığı hangi davranışlar bizi rahatsız edebilir?” konusunda sohbet edilir. Ardından, Ali’nin Can’ın hangi davranışından rahatsız olabileceği tartışılır. Sonra da Ali ya da Can kuklası konuşturmak isteyen çocuklara söz verilir. Sırasıyla söz alan çocuklar da kendisini bu çocukların yerine koyarak kuklaları konuşturmaya çalışır.

ETKİNLİKLE İLGİLİ İPUÇLARI:

- Tartışma ve sohbet aşamasında kuklaların çocuklar tarafından doğaçlama olarak konuşturulmasında, çocukların hep aynı cümleleri kurmalarını önlemek ve zihinlerinde farklı düşüncelerin oluşabilmesi için, öğretmenin belirli aralıklarla çeşitli yönlendirmeler yapması, etkinlikten istenilen sonucun alınmasına yardımcı olabilir.

ETKİNLİĞİN DEĞERLENDİRİLMESİ:

- **Kuklaların konuşurulmasında, her çocuğa sıra gelebildi mi?** Kuklaların konuşurulması etkinliğinin çocuklar tarafından çok beğenildiği, her çocuğun bir daha kendisine sıra gelmesini istediği görüldü.
- **Öyküdeki Ali'nin Can ile konuşmak istememesinin nedeni çocuklar tarafından farkına varılabildi mi?** Ali'nin Can'la neden konuşmak istemediğinin kolaylıkla anlaşıldığı, Ali'nin Can'ın hareketlerinden rahatsız olabileceği, onu çok fazla sıkmasının doğru bir davranış olabileceği, arkadaşlarımızı çok fazla sıkarsak onların bizlerden uzaklaşabileceği çocuklar tarafından söylendi. Grup içerisinde etkinlikteki Can'ın hareketlerine benzer hareketlerde bulunan çocuğun, bu örnekler verilirken de yaptığının doğru olmadığını farkına vardığı gözlemlendi.
- **Heykeltıraş oyunu beğenildi mi?** Bu oyun sırasında çocukların çok eğlendikleri, heykeltıraşların çamurlardan farklı heykeller oluşturdukları, heykeller arasında “ev, ağaç, sivri uçlu kalem, kuş vb” varlıkların olduğu, birbirlerine dokunarak ancak karşısındakini de rahatsız etmeden çok eğlenceli zaman geçirdikleri gözlemlendi.

ETKİNLİK PLANI (15)

Etkinlik Adı: “Aileler Oyun Oynuyor”

Süre: 30 dk

Amaç 1. Duygularını fark edebilme.

Kazanımlar

- 1.Duygularını söyler.
- 2.Duygularının nedenlerini açıklar.
- 3.Duygularının sonuçlarını açıklar.

Amaç 2. Başkalarının duygularını fark edebilme.

Kazanımlar

1. Başkalarının duygularını ifade eder.
- 2.Başkalarının duygularını paylaşır.

Amaç 3. Duygularını kontrol edebilme.

Kazanımlar

- 1.Yeni ve alışılmamış durumlara uyum sağlar.
- 2.Olumlu/olumsuz duygu ve düşüncelerini uygun şekilde ortaya koyar.

Yöntem ve Teknikler

- Eğitsel oyun
- Drama
- Grup tartışması
- Soru-yanıt

Materyaller: İp ya da karton, üzerinde şekillerin olduğu kartlar

Sözcük ve Kavramlar: Kendini tanıma, başkalarının duygularını anlama, grupla ilişkilerini sürdürme

ÖĞRENME SÜRECİ:

Isınma Çalışması:

1.Öğretmen “herkes annesinin ya da babasının elini tutsun” (Ebeveyni gelmeyen çocuk varsa büyüklerden birinin elini tutsun denilebilir). “El ele tutunca küçük gruplar olduk, şimdi kocaman bir balon olalım” (yetişkin, çocuk sıralamasına dikkat edilir). Balonumuz hava kaçırıyor (yavaşça küçülünüz), üfleyerek şişirelim (hızlı-yavaş çeşitlemeleri yapılır)”. Öğretmen bir top gösterir ve “topu sırayla herkes eline alacak ve anne-babasının adını söyleyip yanındakine verecek” (annemin adı Selma gibi). “Şimdi müzikle dans edeceğiz, müziği kapattığımda çocuklar kendi anne-babalarının dışında

bir eş bulacaklar” (çalışma her defasında başka bir yetişkinle eş olacak şekilde devam ettirilir). Öğretmen “en son eş olduğunuz kişinin kim olduğuna dikkat edin, müziği kapattığımda herkes en son eş olduğu kişiyi bulup eşinin ellerine elleri ile vursun” der. Etkinlik birkaç kez tekrarlanır.

Oluşum:

2.Öğretmen çocuklara “bakın burada bir gökkuşağı var” (gökkuşağı için bir ip ya da kartondan hazırlanmış gökkuşağından yararlanılabilir). “Herkes gökkuşağının altından kendi anne ya da babası ile birlikte geçecek ama gökkuşağının bazı istekleri var. Eğer bu istekler yerine getirilmezse gökkuşağının altından geçilemeyecek. Gökkuşağının altından geçen çocuklar anne ya da baba, anne ya da babalar ise çocuk olacaklar” yönergelerini verir. Gökkuşağı eşlerden birbirlerine “merhaba, nasılsın?, hoşçakal” vb. nezaket sözcüklerini söylemeleri” gibi isteklerde bulunur. Eşler geçtikten sonra öğretmen “Çocuklar gökkuşağının altından geçince anne ya da baba olmuşlardı, şimdi bu anne-babalar çocuklarının en çok hoşlandıkları ya da hoşlanmadıkları davranışları sergileyecekler.” der. Daha sonra anne/babalar mutlu, üzgün, kızgın, korkmuş ifadelerini kullanarak heykel olurlar, çocuklar da heykelleri incelerler ve ne hissettiklerini söylerler.

Paylaşım ve Değerlendirme:

3. **Tartışma ve Sohbet:** Öğretmen grubu gözlemleyerek uygun bir zamanda “şimdi herkes eşi ile minderlere otursun” der. “Neler yapmaktan hoşlandınız? Gökkuşağının altından geçerken neler hissettiniz? Anne-babalara “çocuk olmak nasıldı? Çocuklara “anne-baba olmak nasıldı? Anne/babanızla en çok neyi hangi oyunu oynamaktan hoşlandınız? Anne-babanız size nasıl davransaydı aranızda hiç problem olmazdı?” gibi sorularla hem çocukların hem de katılan anne ya da babaların düşünceleri alınır(Köksal Akyol,2003:12,13).

ETKİNLİĞİN DEĞERLENDİRİLMESİ:

- **Tüm aileler drama etkinliğine katılmaktan hoşlandılar mı?** Ailelerin ilk başta çocuklarıyla birlikte oyun oynamayı garipsedikleri ancak daha sonra onların da çocuklarıyla birlikte olmaktan çok hoşlandıkları, eğlendikleri, bir kez daha böyle bir etkinliğin yapılması konusunda öğretmene isteklerini bildirdikleri gözlemlendi.
- **Etkinliğe katılan anne-babalarla ve çocuklar, birbirlerinin yerine geçtiklerinde kendilerini nasıl hissettiler?** Çocukların, anne-babaların yerine geçince onların evdeki konuşma biçimlerini taklit ettikleri ve kendilerine koydukları kuralları tekrar ettikleri görüldü. Anne-babaların ise, çocuklarının yerine

geçmeyi garipsedikleri, kendilerini o rolün içine sokamadıkları, sürekli güldükleri ancak bu konuda çocuklarının kendilerine uyarılarda bulunmasıyla durumu toparlamaya çalıştıkları gözlemlendi.

- **Anne-babalar ve çocuklar etkinliğe katılmaktan hoşlandılar mı?** Etkinliğin başında anne-babaların biraz çekingen davrandıkları, çocukların ise anne-babalarına göre daha rahat oldukları, etkinliğin ilerleyen dakikalarında tüm grup üyelerinin bu oyunlardan çok hoşlandıkları gözlemlendi.
- **Çocuklar ve anne-babalar etkinlik boyunca birbirlerini anlamada ve duygularını ifade edebilmede başarılı oldular mı?** Çocukların, anne-babalarının duygularını anlamada daha başarılı oldukları ve zorlanmadıkları görüldü. Anne-babaların ise, çocuklarının duygularını ifade ederken, yetişkin düşüncelerinden sıyrılmakta zorlandıkları gözlemlendi..

ETKİNLİK PLANI (16)

Etkinlik Adı: “Arkadaşlarımıza Nasıl Davranıyoruz?”

Süre: 30 dk

Amaç 1. Farklılıklara saygı gösterebilme.

Kazanımlar.

1. Başkalarının farklı özelliklerini kabul eder.
2. Başkalarının farklı özelliklerine saygı gösterir.

Amaç 2. Başkalarıyla ilişkilerini yönetebilme.

Kazanımlar

- 1.Kendiliğinden iletişimi başlatır.
- 2.Gerekli durumlarda nezaket sözcüklerini kullanır.
- 3.Arkadaşlarının haklarına saygı gösterir.

Yöntem ve Teknikler

- Grup tartışması
- Soru-yanıt
- Resim hakkında konuşma
- Eğitsel oyun
- Drama
- Öykü anlatma

Materyaller: Slayt gösterisi için uygun resimler

Sözcükler ve Kavramlar: Merhaba, hoşça kal, arkadaşlık, empati, grupla ilişkilerini sürdürme, yardımlaşma

ÖĞRETME SÜRERCİ:

Isınma Çalışması:

1.Merhaba-Hoşçakal Oyunu: Öğretmen çocukları oyun odasına alır. Çocuklar müzik eşliğinde odada serbestçe dolaşırlar. Müzik kesildiğinde, her çocuk “Merhaba” diyerek en yakınındaki çocuğun elini sıkarak. Ardından “Hoşça kal” diyerek el sallama hareketi yapılır. Diğer çocuk da aynı şekilde karşılık verir. Müzik tekrar başladığında ise bu kez tüm sınıf ikiye bölünür. Müzik kesildiğinde ise, bu gruplardaki çocuklardan biri yere düşer gibi yapar, diğeri de onu yerden kaldırmak için yardımcı olur.

Oluşum:

2.Önmetin uyarıcı olarak çocuklara verilir: “Nuray yeni okulundaki ilk gününde sınıfa öğretmeniyle birlikte girdi. Herkes ona bakıyordu. Sınıfa yeni gelenin kim

olduğunu anlamaya çalışıyorlardı. Öğretmen Nuray'a oturması için Ahmet'in yanını gösterdi. Yeni sınıf arkadaşları Nuray'a bakarak kendi aralarında gülüyorlardı. Teneffüs zili çaldı, herkes koşarak bahçeye çıkmak üzere kapıya doğru yöneldi. Nuray da çok sıkışmıştı, o da aceleyle çıkmak üzereyken kapıda sıra arkadaşı Ahmet Nuray'ın ayağına çelme takmıştı. Nuray dengesini kaybederek yere düştü ve gözlükleri de tuzla buz oldu...”

Yukarıdaki önetin çocuklara slayt gösterisi ile resimleri gösterilerek anlatılır. Ardından, önetinin resimleri tekrar gösterilir ve çocukların bu resimlerde gördüklerini anlatmaları öğretmen tarafından desteklenir. Nuray'ın başına gelenler ve Ahmet'in davranışları hakkında sohbet edilir.

3.Doğaçlama: Öğretmen çocukları beşer kişilik gruplara ayırır. Nuray'ın gözlükleri kırıldıktan sonra başına neler geldiği canlandırma ile sergilenir. Canlandırmaların ardından tüm çocuklar daire şeklinde otururlar ve grupların yaptıkları canlandırmalar hakkında bir değerlendirme yapılır.

4.Sıcak Sandalye: Nuray sıcak sandalyeye oturtularak grubun geri kalan üyeleri ile birlikte neler hissettiği hakkında konuşulur. Sınıfa ilk girdiğinde neler hissettiği, arkadaşı ayağına çelme takıp onu düşürdüğünde neler düşündüğü, Ahmet'in ona nasıl davranması gerektiği, kendisi Ahmet'in yerinde olsaydı nasıl davranırdı vb. konularda çeşitli sorular sorulur.

Paylaşım ve Değerlendirme

5. Tartışma ve Sohbet: Öğretmen ve çocuklar halka şeklinde, sandalyelere otururlar. Nuray'ın başına gelenler tüm grup tarafından bir kez daha tartışılır. Ahmet'in neden o şekilde davranmış olabileceği, Nuray'ın neler hissettiği hakkında konuşulur. Öğretmen çocuklara kendileri başka bir okula gitselerdi, neler olabileceğini, neler hissedeceklerini sorar.

ETKİNLİKLE İLGİLİ İPUÇLARI:

- Merhaba-hoşçakal oyununda, öğretmenin bu sözcüklerin anlamlarını ve nerede kullanıldıklarını önceden çocuklara açıklayarak, ön bilgi vermesi bu sözcüklerin kullanım sıklığının artmasına yardımcı olabilir.

ETKİNLİĞİN DEĞERLENDİRİLMESİ:

- **Sıcak sandalye etkinliğinde, çocuklar kendilerini Nuray'ın yerine koyup, neler hissetmiş olabileceğini anlayabildiler mi?** Çocukların, kendilerini Nuray'ın yerine koyarak onun çok üzülüğünü, arkadaşlarının ona öyle davranmasının doğru

olmadığını anladıkları, bazı insanların farklılıklarının olmasının normal karşılanması gerektiğinin bilincine vardıkları gözlemlendi.

- **Gruptaki çocukların birbirleriyle olan iletişimlerinde bir gelişme oldu mu?** Çocukların grup ismi bulmada zorlanmadıkları, birbirlerinin fikirlerine saygı gösterdikleri, bunun da çocukların ilişkilerine olumlu bir etki yarattığı, grup isimlerinde çocukların tercihlerinin televizyondaki popüler dizilerden yana kullandıkları gözlemlendi.
- **Merhaba-hoşça kal gibi nezaket sözcüklerinin nerede, ne zaman ve hangi anlamda kullanıldığı çocuklar tarafından anlaşılabilir mi?** Çocukların bir arkadaşı ile karşılaştığında, “merhaba” diyerek konuşmaya başladığını veda zamanı geldiğinde de ona “hoşça kal” demesi gerektiğini çok iyi kavradıkları gözlemlendi.

ETKİNLİK PLANI (17)

Etkinlik Adı: “Oyun Oynuyoruz”

Süre: 35 dk

Amaç 1. Duygularını kontrol edebilme.

Kazanımlar:

1.Olumlu/olumsuz duygu ve düşüncelerini uygun şekilde ortaya koyar.

Amaç 2. Başkalarının duygularını fark edebilme.

Kazanımlar :

1. Başkalarının duygularını paylaşır.

Amaç 3. Hoşgörü gösterebilme.

Kazanımlar.

1.Başkalarının hatalarını uygun yollarla ifade eder.

2. Başkalarının hata yapabileceğini kabul eder.

3.Grup üyelerinin veya gruptan birinin olumlu beklentilerini karşılamada istekli davranır.

Yöntem ve Teknikler:

- Eğitsel oyun
- Grup tartışması
- Soru-yanıt

Materyaller:

Sözcükler ve Kavramlar: Hoşgörü, farklılıkları kabul etme, olumlu ilişkileri sürdürme

ÖĞRENME SÜRECİ

Isınma Çalışması:

1.Kırkayak Yürüyüşü: Çocuklar, yüzleri aynı yöne dönük ayakta durarak, sıra olurlar. Herkes bir öncekinin belini iki eli ile tutar ve kırkayak gibi yürümeye başlarlar. Önce herkes sağ adımını ileri atar. Sonra herkes sol adımını ileri doğru atar. Yürürken de “Çabuk çabuk acelemiz var...Çabuk çabuk acelemiz var”derler ve giderek hızlanırlar. Yürürken, önden arkaya doğru her çocuk bir sonraki çocuğa en sevdiği oyunun ismini söyler. Bu sırada ayakları birbirine dolanabilir ve yere yuvarlanabilirler.

Oluşum:

2.Öğretmen, çocukların tamamını el ele tutuşarak boşluk bırakmadan bir daire oluşturmalarını söyler. Daha sonra grupta, bir gönüllü seçilerek grubun dışında kalması istenir. Grubun dışında kalan kişiye, grubun ellerini çözerek dairenin içerisine girmeye

çalışan grup üyesini engellemeye çalışmaları istenir. Bir süre sonra grubun dışında kalan kişinin bu durumda hissettikleriyle ilgili sorular sorulur ve hissettiklerini tanımlamaları istenir. Daha sonra, grubun dışında kalan kişinin grup üyeleriyle el ele tutuşarak grubun yeniden oluşturulacağı söylenir. Bu işlem bütün grup üyeleri sırasıyla grubun dışında kalmaları tamamlanıncaya kadar devam eder.

Paylaşım ve Tartışma:

3.Yüzünde Pamuk Geziyor: Öğretmenin yönergeyi vermesiyle etkinliğe başlanır. “ Sırtüstü yere uzanın. Bir pamuk parçasını yanınızdaki arkadaşınızın alına hafif hafif sürdüğünüzü hissedin. Arkadaşınız tüm vücudunda pamuğun hafif hafif gezindiğini hissediyor. Pamuk şimdi arkadaşının omzunda...Kolundan aşağı iniyor. Elinin üzerinde geziniyor...Karnının üzerinde...Bacağına üzerinden ayağına doğru pamuğun yavaşça dokunarak inişini hisset....pamuk ayağının üzerinde....Ayak parmaklarının üzerine dokunuşunu hisset. Artık arkadaşını rahatlattın ve vücudu pamuk gibi yumuşacık oldu. Rahat ve sakin...Yumuşak ve rahat...”

4.Tartışma ve Sohbet: Öğretmen ve çocuklar daire şeklinde sandalyeye otururlar. Bir grupta bulunmanın ne kadar önemli ve güzel bir durum olduğu, arkadaşlık ilişkilerini güçlendirmenin grup ilişkilerini de olumlu yönde etkileyeceği hakkında sohbet edilir.

ETKİNLİKLE İLGİLİ İPUÇLARI:

- Öğretmen, kırkayak yürüyüşünü birkaç kişiyle birlikte çocuklara önceden gösterirse, bu etkinlik sırasında çocukların zorlanmalarının önüne geçilmesi sağlanır.

ETKİNLİĞİN DEĞERLENDİRİLMESİ:

- **Kırkayak yürüyüşünde çocuklar arasında etkileşim kurulabildi mi?** Bu etkinlik sırasında çocukların, birbirlerinin belinden tutup, bedensel temas kurmaya çalışmalarının çocuklar arasında sıcak bir etkileşimin sağlanmasında yardımcı olduğu, dolayısıyla da zevkli ve eğlenceli zaman geçirildiği gözlemlendi.
- **Oluşum aşamasındaki etkinlik sırasında çocuklar neler hissettiler?** Tüm çocukların daire olup aralarından birinin daire dışında kalması ve dışarıda kalanın içeriye girmeye çalışmasının ilk başta çocuklara farklı geldiği ancak daha sonra bunun sadece bir oyun olduğunun anlaşıldığı gözlemlendi. Çocukların dairenin dışında kaldıklarında, gruba dahil olmak için yoğun bir çaba sarf ettikleri, dairedekilerin ise hep birlikte olup işbirliği ile dışarıda kalanı içeriye almamaya çalıştıkları görüldü.

- **Çocuklar etkinliklere katılmakta istekli davrandılar mı?** Özellikle kırkayak yürüyüşü etkinliğinde, çocukların hep birlikte aynı hareketleri yapmaktan çok hoşlandıkları ve eğlendikleri anlaşıldı.
- **Paylaşım ve değerlendirmede çocuklar yaptıkları pamuk masajı ile arkadaşlarını rahatlatılabildiler mi?** Pamuk masajını yapan çocukların, arkadaşlarını rahatlatmak için çaba gösterdikleri, arkadaşlarının vücutlarının her yerine masaj yapmaya çalıştıkları gözlemlendi.

ETKİNLİK PLANI (18)

Etkinlik Adı: “Kibar Olmayı Öğreniyoruz”

Süre: 35 dk

Amaç 1. Başkalarıyla ilişkilerini yönetebilme.

Kazanımlar:

- 1.Gerekli durumlarda nezaket sözcüklerini kullanır.
- 2.Arkadaşlarıyla ilişkilerinde kibar davranır.
- 3.Arkadaşlarına kibar davranmanın bir görgü kuralı olduğunun farkına varır.

Yöntem ve Materyaller

- Eğitsel oyun
- Grup tartışması
- Soru-yanıt
- Öykü izleme
- Şarkı söyleme ve üretme

Materyaller: Kısa bir öykü CD’si, müzik seti, hareketli şarkılar

Sözcük ve Kavramlar: Kibarlık, merhaba, teşekkür ederim.

ÖĞRENME SÜRECİ:

Isınma Çalışması:

1.Merhaba-Hoşça kal: Öğretmen çocuklara “Müzik açıldığında siz sınıfta serbestçe dolaşacaksınız ve önünüze gelen arkadaşlarınıza merhaba deyip ona sarılacaksınız. Müzik kesildiğinde ise hoşça kal diyeceksiniz.” Yönergelerini verir. Ardından, oyuna başlanır ve çocukların isteklerine göre tekrar edilir.

Oluşum:

2.Öykü İzleme: Öğretmen “Kibar Olmayı Öğreniyoruz” öyküsünü CD’den çocuklara izletir. Öyküde iki iyi arkadaşın arasında geçen konuşma ve bu konuşmada kullandıkları,”merhaba”, “efendim”,”iyi günler”,”teşekkür ederim” vb sözcüklere dikkat çekilir. Öykü aşağıdaki gibidir:

“Ceren isminde çok tatlı bir kız çocuğu vardı. Ceren anasınındaki arkadaşlarını çok seviyordu, ancak onlar Ceren’e uzak davranıyorlardı. Ceren de niye böyle olduğunu anlayamıyor ve çok üzülüyordu. Bir gün sınıfta herkes resim yaparken, Ceren kırmızı pastel boyasının bittiğini fark etti ve yanındaki arkadaşı Tuğba’nın boyasını izinsiz aldı. Resmi bitince Ceren boyayı Tuğba’ya verdi ama Tuğba bu durumdan pek de memnun değildi. Bu durumu fark eden öğretmen Ceren’in yanına gelerek

arkadaşlarının ona neden soğuk davrandıklarını tahmin ettiğini söyledi. Ceren başkasının eşyalarını alırken izin istemez, bu eşyayı geri verirken de teşekkür etmezdi. Ayrıca tüm arkadaşları sabahları okula geldiklerinde birbirlerine “Günaydın” derdi ama Ceren demezdi. Öğretmen tüm bu gözlemlerini Ceren’e anlattı, ona daha kibar davranabileceğini hatırlattı. Ceren de sorunun böylesine basit bir yolla çözüleceğine sevinerek teşekkür etmeye öğretmeninden başladı.

3.Şarkı Yapıyoruz: Öğretmen çocukları 5’er kişilik gruplara ayırır. Her gruba bir isim verir. Bu isimler “merhaba, nasılsın, teşekkür ederim ve hoşça kal” gibi nezaket sözcükleridir. Her grup kendi ismine uygun kısa bir şarkı oluşturur. Tüm gruplar şarkılarını oluşturduktan sonra sırayla şarkılarını arkadaşlarıyla paylaşırlar.

Paylaşım ve Tartışma:

4.Tartışma-Sohbet: Öğretmen ve çocuklar daire şeklinde otururlar. Kibar sözcüler kullanmanın ve kibar davranışlar sergilemenin bize sağladığı yararların neler olabileceği hakkında konuşulur. Ayrıca kibar olduğumuz ve olmadığımız zamanlarda insanların bize karşı olan davranışları hakkında da bir karşılaştırma yapılır.

ETKİNLİKLE İLGİLİ İPUÇLARI:

- Öğretmen öyküde geçen nezaket sözcüklerinin anlamlarını, nerede, ne zaman kullanıldıklarını önceden açıklarsa ve cümle içinde kullanıp örnekler verirse çocukların bu kavramları öğrenmeleri kolaylaşabilir.

ETKİNLİĞİN DEĞERLENDİRİLMESİ:

- **Öyküde geçen nezaket sözcüklerinin anlamları, nerede kullanıldıkları çocuklar tarafından yeterince anlaşılabilir mi?** Çocukların, nezaket sözcüklerinin nerede kullanılacağı, kullanıldığında iletişim açısından ne gibi yararlarının olacağı ile ilgili olarak yeterli bilgileri edindikleri, ancak bu sözcüklerin sınıf içersindeki diğer etkinliklerle gün boyu tekrar edilmesi gerektiği, öğretmenin de bu sözcükleri kullanmaya dikkat ederek çocuklara örnek olması gerektiğinin önemi anlaşıldı.
- **Tartışma ve sohbet aşamasında tüm çocuklara sohbet imkanı verildi mi?** Tartışma ve sohbet aşamasında tüm çocukların öyküde geçen nezaket sözcüklerinin ve kurallarının kullanımı, anlamı hakkında yeterli bilgiye sahip oldukları, bu sözcükler kullanıldığında da karşımızdakinin bizim hakkımızda olumlu düşüneceği hakkında konuşmaya imkan buldukları gözlemlendi.

ETKİNLİK PLANI (19)

Etkinlik Adı: “Konuşan Can”

Süre: 40 dk

Amaç 1. Etkin dinleme becerisini gösterebilme.

Kazanımlar:

- 1.Başkaları konuşurken konuşmacıyı dinlemesi gerektiğinin farkına varır.
- 2.Dinlemenin becerisinin gerektirdiği kuralları gerçekleştirir.
- 3.Başkalarının konuşmasını kesmeden dikkatle dinler.

Amaç 2. Başkalarıyla ilişkilerini yönetebilme.

Kazanımlar:

- 1.Grup etkinliklerine kendiliğinden katılır.
- 2.Gerektiğinde lideri izler.
- 3.Grup etkinliklerinin kurallarına uyar.

Yöntem ve Teknikler:

- Kuklalar
- Eğitsel Oyun
- Grup tartışması
- Soru-yanıt

Materyaller: Hikaye kartları, kuklalar

Sözcükler ve Kavramlar: Dinleme, etkin dinleme, işbirliği

ÖĞRENME SÜRECİ:

Isınma Çalışması:

1.Öğretmen, çocukları oyun odasına alır ve çocuklara çeşitli yönergeler vererek onların etkinliğe hazır hale gelmelerine yardımcı olur. “Şimdi herkes sessiz olsun. Hepiniz olmak istediğiniz bir kuşu seçin ve gökyüzünde sessizce, birbirinize çarpmadan kanat çırpmaya başlayın. Gözlerinizi kapatıp masmavi gökyüzünde uçan bir kuş olduğunuzu düşünün. Gözlerinizi açın ve oturun.” Ardından öğretmen çocuklara “Şimdi herkes bulunduğu yerde donup kalacak ve bir dakika boyunca hiç konuşmadan bekleyecek. Ben ellerimi birbirine vurduğumda ise herkes konuşmaya başlayacak.” der. Böylelikle çocukların belli bir süre konuşmadan beklemeleri ve dinlemeleri desteklenmiş olur.

Oluşum:

2. Önmetin verilir: Öğretmen “Konuşan Can” adlı öyküyü çocuklara anlatır. “Can ile Metin çok iyi arkadaşarmış. Hep birlikte oyun oynarlarmış. Sınıfta da yan yana otururlarmış. Bir gün sınıfta öğretmenleri hikaye anlatırken Can ile Metin konuşmaya başlamışlar. Öğretmeni Can ve Metin’e :

-“Ayağa kalkın.” demiş.

Önmetin burada kesilir.

3. Doğaçlama: Öğretmen çocukları 5’er kişilik gruplara ayırır. Öykünün bundan sonraki kısmında neler olabileceği ile ilgili çocuklar kendi aralarında konuşurlar. Öğretmen bu aşamada çocuklara rehberlik eder. Daha sonra öykünün, yarıda kesilmesinden itibaren olan bölümü çocuklar tarafından canlandırılır. Yapılan canlandırmalar, tüm grupla birlikte değerlendirilir.

Paylaşım ve Değerlendirme:

4.Kuklalar Konuşuyor: Öğretmen çocukların, kendilerinin dinlenilmediği anlarda neler hissettiklerini anlamak için kuklalarla bir etkinlik gerçekleştirir. Tüm çocuklar sıra ile kuklaları konuşturur. Öğretmen çocuklara dinlenilmedikleri anlarda ne düşündüklerini, üzülp üzülmediklerini sorar.

5. Tartışma ve Sohbet: Öğretmen ve çocuklar daire şeklinde otururlar. Bir kez daha tüm grupla, karşımızdaki kişiyi dinlerken nelere dikkat etmemiz gerektiği, eğer karşımızdaki konuşurken onu dinlemezsek neler hissedebileceği, aynı durumunda bizim de olabileceğimiz hakkında sohbet edilir.

ETKİNLİKLE İLGİLİ İPUÇLARI:

- Kuklaların konuşturulmasına başlanmadan önce, etkinlik sırasında dinlemenin sağlanabilmesi için çocuklarla birlikte sessizlik oyunu oynanabilir.

ETKİNLİĞİN DEĞERLENDİRİLMESİ:

- **Çocuklar kuklaların konuşmalarını dinleyebildiler mi?** Kukla sahnesinde sırayla çocukların kuklaları konuşturmaları sırasında, diğer çocukların sahnedekileri dinledikleri, sıranın kendilerine gelmesini bekledikleri, beklemeyenlerin de öğretmenin uyarısına gerek kalmadan arkadaşlarının uyarısıyla kendilerine geldikleri gözlemlendi.
- **Çocuklar dinlemenin önemini kavrayabildiler mi?** Başkası konuşurken ya da öykü anlatırken dinlenilmesi gerektiğinin öneminin ve dinlenilmediği zamanlarda ise karşımızdakinin kendisini kötü hissedebileceğinin anlaşıldığı, sonraki etkinliklerde de dinleme ile ilgili davranışları göstermede çocukların daha özenli oldukları gözlemlendi.

ETKİNLİK PLANI (20)

Etkinlik Adı: “Arkadaşlarımla Oynuyorum”

Süre: 40 dk

Amaç 1. Başkalarıyla ilişkilerini yönetebilme.

Kazanımlar:

- 1.Grup etkinliklerinin kurallarına uyar.
- 2.Gerekli durumlarda kararlılık gösterir.
- 3.Grup üyeleri ile iletişim kurar.
- 4.Grupça başlatılan bir işi sonuna kadar götürür.
- 5.Arkadaşları ile yardımlaşma içine girer.

Yöntem ve Teknikler

- Eğitsel oyun
- Grup tartışması
- Köşeleme
- Soru-yanıt
- Resim yapma

Materyaller: Pastel boya, resim kağıdı, gazete kağıtları

Sözcükler ve Kavramlar: Grup iletişimi, arkadaşlık, mutluluk, duygular, grupla ilişkilerini sürdürme

ÖĞRENME SÜRECİ:

Isınma Çalışması:

1.Gazete Dansı: Çocuklar oyun odasına geçer ve ikişer kişilik gruplara ayrılır. Her gruba bir parça gazete kağıdı verilir. Bu gazete kağıtları yere serilir. Müzik başladığında gruplar gazete kağıdının etrafında dans ederler, müzik durunca üzerine basarlar. Müzik her kapatıldığında gazete parçası da ikiye katlanır. Gazete parçası çok küçük kalana dek devam edilir. Gazete parçasının üzerinden ayağı taşan çift oyundan çıkar. Bu etkinlik sırasında çocuklar, sadece kendileri için değil yanlarındaki arkadaşlarının gazeteden dışarı çıkmaması için de çaba göstermelidirler. Etkinlik birkaç kez tekrar edilir.

2.Grup Olma Oyunu: Çocuklar oyun odasında serbestçe yürürler. Öğretmenin söylediği kadar çocuk verilen komutla bir araya gelmeye çalışırlar. Üçer kişilik gruplar oluşunca öğretmen çocuklara başka yönergeler verir. Bu yönerge ile çocuklar sıra ile sırtlarını, ellerini, dizlerini, ayak uçlarını ve başlarını birbirine dokundururlar.

Oluşum:

3.Öğretmene Yardım Edin: Çocuklar el ele tutuşarak daire oluştururlar. Öğretmen bu dairenin ortasına geçer ve çocuklara o gün çok mutsuz olduğunu söyler. Çocuklar da grupça yapacakları davranışlarla öğretmeni mutlu etmeye çalışırlar. Öğretmen bu konuda çocuklara örnekler verebilir, kendisini nelerin mutlu edebileceğini söyler. “Şimdi herkes çok güzel resimler yapsa ben çok mutlu olurum. Kimsenin tabağında yemek kalmazsa mutlu olurum. Oyun odasında oyuncakların toplanmasına herkes yardım ederse çok mutlu olurum. Birbirinizi üzecek davranışlardan sakınırsanız çok mutlu olurum.” örnekler bu şekilde çoğaltılabilir. Çocuklarda hep birlikte düşünürler, öğretmenlerini mutlu edecek neler yapabileceklerine karar verirler. Ardından gün içerisinde, öğretmenlerini mutlu edecek davranışları sergilerler.

4.Köşeleme: Öğretmen sınıfın dört farklı yerine resimler yerleştirir. Birinci köşede oyuncaklarını paylaşan çocukların resmi, ikinci köşede birbirine yardım eden iki çocuğun resmi, üçüncü köşede park resmi, dördüncü köşede ise grup arkadaşlarıyla birlikte resim yapan çocuk resmi vardır. Öğretmen çocuklara kendilerini, bu resimler içinde en çok mutlu edeni seçmelerini ve o köşeye geçmelerini söyler. Aynı köşeye geçen çocuklar kendi aralarında konuşurlar. Ardından her köşeden bir sözcü seçilir ve sözcü grubunun düşüncelerini kısaca tüm gruba anlatır.

Paylaşım ve Değerlendirme:

5.Resim Yapma: Çocuklara pastel boyaları ve beyaz kağıtlar verilir. Öğretmen çocuklara birisine yardım ettiklerinde onun neler hissedebileceğini, mutlu olup olmayacağını, kendilerinin neler hissedebileceğini sorar. Ardından, çocuklar 3 ya da 4 kişilik gruplara ayrılırlar ve mutlulukla ilgili grup resmi yaparlar.

6.Tartışma ve Sohbet: Öğretmen ve çocuklar daire şeklinde otururlar ve bir kez daha insanların başkasının mutlu olmasına yardım ettiklerinde neler hissettikleri, yardım edilen kişilerin neler hissedebileceği, insanları mutlu etmek için neler yapılabileceği ile ilgili sohbet ederler.

ETKİNLİKLE İLGİLİ İPUÇLARI:

- Etkinlik bitiminde, öğretmen çocuklara bir sürpriz yaparak onları mutlu edecek bir şeyler yapabilir (çocuklar parka götürülebilir, sürpriz bir misafir getirilebilir, sınıfta pasta kesilebilir).

ETKİNLİĞİN DEĞERLENDİRİLMESİ:

- **Etkinlikler sırasında çocuklar arasında iletişim sağlanabildi mi?** Köşelere yerleştirilen resimler arasında en çok park resminin tercih edildiği, resimler altında

toplana çocukların neden o resmi seçtikleri ile ilgili olarak aralarında konuştukları ve eğlendikleri gözlemlendi.

- **Grupla gerçekleştirilen etkinliklerde, gruptaki tüm çocuklar da fikirlerini ortaya koyup, bu etkinlik sürecine katılabildi mi?** Gruptaki tüm çocukların söz almak için sıra almayı bekledikleri, çekingen davranışlarının ise öğretmenin desteği ile etkinliklere katıldıkları gözlemlendi.
- **Gerçekleştirilen etkinlik sonunda, çocukları en çok mutlu eden olay, durum ya da nesnelere neydi?** Tüm gün boyunca yapılan etkinliklerde çocukları en çok mutlu eden olayların oyuncak, hediye, çikolata ve parka gitmek olduğu anlaşıldı.

ETKİNLİK PLANI (21)

Etkinlik Adı: “Köşelere Gidiyoruz”

Süre: 45 dk

Amaç 1. Başkalarıyla ilişkilerini yönetebilme.

Kazanımlar:

1. Toplum içinde rahatsız edici davranışların olumsuz yönlerinin farkına varır.
2. Arkadaşları ile oyuncak, oyun araç ve gereçlerini paylaşır.
3. Etkinliklerin gerektirdiği kurallara uyar.
4. Kendisinin ve başkalarının haklarına saygı gösterir.

Amaç 2. Duygularını Kontrol edebilme.

Kazanımlar:

1. Olumlu/olumsuz duygu ve düşüncelerini uygun şekilde ortaya koyar.
2. Yetişkin denetiminin olmadığı durumlarda da gerektiği gibi davranır.

Yöntem ve Teknikler:

- Eğitsel oyun
- Grup tartışması
- Soru-yanıt
- Köşeleme
- Drama
- Donuk imge

Materyaller: Üzerinde olumsuz davranışların resimlerinin olduğu kartlar

Sözcükler ve Kavramlar: Olumlu ve olumsuz davranışlar, kurallara uyma, işbirliği

ÖĞRENME SÜRECİ:

Isınma Çalışmaları:

1. Müzikli Sandalye: Oyun öncesinde öğretmen çocuklara oyunla ilgili bazı bilgiler verir. İlk olarak oyunun nasıl oynandığını, kurallarını anlatır. Oyunun sonunda sadece bir kişinin sandalyede oturacağını, bu kişinin herkes olabileceğini, en son kalan kendileri olmayınca üzülmemeleri gerektiğini, bunun sadece bir oyun olduğunu ve bu oyunu okul kapanana kadar daha çok oynayacaklarını söyler. Daha sonra öğretmen gruptaki çocuk sayısından bir eksik sayıda olan sandalyeleri “daire” ya da “u” şeklinde düzenler. Tüm çocuklar ayakta bekler ve müzik başlar. Müzik eşliğinde çocuklar sandalyelerin etrafında dans ederler, lider müziği kapattığında çocuklar da sandalyelere

otururlar. Ayakta kalan çocuk sandalyesi ile birlikte oyundan çıkar. Oyun tek çocuk kalana kadar devam eder. Çocuklar istekli olursa oyuna devam edilir.

Oluşum:

2. Köşeleme: Sınıfın dört farklı köşesine bazı olumsuz davranışları gösteren resimler asılır. Öğretmen bu resimlerde olan davranışlar hakkında kısaca çocuklarla konuşur. Daha sonra çocuklara hangi davranışın en olumsuz olduğu düşünülüyorsa o resmin altına gitmeleri söylenir. Aynı resmin altında toplanan çocuklar, o resim hakkında kendi aralarında konuşurlar. Daha sonra her grup kendi davranışının olumsuz yönlerini diğer gruplara anlatır. Olumsuz davranışlara örnekler öğretmen tarafından da çoğaltılabilir. Bunlar:

- Bir çocuğun, oyuncaklarını arkadaşlarıyla paylaşmak istememesi.
- Yemek yerken görgü kurallarına uyulmaması
- Öğretmen hikaye anlatırken, onun dinlenilmemesi
- Oyun odasının toplanmaması

3. Donuk İmge Oluşturma: Çocuklar 5'li gruplara ayrılır. Kendilerini sınıfta, evde en çok rahatsız eden olumsuz davranışları düşünüp donuk imge oluşturmaları istenir. Bu konuda öğretmen çocuklara rehberlik edebilir ve olumsuz davranışlarla ilgili örnekler verebilir.

- Pastel boyalarının kendisinden izinsiz kullanılması
- Bahçeye çıkmak için sıra olduğunda, arkadaşının önüne geçmesi
- Arkadaşının, sürekli kendisine vurması, saçını çekip canını acıtması
- Arkadaşının, sınıfta çok yüksek sesle, bağırarak konuşması.
- Sınıfta öğretmen ya da bir arkadaşı bir şey anlatırken onları dinlememesi.

Bu olumsuz davranışlar verildikten sonra, çocuklara düşünmeleri için 5 dakika zaman verilir. Ardından, gruplardan donuk imgeler oluşturmaları istenir. Donuk imgeler oluşturulduktan sonra öğretmen sınıfta dolaşarak, çocukların omuzlarına dokunur ve neler hissettiklerini sorar.

Paylaşım ve Değerlendirme:

4.Tartışma-Sohbet: Tüm grup daire şeklinde oturur. Öğretmen çocuklara, olumsuz davranışlarımızın sonuçlarının hem bize hem de karşımızdakine ne gibi zararlar vereceğini sorar. Ardından da sergilenen bazı olumsuz davranışların yerine nasıl davranılması gerektiği ile ilgili sorular sorulur, örnekler verilir. Okulda, sınıfta, başka insanlarla birlikte yaşadığımız ortamlarda uymamız gereken bazı kurallar olduğu (sıra

bekleme, sessiz olma, yardımlaşma, işbirliği) ve bu kurallara uyulmazsa da bazı olumsuzlukların çıkacağı belirtilir.

ETKİNLİKLE İLGİLİ İPUÇLARI:

- Müzikli sandalye oyununda alan dar ise, sandalyeler “u” şeklinde de yerleştirilebilir.
- Müzikli sandalye oyununda, hareketli şarkıların seçilmesi çocukların bu oyuna olan ilgilerini artırabilir.

ETKİNLİĞİN DEĞERLENDİRİLMESİ:

- **Köşeleme etkinliğinde, sınıfa yerleştirilen olumsuz davranış resimleri çocukların bu davranışları kavrayabilmelerinde etkili olabildi mi?** Köşeleme etkinliğinde aynı resimler altında toplanan çocukların, birbirleriyle iletişimi kurmada başarılı oldukları, resimlerdeki olumsuz davranışların neler olduğunun ve bu davranışların olumlularının nasıl olacağının anlaşılmasında etkili olduğu gözlemlendi.
- **Donuk imgede oluşturulan olumsuz durumlar/davranışlar karşısında çocuklar, bu davranışları bir daha yapmama konusunda gerekli duyarlılığı gösterebildiler mi?** Donuk imge çalışmalarının çocukların bu olumsuz davranışları gözlemlene ve canlandırmalarında yararlı olduğu ve bu davranışların insanlar üzerinde yaratacağı olumsuz etkilerin neler olabileceğinin görülmesinde de etkili olduğu anlaşıldı.

ETKİNLİK PLANI (22)

Etkinlik Adı: Nasıl Dinliyoruz?

Süre: 40 dk

Amaç 1: Dinleme becerisini kazanabilme.

Kazanımlar:

- 1.Karşısındaki konuşurken dikkatle dinler.
- 2.Öğretmen gruba hikaye anlatırken dinler.
- 3.Başkalarının konuşmasını kesmeden dikkatle dinler.
- 4.Arkadaşlarının öneri ve isteklerini dikkate alır.

Amaç 2. Başkalarıyla ilişkilerini yönetebilme

Kazanımlar:

1. Grup etkinliklerine kendiliğinden katılır.
2. Grupta sorumluluk almaya istekli olur.
3. Aldığı sorumluluğu yerine getirir.
4. Gerektiğinde lideri izler.
5. Etkinliklerin süresine ilişkin yönergeye uyar.

Yöntem ve Teknikler:

- Kulaktan kulağa oyunu
- Sesleri dinleme oyunu
- Soru-yanıt
- Grup tartışması

Materyaller:

Sözcükler ve Kavramlar: Dinleme, sessizlik, olumlu ilişkileri sürdürme

ÖĞRENME SÜRECİ:

Isınma Çalışması:

1.Kulaktan Kulağa Oyunu: Isınma çalışmasında çocuklarla kulaktan kulağa oyunu oynanır. Çocuklar “u” şeklinde otururlar. Öğretmen baştaki çocuğa, uygun bir cümle ya da kelime söyler, her çocuk yanındaki arkadaşının kulağına diğerleri duymadan anladığını söyler. En sondaki çocuğa ne anladığı sorulur. İlk başta söylenen kelimeyle son çocuğun söylediği kelime ya da cümle karşılaştırılır.

2.Bu Ne Sesi? Çocuklardan başlarını masanın üzerine koyarak gözlerini kapamalarını istedikten sonra şu yönerge verilir: “Şimdi bazı sesler duyacaksınız. Bu seslerin ne olduğunu anladığınızda parmak kaldırın ve ismini söylediğim arkadaşınız bize yanıtını

söylesin.” Bu sesler alkış, ıslık, burun çekme, öksürük, kapıyı çalma, bir şarkı mırıldanma, ayakla ritim tutma vb.

Oluşum:

3.Dinlemenin Önemi: Öğretmen çocukların arasından birini seçer ve çocuğun kendisiyle konuşmasını ister. Öğretmenin amacı birisi konuşurken karşımızdakini nasıl dinlememiz gerektiğini göstermektir. Ardından bir de olumsuz örneği gösterir. Daha sonra öğretmen, karşısındaki çocuğa neler hissettiğini sorar.

4.Donuk İmge Oluşturma: Öğretmen çocukları sayılarına göre dörder ya da beşer kişilik gruplara ayırır. Her gruba da aşağıdaki dinleme durumlarını anlatan örneklerden birini verir ve bunu donuk imge halinde sunacaklarını söyler. Tüm gruplar belli bir süre kendi grup üyeleriyle birlikte düşünürler, nasıl bir etkinlik yapacaklarını planlarlar. Bu sırada da grup üyeleri birbirlerinin öneri ve isteklerini dikkatlice dinlemeye teşvik edilmelidir. Ardından öğretmenin yönergesiyle birlikte gruplar donuk imgeleri sunmak için hazırlanırlar ve öğretmen ellerini çırdığı anda herkes olduğu yerde donup kalır. Bir süre gruplar o halde kalırlar, sonra öğretmen bir kez daha ellerini çırpar ve çocuklar normal hallerine geri dönerler. Öğretmen ve çocuklar minderele otururlar. Dinlemenin önemiyle ilgili sohbet ederler. Donuk imge durumları:

- Öğretmen hikaye anlatırken dinleme
- Birisiyle konuşurken onu dinleme
- Bir arkadaşı, konuyla ilgili düşüncelerini tüm sınıfa açıklarken onu dinleme
- Sessiz oynanması gereken bir oyunda, kurallar gereği sessiz kalıp sıranın kendisine gelmesini bekleme

Paylaşım ve Değerlendirme:

5.Şimdi Konuşuyoruz-Sohbet: Çocuklar daire şeklinde otururlar. Öncelikle öğretmen ve çocuklar, karşımızdaki konuşurken onu dinlemenin önemiyle ilgili bir kez daha sohbet ederler. Karşımızdaki konuşurken, onu dinlemezsek ne hisseder? Karşımızdakinin yerinde biz olsaydık neler hissederdik? vb sorular çoğaltılarak sorulur. Ardından öğretmen çocukların seviyesine göre konuşma süresini ayarlar. Her çocuk, verilen bir dakikalık süre içerisinde konuşur ve diğerleri de onu dikkatle dinler.

ETKİNLİKLE İLGİLİ İPUÇLARI:

- Kulaktan kulağa oyununda, söylenecek kelime ya da cümleler çocukların seviyelerine göre belirlenirse, etkinlikten istenilen sonuç elde edilebilir.

ETKİNLİĞİN DEĞERLENDİRİLMESİ:

- **Dinlemenin önemi etkinliğinde, tüm çocuklar birbirlerini dinleme davranışlarını gösterebildiler mi?** çocukların en çok, öğretmen öykü anlatırken ya da herhangi bir konu hakkında bilgi verirken onu dinleme davranışı gösterdikleri, bunun nedeni olarak da “Eğer öğretmenimizi dinelemezsek o çok üzülür.” dedikleri gözlemlendi.
- **Kulaktan kulağa oyununda, öğretmenin söylediği kelime ya da cümleler tüm çocuklar tarafından doğru bir şekilde anlaşılabilirler mi?** Kulaktan kulağa oyunu sırasında öğretmenin tek kelimedden başlayarak iki kelimeli cümlelere doğru oyunu genişlettiği ve bu oyundan çocukların büyük zevk aldıkları, uzunca bir süre oynamayı istedikleri gözlemlendi. Öğretmenin söylediği kelime-cümleler ve bunların çocuklar tarafından anlaşılma biçimleri aşağıdaki gibidir:
  - portakal:** kazak
  - yağmur yağıyor:** limonla portakal
  - okulu seviyorum:** portakal
  - öğretmen:** sandalye
  - sonbahar:** sonbahar
  - arkadaşımı seviyorum:** arkadaşımı seviyorum
  - ben çocuğum:** ben çocuğum
- **Toplum içinde biri konuşurken onu dinlemenin önemli olduğunun farkına varıldı mı?** Dinlemenin Önemi adlı etkinlikte öğretmenin çocuklara doğru dinleme şekillerini gösterip, ardından sırayla ikili gruplar halinde çocukların dinleme ve dinlememe durumlarını canlandırmalarının, birisi konuşurken onu çok dikkatli dinlemek gerektiğinin önemini anlaşılmasında etkili olduğu gözlemlendi. Ayrıca paylaşım ve değerlendirme bölümünde bu etkinlikle ilgili değerlendirme yapılırken çocuklara “Siz konuşurken, arkadaşın seni dinlemediğinde neler hissettin?” diye sorulduğunda, çoğunluğun “Arkadaşımın beni sevmediğini düşündüm.” diye cevap verdiği fark edildi.

ETKİNLİK PLANI (23)

Etkinlik Adı: “ Seni Anlıyorum”

Süre: 30 dk

Amaç 1. Duygularını fark edebilme.

Kazanımlar.

- 1.Duygularını söyler.
- 2.Duygularının nedenlerini söyler.
- 3.Duygularını uygun yollarla ifade eder.

Amaç 2. Başkalarıyla ilişkilerini yönetebilme.

Kazanımlar:

- 1.Grupça başlatılan bir işi sonuna kadar götürür.
- 2.Grup üyelerinin veya gruptan birinin olumlu beklentilerini karşılamada istekli davranır.
3. Kendiliğinden iletişimi başlatır.

Yöntem ve Teknikler:

- Eğitsel oyun
- Resim biriktirme
- Grup tartışması
- Soru-yanıt
- Köşeleme
- Şarkı söyleme

Materyaller: Duygu durumlarını gösteren resimli kartlar, ritim aletleri(zil,tef, tahta bloklar vb.), teyp ve çocuk şarkıları CD’si

Sözcükler ve Kavramlar: Mutluluk, kızgınlık, mutsuzluk, şaşkınlık, işbirliği

ÖĞRENME SÜRECİ:

Isınma Çalışması:

1. Resimleri Biriktiriyoruz: Çocuklardan, bir gün önceden evde eski dergi ve gazetelerden çeşitli insan resimlerini kesmeleri ve okula getirmeleri istenir. Kesilen resimlerin duygu durumları ve neden öyle hissettikleri hakkında tüm sınıfla birlikte sohbet edilir. Resimler sırayla çocuklara gösterilirken, çocuklar da o resimdeki duygu durumuna belirtecek şekilde davranırlar. Daha sonra biriktirilen bu resimler panoda sergilenir. Öğretmen, duygularımızın yaşadığımız olaylara göre zamanla değişeceğini, bazen mutlu, bazen mutsuz, bazen kızgın, bazen de şaşkın hissedebileceğimizi söyler.

Oluşum:

2. Farklı Köşelerde Duygunu Göster: Sınıfta dört ayrı köşe belirlenir. Birinci köşe; mutlu, ikinci köşe; mutsuz, üçüncü köşe; kızgın, dördüncü köşe; şaşırmış. Bu köşelere uygun resimler asılır. Çocuklar tüm köşeleri ziyaret ederler ve öğretmen de aynı köşede bulunanların, buldukları köşedeki duygu durumlarıyla ilgili anılarını anlatacaklarını söyler. Örneğin, mutlu köşesinde toplananlar kendilerini en çok mutlu eden olayları grup arkadaşlarıyla paylaşırlar. Öğretmenin dikkat etmesi gereken, gruptaki çocukların hepsinin konuşmasına olanak verilmesidir. Bu ziyaret sırasına hangi köşede bulunuyorlarsa o köşeye uygun duygu durumunu yansıtırlar.

3. Şarkı Söyleme: Çocuklara ritim aletleri dağıtılır. Ritim aletlerinin çıkardığı seslere göre, çocuklar bir arada toplanır. Oluşturulan ritim grupları, sırayla ritim oluşturmaya başlarlar. Ardından “Mutluluğun Yolu” adlı şarkı CD’den dinlenir.

Mutluluğun Yolu

İyilik, doğruluk, çalışmak sevgidir

Nedir bunların hepsi?

Mutluluğun yoludur, mutluluğun yoludur.

İşte cevap budur

Yardımsaver olalım, doğruyu bulalım

Çalışmayı sevelim, bilgiyi güç bilelim (Köksal Akyol, 2003:29).

Paylaşım ve Değerlendirme:

4. Tartışma-Sohbet: Öğretmen ve çocuklar daire şeklinde otururlar. Çocuklarla birlikte kendilerini kızdıran, mutlu ve mutsuz eden, şaşırtan olaylar hakkında konuşulur. Bu olaylar karşısında nasıl tepkilerde bulduklarıyla ilgili örnekler vermeleri istenir. Daha sonra grupta birlikte çalışmanın sorumluluk bilincini nasıl geliştirdiğini, herkesin birbiriyle nasıl yardımlaştığı, konuşarak, anlaşarak bir ortak fikre nasıl ulaştıkları ve benzeri konularda sohbet edilir.

ETKİNLİKLE İLGİLİ İPUÇLARI:

- Öğretmen, duygu durumlarıyla ilgili etkinliklere başlamadan önce, kendi vücuduyla bu duygu durumlarını yansıtan oyunlar oynayabilir.

ETKİNLİĞİN DEĞERLENDİRİLMESİ:

- **Duygu durumlarıyla ilgili somut örnekler verilebildi mi?** Çocukların artık duygu durumlarını tanıdıklarını ve bu duygu durumlarıyla ilgili somut örnekler vermede zorlanmadıkları, köşelerden en çok mutluluk köşesinin ilgi gördüğü, en az ilgiyi ise kızgınlık ve mutsuzluk köşelerinin gördüğü anlaşıldı.

- **Şarkıya ritim bulmada çocuklar eğlenceli zaman geçirebildiler mi?** Ritim bulma çalışmasında çocukların tahtalar, marakaslar ve ziller olmak üzere üç gruba ayrıldıkları, şarkının tekrarında ise ritim aletlerinin el değiştirdiği, çocukların bundan çok büyük zevk aldıkları, eğlendikleri gözlemlendi.
- **Köşelerde toplanan tüm çocuklar konuyla ilgili fikirlerini söylediler mi?** Tüm köşelerde toplanan çocukların fikirlerini söylemek için parmak kaldırdıkları, neden o köşede bulduklarını açıklamak için sıranın kendilerine gelmesini bekledikleri gözlemlendi.
- **Gruplar içinde olumlu iletişim sağlanabildi mi?** Grupların iletişim kurmada ve birbirlerini dinlemede olumlu bir tutum sergiledikleri, resimleri biriktirip incelemeye paylaşıcı davrandıkları, getirdikleri resimler hakkında da sohbet ettikleri gözlemlendi.

ETKİNLİK PLANI (24)

Etkinlik Adı: “ Oyuncaklarımı Paylaşıyorum”

Süre: 45 dk

Amaç 1. Başkalarıyla ilişkilerini yönetebilme.

Kazanımlar:

- 1.Arkadaşları ile oyuncak, oyun araç ve gereçlerini paylaşır.
- 2.Arkadaşlarıyla birlikte vakit geçirmekten hoşlanır.
- 3.Kendiliğinden iletişimi başlatır.

Amaç 2. Hoşgörü gösterebilme.

Kazanımlar:

- 1.Kendisini başkasının yerine koyarak duygularını açıklar.

Yöntem ve Teknikler:

- Eğitsel Oyun
- Drama
- Grup tartışması
- Soru-yanıt
- Serbest Oyun
- Önemtin verme

Materyaller: Oyuncaklar, müzik seti ve hareketli şarkıların CD’si

Sözcükler ve Kavramlar: Oyuncak, paylaşma, birliktelik, işbirliği

ÖĞRENME SÜRECİ:

Isınma Çalışması:

1.Müzikle Dans Ediyoruz: Çocuklar oyun odasına alınır. Çocukların hareketli bir müzik eşliğinde önce istedikleri gibi, sonra da oynamaktan en çok hoşlandıkları bir oyuncak şeklini alıp dans etmeleri istenir.

2.Oyuncaklarımızla Oynuyoruz: Çocuklara bir gün önceden o günün oyuncak günü olduğu ve en sevdikleri oyuncakları okula getirmeleri söylenir. Arkadaşlarıyla birlikte, serbest zaman etkinliğinde oyuncaklarıyla oynarlar. Ancak bu sırada çocukların, evden getirdikleri oyuncaklarını arkadaşlarıyla paylaşmaları desteklenir. Öğretmenin bu etkinlik sırasında çocukları gözlemlemesi, oyuncaklarını paylaşmak istemeyen çocuk olduğunda da bu sorunu birlikte çözmeye çalışması gerekmektedir. Çocuklara örnek olmak amacıyla öğretmen de, evden bir oyuncak getirir ve bunu çocuklarla paylaşır.

Oluşum:

3. Çocuklara oyuncakların paylaşımıyla ilgili bir önmetin verilir.

“Cem, oyuncak gününde evden getirdiği oyuncaklarını arkadaşlarıyla paylaşmaktan hiç hoşlanmazdı. Ancak, kendisi arkadaşlarının oyuncaklarını izinsiz alır ve oynardı. Bir gün, Cem artık hiçbir arkadaşının oyuncaklarını onunla paylaşmak istemediğini fark etti ve...”

4. Doğaçlama: Çocuklar, öğretmen tarafından 5’li gruplara ayrılır. Önmetin Cem’in kimsenin kendisine oyuncak vermek istemediğini fark ettiği andan itibaren 5’li gruplarla oynanır. Ardından yapılan canlandırmalar tüm gruplarla birlikte değerlendirilir.

5.Sıcak Sandalye: Cem sıcak sandalye oturtulur ve grubun diğer üyeleri de Cem’e “Arkadaşların sana oyuncak vermediği zaman neler hissettin? Sence arkadaşların neden böyle davranmış olabilir? Sen arkadaşlarının yerinde olsaydın nasıl davranırdın?” vb. sorular sorar.

Paylaşım ve Değerlendirme:

6.Tartışma ve Sohbet: Tüm gruplar halka şeklinde olur ve yerdeki minderlere otururlar. Daha sonra Cem’in neden böyle davranmış olabileceği, arkadaşlarının neden öyle davrandıkları, Cem’in ve arkadaşlarının yerinde olsalardı ne yapacakları hakkında konuşularak sorun bir kez daha ele alınır.

ETKİNLİKLE İLGİLİ İPUÇLARI:

- Çocuklar, evden getirdikleri oyuncakları arkadaşlarıyla paylaşırken, öğretmenin de onları gözlemleyerek oyuncaklarını paylaşmak istemeyenleri yönlendirmesi gerekebilir.

ETKİNLİĞİN DEĞERLENDİRİLMESİ:

- **Çocuklar, evden getirdikleri oyuncakları arkadaşlarıyla paylaştılar mı?** Evden getirilen oyuncaklarla, serbest zaman etkinliğinde çocukların birlikte paylaşarak oyunlar oynadıkları gözlemlendi.
- **Bize ait olan eşyaları, sevdiklerimizle paylaşarak onları mutlu edebilmenin önemi anlaşılabilir mi?** Paylaşmanın, bir şeyler paylaşıldığı zaman insanın hissedeceği olumlu duyguların önemi yapılan etkinlikler sayesinde anlaşıldı. Ayrıca evden getirilen oyuncakları arkadaşlar arasında severek paylaşıldığı ve oynandığı görüldü.

ETKİNLİK PLANI (25)

Etkinlik Adı: “Kolye Buldum Ama Şimdi Ne Yapmam Gerekiyor?”

Süre: 45 dk

Amaç 1. Başkalarıyla ilişkilerini yönetebilme.

Kazanımlar:

1. Gerektiği durumlarda nezaket sözcüklerini kullanır.
2. Kendisinin ve başkalarının haklarına saygı gösterir.
3. Toplum içersinde yaşamının gerektirdiği kurallara uyar.
4. Başkalarının hatalarını uygun yollarla ifade eder.
5. Kendi hatalarını söyler.

Yöntem ve Teknikler:

- Eğitsel oyun
- Grup tartışması
- Soru-yanıt
- Doğaçlama
- Donuk imge oluşturma
- Önmetin verilir

Materyaller: Teyp, kaset

Sözcükler ve Kavramlar: Eşya ya da oyuncakları sahibine verme, işbirliği

ÖĞRENME SÜRECİ:

Isınma Çalışması:

1. Eşyalarımızı Kim Sakladı: Öğretmen bir gün önceden çocuklara, okula en sevdikleri bir eşyayı (çok büyük ve değerli bir şey olmamak şartıyla) getirmelerini söyler. Ertesi gün olduğunda da öğretmen tüm çocukların evden getirdikleri eşyaları onların haberi olmadan alır ve saklar. Çocuklar eşyaların yerinde olmadığını fark edince de öğretmen çocuklara gerçeği söyler. Eşyalarının yerinde olmadığını gördüklerinde neler hissettiklerini sorar. Aynı şekilde bizim de başkalarının haberi olmadan eşyalarını izinsiz almamamız gerektiği, bunun toplumda yaşamının gerektirdiği kurallardan biri olduğu söylenir.

Oluşum:

2.Çocuklara kısa bir önmetin teypten dinletilir:“Gizem sınıfta bulduğu çok güzel bir kolyeyi kimse görmeden cebine koyar. Bu kolye Gizem’in uzun zamandır almak istediği kolyedir. Ertesi gün Gizem, en yakın arkadaşı Defne’yi sınıfta ağlarken bulur.

Neden ağladığını sorunca Defne'nin annesinin doğum gününde kendisine aldığı kolyeyi kaybettiğini öğrenir ve..." önmetin burada kesilir.

3.Doğaçlama: Sınıftaki çocuklar 5'li gruplara ayrılır. Önmetin, Defne'nin kolyesini kaybettiğini söylediği andan itibaren 5'li gruplarla oynanır.

4.Donuk İmge Oluşturma ve Sohbet: Öncelikle verilen önmetnin anlatılan kısmından sonra neler olabileceği, Defne ve Gizem'in neden böyle davranmış olabileceği hakkında sohbet edilir. Ardından öğretmen tarafından grup tekrar 5'li gruplara ayrılır ve bundan sonra ne olabileceği ile ilgili donuk imge oluşturmaları istenir. Daha sonra öğretmen, oluşturulan donuk imgelerin diğer gruplar tarafından tahmin etmelerini ister.

Paylaşım ve Değerlendirme:

5.Tartışma ve Sohbet: Tüm grup "u" şekline getirilmiş sandalyelere oturur ve sorunun ne olduğu, Gizem'in neden böyle davranmış olabileceği, Defne'nin neler hissetmiş olabileceği hakkında bir kez daha konuşulur. Çocuklara "Siz Defne ya da Gizem'in yerinde olsaydınız nasıl davranırdınız?" vb sorular sorulur. Başkalarına ait olan eşyaları izinsiz almamız gerektiği, bunu bir toplum kuralı olduğu bir kez daha belirtilir.

ETKİNLİKLE İLGİLİ İPUÇLARI:

- Etkinlik sırasında, gerçek bir kolye kullanılabilir.

ETKİNLİĞİN DEĞERLENDİRİLMESİ:

- **Bize ait olmayan bir eşya ya da oyuncak bulunduğu ne yapmamız gerektiği, doğru olan davranışın ne olduğu anlaşılabilir mi?** Çocukların gerçekleştirilen etkinlikler sayesinde başkalarına ait olmayan eşyaları bulduklarında ne yapmaları gerektiğini anladıkları, bulunan eşyanın sahibinin aranması gerektiğinin önemini anlaşıldığı gözlemlendi.
- **Defne'nin neden o kadar üzülmüş olabileceğinin farkına varılabildi mi?** Defne'nin Gizem onun kolyesini izinsiz aldığı için üzülmüş olduğu, eğer Gizem bulunduğu kolyenin sahibini arasaydı Defne'nin bu kadar üzülmeceği çocuklar tarafından anlaşıldı.
- **Başkalarına ait olan eşyaları izinsiz almamız gerektiği anlaşılabilir mi?** Bize ait olan eşyaların başkaları tarafından bulunup izinsiz alındığında insanların nasıl üzüleceği, bunun doğru bir davranış olmadığı anlaşıldı. Çocukların bu durumla karşılaştıklarında, hemen bulunan eşyanın sahibini bulmaya

çalışacaklarını, bulamazlarsa öğretmenlerine ya da anne-babalarına danışacaklarını söyledikleri gözlendi.

ETKİNLİK PLANI (26)

Etkinlik Adı: “Ezgi ile Buğra”

Süre: 50 dk

Amaç 1. Duygularını kontrol edebilme.

Kazanımlar:

- 1.Olumlu-olumsuz duygularını uygun şekilde ortaya koyar.
- 2.Yeni ve alışılmamış durumlara uyum sağlar.

Amaç 2. Başkalarıyla ilişkilerini yönetebilme.

Kazanımlar:

- 1.Kendiliğinden iletişimi başlatır.
- 2.Kendisinin ve başkalarının haklarına saygı gösterir.

Amaç 3. Hoşgörü gösterebilme.

Kazanımlar:

1. Hata yapabileceğini kabul eder.
2. Kendi hatalarını söyler.
3. Kendisini başkalarının yerine koyarak duygularını açıklar.
4. Başkalarının hatalarını uygun yollarla ifade eder.
5. Başkalarının hata yapabileceğini kabul eder.

Yöntem ve Teknikler:

- Doğaçlama
- Parmak oyunu
- Grup tartışması
- Soru-yanıt
- Kuklalar
- Eğitsel oyun
- Önmetin verilir

Materyaller: Öykü kartı, müzik seti

Sözcükler ve Kavramlar: olumsuz davranışlar, olumlu ilişkilerini sürdürme

ÖĞRENME SÜRECİ:

Isınma Çalışması:

1.Gözlerimizi Kapatıyoruz: Öğretmen çocuklara çeşitli yönergeler verir ve bu yönergeler verilirken müzik setinden de çocukların seviyesine uygun hafif bir müzik çalmaktadır. “ Herkes yere yatsın ve gözlerini kapatsın. Şimdi içinde rengarenk

çiçeklerin olduğu bir bahçedesiniz. Bu çiçeklerden birini seçin, seçtiğiniz çiçekmişsiniz gibi hissedin. Seçtiğiniz çiçeğin rengini, kokusunu içinizde hissedin. Şimdi bahçedeki tüm çiçekler büyümeye başladı. Ama çiçekler susuz kaldı, yaprakları dökülmeye başladı, kuruyorlar. Haydi şimdi tüm çiçekler el ele tutuşup güneşe doğru baksınlar...”

2.Parmak Oyunu: Ardından öğretmen ve çocuklar halka şeklinde sandalyelere otururlar. “Dallarım Çiçek Açtı” adlı parmak oyunu ilk olarak öğretmen tarafından birkaç defa tekrar edilir. Ardından çocuklarla birlikte söylenir.

Dallarım Çiçek Açtı

“Ben bir ağacım, (kollar iki yana açılır ve ayağa kalkılır)

Dallarım var benim.(İki elin parmakları hareket ettirilir.)

Dallarım bir çiçek açtı, (parmaklar sayıya uygun açılır)

İki çiçek açtı,

Üç çiçek açtı,

Dört çiçek açtı,

Beş çiçek açtı,

Altı çiçek açtı,

Yedi çiçek açtı

Rüzgâr esti vuuu vuuu,(vücut sağa sola hareket ettirilir)

Yağmur yağdı şıp şıp şıp,(parmaklarla yağmur yağma hareketi yapılır)

Dallarım boynunu büktü, (vücut yana doğru bükülür)

Bir güneş açtı dallarım havaya kalktı.” (Ezgili şekilde söylenir.) (Cömert, 2005:60).

Oluşum:

3.Önmetin verilir: Öğretmen tarafından kısa bir önmetin resimleri gösterilerek anlatılır.

“Ezgi ile Buğra aynı anasınıfına gitmektedirler. İlkbahar mevsiminin güneşli bir gününde tüm arkadaşlarıyla birlikte kır gezisine giderler. Bu geziyi yaptıkları yerde rengarenk, mis kokulu çiçekler vardır. Bu çiçekler Ezgi'nin çok hoşuna gider ve çiçek toplamaya başlar. Ezgi çiçek toplarken, Buğra onu iter ve Ezgi yere düşer, ağlamaya başlar...” önmetin burada kesilir.

4.Doğaçlama: Çocuklar, öğretmen tarafından 5'li gruplara ayrılır ve her gruba arkadaşlarının kendilerine yaptıkları ancak hoşlanmadıkları davranışları düşünmeleri için zaman verilir. Ardından gruplara, önmetinde yer alan olaya benzer bir olay yaşayıp yaşamadıkları sorulur. Önmetnin bundan sonraki kısmında neler olmuş olabileceği

hakkında konuşulur ve öğretmen her grubun, Ezgi'nin ağlamaya başladığı yere kadar olan kısmını canlandıracaklarını söyler.

5.Kuklalar Konuşuyor: Öğretmen tarafından sınıfa bir kukla sahnesi getirilir. Tüm çocukların en az ikili gruplar halinde sahneye gelip, arkadaşlarının kendilerini rahatsız eden davranışlarını canlandırmaları istenir.

Paylaşım ve Değerlendirme:

6.Tartışma ve Sohbet: Öğretmen ve çocuklar halka şeklinde otururlar. Sorunun ne oldu hakkında bir kez daha konuşulur. Ezgi ve Buğra'nın başından geçen olay tekrar edilir. Ardından öğretmen çocuklardan arkadaşlarının kendilerine yaptığı ancak onların rahatsız olduğu davranışlara örnek vermelerini ister. Okulda ya da evde buna benzer olaylar yaşayıp yaşadıkları sorulur.

ETKİNLİKLE İLGİLİ İPUÇLARI:

- Öğretmen olumsuz davranışları gözlemlediğinde, kendisi olumsuz davranışın olumsuzunu çocuklara gösterirse, davranışın değişmesinde kolaylık sağlanabilir.

ETKİNLİĞİN DEĞERLENDİRİLMESİ:

- **Kendimize yapılmasından hoşlanmadığımız davranışları, başkalarına yapmamamız gerektiği anlaşıldı mı?** Çocukların kendilerine yapılan davranışlardan en çok sıradayken arkadan en öne geçme, sınıfta yüksek sesle konuşma, eşyalarının izinsiz alınması, canının acıtılması gibi davranışlardan hoşlanmadıkları, bu davranışları da kuklalarla arkadaşlarına açıkladıkları gözlemlendi. Buğra'nın Ezgi'yi düşürmesinin yanlış olduğu, bu durumda çiçeklerin ezilebileceği, Ezgi'nin çiçeklerin üzerine düşüp dikenlerin bir yerlerine batabileceği gibi fikirlerin açıklandığı görüldü.
- **Parmak oyunun öykü öncesi verilmesi, etkinliğin etkililiğinin artmasına destekleyici oldu mu?** Parmak oyununun öyküden önce anlatılmasının, çocukların dikkatlerinin toplanmasında ve öykü için hazır hale gelmelerinde etkili olduğu gözlemlendi. Isınma çalışmalarında yapılan etkinliklerden çiçek bahçesi etkinliğinin çocukların kendilerini gerçekten bir çiçekmiş gibi hissetmelerine yardımcı olduğu anlaşıldı. Doğaçlama etkinliğinde de ayrılan küçük gruplarda bir çocuk Ezgi, bir çocuk Buğra olurken diğerlerinin de çiçek oldukları, vücutlarıyla çiçek şekline girdikleri gözlemlendi.

ETKİNLİK PLANI (27)

Etkinlik Adı: “Dağınık Suna”

Süre: 45 dk

Amaç 1. Yaşamın iyileştirilmesinde ve korunmasında sorumluluk alabilme.

Kazanımlar

1.Günlük yaşamdaki kurallara uyar.

2.Sorumluluklarını yerine getirir.

Amaç 2. Başkalarıyla ilişkilerini yönetebilme.

Kazanımlar:

1. Gerekliğinde lideri izler.

2.Etkinliklere ilişkin yönergeye uyar.

Yöntem ve Teknikler:

- Eğitsel oyun
- Dramatizasyon
- Grup tartışması
- Resim gösterme ve resim hakkında konuşma
- Soru-yanıt

Materyaller:

- Kağıt mendil
- Resim kartları

Sözcükler ve Kavramlar: Dağınıklık, düzen, yardım, işbirliği

ÖĞRENME SÜRECİ:

Isınma Çalışması:

1. Yağmur Yağıyor Oyunu: Öğretmen, çocukların bir araya toplanmasını ister. “Çocuklar birazdan yağmur yağmaya başlayacak herhalde, gökyüzüne bakın, bulutlar toplanmış.” (çocuklar yukarı bakarlar.). “Bakın başladı, yağmur yavaş yavaş yağıyor.”(çocuklar yavaş yavaş zıplamaya başlarlar.). “Yağmur hızlandı.”(hızla zıplarlar). “Yağmur yavaşlamaya başladı.” der (çocuklar da yavaşlar). “Yağmur durdu.” deyince, çocuklar da durur. Oyun böylece devam eder. Ardından oyun bu kez oyuncakları toplama şeklinde devam edilir. Öğretmen yağmurun hızlanıp yavaşlamasına göre çocukların, oyun odasındaki oyuncakları toplayacaklarını söyler. Yağmur hızlı yağdığında oyuncaklar hızlıca, yavaş yağdığında ise oyuncaklar yavaş yavaş toplanır. Yağmur durduğunda da çocuklar oyuncakları toplamayı bırakırlar.

Oluşum:**2.Dramatizasyon Çalışması:****Roller:**

- Suna
- Sarı Çorap
- Yeşil Kazak
- Pantolon
- Atkı
- Şapka

“Dağınıklığın Sonu”

Anlatıcı: Suna eşyalarını toplayıp yerine yerleştirmeyi sevmeyen, her zaman acelesi olan, banyo yapmaktan, hele hele saçlarının taranmasından hiç hoşlanmayan bir kızmış. O gün arkadaşlarıyla buluşup doğum günü partisine gitmesi için acele hazırlanması gerekmiş.

Suna: Of! Nerede bu çorabımın teki?

Sarı Çorap: Buradayım, buradayım! Sandalyenin arka bacağına altındayım!

Suna: Seni değil, mavi çorabımın tekini arıyorum!

Sarı Çorap: Mavi çorap nerde bilmiyorum. Kurtar beni buradan, bugün de beni giy!

Suna: Neden iki çorap bir arada durmuyorsunuz?

Sarı Çorap: Ama bizi sen atıyorsun!

Suna: Susun, susun! Bak şimdi de yeşil kazağımı bulamıyorum!

Yeşil Kazak: Buradayım, buradayım! Koltuğun arkasına düştüm.

Suna: Sen ne yapıyorsun burada?

Yeşil Kazak: Ben üç gündür buradayım, beni hiç aramadın!

Suna: Ne bu tozlu halin senin? (Koltuğa vurarak çırpır)

Yeşil Kazak: Of kollarım, of boğazım! Ne olur beni böyle çırpma!

Suna: Sus, sus! Nerede benim pantolonum?

Pantolon: Buradayım, buradayım! Yatakla duvar arasına sıkıştım kaldım!

Suna: (Pantolonu çeker, çekerken de yırtar) Şimdi sırası mı yırtılmanın! Acelem var zaten! (Bir taraftan da giyinir)

Pantolon: Neden beni dikmiyorsun, yırtık pırtık giyiyorsun?

Suna: Sus, sus! Atkımla şapkamı gören var mı?

Atkı, Şapka: Buradayız, buradayız! Oyuncak sepetinin altındayız!

Suna: Gelin buraya! Her zaman sizi mi arayacağım?

Şapka: Ama saçını taramadan beni giymesene!

Suna: Şimdi tarak marak bulamam! (Şapkayı giyer, koşarak çıkar)

Anlatıcı: Koşarken önce şapkası uçtu, kaçtı. Dağınık saçları ortaya çıktı. Arkasından atkısı da sessizce düştü. Pantolon yırtık pırtık haliyle dolaşmaktan utandığı için Suna'nın belini sıktı. Yeşil kazağın kolları sarkık, farklı renkte çoraplar, taranmamış saçlar... arkadaşları Suna'ya şaşkınlıkla baktılar. Kıkır kıkır gülüp arkalarını dönüp gittiler(Karadağ, 2004: 114,115).

3. Resim Gösterme: Çeşitli mekanlara ait yerlerin resimleri düzenli ve dağınık olmak üzere iki haliyle (çocuk odası, oyun odası, sınıf vb) çocuklara gösterilir. Bu mekânların iki hali arasındaki farklarla ilgili sohbet edilirken düzenli olmanın önemine de değinilir.

Paylaşım ve Değerlendirme

4. Tartışma ve Sohbet: Öğretmen ve çocuklar halka şeklinde otururlar. Düzenli olmanın önemi, dağınıklığın insana verdiği zararların ne olduğu ve sonucunda da nelerin yaşanabileceği ile ilgili bir kez daha sohbet edilir.

ETKİNLİKLE İLGİLİ İPUÇLARI:

- Öğretmen ve çocuklar, sınıfın düzenlenmesi, oyuncakların toplanması etkinliklerini işbirliği yaparak gerçekleştirebilirler.

ETKİNLİĞİN DEĞERLENDİRİLMESİ:

- **Dağınık olmayla düzenli olmanın arasındaki fark anlaşılabilir mi?** Çocukların dağınık ortamda bulunmaktan ve oyun oynamaktan rahatsız oldukları; düzenli ortamlarda bulunmaktan daha mutlu oldukları gözlemlendi.
- **Oyun oynadığımız oyuncaklar, resim yaptığımız araç-gereçleri işimiz bittiği zaman aldığımız yere koymanın neden önemli olduğu anlaşılabilir mi?** Çocuklarla yapılan değerlendirmeler sonucunda eşyalarımızı aldığımız zaman yerine koymazsak daha sonrasında onları bulmada zorlanacağımız, ortamın çok dağınık olacağı ve bunun da insanın kendisini çok rahatsız edeceği anlaşıldı.
- **Sınıftaki düzen, evde de aynı şekilde devam etmekte mi?** Anne-babalarla yapılan görüşmeler sonucunda çocukların evde pijamalarını katlama, kendi dolaplarını düzenleme, oyuncaklarını toplama gibi sorumlulukları almaya başladıkları, bundan da büyük zevk aldıkları, okulda yapılan etkinliklerin bunda etkisinin büyük olduğu gözlemlendi.

ETKİNLİK PLANI (28)

Etkinlik Adı: “Yardım Eder misin?”

Süre: 45 dk

Amaç 1. Başkalarıyla ilişkilerini yönetebilme.

Kazanımlar

- 1.Kendisinin yapmakta zorlandığı işlerde başkalarından yardım ister.
- 2.Arkadaşlarıyla yardımlaşma içine girer.
- 3.Yardımlaşmanın insanda uyandırdığı duyguların farkına varır.
4. Grup etkinliklerine kendiliğinden katılır.
5. Grupta sorumluluk almaya istekli olur.
- 6.Grupça başlatılan bir işi sonuna kadar götürür.

Yöntem ve Teknikler:

- Eğitsel oyun
- Drama
- Grup tartışması
- Soru-yanıt

Materyaller: Deniz, dalga ve manzara resimleri

Sözcükler ve Kavramlar: grup olma bilici, işbirliği, yardımlaşma

ÖĞRENME SÜRECİ:

Isınma Çalışması:

1.Okyanustaki Dalga: Gruptaki tüm çocuklar yere uzanıp, gözleri kapalı olarak öğretmenin yönergesini dinlerler. “Gözlerini kapat ve bir denizde olduğunu düşün. Denizdeki dalgalardan birisin. Aşağı yukarı hareket ediyorsun. Bir aşağı bir yukarı inip çıkan bir dalgasın. Tıpkı bir dalga gibi yavaşça aşağı inip sonra yukarı çıkıyorsun... Aşağı, yukarı, aşağı, yukarı... Şimdi denizin içinde eriyip yok olduğunu düşün. Deniz sakinleşti. Dümdüz ve hareketsiz oldu. Sen de bu denizin bir parçasısın. Ooh rahatladığımı hisset. Sakin, dümdüz ve kıpırtısız bir denizsin. Denizle senin aranda hiçbir fark kalmadı. Şimdi yavaş yavaş deniz tekrar dalgalanmaya başladı. Sen tekrar bir dalga oldun. Aşağı yukarı hareket ettiğini düşün. Dalga olarak bir kumsala yaklaştığını düşün. Kumsala doğru diğer dalgalarla birlikte gidiyorsun. Kumsal yaklaştı, yaklaştı, yaklaştı... Nihayet kumsala vardın. Yavaşça kumların üzerine yayıldın, kumların içine işlediğini düşün. Kumların içinden yavaşça aşağılara doğru

indin, indin... Kumlarla bütün oldun. Öylece kal. Birden ona kadar sayacağım. On deyince gözlerini aç.”

Oluşum:

2. Öğretmen çocuklara dört ya da beş kişilik gruplar oluşturmalarını söyler. Ardından öğretmen, her gruba uygun bir problem durumu verir. Birinci gruba “Ağır bir kutu var ancak bu kutuyu tek başınıza kaldıramıyorsunuz. Ne yapardınız?”, ikinci gruba “Çok dağınık bir oyun odasıdasınız. Bu odayı çok kısa bir süre içinde toplamanız gerekiyor, ancak tek başınıza bu kadar kısa bir sürede o odayı toplamanız imkansız. Ne yapardınız?”, üçüncü gruba “Ormanda yürürken, karşınıza bir dere çıkıyor, ancak sizin bu dereyi tek başınıza geçmeniz çok zor. Ne yapardınız?”, dördüncü gruba “Öğretmeniniz bir başkasını mutlu edebilmek için bir şeyler yapmanızı istedi, ancak siz neyi, nasıl yapacağınızı bir türlü bulamadınız. Bu durumda ne yapardınız?”. (grup sayısı ve problem durumları sınıfın mevcuduna göre değiştirilir). Tüm gruplar, kendilerine verilen problem durumlarına uygun çözüm yollarını bir süre kendi aralarında düşünürler, konuşurlar. Ardından öğretmen yukarıdaki yönergeleri vererek, grupların sırayla problem durumlarını canlandırmalarını ister.

Paylaşım ve Tartışma

3.**Tartışma ve Sohbet:** Öğretmen ve çocuklar daire şeklinde otururlar. İnsanların birbirlerine yardım etmelerinin ve işbirliği yapmalarının önemi ile ilgili konuşurlar. Birbirimize yardım ettiğimiz zaman neler hissettiğimizle ilgili grubun fikri alınır. Yardımlaşmanın, işbirliği yapmanın insanlar arasındaki olumlu iletişimin gelişimi üzerindeki etkisini konu alan bir sohbet gerçekleştirilir.

ETKİNLİKLE İLGİLİ İPUÇLARI:

- Öğretmen, eğer bulabilirse dalga ve kuş seslerinin olduğu bir CD’yi çocuklara dinletebilir.

ETKİNLİĞİN DEĞERLENDİRİLMESİ:

- **Başkalarına yardım etmenin, onları zor durumlarında yalnız bırakmayıp, mutlu edebilmek için yapılması gereken davranışların önemini farkına varılabildi mi?** Çocukların, yardımlaşmanın önemini, kendileri de yardıma ihtiyaç duyduklarında daha iyi anlayabildikleri, öğretmen desteğiyle empati kurma yolunu seçerek durumun önemini kavrayabildikleri gözlemlendi.
- **Çevremizdekilerle işbirliği yaptığımızda, onlarla olan iletişimimizin nasıl olumlu yönde etkilendiği anlaşılabilir mi?** Başkalarıyla işbirliği yapmanın, grup

ilişkilerini güçlendirdiğinin, değerlendirme aşamasında yapılan sohbetler sırasında bir kez daha ortaya çıktığı görüldü.

ETKİNLİK PLANI (29)

Etkinlik Adı: “Tekne ile Geziyoruz”

Süre: 50 dk

Amaç 1. Başkalarıyla ilişkilerini yönetebilme.

Kazanımlar:

1. Grupla birlikte işbirliği yapar.
2. Grup etkinliklerine kendiliğinden katılır.

Amaç 2. Hoşgörü gösterebilme.

Kazanımlar:

1. Farklı görüş ve düşüncelere karşı anlayışlı bir tutum sergiler.
2. Arkadaşlarının önerilerini dinler ve paylaşır.

Yöntem ve Teknikler:

- Gezi-gözlem
- Oyun hamuru ile çalışma
- Soru-yanıt
- Grup tartışması
- Öykü anlatma ve tamamlama

Materyaller: Oyun hamuru, CD, ve teyp, deniz taşıtları maketleri

Sözcükler ve Kavramlar: İşbirliği, olumlu ilişkilerini sürdürme

ÖĞRENME SÜRECİ:

Isınma Çalışması:

1. Öğretmen ve çocuklar, deniz taşıtlarının sergilendiği bir yere ziyarete giderler, buradaki taşıtlarla ilgili yetkililerden bilgi alınır. Kayık, tekne, sandal, kano vb deniz taşıtları tanıtılır. Mümkünse bu taşıtlardan uygun olanı ile çocuklarla birlikte kısa bir gezinti gerçekleştirilir. Ardından sınıfa dönülür ve orada yaşananlarla ilgili kısa bir değerlendirme yapılır.

Öğretmen bulduğu, büyük bir tekne resmini ya da maketini sınıfa getirir ve bununla ilgili çocuklara çeşitli sorular sorar.

- Bu gördüğünüz deniz taşıtının adını biliyor musunuz?
- Ne işe yarar?
- Sizce bu deniz taşıtı hangi malzemelerden yapılmış olabilir?
- Suda hareket eden başka hangi taşıt araçlarını biliyorsunuz?
- Tekne ile neler taşınabilir?

Oluşum:

2.Önmetin verilir: Öğretmen deniz taşıtları ile ilgili kısa bir bilgi verdikten sonra, çocukları dörder kişilik gruplara ayırır. Çocuklar gruplarıyla birlikte otururlar ve öğretmen dinlemeleri gereken bir öykü olduğunu onlara söyler. Ardından da öğretmen önmetini verir:

“O gün kardeşleriyle birlikte yiyeceklerini ve sepeti tekneye yerleştirdikten sonra Can ve babası denize açılır. Her zaman olduğu gibi ilerideki burnu dönüp koya vardıklarında tekneden inerler. Tekneyi sağlam bağlama çok önemlidir. Eğer dalgalar sürükleyip tekneyi uzaklaştırırsa, yaşadıkları yere dönmeleri imkânsızdı. Çünkü oraya karayoluyla değil, sadece deniz yoluyla ulaşabilme olanakları vardı.

Can ve babası haftada bir gün bu koya gelir ve tüm meyve sebze ihtiyaçlarını buradan karşılardı. Çünkü yaşadıkları yerde bu ürünlerden bulunmuyordu. Çoğu zaman Can ve babası akşama kadar bu koyda kalıp meyve ve sebzeleri sepetlerine dolduruyorlardı. O gün de öyle oldu, işleri bitiğinde nerdeyse akşam karanlığı bastırmak üzereydi. Can ve babası telaşla tekneye bindiler ve açıldılar, ancak hava çok karanlık olduğu için ne tarafa gideceklerini bilmiyorlardı. Yaşadıkları yere karadan ulaşmak da imkânsızdı. peki ama şimdi ne olacaktı?....

Çocuklardan grup olarak bu önmetini tamamlamaları istenir ve düşünmeleri için de süre tanınır.

3. Dramatizasyon: Tüm gruplar önmetini tamamladıktan sonra öğretmen onlara kısa bir süre daha vereceğini ve bu süre içerisinde de kendi aralarında işbölümü yaparak oluşturdukları öyküyü oynayacaklarını söyler. CD'den deniz sesi çalınır, bu ses eşliğinde gruplar hazırladıkları canlandırmaları gerçekleştirirler.

Paylaşım ve Değerlendirme:

4.Tartışma ve Sohbet: Öğretmen ve çocuklar minderlere halka şeklinde otururlar. Çocuklara bu etkinlik sırasında neler yaşadıkları sorulur. İşbirliği yaparak, oluşturdukları canlandırmalar hakkında konuşulur.

5. Oyun Hamuru: Çocuklara, farklı renklerde oyun hamurları verilir ve bunlarla istedikleri deniz taşıtının figürünü oluşturmaları istenir. Ardından yapılan tüm çalışmalar sergilenir.

ETKİNLİKLE İLGİLİ İPUÇLARI:

- Çocuklara önmetinin devamını, işbölümü yaparak oluşturmaya çalıştıkları sırada, öğretmen de zorlandıkları kısımlarda çocuklara rehberlik etmelidir.

ETKİNLİĞİN DEĞERLENDİRİLMESİ:

- **Tüm gruplar, işbirliği içerisinde çalışmalarını gerçekleştirebildi mi?** Gruptaki çocukların birbirleriyle kolayca işbirliği yaptıkları gözlemlendi.
- **Var olan bir problem durumunu çözebilme konusunda, farklı fikirlere saygı gösterildi mi?** Çocukların problem durumlarında üretilen farklı çözüm yollarını denedikleri ve çözüme götüren en doğru yolu buldukları gözlemlendi.

ETKİNLİK PLANI (30)

Etkinlik Adı: “Defne’nin Yeni Yaşamı”

Süre: 45 dk

Amaç 1. Başkalarıyla ilişkilerini yönetebilme.

Kazanımlar:

1. Arkadaşları konuşurken onları dikkatlice dinler.
2. Grupta sorumluluk almaya istekli olur.
3. Aldığı sorumluluğu yerine getirir.
4. Yapılan etkinliklerin kurallarına uyar.
5. Gerekli durumlarda nezaket sözcüklerini kullanır.

Amaç 2. Duygularını Kontrol edebilme.

Kazanımlar:

1. Yeni ve alışılmamış durumlara uyum sağlar.

Yöntem ve Teknikler:

- Donuk imge oluşturma
- Soru yanıt
- Grup tartışması
- İyi haber-kötü haber tekniği

Materyaller: Müzik seti

Sözcükler ve Kavramlar: Dinleme, empati kurma, grupla ilişkilerini sürdürme

ÖĞRENME SÜRECİ:

Isınma Çalışması:

1. Merhaba-Hoşça kal Oyunu: Öğretmen çocukları oyun odasına alır. Çocuklar müzik eşliğinde odada serbestçe dolaşırlar. Müzik kesildiğinde, her çocuk “Merhaba” diyerek en yakınındaki çocuğun elini sıkar. Ardından “Hoşça kal” diyerek el sallama hareketini yapar. Diğer çocuk da aynı şekilde karşılık verir. Müzik tekrar başladığında çocuklar sınıfta gezmeye başlar.

Oluşum:

2. İyi Haber Kötü Haber: Bu aktivite dairesel öykü anlatımı şeklinde yapılmaktadır, her çocuk öyküye sırayla bir cümle eklemektedir. Fakat bu sefer çocuklara, "iyi haber şu ki..." ya da "kötü haber şu ki..." diye başlamaları söylenir.

Çocukların iyi ya da kötü haberlerinin bir önceki çocuğun söylediği ile bağlantılı olması sağlanır. Hangi durumda iyi veya kötü haberin bu öyküye uygunluk göstereceği

bazen zor olacaktır. Bu durumda öyküyü öğretmenin başlatması ve pek çok olasılık yaratması işe yarayacaktır.

Örneğin;

Öğretmen: Bu, küçük bir kasabaya yeni taşınan anne, baba ve kız çocuğunun yaşadıklarının öyküsüdür. Anne ve baba kasabada sahip oldukları tarlada çiftçilik yapmakta, kümesteki tavuklarıyla ilgilenmektedirler. Çocuklarının ismi ise, Defne'dir. Defne 6 yaşındadır ve o yılın ikinci dönemini yeni taşındıkları kasabanın anaokulunda tamamlayacaktır. Ancak bu durum onu biraz tedirgin etmektedir.

Çocuk A: İyi haber Defne'nin yeni öğretmeni, annesinin çocukluk arkadaşıymış.

Çocuk B: Kötü haber öğretmen, Defne'nin annesini hatırlamıyormuş.

Çocuk C: İyi haber anasınınındaki masa ve sandalyeler yeni alınmış ve çok rahatlamış.

Çocuk D: Kötü haber tüm masa ve sandalyeler doluymuş.

Örnekler bu şekilde çoğaltılır.

3. Donuk İmge Oluşturma: Öğretmen çocukları dörder kişilik gruplara ayırır. Bir önceki etkinlikle ilgili durum örnekleri vererek, bunlarla donuk imge oluşturmaları istenir. Durum örnekleri:

- Defne ve ailesinin kasabaya geldikleri ve yeni evlerindeki ilk günleri.
- Defne'nin yeni okuluyla, öğretmeniyle ve arkadaşlarıyla tanıştığı ilk an.
- Defne ve ailesinin tarlalarındaki çalışma anı.
- Defne'nin okulda geçirdiği ilk günün akşam saatleri (eve gitme anı).

Paylaşım ve Değerlendirme:

4. Tartışma ve Sohbet: Çocuklar ve öğretmen daire şeklinde otururlar. Bir kez daha Defne'nin yaşadıkları hakkında konuşulur. "Defne'nin yeni okulunda neler hissetmiş olabileceği, onun yerinde kendileri olsaydı neler hissedecekleri, Defne sizin okulunuza gelseydi neler yapardınız, ona nasıl davranırdınız?" gibi sorularla öğretmen ve çocuklar durum değerlendirmesi yaparlar.

ETKİNLİKLE İLGİLİ İPUÇLARI:

- İyi haber kötü haber etkinliğinde, çocukların bir önceki arkadaşlarını iyice dinlemelerine ve cevap vermelerine uygun ortam sağlanır.

ETKİNLİĞİN DEĞERLENDİRİLMESİ:

- **İyi haber kötü haber etkinliğinde, çocuklar bir önceki arkadaşlarını iyice dinleyip ona uygun cevaplar verebildiler mi?** Bu etkinlik sırasında öğretmenin çocuklara çok destek olması gerektiği, çocukların bu etkinliği ilk defa yaptıkları

için biraz şaşkınlık yaşadıkları ancak daha sonra etkinliğe alıştıkları, değişik fikirler ürettikleri gözlemlendi.

- **Grupla birlikte çalışma sırasında, uyum sağlanabildi mi?** Bu etkinlik sırasında çocukların gruplarıyla birlikte uyum içinde oldukları, doğaçlama etkinliğinde rollerin kendi aralarında öğretmenin rehberliğine ihtiyaç duymadan dağıtıldığı gözlemlendi.
- **Öyküde geçen Defne'nin neler hissetmiş olabileceği, çocuklar tarafından anlaşılabilir mi?** Çocukların Defne'nin neler hissetmiş olabileceğini, yeni evine, yeni okuluna, yeni arkadaşlarına kolaylıkla uyum sağlayabileceğini, bunun da öğretmenin desteği ile gerçekleşebileceğini anladıkları gözlemlendi.

ETKİNLİK PLANI (31)

Etkinlik Adı: “Reklamlar”

Süre: 60 dk

Amaç 1. Başkalarıyla ilişkilerini yönetebilme.

Kazanımlar:

- 1.Arkadaşlarına yardım eder.
- 2.Grupla birlikte işbirliği kurar ve sürdürür.
- 3.Başkalarının öneri ve isteklerini dikkate alır.
- 4.Grupta sorumluluk almaya istekli olur.
- 5.Gerektiğinde lideri izler.

Amaç 2. Hoşgörü gösterebilme.

Kazanımlar:

- 1.Kendisini başkalarının yerine koyarak duygularını açıklar.

Amaç 3. Başkalarının duygularını fark edebilme

Kazanımlar:

1. Başkalarının duygularını ifade eder.
2. Başkalarının duygularını paylaşır.

Yöntem ve Teknikler:

- Reklam tekniği
- Doğaçlama
- Soru-yanıt
- Grup tartışması
- Pandomim

Materyaller: Karton, makas, yapıştırıcı, boya, TV, kamera

Sözcükler ve Kavramlar: Yardımlaşma, işbirliği

ÖĞRENME SÜRECİ:

Isınma Çalışması:

1.Pandomim: Gruptaki çocuklar daire biçiminde oturup öğretmeni izlerken, öğretmen grubun önüne çıkar ve “Şimdi benimle birlikte herkes sessiz olacak” der. Öğretmen bulunduğu yerde, ellerini öyle birbirine vurur ki hiç ses çıkmaz. Tüm çocuklar öğretmeni taklit eder, ellerini tıpkı onun gibi sessizce birbirine vurmaya çalışırlar. Daha sonra her bir çocuk, sırayla bulunduğu yerde sessizce bir hareket yapar. Diğer çocuklar onun yaptığı sessiz hareketi taklit edip yapmaya çalışırlar. Çocukların hepsi sırayla

bütün gruba model olurlar. Sonunda öğretmen ve çocuklar buldukları odada serbestçe dolaşarak çeşitli hareketler yaparlar. Herkes seçtiği bir ya da birkaç hareketi yapar. Ancak bu sırada elden geldiğince ses çıkarılmaz. Yani ayak sesleri duyulmaz, alkış sesleri duyulmaz, ağız açılıp bağırlır gibi yapılır ancak ses çıkmaz. Yerde sessizce sürünülür, uyur gibi yapılır, sessizce gülümsenir, kahkaha atılır, sessiz çığlık atılır, iki ayak üzerinde ses çıkarmadan zıplanır. Çalışmanın son bölümünde, tüm grup öğretmenin “şimdi ses çıkarmak serbesttir.” yönergesi ile birlikte aynı hareketleri sesli olarak yapmaya çalışırlar.

Oluşum:

2. Reklam Oluşturma: Çocukların yabancı olmadıkları, her gün izledikleri reklâmların ne olduğu belirlenir ve bu reklâmların neden bu kadar ilgi çekici olduğu hakkında sohbet edilir. Reklamların çok kısa olmalarından mı, çok hareketli olmalarından mı yoksa adeta bir renk cümbüşü yaratmalarından mı bu kadar etkili olabileceği hakkında tartışılır. Ardından öğretmen ihtiyacı olan kişilere yardım kampanyası düzenleyeceklerini, bunun için de bir reklam filmi hazırlayacaklarını söyler, çocukları dört kişilik gruplara ayırır. Tüm gruplar önce kendi aralarında hangi ürünün (çikolata, kitap, dondurma vb.) reklâmını yapacaklarını tartışırlar. Reklâmlarını oluşturabilmeleri için gruplara çeşitli malzemeler verilir. Karton, makas, yapıştırıcı, boya kalemleri vb. ardından öğretmen, tüm gruplara düşündükleri ürünün reklamını yapmaları için gerekli zamanı verir. Hazırlanan bu reklamlar yardım amaçlı olacaktır. Yakında gerçekleşecek bir okul etkinliğinin (konser, kermes .. vb.) ya da sattıkları bir ürünün veya hizmetin (okul tişörtü, okul kitapları veya sınıfın ürettiği bir hizmet., vb.) reklamını yapabilirler. Reklamlar toplantıda "reklam arası" zamanında gösterilebilir ya da videoya çekilerek velilere oynatılabilir.

3. Doğaçlama: Öğretmen çocukları dört kişilik gruplara ayırır. Bir önceki etkinlikte aynı grupta yer alanların farklı gruplarda yer almalarına dikkat edilir. Ardından öğretmen bir durum örneği verir ve tüm grupların bu durumu canlandırmalarını söyler. “ Kaya adında 6 yaşında bir çocuk vardı. Kaya'nın ailesi son günlerde zor günler geçiriyordu ve bu nedenle bazı harcamalarını kısıtlamak zorundaydılar. Çünkü Kaya'nın babası işten ayrılmıştı. O yıl Kaya anasınıfına yazılmıştı, ancak babası işten ayrılınca onun da okula başlaması zor gibi görünüyordu. Bu durum karşısında Kaya çok üzülüyordu. Kaya'nın mahalledeki arkadaşları bir yardım kampanyası hazırlamaya karar verdiler.” bundan sonrası gruplar tarafından doğaçlama şeklinde sunulur.

Paylaşım ve Değerlendirme:

4.Tartışma ve Sohbet: Öğretmen ve çocuklar daire şeklinde otururlar. Başkalarına yardım etmenin insana hissettirdikleri ile aynı zamanda yardımda bulunduğumuz kişilerin de neler hissedebileceği ile ilgili konuşulur.

ETKİNLİKLE İLGİLİ İPUÇLARI:

- Reklam etkinliğinde öğretmenin mümkün olduğunca çok reklam örneklerini çocuklara sunması, çocukların bu etkinlikte daha yaratıcı olmalarına olanak sağlayabilir.

ETKİNLİĞİN DEĞERLENDİRİLMESİ:

- **Çocuklar etkinlik sonunda başkalarına yardım etmenin ne kadar önemli bir şey olduğunun farkına varabildiler mi?** Çocukların önmetinde anlatılan Kaya'ya yardım edebilmek için heveslendikleri, onun içinde bulunduğu zor durumdan kurtulması için ellerinden geleni yapacaklarını söyledikleri, çünkü Kaya'nın çok üzülüğünü anladıkları gözlemlendi.
- **Reklam etkinliği sırasında yaratıcı ürünler oluşturabildiler mi?** Çocukların daha çok resim etkinlikleriyle ürünlerini göstermek istedikleri; fikirlerini resimlerini anlatarak ortaya koydukları gözlemlendi. Çiçek satarak, Kaya'ya para vererek, yemek yapıp satarak, Kaya'nın babasına iş bularak çocukların yardımda bulunmak istedikleri gözlemlendi.
- **Reklamlar hazırlanırken, grup üyeleri birbirlerinin fikirlerine karşı anlayışlı oldular mı?** Kaya'ya yardım ürünleri hazırlanırken grup üyelerinin birbirlerinin fikirlerini alarak uyum içinde çalıştıkları, bu uyumun özellikle doğaçlama etkinlikleri sırasında görüldüğü, çocukların grup olma bilincine sahip oldukları gözlemlendi.

ETKİNLİK PLANI (32)

Etkinlik Adı: “Arkadaşlarımızı Üzmeyelim”

Süre: 45 dk

Amaç: Başkalarıyla ilişkilerinde kendini kontrol etme becerisini gösterebilme.

Kazanımlar:

1. Başkalarına karşı gizli saldırganlık, öğretmene şikayet etme gibi davranışlardan sakınır.
2. Bir işi yaparken öğretmenin isteği doğrultusunda değişiklik yapar.
3. Başkalarının sevinç, öfke, kızgınlık gibi duygularından etkilenerek davranışlarını değiştirir.

Yöntem ve Teknikler:

- Önmetin verilir
- Doğaçlama
- Soru-yanıt
- Grup tartışması
- Sıcak sandalye
- Oyun

Materyaller: Yazı tahtası, tebeşir

Sözcükler ve Kavramlar: olumlu ve olumsuz davranışlar, şikayet etme, olumlu ilişkilerini sürdürme

ÖĞRENME SÜRECİ:

Isınma Çalışması:

1. **Sessizlik Oyunu:** Çocuklar daire şeklinde otururlar. Öğretmen “Aslan geliyor, kaplan geliyor tıp.” der ve sessizlik oyunu başlar. Kimse konuşmaz, gülmez, ses çıkarmaz. İlk ses çıkaran oyundan ayrılır ve oyun çocukların ilgisine göre devam eder.
2. Öğretmen sınıfa bir yazı tahtası getirir ve tahtayı tebeşirle ortadan ikiye ayırır. Çocuklardan, arkadaşlarıyla olan ilişkilerinde olumlu ve olumsuz davranışlarına örnekler vermelerini ister. Olumsuz davranışlar için üzgün yüz, olumlu davranışlar için de gülen yüz şekli çizilir. Olumsuz davranışlar sırasında, davranışın doğrusu da söylenir.

Oluşum:

3. Doğaçlama: Öğretmen önmetni verir: “ Orhan, anasınıfına giden 6 yaşında bir çocuktur. Okula başladığı ilk günlerde arkadaşlarıyla ve öğretmeniyle arasında hiçbir

problem yaşamamıştır. Ancak aradan üç dört hafta geçtikten sonra arkadaşları Orhan'ı sürekli olarak öğretmenine şikâyet etmeye başladılar. Öğretmen, bu durumun geçici olduğunu düşündü, şikâyet etmenin doğru bir davranış olmadığını söyleyerek problemi çözmeye çalıştı. Ancak şikâyetler azalacağına daha da artıyordu. Öğretmen de Orhan'ın arkadaşlarıyla olan ilişkisini gözlemlemeye karar verdi. Orhan arkadaşlarına sürekli vuruyordu, istedikleri olmayınca çabucak kızıyor ve arkadaşının boğazını sıkmaya çalışıyordu, ya da bir arkadaşı yanlışlıkla ona dokunsa o da hemen arkadaşına vurmaya kalkıyordu. Öğretmeni bu gözlemlerinden yola çıkarak Orhan'ın annesi ve babasıyla konuşmaya karar verdi...”

Öğretmen ve çocuklar daire şeklinde otururlar. Orhan'ın davranışı hakkında, neden böyle davranmış olabileceği ile ilgili konuşulur. Başkalarına karşı saldırgan davranışlar sergilediğimizde onların neler hissetmiş olabileceği sorulur. Ardından öğretmen çocukları dörder kişilik gruplara ayırır. Gruplar bu kez öğretmenin verdiği önmetini değiştirerek canlandıracaklardır. Önmetinde Orhan'ın yapmaması gereken davranışlar vardı, gruplar ise canlandırmalarında Orhan'ın yapması gereken davranışları göstereceklerdir.

4.Sıcak Sandalye: Orhan sıcak sandalyeye oturtulur. Arkadaşlarına karşı neden öyle davrandığı, kendisini değiştiren nedenlerin ne olmuş olabileceği, arkadaşlarını üzmemek yerine nasıl davranırsa doğru olacağı ile ilgili konuşulur.

Paylaşım ve Değerlendirme:

5.Tartışma ve Sohbet: Öğretmen ve çocuklar daire şeklinde sandalyelere otururlar. Sorunun ne olduğu ile ilgili bir kez daha konuşulur. İnsanların birbirlerine zarar vermeden, onları kırmadan ve üzmeden davranmalarını, arkadaşlarıyla olan ilişkilerinde son derece önemli olduğu hatırlatılır.

ETKİNLİĞİN DEĞERLENDİRİLMESİ:

- **Arkadaşlarımızla olan ilişkilerimizde onları üzmeden, onlara zarar vermeden davranmanın öneminin farkına varılabildi mi?** Çocukların, arkadaşlarını üzecek şekilde davrandıklarında onların bizlerden uzaklaşacağını, kendilerini sevmeyeceklerini, yalnız kalacaklarını, kimsenin kendileriyle oyun oynamak istemeyeceğini söyledikleri görüldü.
- **Olumsuz davranışlarımızı olumluya dönüştürdüğümüzde, çevremizdekilerin de davranışlarının değişebileceğinin önemi anlaşılabilir mi?** Olumsuz davranışlar sergileyip, çevresindekileri rahatsız edenlerin sevlilmeyeceği ancak eğer

bu davranışlar değiştirilirse sevilecekleri, oyuncaklarını paylaşabileceklerinin söylendiği gözlendi.

ETKİNLİK PLANI (33)

Etkinlik Adı: “Eşyalarımızı Topluyoruz”

Süre: 50 dk

Amaç 1. Başkalarıyla ilişkilerini yönetebilme.

Kazanımlar:

- 1.Grupla işbirliğine girer.
- 2.Grupta üzerine düşen sorumlulukları yerine getirir.
- 3.Arkadaşlarına yardım eder.
- 4.Grupta sorumluluk almaya istekli olur.

Amaç 2. Yaşamın iyileştirilmesinde ve korunmasında sorumluluk alabilme.

Kazanımlar:

- 1.Etkinliklerin bitiminde oyun odasının, sınıfın düzenlenmesine yardım eder.
- 2.Günlük yaşamdaki kurallara uyar.

Yöntem ve Teknikler:

- Donuk imge oluşturma
- Resim yapma
- Soru-yanıt
- Grup tartışması
- Hareketli oyun

Materyaller: Resim kağıdı, renkli karton, pastel boya, CD ve teyp

Sözcükler ve Kavramlar: sorumluluk, yardım etme, işbirliği

ÖĞRENME SÜRECİ:

Isınma Çalışması:

1.Oyun Odasının Toplanması: Serbest zaman etkinliğinde çocuklar oyun odasındaki oyuncaklarla oynadıktan sonra, öğretmen oyuncakların toplanması sırasında bir çocuk şarkısını CD’den çalar. “Bu şarkı bitene kadar herkes, oyuncakların toplanmasına yardım edecek, birbirleriyle işbirliği yaparak bu etkinliği gerçekleştirecektir.” der. Kısa bir süre sonra, çocuklar gereken işbirliğini sağlayarak oyuncakları toplarlar. Ardından öğretmen, beraber çalışıp, yardımlaşarak sorumluluklarımızı yerine getirmenin ne kadar kolaylık sağladığını söyler.

2. Çocuklar sınıfta yere sırt üstü yatarlar. Öğretmen “Şimdi herkes kaslarını iyice sıkınsın, (çocuklar kaslarını iyice sıkırlar) sonra yavaşça bıraksın ve aaaa diye çığlık atın.”der. daha sonra çocuklar tekrar kaslarını sıkırlar. Aynı işlemi yaptıktan sonra

bbbb diye bağırp çığlık atarlar, ccc diye bağırp çığlık atarlar. Daha sonra ğretmen, Şimdi herkes kalksın ve birbirini yeni görmüş gibi sarılsın, Şimdi herkes kahkaha atsın, Şimdi herkes birbirleriyle tartıŐsın, Şimdi herkes bir sürpriz durumunda sevinç çığlığı atsın der. Çocukların enerjisi iyice boŐaltılır ve bir sonraki etkinlik için çocuklar hazır olurlar.

Oluşum:

3. Donuk İmge Oluşturma (Grup Fotoğrafı): Öğretmen çocukları dörder kişilik gruplara ayırır ve her gruba bir durum ya da olay canlandıracaklarını söyler. Canlandıracakları olay ya da durumların yaşadığımız çevrede, evde ve okulda üzerimize düşen bazı sorumlulukları yerine getirmeyle ilgili olacağı söylenir. Çocuklar da bu durum ya da olayı canlandırmak için poz verirler. Öğretmen temsili bir fotoğraf makinesiyle grupların fotoğrafını çeker.

- Serbest zaman etkinliğinin sonunda, oyun odasındaki oyuncakları toplayan ocuklar
- Evde, annesi temizlik yaparken odasını toparlayarak ona yardım eden ocuklar
- Sınıfta kağıt işleri etkinliğinden sonra yerlere dökülen kağıt parçalarının toplamasına yardım eden çocuklar
- ğle yemeği zamanında, kaşık ve çatalların dağıtılmasına yardım eden ocuklar

4.Resim Yapma: Her grup canlandırığı durum ya da olayı bir kez daha kendi arasında konuşur. Ardından ğretmen, herkesin kendi canlandırığı durumun resmini yapacaklarını söyler. Yapılan resimlere renkli fon kartonlarından ereve hazırlanır ve bu resimler panoya asılarak sergilenir.

Paylaşım ve Değerlendirme:

5. Tartışma ve Sohbet: Öğretmen ve çocuklar daire Şeklinde otururlar, sorunun ne olduğunu bir kez daha konuŐular. Yaşadığımız çevrede üzerimize düşen sorumlulukları yerine getirmenin(odamızı toparlama, oyuncaklarımızı toparlama, dağıttığımız sınıfımızı toplama vb) görevimiz olduğu hatırlatır. Bu sayede, sevdiklerimize de yardımcı olacağımız için onları mutlu edebileceğimiz söylenir. Eğer bir kimse üzerine düŐenleri yapmazsa sınıfın, evin nasıl da dağınık olacağı ve böyle bir ortamda da yaşamın ne kadar zorlaŐacađı söylenir.

ETKİNLİKLE İLGİLİ İPUÇLARI:

- Oyun odasının toparlanması etkinliğine, tüm çocukların katılımı sağlanmalıdır. Ancak bu etkinliğe katılmak istemeyen çocuklar olursa, öğretmen onları etkinliğe katılmak için teşvik etmelidir.

ETKİNLİĞİN DEĞERLENDİRİLMESİ:

- **Tüm çocuklar oyun odasının toplanmasına yardımcı oldular mı?** Bütün çocukların oyuncakların toplanmasına öğretmenin de hatırlatmasıyla katıldıkları ve hızla birbirlerine yardım ettikleri, bazı çocukların da aralarında işbirliği yaparak oyuncakları toplamaya çalıştıkları gözlemlendi.
- **Çocuklar, üzerlerine düşen bazı sorumlulukları yerine getirmenin önemini farkına varabildiler mi?** Çocukların sorumluluklarının bilincine vararak, yapmaları gereken işleri zamanında gerçekleştirmeleri gerektiğinin farkına vardıkları ve bu sorumluluklarını da bundan sonra gerçekleştirecekleri anlaşıldı.
- **İşbirliği ile gerçekleştirilecek işlerin ne kadar da kolaylıkla yapılabileceğinin farkına varabildiler mi?** Özellikle oyun odasındaki oyuncakların toplanması sırasında çocukların işbirliği ile birçok işi kolaylıkla bitirdikleri ve bundan da memnuniyet duydukları gözlemlendi. Ayrıca birilerine yardım edince ya da kendilerine yardım edilince mutlu olduklarını söyledikleri gözlemlendi.

ETKİNLİK PLANI (34)

Etkinlik Adı: “ Kurt ve Kırmızı Başlıklı Kız”

Süre: 60 dk

Amaç 1. Hoşgörü gösterebilme.

Kazanımlar:

1. Hata yapabileceğini kabul eder.
2. Kendi hatalarını söyler.
3. Kendisini başkalarının yerine koyarak duygularını açıklar.
4. Başkalarının hatalarını uygun yollarla ifade eder.
5. Başkalarının hata yapabileceğini kabul eder.

Amaç 2. Farklılıklara saygı gösterebilme.

Kazanımlar:

1. Kendisinin farklı özelliklerini kabul eder.
2. Başkalarının farklı özelliklerini kabul eder.

Yöntem ve Teknikler:

- Masal anlatma
- Resim yapma
- Soru yanıt
- Grup tartışması
- Sıcak sandalye

Materyaller: Pastel boyalar, resim kağıdı, hikaye kartları

Sözcükler ve Kavramlar: kişisel haklara saygı gösterme, olaylara farklı açılardan bakma, işbirliği

ÖĞRENME SÜRECİ:

Isınma Çalışması:

1. Hikaye Öncesi Etkinlik: Öğretmen ve çocuklar hikaye etkinliği için hazırlanırlar ve öğretmen, çocukların dikkatini toparlayabilmek için onların önceden bildiği birkaç tane parmak oyununu tekrar eder. Ardından öğretmen hikaye kartlarından yararlanarak Kırmızı Başlıklı Kız masalını çocuklara anlatır. Daha sonra bu masalda bulunan karakterlerle ilgili sohbet edilir.

Oluşum:

2.Hikaye Etkinliği: Öğretmen, “Haksızlığa Uğrayan Zavallı Kurdun Öyküsü” nü çocuklara okur. Bu öykü çocuklara bir kez okunduktan sonra, iki çocuktan birine Kurt,

diğerine de Kırmızı Başlıklı Kız rolleri verilir. Öğretmen öyküyü bir kez daha okur. Kurt'un ya da Kırmızı Başlıklı Kız'ın söylediği bir cümleyi söylediğinde Kurt rolündeki çocuk, Kurt'un söylediği yeri aynen tekrarlar. Kırmızı Başlıklı Kız rolündeki de öğretmenin kendisi için söylediği cümleyi yeri geldiğinde tekrarlar. Yani önce öğretmen konuşur, sonra rol alan çocuklardan biri, öğretmeni taklit ederek söylediklerini tekrarlar(Önder A.2003:175).

3. Hikaye etkinliğinin ardından, öğretmen çocuklara gözlerini kapatmalarını ve dinledikleri öyküdeki karakterlerin, davranışlarını bir kez daha düşünmelerini söyler. Ardından öğretmenin yönergesiyle çocuklar gözlerini açarlar. Herkese rolüyle ilgili yaşadıklarını, hissettiklerini anlatır.

İki insan arasında geçen bir olayın ya da tartışmanın iki taraflı düşünülmesi gerektiği, herkesin kendi açısından haklı yönlerinin olabileceği anlatılır. Dolayısıyla karar vermeden önce karşımızdakini dinlemenin, onun yerine kendimizi koyabilmenin ve karşımızdakine haksızlık etmeden karar vermenin sorunları çözebileceği söylenir. Çocuklara, okulda ve okul dışında, her iki tarafın kendini haklı bulduğu, bu nedenle de çatışmanın bir türlü çözülmediği gerçek bir durum yaşayıp yaşamadıkları sorulur.

4. Sıcak Sandalye: Kurt sıcak sandalyeye oturtulur ve kendisine neden haksızlık yapıldığını, neler hissettiğini, neden insanların kendisini yanlış tanıdığı gibi sorular yöneltir.

5.Resim Yapma: Öğretmen, çocuklara masalın anlatıldığı yeri, karakterleri bir kez daha düşünmeleri için süre verir. Ardından çocukların düşündükleri ile ilgili resim yapmaları istenir.

Paylaşım ve Değerlendirme:

6.Tartışma ve Sohbet: Öğretmen ve çocuklar daire şeklinde otururlar. Sorunun ne olduğu ile ilgili bir kez daha konuşulur. İnsanların çatışma yaşayabileceğini, ancak olaylara iki farklı açıdan bakılmasının, karşımızdakinin haklarına da değer vererek davranılmasının sorunların çözümlenmesine yardımcı olacağı söylenir.

ETKİNLİKLE İLGİLİ İPUÇLARI:

- Öğretmenin Kırmızı Başlıklı Kız masalını daha önceden birkaç defa anlatmış olması, etkinliğin daha etkili olmasına yardımcı olacaktır.

ETKİNLİĞİN DEĞERLENDİRİLMESİ:

- Öğretmen gruba masal anlatırken tüm çocukların dikkati toplanıp, dinlemeleri sağlanabildi mi? Anlatılan masalın her zamanki Kırmızı Başlıklı Kız

masalından çok farklı olması ve kurdun iyi özelliklerinin ortaya çıkması gibi nedenlerle çocukların, öğretmeni büyük bir dikkatle dinledikleri gözlemlendi.

- **Hedeflenen amaç ve kazanımların gerçekleştirilmesinde uygulanan etkinlik etkili oldu mu?** Gerçekleştirilen etkinlikler ile çocukların olaylar karşısında farklı görüş açıları da geliştirmeyi öğrendikleri, bu durumun da çocuklara ilginç geldiği, ayrıca memnun oldukları da gözlemlendi.

ETKİNLİK PLANI (35)

Etkinlik Adı: “Arkadaşıma Yardım Ediyorum”

Süre: 35 dk.

Amaç 1. Başkalarıyla olumlu ilişkiler kurabilme.

Kazanımlar:

- 1.Arkadaşları ile yardımlaşma içine girer.
- 2.Yardım etme ve yardım almanın önemini anlar.
- 3.Kendisine verilen sorumlulukları yerine getirir.
- 4.Grupla birlikte işbirliğine girer.

Yöntem ve Teknikler:

- Soru-yanıt
- Grup tartışması
- Büyük grup çalışması

Materyaller: 10*10 cm boyutlarında fasulye ya da pirinç doldurulmuş bezden torbalar, rozet

Sözcükler ve Kavramlar: yardım etme ve yardım alma, işbirliği

ÖĞRENME SÜRECİ:

Isınma Çalışması:

1. Öğretmenime Yardım Ediyorum: Öğretmen bir ay boyunca her gün için bir sınıf nöbetçisi belirler. Sınıf nöbetçisinin o günkü görevleri arasında öğretmene, sınıftaki işler konusunda yardımcı olmaktır. Örneğin pastel boyaların, resim kağıtlarının, yemek saati sırasında da kaşık-çatalların dağıtılması gibi işlerde yardımcı olabilir. Her günün sonunda, nöbetçiye o gün içinde öğretmen yardımcı olduğu için neler hissettiği sorulur. Bu sayede çocuklar hem birilerine yardım etmenin mutluluğu yaşayacak, hem de kendilerine sorumluluk verildiği için önemsendiklerinin farkına varacaktır.

Oluşum:

2. Oyun Oynuyoruz: Çocuklar, başları üzerinde fasulye torbaları olduğu halde, öğretmenin sözel olarak verdiği yönergeye göre odada gezinip hareketler yaparlar. Öğretmen, çocukları şu yönergeler ile yönlendirir: “ İleri yürüyün... Geri geri yürüyün, daha hızlı yürüyün... Şimdi yavaş yürüyün... Tek ayak üzerinde zıplayın... Çömelin... Kalkın... İki ayak üzerinde zıplayın...” Bu hareketleri yapmaya çalışan çocuklardan biri, başının üzerinde taşıdığı fasulye torbasını düşürünce “donar” ve olduğu yerde kalır. Kıpırdayamaz. Tekrar harekete geçebilmesi için çocuklardan biri, yerdeki fasulye torbasını alıp onun başına koymalıdır. Ancak, bu sırada kendi torbasını düşürmemeye

çalışır. Aksi halde kendisi de “donar”. Oyunun amacı, arkadaşlara yardım edip, onları donup kaldıkları durumdan, hareket edebilecekleri duruma getirmektir(Önder,2004:277,278).

Paylaşım ve Değerlendirme:

3.Tartışma ve Sohbet: Öğretmen ve çocuklar daire şeklinde otururlar. Çocuklara, kendilerine yardım edilip edilmediği, onların başkalarına kaç kez yardım ettiği, kimlere yardım ettikleri sorulur. Ardından, etkinlik sırasında donup kaldıklarında, arkadaşları onlara yardım edince neler hissettikleri sorulur. Yardım etme ve yardım almanın yararları üzerine üzerine konuşulur.

ETKİNLİKLE İLGİLİ İPUÇLARI:

- Fasulye torbalarının çok fazla doldurulmamasına, baş üzerinde taşınacağına unutulmamasına özen gösterilmelidir.

ETKİNLİĞİN DEĞERLENDİRİLMESİ:

- **Tüm çocuklara nöbetçilik sırası geldiğinde sorumluluklarını yerine getirebildiler mi?** Çocukların nöbetçi olmayı çok sevdiğini, bir dahaki nöbetçilik sırasını sabırsızlıkla bekledikleri, öğretmene yardım etmekten mutluluk duydukları gözlemlendi. Öğretmen tarafından nöbetçi öğrenciye verilen sorumlulukların boyaları, makasları, kağıtları dağıtma, yemek zamanı kaşık-çatal ve ekmekleri dağıtma şeklinde olduğu, ayrıca nöbetçi öğrencinin belli olması için bir rozet takıldığı ve bu rozetin takılmasından da çocukların çok büyük bir mutluluk duydukları anlaşıldı.
- **Çocuklar arkadaşlarına yardım ettiler mi?** Keselerle yapılan etkinlikte çocukların, keseleri taşıyan arkadaşlarına yardım etmeye çok hevesli oldukları, keselerin düşmemesi için ellerinden geleni yaptıkları, hatta keseler yere düştüğünde de keseleri taşıyan çocuktan daha çok ona yardımcı olan çocuğun üzüldüğü gözlemlendi.

ETKİNLİK PLANI (36)

Etkinlik Adı: “Hayvanlar Alemi”

Süre: 40 dk

Amaç 1. Hoşgörü gösterebilme.

Kazanımlar:

- 1.Başkalarının öneri ve isteklerini dikkate alır.
- 2.Arkadaşlarının farklı düşüncelerine saygı gösterir.

Amaç 2. Başkalarıyla ilişkilerini yönetebilme.

Kazanımlar:

- 1.Kendiliğinden iletişimi başlatır.
- 2.Grup etkinliklerine kendiliğinden katılır.
- 3.Grupta sorumluluk almaya istekli olur.
- 4 Aldığı sorumluluğu yerine getirir.

Yöntem ve Teknikler:

- Soru yanıt
- Grup tartışması
- Dramatizasyon
- Hayvan öykünmesi
- Önmetin verilmesi

Materyaller: Hayvan maskeleri, CD ve teyp, hayvan resimleri

Sözcükler ve Kavramlar: farklı düşüncelere hoşgörü gösterme, olumlu ilişkileri sürdürme

ÖĞRENME SÜRECİ:

Isınma Çalışması:

1.Hayvan Öykünmesi: Öğretmen ve çocuklar sandalyelerine otururlar. Öğretmen, bazı hayvanların resimlerini göstereceğini ve çocukların da gösterilen hayvan resimlerinin öykünmelerini yapacaklarını söyler. Sırasıyla aslan, tavşan, sincap, kedi, köpek, kaplan, fil vb hayvan resimleri çocuklara gösterilir. Çocuklar da bu hayvanların öykünmelerini yaparlar.

2. Gözlerimiz Kapatıyoruz: Öğretmen çocuklara “Birazdan hayali bir yolculuğa çıkacağız. Şimdi yere uzanalım ve gözlerimizi kapatalım. Yemyeşil bir ormana doğru yavaş yavaş yürüyoruz, karşımıza rengârenk, mis gibi kokan çiçekler çıkıyor. Çiçeklerin yanından geçiyoruz, buz gibi suyun aktığı ufacık bir nehir görüyoruz,

nehirden atlayarak geçiyoruz. Aaaa o da ne? Bir ağacın dallarında bir sürü kuş kendi aralarında sohbet ediyorlar. O ormanda bulunmak bizi çok ama çok mutlu ediyor. Ama annemiz bizi merak eder, şimdi eve dönme zamanı. Ormandaki tüm canlılara hoşça kal diyoruz ve oradan uzaklaşıyoruz. Şimdi gözlerinizi açabilirsiniz.” der ve onları bir sonraki etkinliğe hazırlar.

Oluşum:

2.Önmetin Verilir: Öğretmen çocukların “u” şeklinde oturmalarını sağlar. Ardından çocuklara, bir konu hakkında öneri ve düşüncelerinin hiç önemsenmediği anların olup olmadığı, o anda neler hissettikleri sorulur. Bir sorun olduğunda, karşımızdakinin öneri ve isteklerini dikkate almanın arkadaşlık ilişkilerinin gelişmesi için ve sorunların çözülmesi sırasında da önemli olacağı söylenir. Ardından öğretmen bu konuyla ilgili kısa bir hikaye anlatacağını söyler ve önmetni verir.

“Ormanlar kralı Aslan, içinde mis gibi kokan çiçeklerin olduğu, sayısız hayvanın yaşadığı, bin bir güzelliklerle dolu bir ormanda yaşarmış. Ancak ormandaki hayvanlar aslanı pek de sevmezlermiş. Çünkü aslan ormanların kralı olduğu için, herkes sorunun çözülmesi için ona gelirmiş ama aslan, sorunların çözülmesi sırasında hiç de adil davranmazmış. Yine bir gün, iki tavşan kardeş sorunlarını çözmesi için aslan krala gelmişler. Tavşan kardeşlerin bir havuç tarlası varmış ve bu tarlayı çitle ortadan ikiye ayırmışlar. Tarlanın yarısı birinin, diğer yarısı da diğerinin olmuş. Ancak bir gün tavşan kardeşlerden biri, diğerinin tarlasındayken kardeşine yakalanmış, oracıkta başlamışlar kavga etmeye. Sorunu çözemeyeceklerini anlayınca da aslan krala danışmaya karar vermişler. Ancak aslan kral, daha tavşanların cümlesi bitmeden, bu konudan çok sıkıldığını söylemiş ve kardeşlerin ellerinden tarlalarını almış. Tavşan kardeşler çok üzülmüşler. Aslan kralın yardımcıları çok ısrar etmişler, sorunu bir kez daha gözden geçirmesi, çözüm önerilerini dinlemesi için rica etmişler. Ama aslan bir kez kararını vermiş ve bu kararından da dönmeye hiç niyetli gözüküyormuş...”

3. Dramatizasyon: Çocukların sayısına göre sınıf iki ya da üç gruba ayrılır. Ardından gruptaki her çocuğa, aslan kral ve yardımcıları, tavşan kardeşler, ormandaki diğer hayvanların rolleri verilir. Rollere uygun hayvan maskeleri dağıtılır. Daha önceden hazırlanmış çeşitli malzemelerle sınıf orman şeklinde düzenlenir. Dramatizasyon sırasında teypten içinde kuş ve hayvan seslerinin olduğu bir CD çalar. Herkes, öğretmenin anlattığı hikayedeki olayların gelişimine uygun olarak rolünü gerçekleştirir.

Paylaşım ve Değerlendirme:

4. Tartışma ve Sohbet: Öğretmen ve çocuklar bir kez daha sorunun ne olduğu ile ilgili konuşurlar. Karşımızdakilerin öneri ve düşüncelerini dikkate alarak karar vermenin arkadaşlık ilişkileri için son derece önemli olduğu söylenir. Çocuklara, kendilerinin böyle durumlarla karşılaşmış ve karşılaşmadığı, ayrıca o anda neler hissettikleri sorulur.

ETKİNLİKLE İLGİLİ İPUÇLARI:

- Dramatizasyon etkinliği sırasında sınıfın çeşitli materyallerle hazırlanarak, etkinliğe hazır hale getirilmesine özen gösterilmelidir.

ETKİNLİĞİN DEĞERLENDİRİLMESİ:

- **Farklı düşünceleri dinlemenin, değer vermenin öneminin farkına varılabildi mi?** Çocukların, birbirini dinlemenin önemini anladıkları, eğer karşısındakini dinlemezlerse kendilerinin de dinlenmeyeceğini anladıkları, dolayısıyla da arkadaşlarının haklarına saygı göstermeleri gerektiğinin bilincine vardıkları gözlemlendi.
- **Arkadaşlarımızla ilişkilerimizde, onların da düşüncelerine önem vermenin, onları dinlemenin ilişkiler açısından olumlu sonuçlar doğuracağı anlaşılabilir mi?** Birbirini dinlemenin arkadaşlık ilişkilerini güçlendireceğinin ve destekleyeceğinin çocuklar tarafından farkına varıldığı, çocukların kendileri konuşurken dinlenildiklerinde de çok mutlu olduklarını söyledikleri gözlemlendi.
- **Bir sorun anında, karşımızdakinin düşüncelerini önemsemeden karar vermenin, onu ne kadar üzeceği anlaşılabilir mi?** Bu durumun anlaşılmasında çocuklara anlatılan önetimin ve gerçekleştirilen dramatizasyon çalışmasının etkili olduğu, karar vermeden önce mutlaka karşımızdakini dinlememiz gerektiğinin önemli olduğunun çocuklar tarafından anlaşıldığı, önetimindeki aslan karakterinin hatalı davrandığı, aslanın tavşan kardeşleri güzelce dinlemesi gerektiği, tarlaya giren tavşanın diğerine aldığı havuçları geri verirse sorunun çözülebileceği söylendiği gözlemlendi.

ETKİNLİK PLANI (37)

Etkinlik Adı: “Aslı ve Arkadaşları”

Süre: 45 dk

Amaç 1. Duygularını kontrol edebilme.

Kazanımlar:

- 1.Arkadaşlarına karşı kıskançlık davranışlardan sakınır.
- 2.Arkadaşlarına karşı saldırgan davranışlardan sakınır.
- 3.Arkadaşları içinde her zaman ilgi merkezi olmak için çabalamaz.

Amaç 2. Kendi kendini güdüleyebilme.

Kazanımlar:

1. Kendiliğinden bir işe başlar.
2. Başladığı işi bitirme çabası gösterir.

Yöntem ve Teknikler:

- Önmetin
- Doğaçlama
- Sıcak sandalye
- Grup tartışması
- Soru-yanıt

Materyaller: Müzik seti, CD

Sözcükler ve Kavramlar: kıskançlık, saldırgan davranışlar, olumlu ilişkileri sürdürme

ÖĞRENME SÜRECİ:

Isınma Çalışması:

1. Öğretmen çocukları oyun odasına alır ve çocuklar, öğretmenin “ Şimdi aralıklı bir şekilde yere yatın.” yönergesiyle göre hareket ederler. Öğretmen çocukların aralarında, müzik eşliğinde dans ederek dolaşır. Sırtına dokunduğu çocuk yerden kalkıp, öğretmenin elinden tutar birlikte dans ederler. Her kalkan çocuk bir başka arkadaşına dokunup onu yerden kaldırır. Sıra ile tüm çocuklar yerden kalkınca hep birlikte dans ederler.

Oluşum:

2. **Önmetin verilir:** Öğretmen ve çocuklar daire şeklinde otururlar ve o gün kıskançlık hakkında konuşacaklarını söyler. Kıskançlığın insanın hem kendisine, hem de çevresindekilere zararlar verebileceği, her insanın bu duyguyu zaman zaman yaşayabileceği ancak bunun üstesinden gelinebileceği söylenir.

“Aslı, o sabah okula gitmek için hazırlanırken annesine okula gitmek istemediğini söyledi. Annesi bu durumu önce pek de önemsemedi. Hasta da değildi ancak Aslı kararlıydı, o gün okula gitmeyi gerçekten hiç ama hiç istemiyordu. Annesi de daha fazla üstelememeye karar verdi. Kahvaltılarını yaptıktan sonra Aslı’ya, okulda canını sıkıyan bir olay olup olmadığını sordu. Annesi doğru tahmin etmişti, Aslı’nın okulda canını sıkıyan bazı olaylar olmuştu. Aslı, öğretmenin kendisini sevmediğini, her zaman başka arkadaşlarıyla daha fazla ilgilendiğini ve bu durumdan da kendisinin çok rahatsız olduğunu söyledi. Aslında öğretmeni sınıftaki herkese eşit davranıyordu, hepsini de çok seviyordu. Ancak Aslı, öğretmenin yalnızca kendisiyle ilgilenmesini istiyordu. Ertesi gün Aslı okula gitti ve bir arkadaşını öğretmenine sarılırken görünce de ağlamaya başladı ve birden masada bulunan boyaları, kitapları dağıtmaya başladı...”

4.Doğaçlama: Çocuklar dörder kişilik gruplara ayrılır ve Aslı’nın ağlamasına kadar olan kısmı canlandıracakları söylenir. Tüm gruplar doğaçlamalarını sırayla gerçekleştirirler. Ardından gruplara, yaptıkları etkinlikle ilgili sorular sorulur. Aslı’nın neden öyle düşünmüş olduğu, hikayenin bundan sonraki kısmında neler olabileceği, Aslı’nın arkadaşlarını kıskanmayı bırakıp bırakmayacağı sorulur.

5.Sıcak Sandalye: Aslı ortaya alınır, öğretmen ve gruptaki diğer çocuklar da onun çevresine otururlar. Aslı’ya sınıfta neden öyle davrandığı, arkadaşlarını neden kıskandığı, bu durumun kendisini ve arkadaşlarını nasıl üzdüğünün farkında olup olmadığı, neden her zaman öğretmeni tarafından en sevilen olmak istediği, kendisinin her zaman ilgi merkezinde neden olmak istediği sorulur, öğretmenin aslında sınıftaki tüm arkadaşlarına eşit davrandığı, hepsini çok sevdiği, söylenir.

Paylaşım ve Değerlendirme:

6. Tartışma ve Sohbet: Öğretmen ve çocuklar bir kez daha sorunun ne olduğu hakkında konuşurlar. Kıskançlığın, insanlara zarar veren üzen bir davranış olduğu bir kez daha hatırlatılır. Her zaman ilgi merkezi olmanın mümkün olmadığı hatırlatılır.

ETKİNLİĞİN DEĞERLENDİRİLMESİ:

- **Kıskançlığın insanları üzen bir davranış olduğunun farkına varılabildi mi?** Kıskançlık duygusunun aşırıya kaçtığı zaman iki taraflı olarak insanları mutsuz edeceği, çocuklara “Sizin bu duyguyu hissettiğiniz zamanlar oldu mu?” sorusuna genellikle “hayır” cevabının alındığı, çocukların kıskançlık duygunu olumluya çevirmek için paylaşma yolunu seçtikleri gözlemlendi.

- **Her zaman ilgi merkezinde olmanın, kişide yalnızlık ve mutsuzluk yaratabileceği anlaşılabilir mi?** Çocukların her zaman ilgi merkezinde bulunma konusunda ısrarcı davranmamaları gerektiğini anladıkları, öğretmenin her zaman tek bir kişiyle ilgilenmesinin zor ve imkansız olduğunun da bilincine varıldığı gözlemlendi.

ETKİNLİK PLANI (38)

Etkinlik Adı: “Ormanda Gezi”

Süre: 60 dk

Amaç: Başkalarıyla ilişkilerini yönetebilme.

Kazanımlar:

- 1.Arkadaşları ile yardımlaşma içine girer.
- 2.Arkadaşları ile oyuncak, oyun araç ve gereçlerini paylaşır.
- 3.Arkadaşlarıyla birlikte olmanın gerektirdiklerini yapar.

Yöntem ve Teknikler:

- Dramatizasyon
- Soru-yanıt
- Grup tartışması

Materyaller:

Sözcükler ve Kavramlar: Arkadaşlık, paylaşma, işbirliği

ÖĞRENME SÜRECİ:

Isınma Çalışması:

1. Resmi Tamamlıyoruz: Öğretmen önceden hazırladığı resim kağıtlarını çocuklara dağıtır. Bu kağıtların ortasında, öğretmenin önceden dergi ve gazetelerden kestiği orman resimleri bulunmaktadır. Çocuklar da kendilerine verilen ve ortasında orman resmi bulunan resim kağıtlarını incelerler. Her çocuk kendi resmini inceledikten sonra, orasının neresi olabileceğini ve içinde nelerin yaşadığını tahmin etmeye çalışır. Ardından pastel boyalar dağıtılır ve resimler tamamlanır.

Oluşum:

2.Dramatizasyon: Öğretmen çocuklara “Ormanda Gezi” adlı hikayeyi çocuklara anlatır: “Ali ormana yakın bir kulübede oturuyordu. Bir gün oyuncaklarını da alarak ormana arkadaş aramaya çıkmıştı. Birden karşısına bir tavşan çıktı ve bana oyuncaklarından birini verir misin?” diye sordu. Ali kabul etti ve tavşana oyuncaklarından birini verdi. Daha sonra maymun, fare ve kuş da Ali’nin yanına gelerek birer oyuncak istediler. Ali onlara da oyuncaklarından verdi ve sepetine baktığında kendisine hiç oyuncak kalmadığını fark etti. Ormanda dolaşmaktan yorulmuş ve karnı çıkmıştı. Bir ağacın altına oturdu ve ne yapacağını düşünmeye başladı. Derken hayvanlar yanlarında yiyeceklerle çıkageldiler. Tavşan havuç, Maymun muz, fare peynir ve kuş da ağaç kabuğunun içinden su getirdi. “Sen bizimle oyuncaklarını paylaştığın için biz de seninle yiyeceklerimizi paylaşıyoruz.” dediler. Ali

hepsine çok teşekkür etti. Karnını doyurduktan sonra oyuncaklarla hep beraber oynadılar.”

Öğretmen hikayeyi anlattıktan sonra rolleri dağıtılır ve hikaye dramatize edilir.

Paylaşım ve Değerlendirme:

3.Tartışma ve Sohbet: Öğretmen ve çocuklar daire şeklinde otururlar. Çocuklara, bu rolleri canlandırırken neler hissettikleri, bir şeyi paylaşmanın arkadaşlıktaki önemi konuşulur. Ali oyuncaklarını paylaşmak istemeseydi nelerin olabileceği, hayvanların Ali’ye neden yardım ettiği sorulur. Ayrıca, çocukların buna benzer bir olayı gerçek hayatta yaşayıp yaşamadığı sorulur.

ETKİNLİKLE İLGİLİ İPUÇLARI:

- “Resmi Tamamlıyoruz” etkinliğinde resim kağıtlarına yapıştırılan resimlerin çocukların ilgilerini çekecek özellikte olmasına dikkat edilmelidir.

ETKİNLİĞİN DEĞERLENDİRİLMESİ:

- **Resimleri tamamlıyoruz adlı çalışmada özgün ürünler oluşturulabildi mi?** Bu çalışmayı çocukların daha önceden hiç yapmadıkları için öğretmenin yönlendirmesiyle ve verdiği örneklerle çocukların kafalarında da bazı fikirlerin oluştuğu gözlemlendi. Çocukların resim tamamlamada özgün ürünler oluşturdukları görüldü.
- **Arkadaşlarla bir şeyler paylaşmanın, yardımlaşmanın ilişkileri güçlendireceğinin farkına varıldı mı?** Yardımlaşmanın arkadaşlık ilişkilerinin olumlu yönde ilerlemesi için çok önemli olduğu, ayrıca yardım edildiğinde hem insanın kendisinin hem de çevresinin bundan çok mutlu olacağını anlaşıldığı gözlemlendi.

ETKİNLİK PLANI (39)

Etkinlik Adı: “Reçel Yapıyoruz”

Süre: 45 dk

Amaç 1. Başkalarıyla ilişkilerinde olumlu davranışlar gösterebilme.

Kazanımlar:

1. Arkadaşlarına ve öğretmenine yardım eder.
2. Kendisine yardım edildiğinde mutlu olur.
3. Başkalarına yardım etmekten mutluluk duyar.
4. Grupla birlikte etkinliklere katılır ve devam ettirir.

Yöntem ve Teknikler:

- Gezi-gözlem
- Don-kal oyunu
- Tartışma ve sohbet
- Soru-yanıt
- Resim yapma

Materyaller: Meyve resimleri

Sözcükler ve Kavramlar: yardımlaşma, işbirliği

ÖĞRENME SÜRECİ:

Isınma Çalışması:

1. Gezi-Gözlem/Don-Kal Oyunu: Öğretmen ve çocuklar, mevsime uygun meyve ağaçlarının olduğu bir bahçeye ya da manava geziye giderler. Bu gezi için olanak yoksa mevsim ağaçlarının ve meyvelerinin olduğu resimler çocuklara gösterilir. Öğretmen meyveler hakkında çocuklara bilgiler verir. Daha sonra çocuklara hangi meyvenin ağacı olmak istediklerini sorar ve düşünmeleri için de onlara 5 dakika süre verir. Ardından, öğretmen çocuklara kendilerini bir meyve bahçesinde en sevdikleri meyve ağacı gibi hissetmelerini söyler. Çocuklar da olmak istedikleri meyve ağacı gibi hareketsiz dururlar, öğretmen bahçeyi gezer ve ağaçları inceler. Öğretmenin dalına dokunduğu ağaç çocuk eski haline geri döner.

2. Meyve Adam Yapıyoruz: Çocuklara etkinlik setinden “Meyve Adam” sayfası verilir. Sayfadaki meyveler kesilip, uygun yerlere yapıştırılarak bir adam yüzü oluşturulur. Tamamlanan etkinlikler panoda sergilenir.

Oluşum:

2. Reçel Yapıyoruz: Öğretmen reçel yapacağını ve çocukların yardımına ihtiyacı olduğunu söyler (reçelin ne olduğunu bilip bilmedikleri sorular, bilinmiyorsa bilgi verilir). Reçel yaparken nelere ihtiyacı olduğunu sorar ve malzemeleri satın almaya gideceklerini söyler. Ve rol dağılımı yapılır. Markette satıcı olacak çocuk, şeker, meyve (mevsime göre), limon, rende, tencere, kaşık, öğretmene yardımcı rolündeki çocuklar seçilir. Market için bir köşe belirlenir. Malzeme rolündeki çocuklar bu köşeye dizilirler. Alışveriş tamamlandıktan sonra reçel hazırlanmaya başlar. Meyve rolündeki çocuklar yıkanır, kabukları soyulur dilimlere ayrılır. Rende rolündeki çocuk meyveleri rendeler. Meyveler rendelendikten sonra üzerine şeker konur ve kaynatılır. Piştikten sonra limon sıkılır ve soğumaya bırakılır.

Paylaşım ve Değerlendirme:

3.Tartışma ve Sohbet: Öğretmen ve çocuklar daire şeklinde otururlar. Birilerine yardım etmenin önemi, mutluluğu, kendilerine yardım edildiğinde neler hissedebilecekleri, başlarından yardım etme ya da yardım almayla ilgili bir olayın başlarından geçip geçmediği hakkında konuşulur. Etkinlik sırasında çocuklar, öğretmenlerine yardım ettiklerinde neler hissettikleri, öğretmenin neler hissetmiş olabileceği ile ilgili sohbet edilir. Ayrıca grupça etkinlik yapmanın, bir arada bulunmanın olumlu yanlarından da söz edilir.

ETKİNLİKLE İLGİLİ İPUÇLARI:

- Reçelin nasıl yapıldığının, tadının anlaşılabilmesi için gerçek reçel kavanozu sınıfa getirilebilir.

ETKİNLİĞİN DEĞERLENDİRİLMESİ:

- **Yardımlaşmanın önemi anlaşılabilir mi?** Çocukların, reçel yaparken birbirlerine yardım ettikleri, böylelikle işlerin daha kolay bitirilebileceğini anladıkları, ayrıca birlikte bir şeyler yapmaktan son derece mutluluk duydukları ve eğlendikleri gözlemlendi. Yardımlaşmanın arkadaşlık ilişkilerinin gelişmesinde son derece önemli olduğu, geçirilen zamanın kalitesinin artmasında da etkili olduğu anlaşıldı.
- **Grupla birlikte başlatılan etkinlik sonuna kadar devam ettirildi mi?** Grupla birlikte başlanılan bu etkinliğin, dikkat dağılmadan, amaç ve kazanımlara uygun olarak, son derece eğlenceli zaman geçirilerek tamamlandığı, ısınma çalışmalarında en çok muz meyvesinin tercih edildiği gözlemlendi.

ETKİNLİK PLANI (40)

Etkinlik Adı: “Hikaye Oluşturuyoruz”

Süre: 40 dk.

Amaç 1. Başkalarıyla ilişkilerini yönetebilme.

Kazanımlar:

1. Grupla birlikte başlatılan bir işi sonuna kadar götürür.
2. Grup üyeleriyle birlikte olumlu ilişkiler kurar.
3. Grupça alınan kararlara uyar.
4. Grup içinde söz alarak düşüncelerini ifade eder.

Yöntem ve Teknikler:

- Resim yapma
- Grup çalışması
- Tartışma ve sohbet
- Rol oynama

Materyaller: Bir tabaka kraft kağıdı, pastel boya

Sözcükler ve Kavramlar: grup çalışması, grupla ilişkilerini sürdürme

ÖĞRENME SÜRECİ:

Isınma Çalışması:

1. Resim Yapma: Öğretmen sınıfa büyük bir kraft kağıdı getirir. Kraft kağıdının üzerine sırayla herkesin geleceği ve istediği figürü pastel boya ile çizeceği söylenir. Tüm çocuklar sırayla figürlerini çizdikten sonra, öğretmen çocuklara resme dikkatli bakmalarını ve çizdikleri resimlerden sırayla nasıl bir hikaye oluşturacaklarını düşünmelerini söyler. Öğretmen de bu sırada çocukların söylediklerini not alır, oluşturulan hikaye yazılır.

Oluşum:

2. Rol Oynama: Çocukların çizdikleri figürlerle oluşturulan hikayedeki kahramanlara göre rol dağılımı yapıp, hikaye canlandırılır. Ardından grupla birlikte, yapılan canlandırma ve oluşturulan hikaye hakkında konuşulur.

Paylaşım ve Değerlendirme:

3. Tartışma ve Sohbet: Öğretmen ve çocuklar halka şeklinde otururlar. Arkadaşlarla birlikte olmanın, bir şeyler yapmanın mutluluğu ile ilgili konuşulur. Öğretmen çocuklara grupça başlatılan işlerin, karşılıklı hoşgörülle olumlu bir şekilde devam

ettirilebileceğini, gruptaki herkese eşit derecede söz hakkı verildiğinde hiçbir sorun çıkmayacağını söyler.

ETKİNLİĞİN DEĞERLENDİRİLMESİ:

- **Grupça başlatılan etkinlik sonuna kadar devam ettirildi mi?** Grupla birlikte başlanılan etkinliğin sonuna kadar sorun çıkmadan, dikkat dağılmadan devam ettirildiği, çocukların resim yapma etkinliğinde yaptıkları resimlerden hikaye oluşturma fikrinden çok heyecanlandıkları, ancak özgün hikayeler yerine bilinen masal ve hikayelerden yararlanmayı tercih ettikleri gözlemlendi.
- **Yapılan resimlerle ortaya çıkan hikâyelerin canlandırmaları nasıldı?** Çocukların kendi hikayelerinin canlandırmalarını yaparlarken çok heyecanlandıkları, eğlendikleri ve rahat oldukları gözlemlendi. Rol dağılımlarını yaparlarken de uzunca bir süre kendi aralarında konuşmayı tercih ettikleri, daha sonra canlandırmaları gerçekleştirdikleri görüldü.

**EK 2: 2007-2008 OKUL ÖNCESİ EĞİTİM PROGRAMINDA BELİRTİLEN
SOSYAL İLİŞKİLER VE İŞBİRLİĞİ DAVRANIŞLARINA YÖNELİK
ETKİNLİKLER**

SOSYAL-DUYGUSAL ALAN

Amaç 1. Kendini tanıyabilme

Kazanımlar

1. Fiziksel özelliklerini söyler.
2. Belli başlı duyuşsal özelliklerini söyler.

Amaç 2. Duygularını fark edebilme

Kazanımlar

1. Duygularını söyler.
2. Duygularının nedenlerini açıklar.
3. Duygularının sonuçlarını açıklar.
4. Duygularını müzik, dans, drama vb. yollarla ifade eder.

Amaç 3. Duygularını kontrol edebilme

Kazanımlar

1. Olumlu / olumsuz duygu ve düşüncelerini uygun şekilde ortaya koyar.
2. Yetişkin denetiminin olmadığı durumlarda da gerektiği gibi davranır.
3. Yeni ve alışılmamış durumlara uyum sağlar.

Amaç 4. Kendi kendini güdüleyebilme

Kazanımlar

1. Kendiliğinden bir işe başlar.
2. Başladığı işi bitirme çabası gösterir.

Amaç 5. Başkalarının duygularını fark edebilme

Kazanımlar

1. Başkalarının duygularını ifade eder.
2. Başkalarının duygularını paylaşır.

Amaç 6. Başkalarıyla ilişkilerini yönetebilme

Kazanımlar

1. Kendiliğinden iletişimi başlatır.
2. Grup etkinliklerine kendiliğinden katılır.
3. Grupta sorumluluk almaya istekli olur.
4. Aldığı sorumluluğu yerine getirir.
5. Kendisinin ve başkalarının haklarına saygı gösterir.

6. Gerekli durumlarda nezaket sözcüklerini kullanır.
7. Gerektiğinde lideri izler.
8. Gerektiğinde liderliği üstlenir.
9. Etkinliklerin süresine ilişkin yönergeye uyar.
10. Grup etkinliklerinin kurallarına uyar.
11. Gerekli durumlarda kararlılık gösterir.

Amaç 7. Hoşgörü gösterebilme

Kazanımlar

1. Hata yapabileceğini kabul eder.
2. Kendi hatalarını söyler.
3. Kendisini başkalarının yerine koyarak duygularını açıklar.
4. Başkalarının hatalarını uygun yollarla ifade eder.
5. Başkalarının hata yapabileceğini kabul eder.

Amaç 8. Farklılıklara saygı gösterebilme

Kazanımlar

1. Kendisinin farklı özelliklerini kabul eder.
2. Başkalarının farklı özelliklerini kabul eder.

Amaç 9. Yaşamın iyileştirilmesinde ve korunmasında sorumluluk alabilme

Kazanımlar

1. Yaşamın sürdürülebilmesi için gerekli olan kaynakları verimli kullanır.
2. Günlük yaşamdaki kurallara uyar.
3. Canlıların yaşama hakkına özen gösterir.
4. Canlıların bakımını üstlenir ve korur.
5. Yaşamda diğer canlılarla paylaştıklarını açıklar.

Amaç10. Toplumsal yaşamın nasıl sürdüğünü kavrayabilme

Kazanımlar

1. Toplumda farklı rollere sahip kişiler olduğunu söyler.
2. Aynı kişinin farklı rolleri olduğunu söyler.
3. Kendi kültürünün belli başlı özelliklerini açıklar.
4. Farklı kültürlerin belli başlı özelliklerini söyler.

Amaç 11. Estetik özellikler taşıyan ürünler oluşturabilme

Kazanımlar

1. Estetik bedensel hareketlerle yürür / dans eder.
2. Özgün şiir, öykü, şarkı vb. söyler.

3. Görsel sanat etkinliklerinde ürün yapar.
4. Görsel sanat etkinliklerinde özgün ürün yapar.
5. Çeşitli materyaller kullanarak ritim oluşturur.
6. Çeşitli sesleri kullanarak müzik oluşturur.
7. Ürünlerini çeşitli yollarla sunar.
8. Sunularında hayali / gerçek nesnelere kullanır.

Amaç 12. Çevredeki güzellikleri koruyabilme

Kazanımlar

1. Çevredeki güzelliklerin korunma nedenlerini söyler.
2. Çevredeki güzellikleri korumak için yapılması gerekenleri açıklar.
3. Çevredeki güzellikleri korumada sorumluluk alır.

Amaç 13. Çevreyi estetik bakımdan düzenleyebilme

Kazanımlar

1. Çevresinde gördüğü güzel / rahatsız edici durumları söyler.
2. Çevre sorunları ile ilgili kendi yapabileceklerine örnek verir.
3. Çevresini farklı biçimlerde düzenler.

Amaç 14. Sanat eserlerinin estetik özelliklerini fark edebilme

Kazanımlar

1. Sanat eserlerinin özelliklerini söyler.
2. Sanat eserleri hakkındaki duygularını açıklar.

Amaç 15. Atatürk ile ilgili etkinliklere ilgi gösterebilme

Kazanımlar

1. Atatürk ile ilgili etkinliklere katılır.
2. Atatürk ile ilgili etkinliklerde aldığı sorumlulukları yerine getirir (M.E.B., 2006: 27-28-29) .

Etkinlik Adı: Drama

SDA A 6: K 7,8

Öğrenme Süreci: Öğretmen; iki elinin parmaklarını birleştirerek yüzünü örtecek şekilde kapatır. Mutlu bir yüz ifadesi ile ellerini birbirinden ayırarak yüzünü çocuklara gösterir. Tekrar kapatır, üzgün bir yüz ifadesi ile açar. Her açıp kapadığında değişik duyguları yüzüne yansıtır. Çocuklardan onların da aynı el hareketini yaparak, üzgün, mutlu, şaşırılmış, düşünceli, uykulu gibi değişik duyguları yüzlerinde yansıtılmalarını ister. Öğretmenin verdiği yönergeler doğrultusunda çocuklar mimiklerini kullanılarak değişik duyguları ve durumları yansıtırlar.

Etkinlik Adı: Drama, Oyun Ve Hareket, Türkçe

SDA A 11: K 1

Öğrenme Süreci: “El ele tutuşalım, halkaya karışalım. Haydi, gülüm sen de gel, oynayalım loy loy” denilerek oyun etkinliğine geçilir. Çocuklardan vücutlarıyla bir yıldız canlandırmaları istenir. Işıklarını nereye göndermek istedikleri hakkında konuşulur. Kukla köşesine geçilir “Küçük Yıldız Okula Başlıyor” adlı öykü anlatılır. Yarım bırakılır, sonu öğrencilere tamamlatılır.

Küçük Yıldız Okula Başlıyor

Küçük yıldız çok heyecanlıdır. Çünkü o gün ilk defa okula gidecektir. Annesinin elini sıkı sıkı tutar. Annesiyle beraber okula gelir. Okula geldiğinde onu güler yüzlü bir öğretmen karşılar. Artık ilk öğretmeniyle tanışmıştır. Küçük yıldız öğretmenin güler yüzünü görünce mutlu olur. O gün okulda çok güzel vakit geçirir, yeni bilgiler öğrenir. Sevinçle eve döner. Annesi de evde onun dönmesini beklemektedir.

Etkinlik Adı /Amaç ve Kazanımlar:

Türkçe, Drama, Müzik

SDA A 6: K 9,10,11

SDA A 11: K 4,5

Öğrenim Süreci: Önceden öğretmen tarafından hazırlanan “Okulda uyulması gerekli kurallar” konulu afişler incelenir. Sonra çocuklarla birlikte sınıfta uyulması gereken kurallar konuşularak belirlenir. Kuralların bir listesi yapılır. Her çocuğun adı yazılır. Çocuklardan bu kurallara uyacağını sözü alınarak isimlerinin altına parmaklarını basmaları istenir. Çocuklara çeşitli sorular yöneltilerek günlük yaşamdaki kurallardan bahsedilir. Daha sonra “Lütfen” adlı tekerleme söylenir. “Davranış Serisi Görgü Kuralları” adlı kitap incelenir. İstenilen bir sayfadaki olayın dramatisasyonu yapılır. “Çocuklar haydi uçağa binelim. Uçağımız hava alanında ilerliyor, ilerliyor, şimdi

kalkıyor. Evet havada uçuyoruz. Nereye inelim çocuklar? Haydi inelim, inelim!” şeklinde hafif ses, güçlü ses, hafif ses şeklinde ses çalışmaları yapılır. “Okula Geldim” adlı şarkı önce CD’den dinlenir. Sonra söylenir.

Etkinlik Adı: Drama ve Sanat

SDA A 2: K 13,14

SDA A 15: K 1,2

Öğrenme Süreci: Ardından minderlere oturulur. Kısa bir açıklama yapılır. “Çocuklar, insanların duyguları vardır. Bu duygularını yüzlerindeki ifadelerden anlayabilirsiniz. İnsanlar olaylar karşısında bazen mutlu, bazen mutsuz, bazen sinirli, kızgın, öfkeli, bazen de şaşkın olurlar.” denir. Daha sonra çocuklara çeşitli duyguları gösteren yüzlerin olduğu resimli kartlar gösterilir. Çocuklara, gösterilen kartın hangi duyguyu anlattığı sorulur. İfade edilen duygular ve bunların nedenleri hakkında konuşulur. Sonra “Duygu Heykeli” adlı oyun oynanır. Çocuklara daha önce gösterilen duygu kartları dağıtılır. Her çocuk elindeki kartı arkadaşlarına göstermeden mimikleriyle canlandırmaya çalışır. Diğer çocuklar da heykelin hangi duyguyu canlandırıldığını tahmin etmeye çalışır. Daha sonra çocuklara günlük gazeteler dağıtılır. Duyguları ifade eden resimleri bulup elleriyle yırtarak çıkarmaları istenir. Sonra bu resimlerle bir karton üzerinde kolaj oluşturulur. Ardından masalara çeşitli dergi, kitap ve gazetelerde bulunan Atatürk resimleri konulur. Çocuklar Atatürk resimlerini keserek çıkarırlar.

Etkinlik Adı: Drama

SDA A 1: K 1,2

Öğrenme Süreci: Çocuklar daire biçiminde, minderlere ya da sandalyelere oturtulur. Televizyondaki reklâmları örnek alarak, kendilerini reklâm etmeleri istenir. İzleyicilere tanıtımları söylenir. Öğretmen örnek bir çalışma sunar. Daha sonra çocuklar birer birer ortaya gelir. Kendi reklâmlarını yaparlar. Ortaya çıkan çocuk özellikle önem verdiği özelliklerini ya da yapabildiği şeyleri söyler. (Güzel saçlarım var, yanaklarım kırmızıdır, güzel resim yaparım, iyi takla atarım gibi.) Kendinin reklâmını yapan çocuk, tanıtımını tamamlayınca, gruptaki diğer çocuklar tarafından alkışlanır. Tanıtım yapan çocuğun kendini tanıtırken, övdüğü özellikleri hareketlerle de ifade etmesi istenir. Örneğin; “Saçım güzel” derken elleri ile saçına dokunup göstermesi, “İyi koşarım” derken de koşması istenir.

Etkinlik Adı: Serbest Zaman ve Drama

SDA A 3: K 1

SDA A 3: K 2

Öğrenme Süreci: “Günaydın!” denilerek çocuklar karşılanır. Hâl ve hatırları sorulur. Çocuklar oynamak istedikleri köşeleri seçerler. Seçtikleri köşelerde grup olarak oynarlar. Öğretmen de oyunlarına katılır. Etkinlik bitiminde hareketli bir müzik açılarak “Müzik bitene kadar hızlı bir şekilde sınıfımızı toplayalım. Bakalım müzik bitmeden sınıfımızı toplamayı başarabilecek miyiz?” denir. Müzik bitmeden sınıf toplanırsa, herkes kendini alkışlar.

Çocuklarla beraber daire şeklinde oturulur. Çocuklar birer birer ortaya gelir ve akşam ailesiyle kendi yapabildikleri ile konuştuklarını arkadaşlarına anlatır. Her çocuk kendini anlattıktan sonra istediği bir arkadaşının reklâmını yapar. Ortaya çıkan çocuktan, arkadaşını tanıtmayı ve yapabildiği şeyleri söylemesi istenir. (Güzel gözleri var, güzel resim yapar, güzel şarkı söyler gibi.) Öğretmen ortaya çıkan çocuğa, televizyondaki reklâmları örnek alarak, arkadaşını bir ürünmüş gibi izleyicilere anlatmasını söyler. Arkadaşının reklâmını yapan çocuk tanıtımını tamamlayınca, reklâmı yapılan çocuk biraz öne çıkar ve diğer çocuklar tarafından alkışlanır. Tanıtım yapan çocuğun, tanıtımını yaptığı özelliği hareketlerle de ifade etmesi istenir. Örneğin; “Güzel resim yapar” derken resim yapma taklidi yapması istenir. Eğer bir çocukla ilgili olarak gruptan kimse reklâm yapmak istemezse, o çocuğun reklâmını öğretmen yapar. Ardından “Arkadaşının en iyi yaptığı şeyi söyle” adlı oyun oynanılır. Öğretmenin elinde bir top vardır. Elindeki topu hangi çocuğa atarsa o çocuk “Mert benden daha hızlı koşar, Berk benden daha iyi resim yapar vb.” söyler. Sonra topu başka bir arkadaşına atar.

Etkinlik Adı: Serbest Zaman

SDA A 11: K 1

Öğrenme Süreci: Çocuklar “Günaydın!” denilerek karşılanır. Hâl ve hatırları sorulur. Çocuklar sınıfa geldiğinde teypte müzik çalmaktadır. Sınıfa her gelen çocukla dans edilir. Yeni gelen çocuklar da karşılanır. Dans eden gruba katılır. Tüm çocuklar sınıfta toplanana kadar dans etmeye devam edilir. Tüm çocuklar gelince, hepsi geçtikleri köşelerde serbest oyun oynar. Süre bitiminde köşeler düzenlenir.

Etkinlik Adı: Müzik, Türkçe, Drama

SDA A 2: K 1,2,4

SDA A 15: K 1,2

Öğrenme Süreci: “Leylek gibi uçalım, minderlerimize konalım.” denilerek leylek gibi uçup minderlere oturulur. Bilmeceler sorulur. “Duygu-Acı” dramasına geçilir.

Malzeme:

- Gruptaki çocukların sayısı kadar yara bandı ve üzerine kalp çizilmiş A4 boyutunda kâğıt.

Tüm çocuklar yerde daire biçiminde oturur. Her çocuğun önüne, üzerinde kalp resmi çizili bir kâğıt ve bir yara bandı konur. Sonra öğretmen, yara bandının bedensel yaralanmalar için olduğunu ve kalp resminin duygusal durumları gösterdiğini açıklar ve bir kâğıtta yazılı olan, beden yaralayıcı ve duygu uyarıcı çeşitli durumları yüksek sesle okur. Yara, beden yarası ise yara bandı, kırmızı kalemle çizilerek yara görüntüsü verilmiş bölümün üzerine konur. Kalp yarası ise kalp resmi kalbin üzerine bastırılır. Daha sonra her çocuk sıra ile bedensel ya da kalp yarasını gösteren bir olay-durum anlatır. Diğer çocuklar onun yarasının türünü (bedensel-duygusal) belirlemeye çalışırlar.

- Her çocuk, yara bandı ya da kalp resmini gerektiren durumları düşünür. Gözleri kapalı olarak zihninde canlandırmaya çalışır.
- Çocuklara yara bandı ya da kalp resmini gerektiren durumda ne hissettikleri sorulur. Çocukların cevapları dinlenir. “Peki bu durumda olan bir arkadaşınıza nasıl davranırsınız? Ona ne söylersiniz?” denilir.

Bedensel ve Duygusal Yaralanma Durumları (örnek)

- Çok sevdiğin bir oyuncuğun kırıldı.
- Arkadaşın doğum gününe gelmeyecek.
- Ayakkabının teki kayboldu.
- Elin kapıya sıkıştı.
- Parmağına iğne battı.
- Alnına kar topu geldi.
- Dişin ağrıyor.

Ardından “Leylek” adlı şarkı söylenilir. Leylek gibi kanat çırparak sınıfta dolaşılır, şarkı söylenilir.

Etkinlik Adı: Oyun ve Hareket

SDA 6: K 2

Öğrenme Süreci: Çocuklarla “Deve–Cüce” adlı oyun oynanır. Ardından “Eşini Bul, Çömel Kurtul” oyunu oynanır. Kurallar açıklanır. Gruptaki çocuklar eşleşir. Herkesin bir eşi olur. Oyun öğretmen rehberliğinde oynanır. Öğretmen müziği açar ve tüm çocuklar sınıfta serbest olarak dans eder. Müzik durduğunda her çocuk eşini bulur ve

yere çömelir. (İsteyen oturabilir.) Geç kalan çocuklar oyundan çıkar. En sona kalan ikili, alkışlanır. Oyuna çocukların isteği doğrultusunda devam edilir.

Etkinlik Adı : Sanat, Müzik, Drama, Oyun ve Hareket

SDA A 6: K 2,3,9

SDA A 15: K 1,2

Öğrenme Süreci: Çocukların yüzlerine uygun boyutlarda maske kalıpları hazırlanır. Çocuklara istedikleri bir hayvanın maskesini yapabilecekleri söylenir. Düşünceleri için fırsat verilir. Her birine tek tek hangi hayvanın maskesini yapacakları sorulur. Masanın üzerine hayvan resimleri konulur. Herkes yapacağı hayvana karar verdikten sonra resimler kesilerek maskelere yapıştırılır. Çocuklar tebeşir boya ile serbest resim çalışması yapar. Çalışmalar panoya asılır. Ardından “Hayvanları Sevelim” draması yapılır. Dramaya geçmeden önce “Hayvanları Sevelim” şarkısı söylenir. Çocuklar şarkıyı öğrendikten sonra şarkıda adı geçen hayvanların rolleri çocuklara dağıtılır ve çocuklar, rolüne girdikleri hayvanın resminin çizilmiş olduğu maskeyi takarlar. Odanın uzak bir köşesinde beklerler. Sonra öğretmenin işareti ve katılımıyla birlikte, diğer çocuklar şarkıyı söylemeye başlar. Bu sırada kasete kayıt edilmiş şarkı, dinletilebilir. Şarkıda adı geçen hayvanın rolündeki çocuk kendi adı geçince canlandırdığı hayvanın taklidini yaparak çocukların yanına yaklaşır. O çocukların elinden yiyeceğini alır, yer ve şarkının sözlerinde de belirtildiği gibi el sallayarak uzaklaşır. Hayvan rolündeki tüm çocuklar birer birer yemlendikten sonra şarkı ve oyun sona erer. Şarkı söyleyen ve hayvan rolündeki çocukların rolleri değiştirilerek oyun bir kez daha oynanır. Sonra çocuklarla beraber “Mısır Patlatma” oyunu oynanır. Ardından da “Eşini bul, çömel kurtul” oyununa geçilir. Çocukların ilgisine göre oyunlara devam edilir.

Etkinlik Adı : Serbest Zaman

SDA A 2: K 2,3

SDA A 4: K 1,2

Öğrenme Süreci: Çocuklar “Günaydın!” denilerek karşılanır. Hâl ve hatırları sorulur. Çocuklar oynamak istedikleri köşeleri seçerler. Grup hâlinde seçtikleri köşelerde oynarlar. Öğretmen öğrencilere oyun sırasında herkesin duyabileceği şekilde “Şimdi herkes bir dakika köşesinde gözlerini yumsun.” der ve oyuna öyle devam ederler. Öğretmen bir dakika sonra “Herkes şimdi gözünü açsın.” der. Çocukların oyun esnasında yaşadıkları zorluklarla ilgili düşünceleri sorulur, cevaplar dinlenir. Öğretmen de oyunlarına katılır. Öğretmen çocuklara birlikte düzenleyeceklerini söyler. Kitapların önemini ve iyi kullanmamız gerektiğini hatırlatır. Tamire ihtiyacı olan kitaplar birlikte

tamir edilir. Etkinlik bitiminde “Vak vak vak minik ördekler, sınıflarını hep düzenli tutarlar.” sözü ritmik olarak söylenerek sınıf toparlanır.

Etkinlik Adı: Drama, Oyun ve Hareket

SDA A 6: K 5,6

Öğrenme Süreci: Çocuklarla beraber minderlere daire şeklinde oturulur. Öğretmen, gruptan seçtiği bazı çocukların kulaklarına diğerlerine duyurmadan rollerini fısıldar. Seçilen çocuklara giyinme, soyunma ile ilgili roller dağıtılır. (Örneğin; ayakkabı bağlama–çözme, pantolon giyme–çıkarma, kazak, ceket, atkı, eldiven, bere giyme–çıkarma gibi.) Rol oynayacak çocuklar birer birer öne çıkararak rollerini oynarlar. Bir çocuğun oynaması bitince gruptaki diğer çocuklara, arkadaşlarının ne yaptığı sorulur. Çocuklardan doğru cevap alınınca “Nereden anladın?” diye sorulur. Aynı hareketi, cevap veren çocuğun da yapması istenir. Drama çocuklar rollerini oynayana dek sürer. Ardından “Kör Terzi” oyunu oynanır. Oyuncular yarım halka olur. İki çocuk iki metre uzunluğundaki makara ipliğinin birer uçlarını tutar. Çocukların biri ebe seçilir. Gözleri bağlanır. Eline ucu küt başlı makas verilir. Ebe kör terzi olur. Öğretmen “Sen kör terzi oldun. Arkadaşlarının tuttuğu ipi kesebilir misin?” der. Ebe bir elini cebine sokar ya da arkasından tutar. Makas tutan eliyle ipi kesmeye çalışır. Belli bir süre içinde başarırsa alkışlanır.

Etkinlik Adı: Serbest Zaman

SDA A 6: K 2,3,4

Öğrenme Süreci: Çocuklar “Günaydın!” denilerek karşılanır. Onlarla sohbet edilir. Çocuklar oynamak istedikleri köşeleri seçerler. Köşelerde serbest oynarlar. Çocukların istedikleri köşelerde oynamaları sağlandıktan sonra sınıf toparlanır.

Etkinlik Adı: Oyun ve Hareket

SDA A 6: K 2,9

Öğrenme Süreci: Çocuklar “Arkadaşım eşek” şarkısını söyleyerek tren oluşturup oyun odasına geçer. Bir süre sınıfta dolaşılır. Şarkı bitiminde “Herkes bir arkadaşına sarılsın.” denir. “Eşini bul, çömel kurtul” oyununa geçilir. Kurallar açıklanır. “Müzik açıldığında herkes sınıfın ortasında serbest oynar. Müzik durduğunda herkes eşini bulup yere çömelir. Eşini bulmada gecikenler oyundan çıkar. En son kalan grup alkışlanır.” denilir ve oyun birkaç kez oynanır. Çocukların ilgisine göre oyuna devam edilir.

Etkinlik Adı: Türkçe ve Drama

SDA A 15: K 1,2

Öğrenme Süreci: Öğretmen, öğrencileriyle birlikte okulda kutlanacak olan “Öğretmenler Günü” programına katılır.

Programda söylenen şiirler, şarkılar dinlenir. Ardından sınıfta programın bir değerlendirilmesi yapılır. Öğretmenlere sevgi ancak; saygı göstererek, sözünü dinleyerek gösterilebileceği belirtilir. Aynı zamanda Atatürk’ün bir başöğretmen olduğu belirtilerek, onun anısına saygı duruşunda bulunulur. Öğretmen, “Şimdi sizin benim yerime geçip bu sınıfın öğretmeni olmanızı istiyorum.” diyerek öğrencileri dramaya yönlendirir. Dramanın sonunda öğretmenliği en başarılı şekilde gerçekleştirenler alkışlanır. Tik, tak hikâye saatine başlasak.” denilerek sandalyelere oturulur. Bilmeceler sorulur. “Öğretmenim” adlı şiir söylenir.

Etkinlik Adı: Oyun ve Hareket, Okuma Yazmaya Hazırlık Çalışmaları

SDA A 6: K 2,3

Öğrenme Süreci: Öğretmen sınıfa alçak sesle bir şeyler söyleyerek girer. Çocuklarının tümünün dikkatini çekince “Kulaktan Kulağa” adlı oyuna geçilir. Daha sonra “Arkadaşımı gördün mü?”oyunu oynanır. Kurallar açıklanır. Bir ebe seçilir. Ebe olan çocuk, öğretmen ile birlikte arkadaşları arasından birini seçer. “Arkadaşım aranızda katılmış. Ben onu tarif edeceğim, onu bulur musunuz?” der. Seçtiği arkadaşını tarif etmeye başlar. Tarif ederken en belirgin özellikler; örneğin saç rengi, elbise rengi, boyunun uzunluğu, kısalığı vs. belirtilir. Tarif edilen çocuğu ilk önce tahmin eden çocuk alkışlanır. Sonra kedi taklidi yapılarak sınıfta dolaşılır. Ardından alıştırmaya kitabından “Hangi kedi, hangi tavuk tabağını hayal ediyor.” konulu sayfalar çalışılır. Kedi parmak kuklası hazırlanır. Sonra çocuklardan biri ebe seçilerek kedi olur. Diğer çocuklar da tavuk olur. Öğretmen elinde 1-2-3 sayı kartlarını tutar. Ebe bir sayı kartı seçer. Sayı kartında hangi sayı varsa, ebe o kadar tavuk yakalar. Başarılı olanlar alkışlanır.

Etkinlik Adı: Drama, Müzik

SDA A 2: K 1,4

SDA A 3: K 1

Öğrenme Süreci: Öğretmen sınıfa yüzünde korku ifadesi ile koşarak girer. Tüm çocukların ilgisini çekene kadar bu tavrını sürdürür. Sonra “Ben neler hissediyorum acaba? Başıma ne gelmiş olabilir. Neden böyle korktum sizce?” denilerek çocukların fikirleri alınır. Daha sonra “Çocuklar haydi gelin, ormana gezintiye çıkalım. Sırtımıza çantamızı takalım, şapkamızı da giyelim. Sıra olup yürüyelim. Ağaçlar ne kadar da büyük! Ayy ay bir ses duydum (Aslan kükremesi yapılır.). Kalbim hızlı hızlı çarpıyor,

çok korktum. Aaa, gitti galiba sesi gelmiyor. Şu kelebeğe bakın ne de güzel uçuyor, biz nereye gidersek o da geliyor. Yaşasın, kelebek kelebek kanatların benek benek. Bizim kelebeğimiz. Aaa gidiyor... Gitti, bizi bıraktı (Üzgün yüz ifadesi yapılır.). Ama olsun, herhâlde ailesinin yanına gidiyor. Çocuklar sizce nereye gidiyor? Haydi, artık sınıfımıza dönelim, çok yorulduk. Şimdi de yere uzanalım.” diyerek dramayı bitirir.

Etkinlik Adı: Serbest Zaman, Türkçe

SDA A 13: K 3

Öğrenme Süreci: Çocuklar “Günaydın!” denilerek karşılanır. Seçtikleri köşelerde oynarlar. Öğretmen de oyunlarına katılır. Süre bitiminde çocukların dikkati, dağınık olan sınıfa çekilir. Çocukların fikirleri alınarak bazı köşelerin yerleri değiştirilir. Herkesin sorumlulukları olduğundan ve bu sorumlulukları yerine getirmemiz gerektiğinden bahsedilir. “Minik Yıldızlar düzenlidir, sınıflarını bir çırpıda toparlarlar.” denilerek sınıf düzenlenir, çocuklar alkışlanır. “Minik Yıldızlar hikâye için hemen otururlar.” denilerek çocuklar U şeklinde oturtulur. “Balcan Oyuncaklarını Topluyor” adlı hikâye okunur. Hikâyenin kahramanları ve olaylar hakkında çocuklarla sohbet edilir. Etkinlik masalarına geçilir. Alıştırma kitabından “Sinan bize sorumluluklarımızı hatırlatıyor.” konulu sayfa çalışılır.

Etkinlik Adı: Türkçe, Drama

SDA A 6: K 5,6

SDA A 9: K 2

Öğrenme Süreci: Çocuklar minderlere otururlar. “Bizler Minik Yıldızlar’ız, hata yaptığımızda özür dilemeyi unutmayız.” denilerek çocuklarla sohbete başlanır. “Bazen istemeyerek ya da farkında olmadan çevremizdeki insanları üzebilir, onların canlarını yakabilir, hata yapabiliriz. Yaptığımız bu hoş olmayan davranışlardan dolayı kendimizi affettirmek için üzdüğümüz kişilerden özür dileyebiliriz. Hatamızı fark ettiğimizi söyleyerek bir daha yapmayacağımız konusunda söz verebiliriz. Bu, o kişilerin bizleri affetmesine yardımcı olur.” denilerek “Özür Dilemek” adlı şiir söylenir. Topluca birkaç kez tekrar edildikten sonra şiirin başını kız öğrenciler, sonunu da erkek öğrenciler söyler. “Mumi Özür Diliyor” adlı hikâye anlatılır. Sonra “Sen Mumi’nin yerinde olsaydın ne yapardın? Mumi başka ne yapabilirdi?” gibi sorular sorularak çocuklarla hikâye hakkında konuşulur, sonra hikâyenin draması yapılır.

Etkinlik Adı: Okuma Yazmaya Hazırlık Çalışmaları

SDA A 3: K 1,2

SDA A 6: K 6

Öğrenme Süreci: Öğretmen “Çocuklar bazen elimizde olmadan, kaza ile arkadaşlarımızın, kardeşimizin ya da çevremizdeki diğer insanların canlarını yakabiliriz. Bu durumda neler yapabiliriz? Nasıl davranmalıyız? Yaptığımız hatayı nasıl düzeltebiliriz?” gibi sorular sorarak çocukların düşüncelerini sağlar. Sonra “Aşağıdaki durumlarda ne yapmamız ve ne söylememiz gerekir?” der.

- Arkadaşımızın silgisini yanlışlıkla yere düşürdük.
- El yıkamak için sıraya geçtiğimizde arkadaşımızın ayağına bastık.
- Arkadaşımızdan izin alarak aldığımız kalemin ucunu kırdık.
- Koşarken yanlışlıkla arkadaşımıza çarptık... vb. durumları örnek verir.

“Şimdi bunların dramasını yapalım.” der. Çocuklarla drama çalışmaları yapılır.

Etkinlik Adı: Türkçe, Oyun ve Hareket

SDA A 6: K 2,3,7,8

Öğrenme Süreci: Çocukların ikişerli grup oluşturmaları istenir. Her gruptan bir abi ya da abla ve bir bebek kardeş seçilir. Geniş bir alana 5-6 m ara ile iki yatay çizgi çizilir. Çizgilerden birine abi ve ablalar diğerine bebek kardeşler yan yana sıra olurlar. Bebekler yerde emekleme pozisyonunda beklerler. Öğretmenin “Başla” komutuyla bebekler emekleyerek abi ya da ablaların olduğu yere giderler. Abi ya da ablalar onları kaldırıp ellerinden tutarak başlangıç çizgisine dönerler. Önce bitiren ikili alkışlanır. Çocuklara “Ellerimizi masaya vuralım. Nasıl bir ses çıktığını söyleyelim” denir. Masaya vuruken çıkan “Tak tak!” sesine çocukların dikkati çekilir. “Terbiyeli Tavus Kuşu” adlı hikâyeye okunur. Daha sonra “Kırmızı Başlıklı Kız” adlı hikâyeye anlatılır. Hikâyeye dramatize edilir. Ardından “Müzikli Sandalye” adlı oyun oynanır.

Etkinlik Adı: Müzik ve Drama

SDA A 6: K 2,10

Öğrenme Süreci: Teypten “Kardan Adam” şarkısı dinlenir. “Kardan Adam” şarkısı söylenir. Ardından çocuklar arasından bir kardan adam seçilir. (Önceden şarkıda geçen ifadelerden yola çıkarak şapka, süpürge, atkı, kâğıt, havuç çocuklara dağıtılır.) Çocuklar bir yandan şarkı söyler bir yandan da sıra geldikçe ellerindeki malzemeyi kardan adam seçilen çocuğun üzerine uygun yerlere yerleştirirler. “El ele tutuşalım, halkaya karışalım. Haydi gülüm sen de gel, oynayalım loy loy.” denilerek daire olunur. Bir kez daha “Kardan Adam” şarkısı söylenir. Sonra öğretmen “Hepimiz kardan adamız. Kollarımızı açalım. Aaa güneş çıktı, erimeye başladık. Aaa burnum düştü,

şimdi de şapkam, ah gözümün biri düştü, diğer gözüm de düştü. Eriyorum, eriyorum.” der. Hep beraber kardan adamın erimesi drama edilir.

Etkinlik Adı: Türkçe

SDA A 13: K 3

Öğrenme Süreci: Çocuklarla beraber bir çarşaf yardımı ile sandalyeler de kullanılarak sınıfın ortasına bir ev düzeneği hazırlanır. Tüm çocuklar içine girer. Türkçe etkinliği burada yapılır. Önce bilmeceler sorulur. İpuçları verilerek çocukların cevapları bulmaları sağlanır. Sonra “Anneler Çocuklarını Düşünür” adlı hikâye anlatılır.

Etkinlik Adı: Drama

SDA A 11: K 1

SDA A 2: K 4

Öğrenme Süreci: Weber’in “Aufforderung Zum Tanz” adlı klâsik müzik parçası açılır. Çocuklar sınıfta aralıklı olarak dururlar. Bacaklar omuz genişliğinde açılır, ayaklar yere sağlam basar. Öğretmen “Kilitlenin, kolunuzu öteki kolunuz ile böyle çapraz yapın.” der. Herkes kollarını göğsünde çapraz yapar ve sımsıkı tutar (kilitlenir). Sonra, “Şimdi bacaklarınızı yerinden oynatmadan müziğe uygun hareketlerle dans etmeye çalışın.” der. Çocuklar müziğe eşlik ederek, bedenlerinin üst kısmıyla hareket etmeye çalışırlar. Öğretmen “Müziği dinleyin. Size verdiği duyguyu yaşamaya çalışın.” diyerek yönerge vermeye devam eder. “Daha çok hareket etmek istiyor musunuz? Şimdi bir kolunuzu açıp serbest bırakın. Diğer kolunuzu da açıp, iyice serbest bırakın, dans edin. Bacaklarınız hâlâ gergin ve kıpırdamıyor. Şimdi bir bacağınızı ve iki kolunuzu istediğiniz gibi oynatarak serbestçe dans ederek dolaşın.” denilir. Ne hissettikleri hakkında konuşulur.

Etkinlik Adı: Türkçe

SDA A 2: K 4

SDA A 3: K 1

SDA A 10: K 3

Öğrenme Süreci: “Yardımsaver minikler, hep beraber minderlere yerleşirler.” denilerek çocuklar minderlere oturur. “Yardımsaver” adlı tekerleme söylenir. Sonra da “Sağ el – sol el” parmak oyunu oynanır. Daha sonra “Mumi Yardımlaşıyor” adlı hikâye okunur. Kahramanlar ve olaylar hakkında konuşulur, sorular sorulur. Çocuklara kitabın resimleri sayfa sayfa gösterilir. Parmak kaldıran çocuklar, gösterilen sayfanın hikâyesini anlatır. Daha sonra hikâye dramatize edilir.

Etkinlik Adı: Müzik, Drama, Okuma-Yazmaya Hazırlık Çalışmaları

SDA A 11: K 1,5

Öğrenme Süreci: Çocuklar minderlere oturur. “Çocuklara sağlıklı olmak için hayatımızda nelere dikkat etmeliyiz?” sorusu yöneltilir. “Şimdi sizlere birkaç öğüt de ben vereyim.” denilir. Sonra “Sağlık Öğütleri” şarkısı söylenilir. Eğer mümkünse bir müzik aleti ile şarkı çalınır. Çocuklarla beraber tekrarlanır. Sonra çocuklar sanat etkinliğinde çalışılan maskeleri alır. Herkes maskesini takar. Şarkı sözlerine uygun dans edilerek müzikli dramatizasyon yapılır. Daha sonra 4. alıştırmaya kitapları dağıtılır. Alıştırma kitabından “Yeşim, hayvan dostları ile şarkı söylüyor.” ve “Nihal’in arkadaşının ayağına ne olmuş olabilir?” konulu sayfalar çalışılır. Çocuklara hangi durumlar karşısında “Geçmiş olsun demeliyiz?” sorusu yöneltilerek cevaplamaları sağlanır. Öğretmen içinde nezaket ve iyi dilek bildiren sözlerin geçtiği cümleleri söyleyerek çocuklardan tamamlamalarını ister. “Eve misafir geldiğinde.....derim. Yemek yedikten sonra anneme..... derim. Arkadaşım bana yardım ettiğinde ona.... derim. Hasta olan birini gördüğümde ..... derim. Birinden bir şey isterken ..... derim.” Sonra nezaket sözcükleri kullanmamız gereken durumlar dramatize edilir.

Etkinlik Adı: Oyun, Drama, Okuma-Yazmaya Hazırlık Çalışmaları

SDA A 4: K 1,2

Öğrenme Süreci: Çocuklarla beraber “Balon Şişirme” oyunu oynanır. Çocuklar arasından beş kişi seçilir. Her birine birer balon verilir. Beş çocuk da aynı anda balonları şişirmeye başlar. Balonunu önce şişiren çocuk oyunu kazanır. Tüm çocukların oyuna katılmasına dikkat edilir. Ardından balon şişirme draması yapılır.

Balon Şişirme

Çocuklar el ele tutuşarak ortada sıkışık bir şekilde toplanırlar.

Öğretmen: “Sizler sönük bir balonsunuz. Şimdi balonumuzu yavaş yavaş şişirelim.” der. “Fıssss, fıssss!” diye ses çıkartarak daireyi genişletirler. Daire iyice genişleyince her çocuk bütün gücü ile arkadaşının eline asılarak halkayı koparmaya çalışır. Halka koptuğu zaman öğretmen “Paaaattt!” diye ses çıkarır. Bütün çocuklar yere serilir. Bir süre dinlendikten sonra çocuklar halka şeklinde otururlar. Öğretmen elindeki balonu şişirerek patlatır. Daha sonra aşağıdaki soruları sorar: “Balonu nasıl şişiririz? Balonun içine ne üfleriz? Balon şişerken nasıl ses çıkar? Balon patlarken nasıl ses çıkar? Balon neden patlar? Balonunuz patladığı zaman ne hissedersiniz?” Daha sonra alıştırmaya kitabından “Sinan, Ayşe ve Mehmet “Balon Şişirme” adlı oyunu oynuyorlar.” ve “Farklı şekil ve renklerde balonlar hayal edelim.” konulu sayfalar çalışılır. Çocukların

getirdikleri çoraplar iç içe geçirilerek iki tane top oluşturulur. Oluşturulan bu toplarla çeşitli oyunlar oynanır.

Etkinlik Adı: Okuma Yazmaya Hazırlık Çalışmaları

SDA A 3: K 1

SDA A 5: K 2

Öğrenme Süreci: Çocuklar etkinlik masalarına alınır. “Çocuklar bugün boyalarımızın bir kısmını, bir süre kullanmak üzere diğer sınıfa verelim mi? Elimizdeki boyalar hepimize yeter. Boyalarımızı paylaşarak birlikte bir resim yapalım mı?” yönergesi verilir. Paylaşmanın ne kadar güzel bir davranış olduğundan bahsedilerek örnekler verilir. “Teşekkür etmek ne demektir? Kimlere teşekkür edilir?” soruları sorularak çocuklardan cevapları dinlenir. Yere büyük bir paket kâğıdı serilir. Çocuklar parmak boyası ile resim çalışır. Ardından alıştırma kitabından “Yeşim boyalarını Murat ile paylaşıyor.” ve “Sınıfımızda bulunan etkinlik köşelerinden birisi de kukla köşesidir.” konulu sayfalar çalışılır. Öğretmen çocuklara rehberlik eder.

Etkinlik Adı: Sanat

SDA A 11: K 3

SDA A 8: K 2

Öğrenme Süreci: Büyük boy doktor resmi çizili olan kâğıt masaya konulur. Çocuklardan bazıları doktorun el, yüz, ayak vs. kısımlarını boyar. Bir kısmı da doktorun önlüğünü beyaz kumaş parçalarını kesip yapııştırarak çalışır. Diğer bir masada kese kâğıdına çizilmiş baş resimleri üzerine ip, düğme, fasulye vb. artık malzemeler kullanılarak el kuklası yapılır. Faaliyetten önce, çocukların birbirlerinin yüzlerine bakarak yüz özelliklerini söylemeleri istenir. (Örneğin; senin gözlerin yeşil, saçların kıvrıkcık, kaşların siyah renkte vb.)

Etkinlik Adı: Oyun ve Hareket

SDA A 6: K 2,10

Öğrenme Süreci: Çocuklarla beraber minderlere oturulur. “Hasta Dirildi” oyunu oynanır. Kurallar açıklanır. Hasta ve hastalıklarla ilgili sözcükler çocuklara dağıtılır. Bunları unutmamaları söylenir (hasta, doktor, hemşire hasta bakıcı vs.). Bundan sonra öğretmen kısa bir hikâye anlatır. Özellikle çocuklara verilen isimler hikaye içinde yer alır. Hikâye sırasında hangi çocuğun takma adı geçerse o çocuk yerinden kalkar. Selâm verir, oturur. Öğretmen konuşma sırasında “Hasta Dirildi” derse bütün çocuklar el çırpar. Hikâye anlatılırken adı geçen çocuk kalkmazsa oyundan çıkarılır.

Etkinlik Adı: Sanat

SDA A 4: K 1,2

Öğrenme Süreci: “Yaparım, bozarım, ben bunu hep yaparım. Etkinlik zamanı masalara koşarım.” denilir ve masalara geçilir. Birinci masada üfleme tekniği ile resim çalışılır. Çocuklar pipet yardımı ile kâğıtların üzerine üfledikleri boyalara şekil verirler. İkinci masada el işi kâğıtları ile şekil çıkarma çalışması yapılır. El işi kâğıtları çocuklara dağıtılır. Çocuklar kâğıtları istedikleri şekillerde katlarlar ve keserler. Kâğıtlar açıldığında değişik şekiller karşımıza çıkar. Daha sonra çocuklarla beraber yapboz hazırlanır. Fon kartonları üzerine farklı sayıda şekiller çizilir, çocuklar bu şekilleri boyarlar. Farklı sayı ve şekillerde yapbozlar hazırlanır. Çocuklar hep birlikte hazırladıkları yapbozlarla oynarlar.

Etkinlik Adı: Oyun ve Hareket

SDA A 9: K 2

Öğrenme Süreci: Çocuklar minderlere oturur. “Köpeğimin Yemeği” adlı oyun oynanır. Kurallar çocuklara açıklanır. Çocuklar el ele tutuşarak bir halka olurlar. Halkanın ortasına bir sandalye konur. Sandalyenin altına herhangi bir eşya konur. Çocuklardan birisi köpek seçilir. Seçilen çocuk sandalyeye oturur. Diğer oyuncular hep beraber “Köpeğim Uyu” dediği zaman köpek gözlerini yumar. Bu sırada diğer çocukların arasından seçilen bir ebe sandalyenin altındaki eşyayı (kemiği) alır ve yerine döner. Çocuklar tekrar “Köpeğim Uyan” diye seslenir. Eğer köpek seçilen oyuncu, üç arkadaşına sorup kemiği bulamazsa aç köpek olur. Oyun bu şekilde devam eder. Daha sonra sandalye kapmaca oyunu oynanır. Öğretmen “Hapşu hapşu” diyerek sınıfta dolaşır. Çocukların ilgisini çeker. Sonra öksürür, esner. Bu hareketleri yaparken eliyle ağzını ve burnunu kapatır. “Çocuklar hapşururken de, öksürürken de, esnerken de ben elimle bir şey yaptım. Ne yaptım?” der ve çocuklardan cevap ister. Ardından da bu hareketlerin draması çocuklarla birlikte yapılır. Öğretmen “Çocuklar hapşururken, öksürürken ve esnerken ağzımızı kapatmazsak neler olur?” diye sorar. Daha sonra ağzını kapatarak yemek yeme draması yapar. Yemek yerken ağzımızın içindekileri başkasına göstermememiz ve ağzımızda bir şey varken konuşmamamız gerektiğini söyler.

Etkinlik Adı: Oyun ve Hareket

SDA A 6: K 2,3

Öğrenme Süreci: Çocuklar geniş bir alana alınarak iki grup oluşturulur. Gruplar arka arkaya sıra olarak belli bir mesafeden sepete top atma oyunu oynanır. Çocukların her

biri bir atış yaparak grubunun sonuna geçer. Oyun sonunda sepetlerdeki toplar sayılarak en çok topu toplayan grup alkışlanır.

Etkinlik Adı: Müzik-Oyun ve Hareket

SDA A 6: K 2,4,10

Öğrenme Süreci: Çocuklar minderlere otururlar. “Gel Oynayalım” ronu çocuklarla oynanır. Rondun oynanış şekli önceden çocuklara anlatılır. Daha sonra oyunun şarkısı birkaç kez tekrar edilir.

Etkinlik Adı: Drama

SDA A 2: K 2,4

Öğrenme Süreci: Çocuklar daire şeklinde yere oturtulur. “Duygu Tekerleği” ile oynanılır. Tekerlek çevrilir. Hangi duygu geldiyse tekerleği çeviren çocuğa sorular sorulur. “Daha önce böyle hissettin mi? Böyle hissetmene neden olan olay neydi? Böyle hissettiğinde nasıl görüdüğünü bize gösterir misin? vb. yönergelerle etkinlik geliştirilir.

Etkinlik Adı: Drama, Oyun ve Hareket

SDA 6: K 2,9

Öğrenme Süreci: “Sular Kesilmiş” adlı oyun oynanır. Kurallar açıklanır. Çocuklar ikişerli grup oluştururlar. Biri çocuk, diğeri çeşme rolündedir. Öğretmen bir hikâye anlatır: “Sabahleyin yüzümü yıkamak için lavobaya gittim, musluğu açtım (Bu sıra da öğrencinin burnunu tutar, hafifçe sağa sola çevirir.). Sular kesilmiş. Banyoda su akar diye oraya gittim (Öğrencinin bir kulağı tutulur.). Onları da denedim, ama ne gezer? Ne yapmalı şimdi? Elim, yüzüm kirli mi kalacak? Olsa olsa ana boruyu kapatmışlardır diye düşündüm. Ana boruyu açmaya gittim (Öğrencinin başından tutar ve sağa sola çevirmeye başlar). Demek suyu buradan kesmişler.” der ve yüzünü yıkar. Çocukların isteğine göre oyuna devam edilir. Ardından “Su Damlası” draması yapılır. Öğretmen daha önceden hazırladığı kaseti teybe koyarak: “Haydi şimdi her birimiz bir yağmur damlası olalım ister misiniz?” der ve dramaya geçilir. “Her biriniz toprağa düşmüş bir yağmur damlacığısınız. Birleşerek, bir su birikintisi oluyorsunuz. Bu su birikintisi yerin altında bazı kanallardan geçerek akmaya başladı. Uzakta delik görüyorsunuz. Oradan gözünüze keskin bir ışık vuruyor. O tarafa doğru yöneliyorsunuz. Hooooop, diye dışarı şarıl şarıl akmaya başlıyorsunuz. Bu da ne? Bir nehir oldunuz. Bu nehir önce büyük bir hızla şarıl şarıl akıyor. Daha sonra yavaş yavaş hızını kesiyor. Düzlük bir yere gelerek orada birikmeye başlıyor. Şimdi biraz dinlenebiliriz. Yavaş yavaş, güneşin sizi ısıttığını fark ediyorsunuz. Isındıkça hafifliyorsunuz. Aa! O da ne gökyüzüne doğru yükselmeye

başladınız. Yükseldiniz, yükseldiniz. Yeryüzünden uzaklaştıkça havanın soğumaya başladığını hissederek birbirinize yaklaştınız. Şimdi sizden, güzel bir bulut oluştu. Bu bulutu bir süre sonra rüzgâr gelip itmeye başladı. Bulut olarak dağlar geçtiniz, denizler geçtiniz, ormanlar geçtiniz... veee, şimdi galiba yere düşme zamanı!... Heeey!!! Ne oluyor? Düşüyoruz! El ele tutuşalım bir yağmur tanesi olduk. Oleyyy! Yeryüzüne doğru alçalıyoruz ve şimdi toprağa düşme zamanı. Bazılarınız yaprakların üstüne, bazılarınız toprağa, bazılarınız bitkilerin diplerine, bazılarınız ormandaki nehre ve göle düştü. Artık tekrar yeryüzünde bir macera başlıyor.” diyerek teybi kapatır. Bir su damlası olarak nasıl bir yolculuk yaptıklarını düşünmelerini ister. Daha sonra çocuklara: “Yer altında bir su tanesi iken; nehirde arkadaşlarınızla beraber hızla akarken, göle geldiğinizde, ısınmaya başladığınızda, gökyüzüne yükselmeye başladığınızda, bulut oluşturduğunuzda, rüzgâr sizi ittiğinde ve gökyüzünde dolaşırken neler hissettiniz?” şeklinde açık uçlu sorular yöneltir. Çocuklardan, bu durumlarda neler hissettiklerini anlatmalarını ister.

Etkinlik Adı: Türkçe, Drama

SDA A 2: K 1

Öğrenme Süreci: “Her yer bembeyaz kar, çocuklar minderlere otururlar.” sözleri ezgili olarak söylenerek minderlere oturulur. “Kar” şiiri söylenir. Ardından “Kıvırcık Sokakta” adlı hikâye okunur. Hikâyenin konusu ve kahramanları ile ilgili soru sorulur. Sonra hikâye drama edilir. “Kardan adam eriyor.” konulu dramaya geçilir. Çocuklara “Kar nedir? Kardan adam nasıl yapılır? Güneş çıkınca kardan adama ne olur?” gibi sorular sorulur. Sonra çocuklara her birinin kocaman bir kardan adam olduğu söylenir. Ardından öğretmen şu yönergeyi verir: “Sizler birer kardan adamsınız. Güneş parlamaya başladı ve vücudunuzda bir sıcaklık hissediyorsunuz. Sıcaklık arttı. Başınız erimeye başladı. Şapkanız sallandı, sallandı ve yavaşça düştü. Burnunuzdaki havuç da yere düştü. Şimdi de omzunuz ısınmaya başladı. Kollarınız ve bacaklarınız eriyor. Bacaklarınız eriyor, eriyor. Artık sizi taşıyamıyor. Yavaş yavaş aşağı kayıyorsunuz. En sonunda tamamen eridiniz, su oldunuz...” Dramayı yaparken ne hissettikleri hakkında çocuklarla konuşulur.

Etkinlik Adı: Drama, Oyun Ve Hareket

SDA A 2: K 1,2

SDA A 3: K 1

Öğrenme Süreci: Öğretmen çeşitli oyuncak resimlerinin olduğu kartları çocuklara takar. Sonra da “Sizler Ezgi’nin oyuncaklarısınız. Ama Ezgi sizi güzel kullanmıyor.

Sizi sert kullanıyor, çabuk yıpratıyor, oynadıktan sonra sizi toplamıyor. Ezgi size böyle davrandığı için ne hissediyorsunuz?” diye sorar. Çocuklardan cevap alınır. Sonra da “Şimdi de sizler Eren’in oyuncaklarıdır. Eren sizi çok dikkatli ve güzel kullanıyor. Sizlerle oynadıktan sonra sizi yerinize koyuyor. Eren size böyle davranınca ne hissediyorsunuz?” diye sorar. Sonra oyuncaklarla iyi ve kötü oynayan çocuk dramaları yapılır. İyi ve kötü oynanılan oyuncaklara ne hissettikleri sorulur. Sonra “Gece Gündüz” oyunu bir süre oynanır, bir kaç kez tekrarlanır.

Elbise giyip çıkarma oyununa geçilir. Öğretmen çocuklara belli bir süre verir. Çocuklar o sürede belirlenen giysileri giyip çıkarırlar. İkişerli şekilde çocuklar gruplandırılır. İlk önce giyinenler alkışlanır. Çocukların ilgisine göre oyuna devam edilir.

Etkinlik Adı: Türkçe, Drama

SDA A 2: K 1

SDA A 13: K 1

Öğrenme Süreci: “Minik Yıldızlar minderlere hemen otururlar.” denilerek çocuklardan koşarak minderlere oturmaları istenir. Bilmeceler sorulur, ipuçları verilerek çocuklardan cevapları bulmaları istenir. “Saatler” kitabından Sevimli Panda’nın bir günde yaptığı işler okunur. Çocuklara “Siz de bir gününüzü anlatın.” denilir. Ardından öğretmen günlük rutin işlerden bazılarını sırayla çocukların kulağına söyler. Her çocuk kendine söylenen işi pantomim ile anlatır. İbibik Ailesi Masal Serisi’nden “Gökyüzü” adlı masal okunur. Ardından masalın draması yapılır.

Etkinlik Adı: Türkçe, Drama

SDA A 2: K 1,2

SDA A 9: K 3,4

Öğrenme Süreci: “Öğretmen çocuklardan kedi resimlerini yanlarına alarak, uykusu gelmiş ve yatmak için yumuşak bir minder arayan kedi gibi yürüyerek minderlere oturmalarını ister. Çocuklara;

“Mutfakta neler oluyor?

Fasulye, bakla ve yanında kızartma

Kızarmıyor bana bakıyor. Hayırdır inşallah!

Çatlak, patlak, yusuvarlak.

Kremalı börek, sütlü çörek,

Çek dostum çek, arabayı yoldan çek!

“Çek çek amca, burnu kanca, al sana bir papatya.” tekerlemesini söyleyerek Mutluluk Ormanı Masal Serisi’nden “İğne Satan Kirpi” adlı masalı anlatır. Masaldan sonra çocuklardan bu defa karnı acıkmış, yiyecek bir şeyler arayan kedi gibi sınıfta dolaşmalarını ve tekrar minderlere oturmalarını ister. Minderlere oturan çocuklardan dörderli gruplar oluşturur.

Gruptaki çocuklara “anne, baba, çocuk, kedi” rolleri dağıtılır. Öğretmen çocuklara “Hava çok soğuk kar yağıyor. Bir çocuk okuldan dönerken, yolda aç ve soğuktan donmak üzere olan bir yavru kedi buluyor ve alıp onu evine götürüyor. Sizce bu durumda çocuk ile anne babası arasında nasıl bir olay gerçekleşir?” diyerek gruptan bu olayı canlandırıp sonucunu kendi istedikleri gibi tamamlamalarını ister. Drama sonunda çocuklara “Hayvanlara nasıl davranmalıyız, yardım etmek sizce nasıl bir duygu?” gibi sorular sorularak drama amacının gerçekleştirilmesi sağlanır.

Etkinlik Adı: Drama, Müzik

SDA A 11: K 8

Öğrenme Süreci: Öğretmen çeşitli uzunlukta getirdiği kumaşları sınıfın ortasına koyar ve çocuklara “Birazdan gerçekleştireceğimiz dramada manken ve terzi olacaksınız. Terzi olan, bu kumaşlarla mankenin üzerinde bir giysi hazırlayacak. Bu giysinin belli bir zaman içinde hazırlanması gerekiyor. Hazırlanan giysiyi manken olan arkadaşınız sizlere sunacak ve sizler de puan vereceksiniz.” der. Dramayı canlandırmaları için çocuklara rollerini dağıtır. Drama sonunda çocuklara neler hissettikleri, çalışmalarını yaparken neler düşündükleri, puan verirken nelere dikkat ettikleri sorulur ve en çok beğenilen giysi bütün okula tanıtılır. (Z. ŞAHİN) Sonra müzik etkinliği için oturtulur. “Bahçemizde Gül Açar” adlı şarkı önce CD’den dinlenir. Sonra da hep birlikte söylenir.

Etkinlik Adı: Oyun Ve Hareket, Türkçe, Drama, Sanat

SDA A 11: K 5

SDA A 2: K 1,2,4

Öğrenme Süreci: Çocuklar masada oturur, öğretmenlerini dinlerler. Öğretmen çocuklara “Kar Dolu Yağmur oyununu oynayacağız. “Kar” dediğim zaman eller çırpılır. “Yağmur” dediğim zaman ise ellerle masaya vurulur. “Dolu” dediğim zaman ise masaya hızlı hızlı vurulur.” der. Oyun sonrasında öğretmen çocukların dikkatini çekmek için ilk önce fısıldayarak daha sonra da yüksek sesle “Yağ Yağ Yağmur” adlı tekerlemeyi söyler. Çocuklar elleriyle ritm tutarak tekerlemeyi tekrar ederler. Öğretmen yazı tahtasını yanına alarak küçük bir çocuk çizer. Anlattığı hikâyeye dair

resimler çizerek ilkbahar mevsimini anlatan hikâyeyi tamamlar. Hikâyeye sonunda öğretmen çocuklara yağmurun nasıl yağdığını anlatır. Daha sonra çocuklarla birlikte yağmur dramasını gerçekleştirirler. Öğretmen çocuklara “Bazı yağmur taneleri yere hızla sert bir şekilde düşer. Bazıları yavaş yavaş düşer. Şimdi siz de nasıl bir yağmur damlası olmak istiyorsanız o şekilde yere doğru hareket edin.” der. Müzik eşliğinde gerçekleşen drama sonunda öğretmen “Şimdi yağmur dindi, sizler yere inmiş yağmur damlaları olarak bir çukurda biriktiniz. Hadi toplanın. Bakalım, yağmur damlaları aralarında ne konuşuyor?” der ve çocukların konuşmalarını not eder. Drama sonunda öğretmen çocuklara neler hissettiklerini sorarak duygularını öğrenmeye çalışır.

Öğretmen önceden hazırlamış olduğu mavi fon kartonuna çizmiş olduğu orta büyüklükteki bulutları ve yağmur damlalarını çocuklara dağıtır. Bulutları ve yağmur damlalarını kesen çocuklar, damlaların uç kısmını delerek ip geçirir. İpin diğer ucunu bulutun üzerinde yer alan deliklere geçirip bağlar. Faaliyeti biten çocuklara “Sen bir yağmur damlasısın, gökyüzünden yavaş yavaş yere iniyorsun. Yanından da bir sürü yağmur damlası arkadaşın geçiyor, onlara ne söyledin?” diye sorulur ve verdikleri cevaplar bulutların üzerine yazılır. Tamamlanmış bulutlar sınıfa mobil olarak asılır.

Etkinlik Adı: Drama

SDA A 11: 1,8

Öğrenme Süreci: Öğretmen bir sandık ya da kutu içine, çocuklara göstermeden, değişik meslekleri simgeleyen araç gereçleri (hemşire kebi, steteskop, terazi, şırınga, fön makinesi, tarak, kalem, palet, fırça, polis kebi, mektup zarfı, olta, kepçe vs.) koyar. Çocuklardan sırayla kalkarak bu sandıktan bir nesne seçmelerini ve göstermeden, sessiz bir şekilde, bu nesnenin simgelediği meslek gurubunu canlandırmalarını ister. Diğer çocuklar pandomim yoluyla anlatılan bu mesleğin ne olduğunu bilmeye çalışır. Öğretmen ipuçları vererek doğru cevabın bilinmesine yardımcı olur. Pandomim bitiminde çocuklara; “Televizyonda haber sunan bir spiker gibi” , “Evlere mektup dağıtan bir postacı gibi”, “Hastaları muayene eden bir doktor gibi”, “Yangın söndüren bir itfaiyeci gibi”, “Balık tutan bir balıkçı gibi”, “Çalgı çalan bir müzisyen gibi hareket edin.” yönergeleri verilir. Özgün bir şekilde bu kişilere ait öykünmeleri yapmaları istenir. Öykünme sonunda: “Hangi haberi sundunuz? Mektup kimden geliyor? Hastanın rahatsızlığı nedir? Hangi balığı tuttunuz? Yangını söndürürken ne gibi zorluklarla karşılaştınız? Hangi müzik aletini çaldınız?” şeklinde sorular sorularak etkinliğin değerlendirilmesi yapılır.

Meslekleri simgeleyen araçlardan 8 tanesi masaya yanyana yerleştirilir. Her aracın altına da 1'den 8'e kadar rakamlar yerleştirilir. Çocuklar nesnelere sırayla dokunarak sayarlar. Sora öğretmen aralardan bir kaç rakamı alır. Ayrı bir yere karışık olarak koyar. Çocuklardan sırayla rakamları yerlerine yerleştirmelerini ister.

Etkinlik Adı: Serbest Zaman

SDA A 2: K 1,4

SDA A 3: K 1

SDA A 5: K 2

SDA A 8: K 1,2

Öğrenme Süreci: Selâmlaşarak güne başlanır. Köşelere önceden meslekleri simgeleyen malzemeler eklenir.(kuaför, resim atölyesi köşesi, bakkal ve manav köşesi, doktor köşesi, evcilik köşesi...) köşelere dikkatler çekilerek bu köşelerde bulunan materyaller gösterilir. Ne işe yaradıkları anlatılır. Çocuklara hangi köşelerde oynamak istedikleri sorularak plânlama yapılır. Çocuklar kendi getirdikleri oyuncaklarla oynar. Sonra arkadaşlarının oyuncaklarını incelerler ve oyuncakları değiştirerek oynarlar. Öğretmen bu sırada sadece gözlem yapar. Hangi çocuk oyuncağını paylaşıyor ya da paylaşmıyor diye inceler. Oyuncağıyla oynamak istemeyen hatta dokundurmak istemeyen çocuk olup olmadığını izleyerek not eder. Oyun sonunda çocukların yanına gidip oturur. Oyuncağını paylaşan çocuğa neler hissettiğini sorar ve davranışlarının güzel olduğunu anlatır. Oyuncaklarını paylaşmak istemeyen çocukların neden paylaşmak istemediğini sorarak oyuncağını paylaşmak istemeyen çocuğun düşünce ve duygularını öğrenmeye çalışır. Sonra çocukların arasından çekilerek tekrar oyun oynamalarına izin verir ve davranış farklılığı olup olmadığını gözlemler. Öğretmen etkinlik süresince değişik meslek gurupları ile ilgili öykünmeler yaparak çocukların oyunlarına katılır. Sınıf toparlandıktan sonra müzik etkinliğine geçilir.

Etkinlik Adı: Türkçe, Drama

SDA A 13: K 2

Öğrenme Süreci: Öğretmen çocukları hikâye saati için U şeklinde oturtur. Fen ve matematik köşesindeki kirli ve temiz çevre resimlerini gösterir ve “Çocuklar eminim ki hepiniz evlerinizi temiz tutuyorsunuz. Çöpleri evinizde çöp kutusuna atıyorsunuz. Evimizi nasıl temiz tutuyorsak çevremizi de temiz tutmalıyız. Çünkü çevremiz de başka canlıların evidir. Denizler deniz canlılarının, ormanlar da ormanda yaşayan canlıların evi. Başkalarının bizim evlerimizi kirletmelerini istemiyorsak biz de başka canlıların evi olan çevreyi kirletmemeliyiz.” der. Sonra “Kıvırcık Kırdı” adlı hikâye

okunur. Hikâyenin konusu ve kahramanları ile ilgili konuşulduktan sonra “Çevremizi nasıl temiz tutabiliriz?” konusunda beyin fırtınası yaptırılır.

Ardından “Temiz denizde yaşayan balıklar ve kirli denizde yaşayan hayvanlar, bitkiler ve kirli ormanda yaşayan hayvanlar ne hissediyorlardır?” konulu drama yapılır.

Etkinlik Adı: Sanat

SDA 11: K 4,7

Öğrenme Süreci: Öğretmenin rehberliğinde otopark proje çalışması yapılır. 3 adet mukavva, sprey boya ile boyanır. Her kata 4 adet olmak üzere 2 kat için 8 adet ruloyu çocuklar sarı metal boya ile boyarlar, boyanan rulolar mukavvalara yapıştırılarak 2 katlı otopark oluşturulur. Daha önceki günlerde yapılan araba, otobüs gibi taşıtlar ise otoparka yerleştirilir. Oluşturulan proje çalışması daha sonra sergilenmek üzere köşeye yerleştirilir.

Etkinlik Adı: Türkçe, Drama

SDA A 2: K 4

Öğrenme Süreci: Öğretmen çocukları yarım ay şeklinde oturtur. Çocuklarla anneler günü hakkında soru-cevap şeklinde sohbet eder. Çocuklara, “Annelerimiz olmasaydı, evimiz nasıl olurdu? Annelerimize nasıl davranmalıyız? Onları neden üzmemeliyiz? Annelerimiz bizler için neler yapıyor?” gibi sorular sorar. Ardından çocuklardan birinin annesi sınıfa davet edilir. O anne çocuğunu büyütürken neler hissettiğini ve çektiği zorlukları anlatır. Çocukların sorularına cevap verir. Daha sonra “Anneciğim” adlı şiir önce öğretmen tarafından söylenir. Sonra çocuklarla tekrar edilir. Öğretmen çocuklara “Bugünkü hikayemizi .....’nın annesi anlatacak” der. Seçilen hikâye çocuklardan birinin annesi (O gün sınıfa çocukların anneleri davet edilmiştir.) tarafından okunur. Daha sonra hikâye hakkında sohbet edilir.

Anneler ve çocukları rolleri değişerek anne çocuk, çocuk da anne olarak çeşitli konularda drama yaparlar. “Üzerini kirleten çocuk, alış verişte hep bir şeyler isteyen çocuk, karnı acıkan çocuk, oyuncaklarını toplamayan, oyuncaklarını toplayan, akşam uyumak istemeyen çocuk vb.” dramaları yapmaları için anneleri ve çocukları yönlendirilir. Dramalar sırayla yapıldıktan sonra annelere ve çocuklara ne hissettikleri anlattırılır.

Etkinlik Adı: Oyun ve Hareket

SDA A 6: K 10

Öğrenme Süreci: “Aç Kapıyı Bezirgân Baş” adlı oyun oynanır. Öğretmen oyun için iki ebe seçer. İki ebe kendilerine isim seçer. Fakat diğer çocuklar bu isimleri bilmemelidir.

Çocuklar arka arkaya sıra olurlar. Öğretmen diğer çocukların üzerinde yürümesi için tebeşirle yere bir çizgi çizer. Ebe olan çocuklar karşılıklı ellerini köprü şeklinde yapar ve “Aç kapıyı bezirgân başı, bezirgân başı. Kapı hakkı ne alırsın ne verirsin? 1 sıçan, 2 sıçan, üçüncüde dolaba kaçan.” şarkısını söylerler. Çocuklar ebelerin yaptıkları köprünün altından sıra ile geçerler. Şarkının sonunda. “1 sıçan, 2 sıçan, üçüncüde dolaba kaçan” derken geçen çocuk yakalanır. Hangi ebenin ismini seçerse onun arkasına geçer. Her çocuk seçimini yaptıktan sonra ebelerin arasına bir çizgi çizilir. Ebeler el ele tutuşup birbirlerini çekerler. Hangi taraf çizgiyi geçerse o taraf oyunu kaybeder. Kazanan grup alkışlanır.

Etkinlik Adı: Sanat

SDA A 11: K 3

Öğrenme Süreci: Öğretmen, çocukları etkinlik masasına alır. Masaya kırmızı renkli el işi kâğıtları ve fon kartonları, iki uzun çita ve dondurma çubukları, yapıştırıcı, makas vb. malzemeleri koyar. Çocukları iki guruba ayırır. Bir grup; itfaiye aracının gövdesi için koliyi kırmızı renkli el işi kâğıtlarıyla kaplayıp hazırlar. Kavanoz kapakları, tekerlek olarak gövdeye yapıştırılır. Diğer grup, itfaiye merdiveni için iki çitayı paralel koyup dondurma çubuklarını yapıştırıp, merdiveni hazırlarlar. Daha sonra gri yıldız boya ile boyanır. Merdiven gövdeye yerleştirilir. Araç, sınıfın uygun bir köşesine konup sergilenir.

Etkinlik Adı: Drama

SDA A: K 1

Öğrenme Süreci: Öğretmen, çocukları etrafına toplar ve “Bisikletlerinizi alın, gezmeye gideceğiz.” der. Her çocuk hayali bisikletini alır. Çocukları yere yatırır. “Şimdi herkes bisikletini sürmeye başlasın. Yavaş yavaş pedalları çeviriyoruz. Düz yolda gidiyoruz. Yol boş, biraz hızlanabiliriz. Hızlanalım, hızlanalım. Olamaz! O da nee!! Bir inek, çarpmamalıyız. Hemen yavaşlayalım ve sola dönelim. Uff, ucuz atlattık. Yola devam edelim. Aaa bir karınca! Karşıdan karşıya geçmeye çalışıyor, durup yol verelim. Evet, karınca geçti. Şimdi devam edelim. Haydi, biraz hızlanalım. Evet çok güzel devam ediyoruz. Ayyyyyy, yolda çiviler var. Durun, durun! Eyvah, tekerleklerimiz patladı. Şimdi ne yapacağız?” der. Çocukların cevapları alınır. Sonra çocuklardan biri seçilerek dramaya devam edilebilir.

Etkinlik Adı: Müzik, Drama

SDA A 2: K 4

SDA A 11: K 1,2,5

Öğrenme Süreci: Çocuklardan arka arkaya sıra olmaları istenerek “Mozambo Oyunu” adlı oyun oynanır. Oyunda geçen yönergeler doğrultusunda değişik beden hareketleri yaparak ormanda yürüme taklidi yaparlar. Açık havada bir yere dondurma tezgâhı oluşturularak külahlar koyulur. Öğretmen dondurmacı taklidi yaparak sabahtan fen ve matematik etkinliğinde hazırlanmış olan dondurmaları müşteri rolündeki çocuklara satar. Çocuklara yavaş yemeleri konusunda hatırlatma yaparak dondurmalar bittikten sonra birer bardak su içmeleri için teşvikte bulunur.

Etkinlik Adı: Müzik, Drama

SDA A 11: K 2

Öğrenme Süreci:

Öğretmen çocuklardan sanat etkinliğinde hazırladıkları maskelerini takmalarını isteyerek teypten müzik açar. “Cici Köpeğim” adlı şarkı CD eşliğinde söylenerek özgün bir şekilde dans edilir. Müzik bitiminde “Cici Köpekler” ve “Sevimli Ördek Ailesi” şeklinde iki tane grup oluşturulur. Öğretmen tüm çocukların yarım ay şeklinde oturmasını isteyerek “Ördek Ailesi” adlı parmak oyununu oynatır. Parmak oyunu çocuklarla birlikte birkaç kez tekrar edilir. Ardından “Sevimli ördekler” ayağa alınarak içlerinden bir anne bir de baba seçilir. Diğer çocuklar yavru ördekler olurlar. Çocuklar bu arada maskelerini de takarlar. Öğretmen çocuklardan anlatmış olduğu kısa öyküleri dramatize etmelerini isteyerek çocuklara toplama–çıkarma işlemini kavratmaya çalışır. “Sevimli ördek ailesi selamlaşarak kahvaltı sofrasına oturmuşlar. Okula gitme vakti gelince iki yavru ördek izin isteyerek masadan kalkıp “Hoşça kalın!” demiş. Okula gitmek üzere evden ayrılmışlar. “Masada kaç sevimli ördek kalmış?” sorusu yöneltilecek çocuklardan cevaplamaları istenir. Ardından “Baba ördek kahvaltısını bitirmiş, hazırlanarak ailesine “Hoşça kalın!” deyip evden ayrılmış. Masada kaç sevimli ördek kalmış? Anne ördek evde kalan yavruları ile alışverişe gitmiş. Yolda üç köpek yavrusu ile karşılaşmışlar ve birlikte yürümeye başlamışlar. Yolda kaç tane hayvan yürüyor?” gibi sorular yöneltilecek çocukların cevapları dinlenir. Hayvan sayılarında değişiklikler yapılarak arttırma ve eksiltme yönergeleri verilir, tüm karakterlerin dramaya katılması sağlanır.

Etkinlik Adı: Sanat

SDA A 4: K 1,2

Öğrenme Süreci: Çocuklar iki grup şeklinde iki ayrı masaya alınır. Bir grup çocuk fon kartonlarına hazırlanmış arı figürlerini diğer gruptaki çocuklar ise kelebek figürlerini keserler. Arı figürlerinin koyu renk yerleri çay ile kaplanır. Kelebeklerin üzeri değişik

renklerde sim ve pullarla süslenir. Öğretmen “Arılar ve kelebekler uçarken nasıl hareket ederler?” diye sorarak çocuklardan istekli olanları ayağa kaldırarak arı ve kelebek uçuşunu dramatize etmelerini ister. Daha sonra her gruba büyük boy birer fon kartonu verilerek üzerine hazırlanan arı ve kelebek figürlerinin sayısı kadar kesikli çizgilerle helezonik çizgiler çizilir. Pastel boyalar dağıtılır. “Kesik çizgileri birleştirerek arı ve kelebeklerin yolunu tamamlayalım. Arı ve kelebeklerin konacağı rengârenk çiçeklerden çizelim denilerek.” arılar ve kelebeklere ait iki ayrı proje oluşturulur.

Etkinlik Adı: Oyun ve Hareket

SDA A 6: K 5, 6, 7, 8, 9, 10,11

Öğrenme Süreci: Çocuklarla beraber “Büyük-Küçük” adlı oyun oynanır. Öğretmen “Büyük” dediğinde çocuklar ayakta dururlar. “Küçük” dediğinde ise çömelirler. Şaşırان çocuklar oyundan çıkarlar. Daha sonra çocuklarla “Merhaba-Hoşça Kal” adlı oyun oynanır. Çocuklar müzik eşliğinde odada serbestçe dolaşır. Müzik kesildiğinde, her çocuk “Merhaba!” diyerek en yakınındaki çocuğun elini sıkar. Ardından “Hoşça kal!” diyerek el sallama hareketi yapar. Diğer çocuk da aynı şekilde karşılık verir. Müzik tekrar başladığında çocuklar sınıfta gezmeye başlar. Aynı hareketler tekrarlanır.

EK 3: DRAMA TEMELLİ SOSYAL BECERİ ETKİLİKLERİ’NİN ÖN UYGULAMA ÇALIŞMALARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

Etkinlik 1: “İsimlerimizi Öğreniyoruz”

“Topla Tanışma” etkinliğinde çocukların isimlerini söyleme sıralarını karıştırdıkları, ancak birkaç tekrardan sonra oyunun kurallarını benimsedikleri gözlemlendi. Bu etkinliğin ardından çocukların büyük bir kısmının arkadaşlarının isimlerini öğrendikleri fark edildi.

Etkinlik 2: “Arkadaşlarımız”

Tartışma ve sohbet bölümünde, değerlendirmenin kuklalar kullanılarak yapılması ve sahnenin arkasında kuklaları konuşturmak çocuklara çok farklı ve eğlenceli geldi. Ali ve Can’ın yaşadıkları, çocukların kuklaları doğaçlama olarak konuşturmaları sırasında bir kez daha ele alındı. Ali’nin Can’ a neden öyle davranmış olabileceği ile ilgili değişik fikirler söylendi. Çocuklardan bazıları, annesi ona en sevdiği oyuncağı almadığı için Ali’nin canının sıkıkın olduğunu, bu sebeple Can’la konuşmak istemediğini söyledi. Bazıları da Can’ın Ali’ye, konuşurken çok fazla yaklaşmasının doğru bir davranış olmadığını söyledi.

Etkinlik 3: “Bana İsmi Söylers misin?”

Grup fotoğrafı oluşturmada, çocuklara verilmesi gereken sürelerin çok kısa tutulmasına özen gösterilmeli. “Bana İsmi Söylers misin?” etkinliği eğitim programının ilk etkinliklerinden biri olduğu için donuk imge etkinliğinde zamanın çok kısa tutulması çocukların birlikte çalışmalarını güçleştirdi. Ancak, birlikte bir etkinlik gerçekleştirmeleri, grupla birlikte çalışmak çocuklar tarafından çok eğlenceli bulundu. Donuk imge çalışması sırasında, hiç hareket etmeden bir süre beklemeleri çocuklara farklı ve eğlenceli geldiği görüldü.

Etkinlik 4: “Arkadaşım Yok”

Oluşum sırasındaki etkinlikte, öğretmenin kendisini 6 yaşında bir çocukmuş gibi hissettirmesi, çocuklarla kurulan iletişimi güçlendirmesi açısından yararlı oldu. Ancak, oluşum çalışması için bu etkinliğin yeterli olmadığı, hedeflenen amaçlara ulaşılabilmesi için oluşum aşamasının başka etkinliklerle (doğaçlama gibi) desteklenmesi gerektiği anlaşıldı. Şarkı söylemeye başlanmadan önce nefes açma çalışmalarının, çocukların etkinliğe hazırlanmasında ve dikkatlerinin çekilmesinde etkili olduğu görüldü.

Etkinlik 5: “Tanışıyoruz”

Isınma çalışmasındaki isim söyleme etkinliğinde, oyun çocuklar tarafından çok beğenildi ve iki defa tekrar edildi. İsmi, iki heceden fazla olan bazı çocukların zorlandıkları ve bu noktada öğretmenin yardımcı olması gerektiği anlaşıldı. Oluşum aşamasında çocukların, deniz fotoğraflarını inceleyip, bu fotoğraflar hakkında konuşmaları onların bir sonraki etkinliğe geçişlerinde kolaylık sağladı. Drama etkinliğinde, yapılan hayali gezi sırasında sessiz bir ortam olması gerektiği aksi takdirde dikkatlerin dağılabileceği gözlemlendi. Ayrıca aynı etkinliğin çocukların çok hoşuna gittiği, yapılan hayali gezi sırasında farklı fikirlerin ortaya çıktığı, bu fikirlerin paylaşımı sırasında da çocukların çok eğlendikleri görüldü.

Etkinlik 6: “Herkes Yer Var”

Isınma çalışmalarında elma toplama etkinliğinin çocukların enerjilerini boşaltmaları, bir sonraki aşamaya hazırlanmalarında yararlı olduğu ancak bu etkinlik sırasında oyun alanının geniş olmasına dikkat edilmesi gerektiği anlaşıldı. Ayrıca ısınma hareketleri konusunda vücudun farklı yerlerini çalıştıran hareketler konusunda çocuklardan değişik fikirler alındı. Müzikli sandalye oyununda çocuklar ayakta kalan arkadaşlarına yer bulmak için hep birlikte çalıştılar. Oyunun ilk oynanışında ayakta kalanlar oldu ancak daha sonrakilerde, çocuklar birbirlerine yardımcı oldular. Oyunun hareketli müzik eşliğinde oynanması da, etkinliğin daha eğlenceli olmasına yardımcı oldu.

Etkinlik 7: “Arkadaşımıza Yardım Edelim”

Resmin Eşini Bul etkinliğinde “Lütfen”, “Teşekkür ederim.” gibi nezaket sözcüklerini çocukların çok fazla kullanmadıkları, bu konuda öğretmenin desteğine ihtiyaç duydukları gözlemlendi. Etkinlikte yer alan bu nezaket sözcüklerini kullanmakta zorluk çekmeyen çocukların ise, diğerlerine yardımcı olmaya çalıştıkları ve onları nezaket sözcüklerini kullanmaları konusunda sık sık uyardıkları görüldü.

Etkinlik 8: “Hepimiz Arkadaşız”

Doğaçlama çalışmasında grupların ön metine bağlı kalarak etkinliği tamamladıkları, orijinal fikirlerin sunulabilmesi için bu etkinliğin tekrar edilmesi gerektiği anlaşıldı. Ancak bu etkinlik sırasında grup üyelerinin birbirleriyle uyum içersinde oldukları, grup uyumunu ve iletişimini sağlamada bu etkinliğin önemli olduğu görüldü. Sıcak sandalye etkinliğinde, çirkin ördek yavrusunun yerine geçen çocuğun ve diğerlerinin, çirkin ördek yavrusunun duygularını, neler hissettiğini anlamada başarılı oldukları, kendileri çirkin ördek yavrusunun kardeşleri yerinde olsalardı, onu o şekilde üzmeyeceklerini söyledikleri gözlemlendi.

Etkinlik 9: “Nasıl Dinliyoruz?”

Heykel oyununda çocukların çok eğlendikleri, hareketsiz beklemeleri gereken yerlerde gülmemek için zorlandıkları görüldü. Dinleme oyununda ise, her iki durum (dikkatli dinleme, dikkatsiz dinleme) arasındaki farkı gören çocuklar, hangi davranışın doğru olduğunu anladılar. Ancak dinleme davranışının tam anlamıyla kazandırılabilmesi için, birkaç etkinlikle pekiştirilmesi gerektiği anlaşıldı. Rahatlama çalışmalarından Yıldızları İzliyoruz etkinliği çocukların çok hoşuna gitti, gözlerini kapatıp sesleri dinledikten sonra, neler duyduklarıyla ilgili yapılan sohbetle ilginç cevaplar verdiler.

Etkinlik 10 : “Sırasını Beklemeyi Bilmeyen Ceren”

Ceren’in davranışının hatalı yönleri, çocuklarla yapılan değerlendirmelerde açıkça konuşuldu. Ceren’in neden o şekilde davranmış olabileceği ile ilgili olarak çocuklar, kendilerini Ceren’in yerine koyarak ve de kendi hissettiklerini, yaşadıklarını da düşünerek ilginç cevaplar verdiler. Ceren’in bir önceki akşam, evde kardeşiyle kavga etmiş olabileceği, babasının ona en sevdiği oyuncuğu almadığından, o gün okulda karnı ağrıdığından böyle davranmış olabileceği söylendi. Bu etkinlik, çocukların kendilerini olayın kahramanı yerine koymalarında, yaptığı davranışın olumsuz yönlerini anlamalarında etkili oldu.

Etkinlik 11: “Büyük Sürpriz”

Bu etkinlik sırasında çocuklara kendilerini en çok mutlu eden olaylar ya da durumlar sorulduğunda çocuklardan alınan ortak bir cevap vardı; çocuklar en çok anneleri-babaları kendilerine oyuncak aldıklarında mutlu oluyorlar, almadıklarında ise kendilerini çok mutsuz hissediyorlardı. Bu yaştaki çocukların somut ve görünüşte büyük varlıklardan mutluluk duymalarının gelişim özelliklerinden ileri geldiği söylenebilir. Ancak bu etkinlik sonunda çocuklar kendilerini mutlu eden başka olay ve durumların da olduğunu farkına vardılar.

Etkinlik 12: “Nehirden Geçiyor

Doğaçlama etkinliğinde, CD’den gerçek dalga, deniz taşıtları ve kuş seslerini dinlemek çocukların çok hoşuna gitti ve onları etkinliğe hazırlamada yardımcı oldu. “Sal” etkinliğinde ise, nehrin karşısına geçerken çocukların buldukları çözüm yolları ilgi çekiciydi. Gruplardan gelen çözüm yolları; ikişerli gidilip, tek kişi kalan iki kişiyi geri alacak, üç kişi sala binip diğeri can simidiyle yüzerek gelecek vb değişik çözüm yolları bulundu.

Etkinlik 13: “Duygularımız”

Çocuklar, ısınma aşamasındaki “Vücutumla Resim Yapıyorum” etkinliğini çok beğendiler. Her zaman resim yaptıkları malzemelerle (pastel boya, sulu boya vb) değil de, vücutlarının farklı bölgelerini kullanarak yaptıkları hayali resimler çocukların çok hoşuna gitti. Donuk imge etkinliğinde, gruplardaki çocukların birbirleriyle uyum içinde çalıştıkları, etkinliğin değerlendirilmesi bölümünde de birbirlerini dikkatlice dinledikleri gözlemlendi. Çocukların duygu durumlarından en çok mutluluk, üzüntü ve kızgınlık duygularını tanıdıkları gözlemlendi ve bu duyguları paylaştıkları ortamların da en çok okul ve aile ortamı olduğu anlaşıldı.

Etkinlik 14: “Arkadaşlarımız”

Çocukların ısınma çalışmalarında yer alan “Heykeltıraş” oyununda çok eğlendikleri, çamur ve heykeltıraş rollerinin her ikisinde de yer almak için sabırsızlandıkları görüldü. Ancak süre yetersizliğinden dolayı tüm çocukların hem çamur hem de heykeltıraş olamadıkları ve fırsat bulunan ilk anda bu oyunun bir kez daha tekrarlanması için öğretmenlerinden söz aldıkları gözlemlendi.

Etkinlik 15: Aileler Oyun Oynuyor

Ailelerin de çocuklarıyla birlikte etkinliklerde yer alması, çocukların çok hoşuna gitti. Anne ve babalarıyla bu etkinlik içinde yer almaları çocukların kendilerini daha güvende hissetmelerine yardımcı oldu. Etkinliğe başlamadan önce, anne-babalarda biraz tedirginlik oldu ancak daha sonra bu tedirginliği üzerlerinden attıkları gözlemlendi. Özellikle “Gökkuşuğu” etkinliğindeki anne-babaların çocuk, çocukların ise ebeveyn olmaları, tüm katılımcılar tarafından çok eğlenceli bulundu. Çocukların, anne-babaların yerine geçtiklerinde, davranışlarıyla onları yansıtmaları çok başarılıydı. Bu sayede, anne-babaların çocuklarına nasıl davrandıklarıyla ilgili ipuçları da gözlenmiş oldu.

Etkinlik 16: “Arkadaşlarımıza Nasıl Davranıyoruz?”

Çocukların, doğaçlama çalışmalarına alıştıkları, eğitim programının ilk günlerindeki çekingenliklerinin kalmadığı, doğaçlama çalışmalarında, grupla birlikte ortak kararlar alıp bu kararlar doğrultusunda etkinliği gerçekleştirmenin önemini farkına varmaya başladıkları görüldü.

Etkinlik 17: “Oyun Oynuyoruz”

Oluşum aşamasında, tek tek grubun dışında kalmak etkinliğin başlarında çocukların kendilerini pek iyi hissetmemesine neden oldu. Ancak etkinliğin ikinci oynanışında ise, öğretmenin açıklamaları ve bir önceki oynayıta herkesin dairenin dışında kaldığını

gören çocuklar daha rahat, eğlenerek etkinliğe katıldılar. Bu etkinliğin sadece bir oyun olduğu, kazanmanın ya da kaybetmenin de oyunun bir kuralı olduğu anlaşıldı.

Etkinlik 18: “Kibar Olmayı Öğreniyoruz”

Çocukların, kibar olmayla ilgili davranışları, sözcükleri söylemede zorlanmadıkları, ancak unuttukları anların olduğu, öğretmenin ve arkadaşlarının hatırlatmasıyla bu davranışı tekrarladıkları gözlemlendi. Hedeflenen amaçların kazanılmasında, bu etkinliğe ek olarak öğretmenin olumlu pekiştirmeçer kullanmasının da gerekli olduğu anlaşıldı.

Etkinlik 19: “Konuşan Can”

Doğaçlama çalışmalarında ve kuklaların konuşturulması sırasında çocukların birbirlerinden çok etkilendikleri, yaratıcılıklarını kullanabilmeleri için öğretmenin desteğine ihtiyaç duydukları gözlemlendi. Bu etkinliklere günlük planlar içerisinde daha fazla yer verilmesi durumunda, çocukların yaratıcılıklarının da olumlu yönde etkilenebileceği anlaşıldı.

Etkinlik 20: “Arkadaşlarımla Oynuyorum”

Isınma çalışmalarından “Gazete Dansı” etkinliğinde gazete kağıtlarının her seferinde ikiye katlanıp küçülmesi ve çocukların çift olarak bu kağıtların üzerinde dans etmeye çalışmaları çocuklar tarafından çok eğlenceli bulundu. Bu oyunu oynarken, kağıdın dışına çıkmamaya çalıştıkları sırada çocuklar sadece kendilerini değil aynı zamanda yanındaki arkadaşlarının da kağıdının dışında kalmaması için çaba gösterdiler.

Etkinlik 21: “Köşelere Gidiyoruz”

Etkinlikte “köşeleme”teknikinin kullanılması, çocuklara çok ilginç geldi. Aynı köşede toplanan çocukların, hangi davranışı olumsuz buluyorlarsa o davranış hakkında kendi aralarında sohbet ettikleri, iletişim kurdukları gözlemlendi. Ancak bu etkinlik sırasında öğretmenin tüm köşeleri dolaşp, resimlerdeki olumsuz davranışlar hakkında çocukları bilgilendirmesinin, etkinliğin amaca ulaşabilmesi için gerekli olduğu anlaşıldı.

Etkinlik 22: Nasıl Dinliyoruz?

“Mutluluğun Yolu” adlı şarkı söylenmeden önce, yapılan ritim bulma çalışmalarında çocukların farklı farklı ritimler oluşturdukları ve bu durumdan, yeni bir şeyler oluşturmaktan büyük zevk aldıkları gözlemlendi. “Farklı Köşelerde Duygunu Göster” etkinliğinde köşeleme tekniği kullanılırken, çocuklar eğitim programının daha önceki aşamalarından bu tekniği bildikleri için bu etkinlikte daha başarılı oldular.

Etkinlik 23: “Seni Anlıyorum”

Farklı köşelerde duyguları gösterme etkinliğinde, çocukların en fazla “mutlu” köşesinde toplandıkları, oyuncak, çikolata vb. somut nesnelere sahip oldukları anlarda

kendilerini mutlu hissettiklerini söyledikleri görüldü. Çocukların tek bir köşede toplanmalarını için öğretmenin diğer köşeleri de ilginç hale getirmesinin önemli olduğu anlaşıldı.

Etkinlik 24: “ Oyuncaklarımı Paylaşıyorum”

Etkinliğin başında, çocukların evden getirdikleri oyuncakları arkadaşları ile paylaşmak istemedikleri görüldü. Daha sonra öğretmenin yardımlarıyla ve açıklamalarıyla paylaşmanın önemini anlayabildikleri, arkadaşlarıyla birlikte oyuncaklarını paylaşmaktan, arkadaşlarını mutlu etmekten çok hoşlandıkları görüldü.

Etkinlik 25: “Kolye Buldum Ama Şimdi Ne Yapmam Gerekliyor?”

Çocukların, başkalarına ait olan eşyaları izinsiz almamamız konusunda çok dikkatli davrandıkları, bu konuda yanılan arkadaşlarını da uyarabildikleri gözlemlendi. Ayrıca oluşum aşamasında önmetnin çocuklara teypten dinletilmesinin çok farklı geldiği ve dolayısıyla önmetni dikkatlice dinledikleri görüldü.

Etkinlik 26: “Ezgi İle Buğra”

Önmetinde anlatılan Ezgi ile Buğra'nın olayındaki gibi çocuklardan bazılarının arkadaşlarına karşı kaba kuvvet kullandıkları ama bunun doğru bir davranış olmadığını da farkında oldukları gözlemlendi.

Etkinlik 27: “Dağınık Suna”

Dramatizasyon çalışmasının yapılması çocukların, dağınık olmanın olumsuz yönlerini görmelerinde etkili oldu. Yapılan bu etkinlik sonrasında oyun odasında oyuncakların toplanması ve sınıfta kendilerine ait araç-gereçlerin (kitap, pastel boyalar, havlu, suluk vb.) düzenlenmesi sırasında çocukların üzerlerine düşen sorumlulukları severek yaptıkları, öğretmenin bu konuda her hangi bir açıklamada bulunmasına gerek olmadığı görüldü. Ayrıca, öğretmen sınıfın düzenlerken ya da oyun odasını toplarlarken çocukların çoğunluğunun, öğretmene yardımcı olmak istedikleri gözlemlendi.

Etkinlik 28: “Yardım Eder misin?”

Oluşum aşamasında çocukların kendilerine verilen problem durumlarını çözmede çok başarılı oldukları gözlemlendi. Birinci grubun kendilerine verilen problem durumu için “arkadaşlarımızın babalarını çağırırız, onlar bize yardımcı olur.”, ikinci grubun “ öğretmenimize söyleriz, o da bütün arkadaşlarımıza söyler ve hep birlikte oyuncakları toplarlar.”, üçüncü grubun “ orada beklersek, bir tane gemi geçer ve bizi evimize kadar bırakır.” dördüncü grup ise “ mutsuz olan arkadaşımıza en sevdiği oyuncak alırsak, çok mutlu olur ve hiç üzülmez.” şeklinde çözüm yolları buldukları ortaya çıktı.

Etkinlik 29: “Tekne ile Geziyoruz”

Çocukların deniz taşıtlarını pek fazla tanımadıkları ama bu konuda çok meraklı oldukları gözlemlendi. Dolayısıyla deniz taşıtları ile ilgili önceden tanıtıcı bilgilerin verilmesinin gerekli olduğu anlaşıldı.

Etkinlik 30: “Defne’nin Yeni Yaşamı

İyi Haber Kötü Haber etkinliğinin yönergelerini anlamada çocukların zorlandıkları, daha önce böyle bir etkinlik gerçekleştirmedikleri için öğretmenin desteğine ihtiyaç duydukları gözlemlendi. Bu etkinlik uygulanırken sorunların yaşanmaması için iyi-kötü haberlerin çocukların seviyelerine uygun ve anlaşılır cümleler olmasına özen gösterilmelidir.

Etkinlik 31: “Reklamlar”

Çocukların başkalarına yardım etmekten ve yardım ettikleri kişileri mutlu görmekten çok hoşlandıkları, bunun için de tüm güçleri ile uğraştıkları gözlemlendi. Ancak grupların reklam filmlerini oluşturmaları bölümünde zorlandıkları, öğretmenin desteğine ihtiyaç duydukları anlaşıldı.

Etkinlik 32: “Arkadaşlarımızı Üzmeyelim”

“Sıcak Sandalye” etkinliğinde çocukların, sıcak sandalyede oturmakta olan arkadaşlarına yönelttikleri soruların aynı olduğu, birbirlerinden etkilenmemeleri için öğretmenin çocukları sorular konusunda sürekli yönlendirmesinin gerekli olduğu anlaşıldı. Çocukların Orhan’a en çok sordukları sorunun “Neden arkadaşlarını bu kadar çok üzüyorsun?” sorusunun olduğu gözlemlendi.

Etkinlik 33: “Eşyalarımızı Topluyoruz”

Oyun odasının toplanması etkinliği müzik eşliğinde gerçekleştirildiği için, çocukların oyuncakları her zamankinden daha hızlı ve eğlenerek topladıkları gözlemlendi. Ancak oyuncakların toplanması sırasında çocukların işbirliği yapmakta zorlandıkları, kendi aralarındaki görev dağılımı konusunda sorun yaşadıkları, kızların evcilik köşesini, erkeklerin ise blok köşesini düzenlemekte ısrar ettikleri fark edildi

Etkinlik 34: “Kurt ve Kırmızı Başlıklı Kız”,

Çocuklar, “Kurt ve Kırmızı Başlıklı Kız” masalının orijinal halini bildikleri için bu masalın çocuklara çok farklı geldiği ve masalın bir kez daha özet halinde çocuklara anlatılmasının gerekli olduğu anlaşıldı. Ayrıca bu masaldaki kurt karakterinin değişik yönlerinin çocuklara anlatılmasının, çocukların olaylara ve kişilere karşı farklı bakış açıları geliştirmelerinde yardımcı olduğu gözlemlendi.

Etkinlik 35: “ Arkadaşıma Yardım Ediyorum”

“Öğretmenime Yardım Ediyorum” etkinliğinde her çocuğa verilen nöbetçilik görevinin, yardımlaşma kavramının çocuklara benimsetilmesinde çok etkili olduğu anlaşıldı. Çocukların nöbetçilik görevlerini yerine getirmekten son derece mutlu oldukları ve nöbetçilik sırasının kendilerine gelmesi için sabırsızlandıkları gözlemlendi. Çünkü çocukların bazı basit görevleri yerine getirirken (pastel boyaları dağıtma vb.), kendilerini önemli hissettikleri anlaşıldı.

Etkinlik 36: “Hayvanlar Alemi”

“Gözlerimizi Kapatıyoruz” etkinliğinde çocukların bulunduğu ortamın sessiz olmasına özen gösterilmesi gerektiği anlaşıldı. Çünkü bu etkinlik sırasında çocukların dışarıdan duydukları bazı seslerin etkisinde kalarak, etkinlikteki dikkatlerinin dağıldığı gözlemlendi. “Hayvan Öykünmesi” etkinliğinde de çocukların genellikle kedi, köpek, kuş gibi tanıdık hayvanların öykünmelerini yaptıkları görüldü.

Etkinlik 37: “Aslı ve Arkadaşları”

Isınma çalışmasında, etkinliğin gerçekleştirildiği alanın mümkün olduğunca geniş olmasının, çocukların rahatça hareket edebilmeleri için gerekli olduğu anlaşıldı. Çünkü bu etkinlikte, sırasıyla her çocuk yerde uzanan arkadaşının elinden tutup ayağa kaldırdığında çocukların rahatça hareket edemedikleri, dans etmekte zorlandıkları gözlemlendi.

Etkinlik 38: “Ormanda Gezi”

Isınma çalışmasındaki “Resimleri Tamamlıyoruz” etkinliğinde çocuklara verilen kağıtların ortasındaki dergi ve gazetelerden kesilen resimlerin bazı çocuklar tarafından anlaşılmadığı, öğretmenin bu etkinlik ile ilgili somut ve anlaşılır resimler vermesinin gerekli olduğu görüldü. Gruptaki bazı çocukların ise, yaratıcılıklarını kullanarak ve öğretmenin desteğine ihtiyaç duymaksızın bu resimleri rahatlıkları tamamlayabildikleri gözlemlendi.

Etkinlik Planı 39: “Reçel Yapıyoruz”

“Meyve Adam Yapıyoruz” etkinliğinde farklı meyvelerden oluşturulacak meyve adamın bazı çocuklara çok yabancı geldiği ve çocukların meyvelerden bir yüz meydana getiremedikleri, öğretmenin ya da arkadaşlarının yardımına ihtiyaç duydukları gözlemlendi. “Reçel Yapıyoruz” etkinliğinde ise hayali reçel yapma fikrinin çocukların çok hoşuna gittiği ve eğlendikleri görüldü.

Etkinlik Planı 40: “Hikaye Oluşturuyoruz”

“Resim Yapma” etkinliğinde çocukların kraft kağıdı üzerine çizdikleri figürlerin birbirlerinden çok farklı olduğu, grup çalışması yapmak yerine bağımsız çalışmayı tercih ettikleri gözlemlendi. Dolayısıyla yaptıkları figürlerden hikaye oluşturmakta da zorlandıkları fark edildi.

EK 4: KİŞİSEL BİLGİ FORMU

Bu kişisel bilgi formu, “ Okulöncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden Çocukların Sosyal Davranış Düzeylerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi” konulu bir araştırmada kullanılmak üzere hazırlanmıştır. Bu formdaki sorulara vereceğiniz cevaplar doğrultusunda, araştırmamızın içeriği belirlenecektir. Soruları cevaplarken gösterdiğiniz özen için teşekkür ederiz.

Söke Sadullah Kuşada İlköğretim Okulu

Anasınıfı Öğretmeni

Evin ASLAN

- Çocuğın adı-
soyadı:.....
- Çocuğın cinsiyeti: ( ) Kız   ( ) Erkek
- İlk çocuk olup olmadığı: ( ) Kız   ( ) Erkek
- Çocuğın doğum
tarihi:.....
- Çocuğın anasınıfına başlama
yaşı:.....
- Çocuk okula başlayıncaya kadar kiminle birlikteydi?
( ) Anne   ( ) Baba   ( ) Anneanne-babaanne   ( ) Bakıcı   ( )
Diğer
- Çocuğın kardeşi var mı?
( )1   ( )2   ( )3   ( )4   ( ) 5 ve üzeri   ( )
Yok
- Annenin mesleği:
( ) Kamu kuruluşunda memur
( ) İşçi
( ) Serbest meslek
( ) Ev hanımı
- Babanın mesleği:
( ) Kamu kuruluşunda memur

İşçi

Serbest meslek

İşsiz

• Anne : Sağ Ölü Baba : Sağ

Ölü

• Anne ve baba; Beraber Ayrı

• Çocuğun ailede birlikte yaşadığı kişiler var mı? Evet

Hayır

• Bir önceki soruya cevap evet ise, bu kişiler kimlerdir?.....

• Anne-babanın eğitim durumu;

	<u>Anne</u>	<u>Baba</u>
Okur-yazar değil	☐	☐
İlköğretim mezunu	☐	☐
Ortaöğretim mezunu	☐	☐
Üniversite mezunu	☐	☐
Yüksek lisans ve üzeri	☐	☐

• Anne yaşı;

20–25

26–30

31–35

36–40

40 ve üzeri

Babanın yaşı;

20–25

26–30

31–35

36–40

40 ve üzeri

• Annenin geliri;

200 YTL'den az

201–400 YTL

401–600 YTL

601–900 YTL

901–1200 YTL

1201 YTL ve

üzeri

• Babanın geliri;

200 YTL'den az

201–400 YTL

401–600 YTL

601–900 YTL

901–1200 YTL

1201 YTL ve

üzeri

• İkamet edilen konut;

Kira

Kendisinin

Akrabalara ait

- İkamet edilen konut;
( ) Müstakil ev   ( ) Apartman dairesi   ( ) Gecekondu
- İkamet edilen yer;
( ) Şehir   ( ) İlçe   ( ) Belde   ( ) Köy
- Aileye ait otomobil, yazlık, bağ-bahçe var mı? Varsa lütfen belirtiniz.....
.....
- Çocuğun herhangi bir duygusal problemi var mı?(Tırnak yeme, parmak emme, kıskançlık, aşırı çekingenlik vb).
.....
.....
.....

EK 5: DAVRANIŞ DERECELENDİRME ÖLÇEĞİ

İŞBİRLİĞİ DAVRANIŞLARI

Davranışın Gelişme

Derecesi

ÇOCUĞUN DAVRANIŞLARI		1	2	3	4	5
1	Öğretmenin düzenlediği etkinliklere katılır mı?					
2	Arkadaşlarının haklarına saygı gösterir mi?					
3	Söz konusu konuyla ilgili fikirlerini söyler mi?					
4	Grup üyelerinin veya gruptan birinin olumlu beklentilerini karşılamada istekli davranır mı?					
5	Etkinliklerin gerektirdiği kurallara uyar mı?(yemek yeme, oyun, hikaye dinleme vb.)					
6	Etkinliklerin bitiminde oyun odasının toplanmasına katılır mı?					
7	Arkadaşları ile oyuncak, oyun araç ve gereçlerini paylaşır mı?					
8	Grupça başlatılan bir işi sonuna kadar götürür mü?					
9	Başkalarının konuşmasını kesmeden dikkatle dinler mi?					
10	Öğretmeni veya arkadaşları tarafından alınan kararlara uyar mı?					

SOSYAL İLİŞKİLER**Davranışın Gelişme
Derecesi**

ÇOCUĞUN DAVRANIŞLARI		1	2	3	4	5
OLUMLU İLİŞKİLERİ SÜRDÜRME	1	Öğretmen gruba hikaye anlatırken dinler mi?				
	2	Başkalarının öneri ve isteklerini dikkate alır mı?				
	3	Bir işi yaparken öğretmenin isteği doğrultusunda değişiklik yapar mı?				
	4	Arkadaşlarının önerilerini dinler ve paylaşır mı?				
	5	Etkinliklerde sırasının gelmesini bekler mi?				
	6	Başkalarının (öğretmen ve arkadaşlarının) sevinç, öfke, kızgınlık gibi duygularından etkilenerek davranışlarını değiştirir mi?				
	7	Başkalarına karşı kıskançlık, gizli saldırganlık (eşyalarına zarar verme, öğretmene arkadaşlarını şikayet etme) gibi davranışlardan sakınır mı?				
GRUPLA İLİŞKİLERİ SÜRDÜRME	1	Grup etkinliklerinde arkadaşlarını yönlendirir mi?				
	2	Arkadaşları ile yardımlaşma içine girer mi?				
	3	Grup içinde her zaman ilgi merkezi olmak ister mi?				
	4	Grupla oynamayı yalnız oynamaya tercih eder mi?				
	5	Grup içinde girişken (aktif) mi?				

EK 6: UYGULAMALARA AİT FOTOĞRAFLAR

ÖZ GEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı : Evin ASLAN
Doğum Yeri ve Tarihi : Aydın 09/12/1983

Eğitim Durumu

Lisans Öğrenimi : Dokuz Eylül Üniversitesi/Eğitim Fakültesi/Okulöncesi
Öğretmenliği
Yüksek Lisans Öğrenimi : Adnan Menderes Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü
Bildiği Yabancı Diller : İngilizce
Bilimsel Faaliyetleri :

İş Deneyimi

Stajlar :
Projeler :
Çalıştığı Kurumlar : M.E.B.

İletişim

e-posta Adresi : evinaslan1983@hotmail.com

Tarih : 25/08/2008